

OHAL-KHK REJİMİ İHRAÇ KURULTAYI

01-02 NİSAN 2017 - ANKARA

KAMU EMEKÇİLERİ
SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

KESK

Düzenleme Kurulu

KESK MYK

Hazırlık Komisyonu:

- KESK Eğitim-Örgütlenme ve Basın-Yayın Sekreteri İlhan Yiğit
- BES Örgütlenme Sekreteri Akın Şişman
- TÜM BEL SEN Örgütlenme Sekreteri Satı Burunucu Çalı
- SES Genel Örgütlenme, Eğitim, Basın-Yayın ve Sosyal İşler Sekreteri Sekreteri Fikret Çalağan
- Eğitim Sen Genel Örgütlenme ve Yükseköğretim Sekreteri İsmail Sağdıç
- Haber Sen Örgütlenme Sekreteri Osman Köse
- Tarım Orkam Sen Genel Sekreteri Ali Kılıç
- ESM Genel Sekreteri Ali Aslan Öztaş

İÇİN- DE- Kİ- LER

KESK'in SESİ / ÖZEL SAYISI /
12 HAZİRAN'17

Sahibi
Lami ÖZGEN
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
İlhan Yiğit
Adres
Selanik2 Cad.44/1
Kızılay/ANKARA

www.kesk.org.tr

Tel: 0312 436 71 11
Faks: 0312 436 74 70

Kapak Tasarım - Dizgi
On Ada Tanıtım - Ankara

Baskı Adedi: 3000

Baskı:
Sistem Ofset
Strazburg Caddesi No : 31/17
Sıhhiye - ANKARA

3	Giriş
6	Sunuş - KESK Genel Sekreteri Hasan Toprak
8	Açılış Konuşması - KESK Eş Genel Başkanı Lami ÖZGEN
15	Prof. Dr. Metin Günday - OHAL-KHK Hukuku
23	BÖLÜM I/1 İnsan Hakları Açısından İhraçlar
24	AlıHM Eski Yargıcı Rıza Türmen
29	Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi, Avrupa Sosyal İşler ve Sosyal Şart Komite Üyesi - Andrei Hunko
32	Hacettepe Üni.Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi ve Avrupa Konseyi Venedik Komisyonu Üyesi - Doç. Dr. Öykü Didem Aydın
43	İHD Genel Başkanı Öztürk Türkdogan
53	BÖLÜM I/2 - Çalışma Hakkı ve Sendikal Haklar Boyutuyla İhraçlar
54	KESK Eş Genel Başkanı Şaziye Köse
58	ITUC Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu Hukuk Sorumlusu Declan Owens
65	ETUC -Avrupa Sendikalar Konfederasyonu Tem- silcisi - Patrick ITSHART
73	BÖLÜM I/3 - Sendikalarımızın Genel Merkez Tebliğleri
74	İhraçların Emeklilik ve Sosyal Güvenlik Hakları BES Genel Toplu İş Sözleşmesi Ve Hukuk Sekre- teri - Şenol Köksal

79	İhraçların Akademi/ MEB Boyutuyla Eğitime Yansımaları EĞİTİM SEN Genel Sekreteri Mesut Fırat
84	İhraçların Sağlık Hizmetlerine Yansımaları SES Eş Genel Başkanı Gönül Erden
93	İhraçların Yerel Yönetim ve Yerel Kamu Hizmetlerine Yansımaları - TÜM BEL SEN Genel Başkanı Ömer Salih Erol
102	BÖLÜM I/4 - Akademik Tebliğler
103	İhraçların Sosyal Sonuçları: Ankara Üniversitesi Sosyoloji Bölümü – İhraç Akademisyen Doç. Dr. Mustafa Kemal Coşkun
106	İhraçların Ekonomik Sonuçları: Ankara Üniversitesi SBF – İhraç Akademisyen - Dr.Nail Dertli
114	İhraçların Psikolojik Sonuçları: Ankara Üniv. DTCF Psikoloji Bölümü, İhraç Akademisyen - Dr. Banu Yılmaz
123	İhraçların Toplumsal Cinsiyet Boyutu: Ank.Ün. İLEF -İhraç Akademisyen - Prof.Dr. Funda Şenol CANTEK
134	İhraçlar ve Kamu Emekçilerinin İş Güvencesi: Yrd. Doç.Dr. Özgür Müftüoğlu
140	OHAL-KHK'leri Kapsamında İhraç Edilen Engelliler Ve Kronik Hastalar - Mithat Tokur - Veli Saçılık
152	BÖLÜM II - İl Tebliğleri Ve Değerlendirmesi
198	Geçmişten Günümüze Kamu Emekçilerinin İş Güvencesi, Tüm Boyutlarıyla Dayanışmanın Geliştirilmesi-Örgütlenmesi ve Mücadele Hattımız
205	ÖNERİLER

GİRİŞ

Özelleştirmeler, sözleşmeli çalışmanın yaygınlaştırılması, güvencesiz çalıştırma, taşeronlaştırma gibi neo liberal politikalarla kamu hizmetlerini piyasaya açarak kamuyu şirket, kamu emekçilerini köle, vatandaşlarımızı müşteri haline getirmeye çalışan AKP 15 Temmuz darbe girişimini olanağa çevirerek saldırılarda zirve yaptı.

Siyasal iktidar, 15 Temmuz 2016 darbe girişiminden sonra, birçok siyasi ve iktisadi faşizan yönelime girmiştir.

AKP KHK'lar ile de yaşamın her alanını piyasacı, gerici, mezhepçi, cinsiyetçi temelde yeniden dizayn etmektedir. **KHK'lar ile sadece muhalif kesimlerin tasfiyesi değil özgürlükçü, barışçıl, bilimsel düşünce de tümüyle tasfiye edilerek yerine gerici, faşizan, tekçi düşünce ve ideoloji hâkim kılınmak istenmektedir.**

Bu kapsamda darbe girişimi bahanesiyle tüm kamu emekçilerine yönelik baskı, yıldırma, açığa alma, ihraç etme şeklinde açıkça hukuka ve ahlaka aykırı bir sistematik saldırı bulunmaktadır. Hiçbir şekilde darbeyle, darbe girişimiyle, şiddetle bağı hukukken ortaya konulmamış on binlerce kamu emekçisi tüm hukuk ilkeleri ihlal edilerek “siyasi tasarrufla” işten atılmıştır.

İhraç edilenlerin; aile/sosyal ilişkileri, ruhsal, sağlıksal, ekonomik durumları bozulmaktadır. Tespit edilebilen intihar ve intihar girişimleri, boşanma vakaları, psikolojik tedavi ihtiyaç talepleri günden güne artış göstermiştir. İhraç edilen yüzbinlerce insan ve milyonlara varan aileleri ile birlikte ayrımcılığa, sosyal dışlanmaya ve yoksullaşmaya maruz bırakılmıştır.

AKP, uluslararası sözleşmelere (Avrupa İnsan Hakları Evrensel Bildirgesine, İLO Sözleşmelerine, Avrupa Sosyal Şartına) Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına, 657 Sayılı Devlet Memurları Yasasına ve 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Yasasına açıkça aykırı davranmaktadır.

OHAL; “Olağan hukukun tamamen terkedilmesi”, “Uluslararası Sözleşmeler ve Anayasanın kasten ihlal edilmesi” “Anayasa Mahkemesi Denetiminin Geçersizleştirilmesi” “KHK”lar dışında herhangi bir normun geçerli olmaması” şeklinde uygulanmaktadır. OHAL kapsamında, 1839 yılında Tanzimat fermanıyla kaldırılan müsadere yasağı, “kayyum atama usulüyle” yeniden uygulanmaya başlanmıştır. **Bu dönemde “herhangi bir hukukilik ilkesi esas alınmadan” en temel insan hakları ihlal edilmiş, yüz binden fazla kamu emekçisi işinden atılmış veya açığa alınmış, milyonlarca insanın yaşamı zorluklarla, işsizlikle baş başa bırakılmış, binlerce kurum ve kuruluş kapatılmıştır. Ülkemizin üniversiteleri, medya kuruluşları, yerel yönetimleri ve bütün kamu kurum ve kuruluşları kısıtlanmış ve hizmet alanı daraltılmıştır.**

Konfederasyonumuz KESK ve bağlı iş kolu sendikalarımız AKP iktidarı döneminde açık bir saldırı ve baskı altında olmuştur. AKP, 15 Temmuz darbe girişimini Konfederasyonumuzu tümüyle bir kuşatma altına almak için de bir fırsat olarak değerlendirmiştir.

KESK’e bağlı sendikalarımızın üyeleri asılsız ihbarlar, önceden hazırlanmış listelerle sorgusuz sualsiz ihraç edilmektedir. Sendikal eylemlere katıldıkları için on binlerce kamu emekçisi cezalandırılmıştır.

Yıllardır verdiğimiz kararlı mücadelemizin kazanımları bir bir ortadan kaldırılmak istenmektedir. Sendika kararıyla yaptığımız eylemler “suç” diye nitelenerek konfederasyonumuza yönelik saldırganlığın birer gerekçesi haline dönüştürmektedir.

Konfederasyonumuz ihraçlara/açığa almalara karşı ilk günden itibaren hukuki, fiili ve meşru tüm yollara başvurarak karşı durmuştur.

Bu çerçevede, ihraç yoluyla konfederasyonumuz ve iş kolu sendikalarımıza dönük saldırıları püskürtmek, Konfederasyonumuz ve sendikalarımıza sahip çıkmak, bu saldırıları güvencesizleştirmenin bir parçası olarak görüp buna uygun mücadele araçlarını ortaya çıkarılması için çok yönlü bir çalışma yürütülmüştür.

Bu çerçevede işten çıkarılan/ihraç edilen arkadaşlarımızın karşılaştığı hukuksuzluğu, yaşadıkları mağduriyetlerin tüm boyutlarıyla açığa çıkarmak, dayanışma ilişkilerini ve ağını güçlendirmek amacıyla Konfederasyonumuz 1-2 Nisan 2017 tarihinde, Ankara’da, OHAL/KHK REJİMİ VE KAMU EMEKÇİLERİ İHRAÇ KURULTAYI düzenlemiştir.

Kurultay; **“İşimize, Geleceğimize Sahip Çıkıyoruz!”** şiarıyla uluslararası emek örgütleri temsilcileri ile Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi temsilcileri, büyükelçilik yetkilileri, siyasi parti milletvekilleri, emek ve meslek örgütleri temsilcileri, akademisyenler ve kamu görevlerinden ihraç edilen üyelerimizin katılımıyla birçok farklı konu başlıklı oturumlarla gerçekleşmiştir.

Kurultayda ihraçların hukuksal durumundan psikolojik, ekonomik ve sosyal durumuna birçok konuda tartışmalar yürütülmüştür.

Kurultay, kamu emekçilerinin sendikal hak ve özgürlükler, emek, barış ve demokrasi mücadelesinde oldukça önemli bir süreçte gerçekleşmiş, tarihe not düşmekle kalmamış, önümüzdeki dönemde mücadele ve dayanışma ilişkilerimize ışık tutacak bir çerçeve ortaya çıkarmıştır.

Kamu emekçileri işlerine, geleceklerine sahip çıkmış, **“Biz Kazanacağız”** diyerek kararlılıklarını vurgulamışlardır.

Kurultay’da kamu emekçilerini ihraç ederek “sosyal ölü” haline getirmeyi hedefleyen faşizan AKP iktidarına karşı teslim olmama, biat etmeme iradesini bir kez daha açığa çıkarmış, güçlü bir yanıt olmuştur.

Dayanışmayla...

YÜRÜTME KURULU

Sunuş

- KESK Genel Sekreteri **Hasan Toprak** :

Hepinize günaydın, rojbaş.

Değerli dostlar çok kıymetli misafirlerimiz uluslararası emek örgütlerinin ve Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin değerli temsilcisi ve üyeleri, değerli büyükelçilik temsilcileri, demokratik kitle örgütleri ve siyasi partilerin değerli temsilcileri, KESK'in mücadelede omuz omuza yürüdüğü emek ve meslek örgütlerimizin kıymetli temsilcileri ve Türkiye'nin dört bir yanından gelerek kurultaya katılan, işi elinden alınarak açlıkla terbiye edeceklerini sananlar karşısında asla diz çökmeyen, biat etmeyen örgütlü mücadeleyi inat ve kararlılıkla sürdüren çok kıymetli mücadele arkadaşlarım. Öncelikle hepinizi KESK Yürütme Kurulu adına sevgi ve saygıyla selamlıyor ve kurultayımıza hoş geldiniz diyorum.

Bizler geçmişimizden devraldığımız onurlu mücadele tarihini 90ların

başında kamu emekçilerinin sendikal hak ve özgürlükler mücadelesiyle buluşturan, emeğin haklı mücadelesini barış ve demokrasi mücadelesiyle birleştiren KESK'iz, KESK'lileriz. Emeğin haklarını aldığı barışın ve demokrasinin egemen olduğu bir ülke yaratma mücadelemizde çokça bedel ödedik. Kimi zaman sürüldük, kimi zaman tutuklandık kimi zaman işimizden ekmeğimizden edildik.

Bugün olduğu gibi. Gün geldi en gür sesimizle barış türkülerini söylemek için geldiğimiz bir Ekim sabahı Ankara garı önünde katledildik. Ama ne onları unuttuk ne de bedeli ne olursa olsun mücadeleden vazgeçtik diyor ve sizleri emek barış demokrasi mücadelesinde kaybettiğimiz bütün arkadaşlarımızın anısına bir dakikalık saygı duruşuna davet ediyorum. Anıları mücadelemizde ışık tutacaktır.

Açılış Konuşması

- KESK Eş Genel Başkanı **LAMİ ÖZGEN** :

Değerli konuklar, emek ve demokrasi mücadelesinde yol arkadaşımız emek ve meslek örgütlerimizin değerli başkan ve temsilcileri, siyasi partilerimizin değerli temsilcileri ve milletvekilleri, uluslararası emek örgütlerinin ve Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin değerli temsilcileri, Ankara'daki büyükelçiliklerin değerli temsilcileri, çocuklar ölmesin barış istiyoruz dedikleri için yıllarca emek verdikleri üniversitelerinden, öğrencilerinden koparılan değerli akademisyenlerimiz ve kurultayımızın sahipleri barış demokrasi sendikal hak ve özgürlükler mücadelesi yürüttükleri grev hakkını kullandıkları, yılmadıkları, teslim olmadıkları, biat etmedikleri için hukuksuz bir şekilde işlerinden işyerlerinden edilen arkadaşlarımız, KESK'liler;

Mücadelemizin bir parçası olarak gerçekleştirdiğimiz kurultaya hoş geldiniz. Um heyратın, wellcome will kommen, ehlen ve sehlen.

Değerli arkadaşlar,

Faşistlerin faşizmi kınadığı, darbe girişimlerinin darbeye kılıf yapıldığı, f  hrerliğin reislik olarak referanduma sunulduğu garip bir dönemden geçiyoruz. Sadece   lkemizde değil dünyada kapitalizm, milliyetçilik, kutuplaşma, saldırganlık üzerinde kendini restore etmeye çalışan sermaye, yeni değerlenme alanları a maya, kamu hizmetlerini özelleştirmeler yoluyla ortadan kaldırmaya, mutlak güvencesizliği yaygınlaştırmaya çalışmaktadır. Neoliberalizmin zafer ilan ettiği 90'lı yılların aksine, kapitalist sistem tıkanmış ve bu tıkanmışlığını dünya savaşı   l  einde savaş politikalarıyla aşmak istemektedir. IşİD başta olmak üzere gerici barbar vahşet örgütleri bu savaşta kimi zaman manivela, kimi zaman bir bahane, kimi zaman ise sınırlar kapatılarak halklar arasında düşmanlık tohumları ekmenin gerekçesi haline getirilmektedir.

Değerli arkadaşlarım,

AKP ile faşizm kurumsallaştırılmaya, toplumsal ilişkiler bu temelde yeniden dizayn edilmeye, gerici mezhepçi tekçi otoriter ve totaliter bir anlayış hakim kılınmaya çalışılmaktadır. Uzun yıllar bunu bugün düşman ilan ettikleri cemaatle birlikte yaptılar.   lkeye parsel parsel sattılar. Binlerce insanı cezaevlerine koydular. Birbirlerine toz kondurtmadılar. Aralarındaki kavga ne ideolojik ne de demokratik uygulamalara bakış farklılıklarındandır. Tamamen devleti kimin ele geçireceği, iktidarın kimin elinde olacağı, rantın nasıl paylaşılacağı kavgasıdır. Kavganın sonucu 15 Temmuz darbe girişimine kadar vardı. Darbenin arka planı karanlıktır. Er ya da geç bunun açığa çıkacağından kuşkumuz yoktur. Ancak darbe girişimi sonrası peş peşe geliştirilen politikalar, 7 Haziran, 1 Kasım sonrası politikaların yoğunlaştırılmış hali olarak karşımıza çıkmıştır. Özellikle 2016 yılı ocak ayında yayınlanan başbakanlık genelgesinin adeta bugünler hesaplanarak çıkarıldığını söylemek abartılı olmayacaktır.

Değerli arkadaşlarım,

şu anda uygulanan OHAL'in sıkıyönetim uygulamalarından hiçbir farkı yoktur. Polisin aktif olarak kullanıldığı mevcut politikalar ile

temel hak ve özgürlükler askıya alınmıştır. Yürürlükte olan AKP sivil darbesidir. Allahın lütfu olarak görülen darbe girişiminden sonra OHAL ilan edildiğinde, başbakan OHAL vatandaşlarımıza karşı değil devletin kendisine karşı ilan edilmektedir demişti. Oysa durumun hiç de öyle olmadığı, darbenin tek adam rejimine gidişin ve muhalefetin tasfiye edilmesinin fırsatı olarak kullanıldığı tartışma götürmez bir gerçekliktir. Darbe girişiminden bu yana yüzbinlerce arkadaşımız gözaltına alındı. Bunların 76'sı hala tutukludur. Bu arkadaşlarımıza gözaltında savcılıkta ve mahkemelerde sordukları soruların neredeyse tamamı konfederasyonumuzun sendikalarımızın kararlarıyla gerçekleştirilen eylemlere ilişkindir. Başta grev hakkımız olmak üzere gerçekleştirdiğimiz sendikal eylem ve etkinlikler yasadışı faaliyet olarak gösterilmektedir. Bu durumun kendisi ILO sözleşmelerine, diğer uluslararası sözleşmelere, AİHM kararlarına, mevcut 12 Eylül anayasasına ve yerel mahkeme kararlarına açıkça aykırıdır.

Değerli arkadaşlarım,

İşte böylesi ortamda darbe girişimi üzerinden iki ay bile geçmeden ilki 1 Eylül dünya barış gününde olmak üzere binlerce kamu emekçisinin kanun hükmünde kararnamelerle ihraç edilmesi, açığa alınması süreci başlatılmış oldu. Kayyumlar eliyle yerel yönetimler işkollarında başlayan kırım devam etmektedir. Gerek ihraçlarda gerekse açığa almalarda herhangi bir hukuksal süreç işletilmemektedir. İdari mahkemeler ve Danıştay'a yaptığımız başvurular ise yetkisiz oldukları gerekçesiyle reddedilmektedir.

Anayasa Mahkemesi de dahil olmak üzere yargı OHAL ve KHK'ların denetimi, inisiyatifi ve merhametine bırakılmıştır. Yargısal denetimden muaf bir süreç ile karşı karşıyayız. 103 bin kamu emekçisi bu şekilde işlerinden işyerlerinden süresiz olarak uzaklaştırıldı. Bunlardan 3100 kamu emekçisi konfederasyonumuza bağlı sendikalarımızın üyesidir. Ayrıca 698 arkadaşımız da halen açıkta bulunmaktadır. Özellikle son iki yılda üyelerimize yönelik yüksek disiplin kurulu kararlarıyla ihraç ya da açığa alma işlemlerinde ciddi bir artış söz konusudur. Sürgünler çığ gibi

artmıştır. Konfederasyonumuza yönelim 15 Temmuz öncesi başlamış olup sonra da kural ve sınır tanımaz halde devam etmektedir.

Değerli arkadaşlar,

İhraçlar ve açığa alınmalarda, ortadan kaldırılmak istenen bir yandan çalışma hakkımız ve iş güvencemiz iken bir yandan da demokratik bilimsel laik anadilinde eğitim ve özerk üniversite talebimizdir. İhraçlar ile sosyal güvenlik sağlık ve seyahat hakkımız da fiilen ortadan kaldırılmıştır. Bu konular iki gün boyunca bilimsel boyutlarıyla ve günlük hayatta yaşanan örnekleriyle birlikte kapsamlı olarak ele alınacağından ayrıntılarına girmeyeceğim. 2003 yılında konfederasyonumuz yaşanan sürgünlere dikkat çekmek ve mücadele hattını tartışmak üzere sürgün kurultayı gerçekleştirmişti. Sürgün kurultayı nasıl ki bir ilk idiye bugün de bu başlıkta içerikte ve nitelikte bir kurultay ülkemizde ilk kez gerçekleştirilmektedir. İktidarlar değişse de demokrasi ve evrensel hukuk normlarının oturmadığının cumhuriyetin halen demokratikleşmediğinin bir başka somut ifadesi oluyor bu tür çalışmalar. Bu vesileyle ihraçlar ve sürgünlerin yarattığı psikolojik travmalar sonucu kalp krizi ya da başka sağlık nedenleriyle yaşamını yitiren arkadaşlarımızı ve yaşamına son veren kamu emekçilerini yad ediyor, mücadelelerini saygıyla anıyor ve buna neden olan siyasi iktidarın er ya da geç hesap vereceğini hatırlatmak istiyorum.

Değerli basın emekçileri,

Konfederasyonumuzun bir üyesine yapılmış haksızlığı tüm üyelerine yönelik olarak kabul eden bir gelenekten gelmekteyiz. Nitekim ihraç edilen açığa alınan arkadaşlarımız KESK’li kimliklerinden dolayı cezalandırılmak istenmektedir. İş güvencesine sahip çıktıkları, sendikal haklarını kullandıkları, örgütlenme özgürlüğünü hayata geçirip eşitlik, özgürlük, demokrasi ve barış istedikleri, Kürt sorununun demokratik yollardan çözümünü savundukları için hedef haline getirildiler. Kamu emekçileri, yıllardır fiilen gerçekleştirdiği iç hukukta ve AİHM’de yüzlerce kararla haklılığı yargısal olarak da kabul edilen, uluslararası sözleş-

melerle güvence altına alınan grev hakkını kullandıkları için işlerinden edildiler. Dolayısıyla cezalandırılan gözdağı verilen sendikal haklar ve örgütlenme özgürlüğümüzdür. Nitekim ihraç edilenlerin 330'unun yöneticilerimiz olması bu durumu açıkça gözler önüne sermektedir. Düünden bugüne yalnız kendi üyeleri için değil tüm kamu emekçilerine dönük haksız hukuksuz uygulamalar ve sömürü karşısında hiçbir siyasi iktidara boyun eğmedik, AKP'ye de eğmeyeceğiz. KESK bağlı sendikalar ve üyeleri ne geçmişte ne de bugün karanlığa teslim olmadı, bundan sonra da olmayacak. AKP faşizmine birlikte karşı koymak ve ortak mücadele etmek dışında, bizi aydınlığa çıkaracak hiçbir yol olmadığının bilinciyle, büyük bir dayanışma ağı kurarak baskıları göğüsleyip püskürteceğiz. Konfederasyonumuz 20 Temmuz tarihinden bu yana her boyuttan bir çok çalışma yürütmüş, çeşitli eylem ve etkinlikler gerçekleştirmiştir. Bundan sonra da kurultayda yapılacak tartışmalar değerlendirmeler ve önerilerle zenginleşecek bir mücadele hattı kesintisiz olarak hayata geçirilecektir. İhraç edilen arkadaşlarımız tekrar görevlerine dönünceye, OHAL kaldırılincaya kanun hükmünde kararnamelerle iş güvencesini ortadan kaldırmayı hedefleyen düzenlemeler geri çekilinceye kadar kesintisiz bir mücadele yürüteceğiz. Kurultayımızın bu amaçla büyük bir çaba sergileyeceğine olan inancımızla hepinize kolay gelsin diyor, hayıra güç katacağına olan inancımızı belirtmek istiyorum. Mutlaka geri döneceğiz. Biz kazanacağız.

- KESK Genel Sekreteri Hasan Toprak :

Değerli dostlar,

Konfederasyonumuz KESK ve bağlı sendikalarımız, sadece kendi üyelerinin değil tüm kamu emekçilerinin sözcüsü ve mücadele örgütü olma sorumluluğuyla OHAL ve KHK hukuksuzluğuna karşı bütün baskılara rağmen fiili, meşru ve demokratik direnişi, dayanışmayı ve hukuksal mücadeleyi örgütleyerek cevap vermiş ve vermeyi sürdürmektedir. Konfederasyonumuz bu kurultayı her şeyden önce mücadelelenin bir parçası olarak örgütlemiştir. Kurultayımız KESK'lilerin AKP faşizmine karşı yılmadığının yılmayacağının, mücadeleyi yükselteceğinin

bir ifadesidir. Kamu emekçilerinin işimize ekmeğimize geleceğimize göz koyanlara karşı “Hayır, haksız hukuksuz ihraç edemez açığa alamazsınız” demesidir bu kurultay. “Hayır, kazanılmış haklarımızı gasp edemez iş güvencemizi kaldıramazsınız” demektir bu kurultay. “Hayır, sendikal haklarımızı suçlayamaz, engelleyemezsiniz” demektir bu kurultay. “Hayır, kamu hizmetlerine tasfiye edemez ticarileştiremez gericileştiremezsiniz” demektir bu kurultay.

Değerli dostlar,

Bu kurultay, AKP darbesiyle kurulan OHAL KHK rejiminin hukuksuzluğunu ulusal ve uluslararası düzeyde gözler önüne serecektir. Yanı sıra eşine ender rastlanan ve kıyıma dönüşen ihraçların sadece nedenlerini değil sonuçlarını da ortaya çıkaracak böylesi çalışmalara ihtiyaç olduğu açıktır. Bu başlıkta içerik ve nitelikte bir kurultay ülkemizde ilk kez gerçekleştirilecektir. Kurultayımızda ihraçlar her boyutuyla değerlendirilecek tartışılacak ve hazırlanan bilimsel tebliğlerle tarihe not düşülecektir. Elbette amacımız sadece tarihe not düşmek değil, geleceğe yönelik dayanışma ve mücadelenin daha da yükseltilmesinin yaygınlaştırılmasının yol ve yöntemlerinin tartışılarak zenginleştirilmesidir. Bu vesileyle hazırlık aşamasında tebliğ başlıklarıyla ilgili tartışma yürüterek katkı koyan tüm üyelerimize kurultay merkezi komisyonunda yer alarak tebliğlerin birleştirilmesinde emek sarf eden akademisyen ve üyelerimize kurultayın her aşamasında destek ve dayanışmasını esirgemeyen hocalarımız ve yoldaşlarımıza sizlerin huzurunda KESK yürütme kurulu olarak teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Değerli dostlar,

Bir çok konu ve konuk var. Bu konukları size takdim edeceğim. Daha sonra kurultayın işleyişine geçeceğiz. Unuttuklarım, eksik bıraktıklarım varsa baştan hemen özür dileyeyim. Öncelikle kurultayımıza uluslararası alandan katılanları takdim etmek istiyorum. Andre Hunko, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Avrupa Sosyal İşler ve Sosyal Şart Komite üyesi hoş geldiniz. Doç. Dr. Didem Aydın. Hacettepe Üniversitesi

Hukuk Fakültesi öğretim üyesi ve Avrupa Konseyi Venedik Komisyonu üyesi, hoş geldiniz. Yine Declan Owens, ITUC Uluslararası Sendikal Konfederasyonu Hukuk Sorumlusu hoş geldiniz. Patrick, ETUC Avrupa Sendikalar Konfederasyonu. Bunun yanında büyükelçiliklerden ve diğer kurumlardan katılan arkadaşlarımız da var. İsimlerini telaffuz edemeyen özür diliyorum. Hırvatistan büyükelçiliğinden, Hollanda büyükelçiliğinden Ertan Keskinsoy, Belçika büyükelçiliğinden, ve AB Türkiye delegasyonundan Sema Kılıçer aramızda. Hoş geldiniz diyorum.

Değerli dostlar,

Konuklarımızı saymaya devam ediyoruz. Tabii ki mücadele dostlarımız olan konuklarımızı da takdim edeyim. TTB adına doktor Mehmet Sezai Berber, genel sekreter. Tuncer Baş, Hacı Bektaş Veli Kültür Cakfı Genel Başkanı. Emin Koramaz, TMMOB Genel Başkanı. Değerli dostlar katılımcılarımız çok. Şükran Doğan, EMEP Genel Başkan Yardımcısı. Ertuğrul Kürkçü, HDP İzmir milletvekili. Serpil Kemalbay HDP Eş Genel Başkan Yardımcısı. Şenal Saruhan CHP Ankara milletvekili. Nihat Yeşil, CHP Ankara milletvekili. Necati Yılmaz, CHP Ankara milletvekili. Hasan Hayır, ÖDP Parti Meclisi üyesi, Halkevleri MYK üyesi Mustafa Eberliköse. Kendilerine hoş geldiniz diyorum tekrar desteklerinden dolayı. Kurultayımızın bu bölümünde OHAL Kanun Hükmünde Kararnameler ve hukuksal durumu sunmak üzere, kendisi de 12 Eylül darbesinde ihraç edilen 1402'likler davasında imzası bulunan ve kurultay boyunca çalışmalarımıza katkı sunan Prof. Dr. Metin Günday'ı kürsüye davet ediyorum.

OHAL - KHK Hukuku ve İhraçlar- Prof. Dr. Metin Günday:

Çok değerli konuklar,

15 temmuz darbe girişimi akabinde 20 Temmuzda Bakanlar Kurulu kararıyla olağanüstü hal ilan edilmesi, TBMM'nin bu OHAL ilanına ilişkin bakanlar kurulu kararını onaylaması, 2 kez OHAL'in uzatılması ve bu dönemde yani OHAL'in ilan edildiği günden bugüne 100 bini aşan ihraç, derneklerin, sendikaların, yayın organlarının, gazetelerin, üniversitele- rin kapatılması ve bütün bu uygulamalara yol açan OHAL kanun hük- münde kararnameleri. OHAL bir anayasal rejim. Anayasada öngörül- müş bir olağanüstü yönetim usulü. Zaten bu nedenle de ilan edilmiş. Şiddet olaylarının yaygınlaşması ve kamu düzeninin ciddi biçimde sar- sılmış olması nedeniyle ilan edilmiş. Gereğesi bu.

Anayasal bir rejim. Olağan kolluk yetkilerinin alabildiğine serbest- leştirildiği, genişletildiği bir rejim. Temel hak ve özgürlüklerin kısmen ya da tamamen durdurulabildiği, anayasada öngörül- müş olan, öngörül- düğü kadarıyla tabi güvencelere aykırı önlemlerin alınabileceği bir rejim.

Temel hak ve özgürlükler kısmen durdurulabilir, tamamen durdurulabilir. Anayasal güvencelere aykırı önlemler alınabilir bu rejimde. Bunlar 1983 yılında o zamanki askeri yönetim tarafından çıkartılmış olan 2935 sayılı OHAL Kanunu'nda düzenlenmiştir. O kanun halen yürürlükte. Ama o kadar çok kanun hükmünde kararname çıkartıldı ki, bu OHAL kanununu dahi aştılar. Temel hak ve özgürlüklere müdahale bakımından. OHAL kanununda düzenlenmiştir. Hukuksal olarak böyle. Ve bir de eğer OHAL kanununda öngörülen önlemler yeterli olmadığı takdirde OHAL'in gerektirdiği konularda ve ölçüde cumhurbaşkanı başkanlığında toplanacak olan bakanlar kurulu tarafından çıkartılacak OHAL kanun hükmünde kararnameleri ile bu ilave önlemlerin alınabilmesine olanak tanınmış. Hukuki durum bu. Olağanüstü hal KHK'ları -ben hukukçu olarak olağan kanun hükmünde kararnameye de karşıyım- olağan kanun hükmünde kararnamelerden çok farklı. Türkiye Büyük Millet Meclisi devre dışında. Yetki yasasıyla olağan KHK'lar bakımından TBMM'nin Bakanlar Kurulunu yetkilendirmesi gerekir. Burada o yok. Bu KHK'larla temel hak ve özgürlükler alabildiğine kısıtlanabilir, sınırlandırılabilir. Mümkün. Bu KHK'ların anayasaya aykırılığı da ileri sürülemez. Yani yargısal denetimden de yoksun. Ama gene de bu KHK'lar için bir takım sınırlar getirilmiş. Bir defa OHAL süresince çıkartılabilir. OHAL süresince uygulanabilecek olan düzenlemeleri öngörebilir, yapabilir. OHAL'in gerektirdiği konularda çıkartılabilir.

Bütün bunlar anayasada OHAL KHK'ları için öngörülmüş olan sınırlar. Şimdi 20 temmuz akabinde ilan edilen OHAL döneminde çıkartılmış, çıkartılmaya devam eden ve daha ne kadar KHK çıkartılacağını da bilmediğimiz birkaç cilt oldu zannediyorum. Başlı başına bir mevzuat oluşturdu. Bu KHK'lara baktığımızda, son derece genişletilmiş bir yetki ama anayasada bazı sınırlar konulmuş. Bu sınırlara dahi uyulmadığını görmekteyiz. Bu OHAL kararnameleriyle bir defa OHAL sona erdikten sonra dahi uygulanacak düzenlemeler getirilmektedir. Örneğin, kamu görevlilerinin bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemek üzere kamu görevinden çıkartılmaları. Bu OHAL dönemiyle sınırlı değil. OHAL bittikten sonra etkisi devam edecek olan, uygulanacak bir düzenleme.

Ya da derneklerin üniversitelerin kapatılması, yayın organlarının, sendikaların kapatılması. Bunlar da aynı şekilde OHAL süresi ile uygulanabilecek olan önlemlerin ötesinde süreklilik arz eden uygulanmalar, süreklilik arz eden düzenlemeler. Bir kere bu açıdan anayasada konulan sınırlar ile çelişmektedir.

İkincisi, OHAL'in gerektirdiği konularda bu KHK'lar çıkartılabilir. Olağanüstü hal ile ilgisi olmayan, OHAL'in gerektirmediği, örneğin üniversitede rektör seçiminin nasıl düzenleneceğini, nasıl yapılacağını öngören OHAL KHK'sı bunu da öngörüyor. Hatta mizah örneği, kış lastiklerinin kullanılmasının zorunlu kılınması dahi bu OHAL KHK'larında yer alıyor. Yani konu itibarıyla da bu KHK'lar OHAL'in gerektirdiği konular ile ilgili değil. Hukuka aykırı. Hukuka açıkça aykırı. Özellikle zaman itibarıyla getirdiği düzenlemeler bakımından hukuka açıkça aykırı. İki kere iki dört eder. Hukukta iki kere iki dört etmez, yorumla bazen üç eder bazen 5 eder ama bazen iki iki dört eder.

OHAL uygulamalarını siz OHAL sona erdikten sonra sürdüremezsiniz. Bu kadar basit. OHAL kanunu yürürlükte olan bir kanun. Yürürlükte ama ancak ve ancak OHAL ilan edildiği takdirde ve OHAL süresince uygulanabilecek bir yasadır bu. OHAL kanunu da böyle OHAL kararnameleleri de aynen böyledir. Bunu tartışmam. Hiç kimseyle tartışmam. Üniversitede idare hukuku sınavında bunun tersini yazan, bugünkü OHAL KHK'larının getirmiş olduğu düzenlemeleri doğru gören öğrenciyi ben o okuldan da mezun etmem. Bu kadar basit. Ee öyle değil. Konumuz ihraç olduğu için daha çok oralara yoğunlaşıyorum.

Bir hukuk devletinde en basit bir kural, bu tartışılmaz. Bir kamu görevlisinin savunmasını almadan ona uyarı cezası bile veremezsiniz, bu kadar basit bir şey bu. Tartışılmaz. İhraçlara bakıyoruz. KHK'larla ilginç de bir şey getirmişler ihraçlara gerekçe olarak. Terör örgütlerine veya milli güvenlik kurulu tarafından devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunan yapılara mensubiyeti, üyeliği, iltisakı ya da irtibatı olduğu değerlendirilenler bir daha ihraç ediliyorlar. Kim değerlendirmeyi yapıyor, neye göre yapıyor. Ortada bir yargı kararı yok. Bunların hepsi ceza ka-

nunu açısından suç olan şeyler. Yok. İdari karar. İdari soruşturma açılması lazım. İdari soruşturma açılıp ihraç edilmek istenen kamu görevlilerine durumun bildirilmesi. Buna ne diyorsunuz diye savunmalarının alınması lazım. O da yok. Kim nerede hangi ölçütle bu değerlendirmeyi yapıyor ve bundan sonra da seni bir daha kamu hizmetinde çalıştırmamak üzere ihraç ediyorum diyor. Olay bu kadar basit. Hukuki boyutu gayet açık, bu hukuk dışı. Hiç tartışılmayacak kadar hukuk dışı bir şey. Hiç tartışılmayacak kadar hukuk dışı. Peki, ne olacak? Bu hukuk dışılığı karşı bir yargısal korunma var mı, o da yok. Şimdi, anayasada OHAL kanun hükmünde kararnamelerinin anayasaya aykırılığı ileri sürülemez deniyor. Siz şuraya bir kağıt alınız, yukarısına OHAL KHK'sıdır deyiniz, altını istediğiniz gibi doldurun. Futbol müsabakasına ilişkin kural koyun mesela. Bu denetlenmeyecek mi anayasa mahkemesince.

Anayasa mahkemesinin önüne gelen metnin bir OHAL KHK'sı olup olmadığını belirlemesi lazım. Belirledikten sonra hukuk devletiyle tabi bağdaşmaz ama pozitif anayasa kuralı bu, OHAL KHK'sı imiş. Anayasada belirtilen şekilde çıkmış, ben buna dokunamam demesi lazım. Öyle değil ki. Bunların hiçbir tanesi OHAL KHK'sı olarak adlandırılan kararnamelerin hiçbir tanesi, anayasada, bu 82 anayasasında, bu darbe anayasası dedikleri anayasada öngörülen OHAL KHK'ları değildir. Çok açık söylüyorum, değildir. Bu da farklı bir şey. 82 anayasasının dahi öngördüğü OHAL KHK'ları niteliği taşımayan herhangi belgeler. Hukuken böyledir bu.

Bu KHK'larla siz yürürlükteki yasaları değiştiriyorsunuz. Yürürlükteki yasa değiştirilebilir mi OHAL süresince uygulanacak bir düzenlemeyle. Onlarca yasa değiştirilmiş. İdari teşkilata ilişkin, üniversite eğitime, kamu görevlilerine ilişkin. Sayabilirim, bunlar değiştirilmiş. Ne olacak? Gidilmiş anayasa mahkemesine. Ana muhalefet partisi gitti. Yüksek anayasa mahkemesi ben bunlara denetlemem demiş. Niye denetlemiyorsun? Anayasa madde 148 bunu ben denetlersem anayasayı işlevsiz hale getiririm demiş. Kararında öyle diyor. Yüksek mahkeme bu içtihadı ile kendi kendisini işlevsiz kılmıştır.

Bugün Türkiye’de anayasa yargısı yoktur. Binası var orada. Üyeleri de var, maaş da alıyorlar ama anayasa yargılaması kalmamıştır bu kararlar. Oysa aynı anayasa mahkemesi aynı anayasa kuralları yürürlükteyken, hiç değişiklik yok onlarda, 1990 yılında o zaman Güneydoğu Anadolu’da uygulanmasına devam edilen OHAL döneminde çıkartılan kararnameleri denetlemiş. Şöyle denetlemiş. Bunlara ben önce baka-yım adı OHAL KHK’sı olsa bile gerçekten bu OHAL KHK’sı mı diye bak-mış. Değil. Çünkü OHAL valisine OHAL bölgesi dışında kullanacağı yet-kiler veriyorsunuz. O KHK’larda onlar vardı. Anayasa mahkemesi iptal etmiş 1991 yılında. Çok güzel bir içtihat. Aynı anayasa mahkemesi aynı anayasa, anayasada değişiklik yapılmamış, aynı OHAL KHK’ları, aynı olağanüstü rejime ilişkin kararnameler...ben denetlemem diyor bunu. Anayasa değişmemiş. OHAL rejimi değişmemiş. Değişen, ortadan kal-kan anayasa mahkemesi ve anayasa yargısıdır. Benim tespitim budur.

OHAL KHK’ları ilginç KHK’lar. Dediğim gibi bana göre kararname bunlar. Birilerinin bir yerlerde yazdığı, birilerine yazdırdığı ve bilahare bakanlar kurulu üyelerine de gönderip elden imza toplatmak suretiyle tekemmül ettirdiği kararnameler bunlar. Bildiğimiz, cumhurbaşkanının başkanlığında bakanlar kurulu toplanacak ve bu KHK’ları çıkaracak. Adım gibi eminim ki bunların hiçbirisi bu yöntemle alınmıyor. Bir yerde yazılıyor, gönderiliyor, dışişleri bakanı çavuş imzalıyor, çalışma baka-nı müezzin imzalıyor, bozdağ imzalıyor; oldu kararname. Böyle bir şey olamaz. Ben bunu denetlemem diyor anayasa mahkemesi. Sen neyi de-netleyeceksin, hiçbir şeyi denetleyemezsin.

Peki OHAL KHK’ları ilginç bir şey, hukuk açısından söylüyorum . Bireysel işlem yapıyorsunuz siz. İhraç işlemi yapıyorsunuz. Liste lis-te çarşaf çarşaf. Ben, bu kararnameler gece falan çıkınca okuyorum. Benim adım da var mı ya da yakından tanıdığım kimse var mı diye. Ba-zen de görüyoruz, üzülüyoruz. Mülkiye’den olsun hukuk fakültesinden olsun. Peki, hiçbir işleme gerek kalmaksızın ihraç ettik diyorlar. Hiçbir işlem yok. Çarşaf gibi listeyi saymışlar, lütfetmişler kurum kurum da ayırmışlar ki daha kolay bulunsun diye ama bayağı uzun liste. Şimdi bir tebligata da gerek yok. Okuyorsunuz adınız varsa ihraç edildiniz. Gidi-

yorsunuz mahkemeye, idare mahkemesine veya Danıştay'a. Yüce Danıştay ben bunu denetleyemem diyor. Olsa olsa diyor, hakikaten mizah örneği bu, yani bu benim görevime girmez diyor. Bu idare mahkemele-
rinin görevine girer diyor ama bu zaten OHAL KHK'sı ile yapılmış. İdari
yargı denetleyemez diyor, idare mahkemesi ben de denetleyemem di-
yor.

Dolayısıyla idari yargı düzeyinde de bir yargısal korunma yok. Biliyo-
ruz bunları. Arkadaşlarımız, bu şekildeki haksız hukuksuz işleme maruz
kalan dostlarımız, meslektaşlarımızın bir kısmı gitti idare mahkemeleri-
ne, Danıştay'a, davalar reddedildi. Dinlenmedi, incelenmedi bile. Yetkisi-
zim dendi, atıldı. Yargısal korunma yok. Hadi yargısal korunma etkili bir
başvuru yolu değil, ne olacak? Bireysel başvuru anayasa mahkemesi-
ne. Anayasa mahkemesi ben zaten denetlemem diyor. Türkiye'de dola-
yısıyla iç hukukta özetle hiçbir yargısal korunma öngörülmemiş. AİHM,
şimdi zannediyorum, yani onu bilemem ne olduğunu belki sayın mil-
letvekillerimizin daha yakından biliyorlardır. Doğrudan doğruya OHAL
KHK'ları ile gerçekleştirilen ihraç işlemlerine karşı iç hukukta yargısal
bir korunmanın bulunmaması sonucu AİHM'e başvuru yapılabilecek. On
binlerce başvuruya adeta bir set koymak istenmiş olacak ki, ben öyle
zannediyorum, perde arkasını bilmiyorum.

685 sayılı OHAL işlemlerini inceleme komisyonu kurulması hakkında
bir KHK çıkartılmış. Bu konuya da değindikten sonra sunuşumu bitirece-
ğim. 23 Ocak 2017 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmış, girmiş yürür-
lüğe. 685 sayılı KHK ile, başkaca bir işlem tesis edilmeksizin doğrudan
doğruya OHAL KHK'ları ile tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları de-
ğerlendirmek üzere bir OHAL işlemlerini inceleme komisyonu kurulma-
sı öngörülmüş. Tamam, birazdan buna değineceğim, bu neye yarıyor
neye yaramaz, bir işlevi var mı, olabilir mi? Hatta diyelim ki işlevi de
var, karar da verdi. Bu ihraçlar hukuka aykırıdır dedi. İade edildiğinde
ne olacak, bunların hepsine kısaca değineceğim ama işin ilginç yanı
ismi var cismi yok bu komisyonun. KHK'ya bakıyorsunuz, bu KHK'nın
yayımlandığı tarihten itibaren en geç bir ay içerisinde bu komisyonun
üyeleri seçilir diyor. Yok. Adliye vekili, daha doğrusu adliye sekreteri

16 Nisandan sonra düşüneceğiz bu komisyona üye seçimini diyor. Öyle diyor. Şimdi, ya sen çıkartmışsın KHK'yı, imzan var altında. KHK diyor ki en geç bir ay içerisinde bu üyeler atanacak. Yok. Atanacak bir de şöyle atanacak. Çok ilginç. 7 üyeden oluşan bir komisyon olacak bu. Üçünü sayın başbakanımız atayacak. İkisini soylu içişleri bakanımız atayacak. Öyle yazıyor. Mülki idare amirleri arasından, yani valilerden filan. İki üyeyi, birisi Yargıtay'dan bir tetkik hakimi, birisi Danıştay'dan tetkik hakimi, onu da Hakimler ve Savcılar Kurulu belirleyip atayacak. 7 üye. 2 yıl süreli atanacak bunlar. Komisyona on binlerce başvuru olacak eğer bir gün faaliyete geçerse, bu komisyonda, bu 7 üyeyle sekreteryası da başbakanlık tarafından sekreterya hizmetleri gördürülecek. Onların memurları tarafından. Böyle bir heyet. Şimdi 2 yıl görev yapacak. Birer yıl birer yıl uzatılır deniyor. Kurul üyeleri de iki yıl süreli atanacak. İki yıl sonra eğer komisyonun süresi uzatılırsa yeni üye atanacak. Eskilerin gösterdikleri performansa bakılacak. O performansa göre onlar ya atanacak ya atılacak. Böyle bir güvencesizlik de var. Hatta bu komisyon üyelerinden bir tanesi hakkında terör örgütüyle irtibatı iltisakı irtibatı üyeliği mensubiyeti olduğu yönünde bir idari soruşturma başlatılırsa, bunlar da derhal bu komisyondan atılacaklar. Böyle bir komisyon. Bağimsızlığı olmayan bir komisyon. Kurulursa. Ne zaman kurulursa. Ne zaman başvurulacak? Tarihini de biz belirleriz diyorlar, o da belli değil. Başbakan ilan edecekmiş. O başvuru tarihini belirledikten sonra 60 gün içinde bu komisyona başvuracaksınız. Ne diyeceksiniz? Diyeceksiniz ki biz hukuksuz bir şekilde atıldık. Bizim hakkımızda bir şey yok. Ne bir soruşturma, ne bir kovuşturma, ne idari soruşturma ne idari disiplin cezası vs., bunu diyeceksiniz.

Komisyon evrak üzerinden bir inceleme yapacak, yani sizi dinlemeyecek ve kararın verecek. Kabataslak bir hesap yaptım. 50 bin başvuru yapılmış olsa, bu komisyon da vatan millet için fedakarlık edip fazla mesai yapsa, cumartesi pazar da çalışsa, resmi tatillerde de çalışsa, bir başvuruya ayırabileceği zaman süresi 10-12 dakikadır. 10-12 dakika da değerlendireceksiniz. Sonra reddedebilir komisyon. Reddedince de orası çok ilginç, reddedilmeye karşı dava açabilirsiniz. Nerede açacak-

sınız? HSYK tarafından belirlenecek, tespit edilecek, görevlendirilecek Ankara İdare mahkemesinde. Yani özel yetkili ceza mahkemelerinin yanı sıra, bir de karşımıza özel yetkili idare mahkemeleri çıkmış olacak. Özel yetkili idare mahkemeleri komisyonun yapılan başvurusunu reddine ilişkin kararlarını denetleyecek diyor. Denetleyecek veya komisyon bir haksızlık yapılmış bu kişiye diyecek, kabul edecek. Kabul etmekle iş bitmiyor. Komisyon devlet personel başkanlığına durumu bildiriyor. Devlet personel başkanlığı da ihraç edilmiş kişinin statüsüne uygun, bir başka kurumda da olabilir, onu açıktan atama yapıyor. Peki bu inceleme kaç yıl sürecek, ne kadar sürecek? İhraç edilmiş kişinin diyelim ki bunun sonunda talebi kabul edildi, başvurusu kabul edildi, ataması yapıldı. O kadar süre zarfındaki kamu görevlisinin yoksun kaldığı parasal hakları özlük hakları şunları bunları ne olacak? Hiçbir şey yok. Yok. Gerçek bu. Maalesef. Ha idare mahkemesi özel yetkili idare mahkemesi komisyon yanlış karar verdi, ben bunu iptal edeyim dedi. İptal edilen ihraç işlemi değildir bakın. Bazen böyle katı hukukçuluğum çıkar ama işe de yarar.

İptal edilecek işlem ihraç işlemi değil komisyon kararıdır. Yeniden atanma yapılırsa yeni atanmış kadrodan maaşınızı alırsınız. Geçmiş yok. Ola ki hini hacette bu komisyon dese ki ya pardon. Devlet yanlış yapmış dese bile mağduriyet giderilmemiş oluyor. Dolayısıyla sözümü bağlıyorum. Zaten yargısal korunma yok, onu belirttik. Bir de bu belki de AİHM karşısında efendim işte bir tane başvuru yolu öngördük deyip oraya yapılacak başvurulara set çekmek, amaç budur öyle zannediyorum. Ama her halükarda OHAL işlemlerini inceleme komisyonuna oraya yapılacak başvuru. Komisyon eğer 16 Nisandan sonra kurulur, toplanır, karar verilirse, vereceği kararlar vs. ihraç edilenlerin mağduriyetlerin tam olarak karşılamaktan uzaktır. Bunu hiç de abartılı bir şekilde söylemiyorum. Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum. Sağ olun.

BÖLÜM I / 1. Oturum:

İnsan Hakları Açısından İhraçlar

Divan: Programımızın bu bölümünde insan hakları açısından ihraçlar başlığı altında konuşacağız. Moderatör olarak eski AİHM yargıcı sayın Rıza Türmen'i davet ediyorum. Andrei Hunko, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi ve Avrupa Sosyal İşler ve Sosyal Şart Komite üyesi. Doçent Doktor Öykü Didem Aydın, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi ve Venedik Komisyonu üyesi. Öztürk Türkdoğan, İHD Genel Başkanı.

Moderatör: AİHM Eski Yargıcı Rıza Türmen:

Merhaba sevgili dostlar.

Bugün yapılan bu kurultay OHAL KHK rejimi ihraç kurultayı, 15 Temmuz darbe girişiminden sonra ilan edilen olağanüstü halle başlayan hukuksuzluk, keyflik dönemine karşı verilen mücadelenin bir parçasıdır. Bu mücadelenin önünde bir çok engel vardır. Hukukun ortadan kaldırıldığı bir yerde hukuki mücadele vermek çok zordur. Hukukçuların böyle bir mücadelenin içinde olması, hukukla ilgili kişilerin mücadelenin içinde olması aslında bir Sisypheos efsanesidir. Taşı yukarı çıkarırsınız fakat taş tekrar aşağı düşer. Siz yorulmadan yeniden dağın tepesine taşımak zorundasınız taşı. Böyle bir mücadeledir hukukun olmadığı yerde hukuk mücadelesi vermek. Bugünkü dönemi belki en iyi anlatacak olan Nazi Almanyasının hukukçusu Carl Schmit'tin, yanımdaki Alman milletvekili

çok iyi bilir. Schmitt der ki egemen olağanüstü hale karar verendir. Ege-
men aynı zamanda lider, aynı zamanda kimin düşman, kimin dost oldu-
ğunu da tayin eder. Bir kere egemen olağanüstü hale karar verdikten
sonra hukuk rafa kaldırılmıştır.

Hukukun kaynağı egemenin kendisidir. Hukuk tek bir insanda cisma-
nileşmiştir. Bugün içinde bulunduğumuz durum işte budur. Yanımdaki
Alman milletvekili sayın Andrei Hunko bunu benden daha iyi anlatır bel-
ki ama Carl Schmitt'in 1930'larda yazdıkları bugünkü Türkiye için çok
geçerlidir. Kendisi de bunu düşünemezdi herhalde o dönem. Mikrofonu
bulmuşken birkaç şey söylemek isterim. AİHM açısından durum nedir
bu ihraçlar bakımından? Ortada KHK'larla yapılan binlerce, yüz bine ya-
kın ihraç var. Bu ihraçların neden hukuksuz olduğunu sayın Metin Gün-
day hoca gayet güzel anlattı. Bunlara karşı AİHM'in bakış açısı nedir?
AİHS'in çeşitli maddeleri söz konusu. Bir kere adil yargılamayla ilgili
maddesi söz konusu. 6. Maddesi. Ortada ne yargılama var, ne adalet
var. Ortada bir savunma dahi alınmadan hiçbir soruşturma yapılmadan
hiçbir kriter gerekçe gösterilmeden yapılan yüz binden fazla ihraç var.
Bu tabii ki adil yargılamanın çok açık bir biçimde ihlalidir fakat adil yar-
gılama bakımından AİHM şöyle bir evrim geçirdi. Başlarda kamu görev-
lileri için 6.maddenin, adil yargılama maddesinin uygulanabilir olması
lazım önce. Uygulanabilirliği bakımından bir evrim bir tereddütlü çizgisi
vardır AİHM'nin. 1999'a kadar AİHM kamu görevlilerinin adil yargılama
çerçevesine girmeyeceği görüşündeydi ilke olarak. 6. adil yargılama
maddesinin kamu görevlilerine uygulanmayacağı görüşündeydi.

1999'de Pelegren/Fransa davasıyla bunu değiştirdi. Şöyle bir kriter
getirdi. Dedi ki bakmak lazım, eğer kamu görevlisi devletin egemenliğini
kullanmasının bir parçasıysa, devlet egemenliğinin kullanılmasına ve-
sile oluyorsa, onun eliyle kullanılıyorsa devlet egemenliği, o zaman o
kamu görevlisiyle, egemenlik kullanan kamu görevlisiyle devlet ara-
sında özel bir ilişki vardır. Özel sadakat ilişkisi, bir özel güvenlik ilişkisi
vardır. O nedenle bu kamu görevlilerine adil yargılama hükümleri uy-
gulanmaz. Bunlar silahlı kuvvet mensupları olur, polisler olur, dışişleri
bakanları, valiler olur filan. Fakat sonra bakıldı ki bu kriter çok büyük

belirsizlik yaratıyor. Öyle kamu görevlileri var ki polisle çalışıyor, iç işlerinde dış işlerinde çalışıyor ama devletin egemenliğiyle ilgisi yok. İdari işler yapıyor örneğin.

O zaman bu belirsizlik böyle sürmemeli dendi ve 2007 yılında, Finlandiya'ya karşı bir dava olan Eskelinen davasında bu kriter değiştirildi. Eskelinen davasıyla. Eskelinen'de söz konusu olan 5 polis var. Bu polisler aslında idari işler yapıyor. Onun üzerine dendi ki bugün geçerli olan kriter budur. 6. maddenin adil yargılama maddesinin dışında bırakılması için kamu görevlilerinin iki koşul gerekir. Birinci koşul ulusal yargı yolunun kapalı olması. Yani bir ulusal yasa ile kanunla ulusal yargı yolunu kapalı olması. Bizde mesela bu. Askeri şura kararları için söz konusuydu bir dönem. İkinci koşul bu husus yani bu yargı yolunun kapalı olmasının, devletin çıkarlarıyla somut olarak haklı gösterilmesi lazım. Devletin bu yargı yolunun neden kapandığını haklı göstermesi gerekir, açıklaması gerekir. Ancak bu haklılık kabul edilirse o zaman 6. maddenin uygulanmaması kabul edilebilir. Böylelikle 6. maddenin uygulanması son derece sıkı koşullara bağlandı. O zaman bakmak lazım, her davada AİHM inceler. Bu bireyin, başvurucunun, devlet hiyerarşisindeki yeri nedir. Devlet hiyerarşisindeki yeri egemenliğin kullanılmasıyla mı ilgilidir. Her birey için her başvuru için bunu ayrıca inceler.

Tabi bu olaylar, burada ihraç edilen öğretmenler var, ihraç edilen binlerce on binlerce kamu görevlisi var. Aslında bunların hepsi 6. maddenin kapsamına girer. Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları bakımından belki farklı bir durum ortaya çıkabilir. Polisler bakımından ayrı bir durum ortaya çıkabilir. Yargıçlar ayrı bir meseledir. Bunların dışında kamu görevlileri açısından uygulanacağı açıktır. Bir kere uygulandı mı yapılan işlemin hukukla adil yargılamayla hiç ilgisi olmadığı görülecektir. Adil yargılama bakımından bu konuyla ilgisi var. İkincisi özel yaşamı, aile yaşamını düzenleyen 8. madde bakımından bunların ilgisi var. Bu insanların ne özel ne aile yaşamı kalıyor. İşsiz kalıyor bu insanlar. Bu kadar büyük mağduriyetler var. Bunların aile yaşamındaki etkileri bakımından bunu düzenleyen sözleşmenin ilgili maddesi devrededir.

Bir başka madde tabii emeklilik hakları verilmemişse eğer, o zaman mülkiyet hakkıyla ilgili madde devreye girecektir. Onun ihlali söz konusudur. Bütün bunların ötesinde Türk hükümeti diyebilir ki evet ama AİHS'nin bir 15. maddesi vardır. Bu madde, OHAL durumlarında devletin hayatına bir tehdit mevcutsa, sözleşmenin hükümlerini askıya alma yetkisini vermektedir devletlere. Ben de bu yetkimi kullandım ve sözleşmenin maddelerini askıya aldım. Türkiye gerçekten böyle bir beyan yapmıştır Avrupa Konseyi Genel Sekreterine. Sözleşmenin 16. Maddesi gereğince sözleşmeni hükümlerini askıya aldığını bildirmiştir. Bu durumda açılan davada bu da AİHM'nin önüne gelecek. Önce AİHM bir öncelikli sorun olarak Türkiye'nin yaptığı bu askıya alma beyanının geçerli olup olmadığını inceleyecek. Burada iki önemli husus var.

Birincisi devletin yaşamına yönelik bir tehdit var mıdır yok mudur? Bir darbe girişimi olmuştur, bu konuda devlete geniş bir takdir yetkisi verir. Eğer devlet diyorsa ki benim yaşamıma yönelik bir tehdit vardı. AİHM bunu genellikle kabul eder. Ama ondan sonra başka bir şey vardır. 15. Madde der ki, bu alınacak tedbirler bu durumla çok sıkı sıkıya gerekli olmalıdır ve orantılı olmalıdır. Sadece gerekli olması da yeterli değildir. Gerekli ve orantılı olmalıdır. Bunu inceleyecek. Diyecek ki bir kere, ulusun yaşamına yönelik bir tehdidi önlemek için gerekli miydi bu askıya alma yoksa normal bir durumda normal önlemlerle sözleşmeyi askıya almadan alınacak önlemlerle bu tehdit önlenemez miydi? Ondan sonra bakacak alınan tedbirler orantılı mıydı? Yani bu tehdidi önlemek bakımından orantılı mıydı yoksa bu tehdidi önlemeyi aşan tedbirler midir bunlara bakacak.

Bunlara baktığı zaman bir kere görecektir ki alınan tedbirler önce Türkiye'nin kendi iç hukukuna aykırı, keyfi, hukuk dışı tedbirler. Hocamızın anlattığı gibi. Onun için Türkiye'nin bu askıya alma beyanı AİHM tarafından reddedilir. Çünkü bunlar ne orantılıdır ne de gereklidir. Aynı kriter Türk hukukunda da var. Durumun gerektirdiği ölçüde diye Türk hukukunda da var. Ama bundan önceki konuşmada dinledik ki durumun gerektirdiği ölçüde alınan tedbirler değil, durumla ilgisi olmayan tedbirler bunlar. Konu bakımından, süre bakımından Türk iç hukukunu zaten ihlal eden

tedbirler. Bütün bunlar nedeniyle mutlaka AİHS ihlal edilmiş kararı çıkar. Burada bir inceleme komisyonu var şimdi. AİHM'ye gitmeden önce iç hukuk yollarını tüketmek lazım. İç hukuk yollarını tüketmeye gelince, önce inceleme komisyonu karşınıza çıkacak. İnceleme komisyonu, hocamızın söylediklerine katılıyorum, aslında mağduriyetleri ortadan kaldırmak için yapılmış bir komisyon değildir. Başka bir amacı vardır komisyonun. AİHM'ye gelecek davaların gelmemesini sağlamak. Yalnız burada şimdi ben şeytanın avukatlığını yapıyorum, hocamız Türkiye açısından baktı ben de Strasburg açısından bakıyorum. AİHM'in öyle yüz bin davanın kendine gelmesinden ödü patlıyor. Çünkü zaten ağır bir iş yükü altında ezilmiş. Bir de böyle yüz bin dava...şimdi ne olacak hem Anayasa Mahkemesi hem de AİHM ellerindeki bütün davaları inceleme komisyonuna gönderecekler. İhraçlarla ilgili. Böylece AİHM bu davadan kurtulmuş olacak. Yoksa bu yüz bin dava başında. Bir de tabi şu var. En önemli eleştiri burada yargı yolunun açık olmaması. Burada idari inceleme komisyonu kararlarına karşı idari yargı yolu açılıyor. İdari yargı yolu ne kadar etkili ne kadar değil ayrı. Ama AİHM bakımından bu inceleme komisyonunun kabul edilmesini kolaylaştıran bir etken idari yargı yolunun açık olması. Bu da böyle bir gerçek.

O zaman yapılacak şey nedir? Bence şudur; bu inceleme komisyonu aslında etkili bir iç yargı yolu değildir ama bir başvurucunun bu inceleme komisyonuna-inceleme komisyonu daha kurulmadı zaten bir ay içinde kurulması gerekirken yok ortada- AİHM'ye gitmeden önce gitmesi, ondan sonra reddedilmiş olması, ondan sonra da AİHM'ye gidip demesi lazım ki bakın ben gittim orada olmuyor. Bu iş etkili bir iç yargı yolu değildir çünkü benim başıma bunlar gelmiştir demesi lazım. AİHM'ye inceleme komisyonunu yolunun etkili olmadığını kanıtlamak lazım, göstermek lazım. Bunu göstermek için de oraya başvurmuş olmak lazım diye düşünüyorum. Ben böyle başkanlıktan çok konuşmacılık yaptım şimdiye kadar. Mikrofonu bulunca. Şimdi sözü Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Avrupa Sosyal İşler ve Sosyal Şart üyesi sayın Andrei Hunko'ya veriyorum.

Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi, Avrupa Sosyal İşler ve Sosyal Şart Komite Üyesi - **Andrei Hunko**:

Öncelikle, bu çok önemli konuyla ilgili tartışma için ve bu etkinliğe beni davet ettiğiniz için teşekkür ederim. Belirtmek isterim ki ben bir hukukçu değilim, bir avukat değilim. Ben sıradan bir politikacıyım. Alman Parlamentosunun Sol Parti parlamenteriyim ve Aachen bölgesinin vekiliyim. Aachen Belçika ve Hollanda sınırında bir şehir. Aachen vekili olmaktan gururluyum çünkü Aachen şehri geçen yıl Eylül ayında Türkiye'deki Barış için Akademisyenler oluşumuna barış ödülü verdi. Bu nedenle, şehrimin akademisyenlere bu ödülü vermesinden dolayı gururluyum.

Alman bir parlamenter ve azınlık(küçük gruplu) sol muhalefet grubu parlamenteriyim, geçen Pazar parlamentomuzda Türkiye'deki yaşananları değerlendirdik. Çünkü Almanya'da ve Avrupa'da Türkiye'deki insanlara bir sempati var. Türkiye'deki durum üzerine tartışmamızda parlamento başkanımız Norbert Lammer(kendisi bizim partimizden değil CDU üyesi) Türkiye'de Temmuz'daki darbe girişiminin ardından

ikinci bir darbe olduğunu söyledi. Bence bu tanım Türkiye'deki mevcut durumu çok doğru yorumluyor. Ben, aynı zamanda 2010'dan beri Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi üyesiyim. Sosyal İşler Komitesi üyesi olarak, sosyal haklar ve Avrupa Sosyal Şartı gibi konularla ilgileniyorum. Strassburg'da bulunan mahkemenin(AİHM'i kastediyor) ilgi alanı olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hakkında çok konuşuyoruz. Pek tabi, AİHS Avrupa Konseyi sözleşmeleri arasında en önemlisi. Ancak özellikle sendikaları ilgilendiren bir başka önemli sözleşme de Türkiye'nin de yasa çıkartarak parçası olduğu Avrupa Sosyal Şartı. Malesef Avrupa Sosyal Şart'ı çok güçlü değil çünkü AİHS'nin AİHM'i gibi bir mahkemesi yok.

Bunun yanı sıra daha da önemlisi ben aynı zamanda, şu sıralar Türkiye ile özellikle ilgilenen Avrupa Konseyi İzleme Komitesi üyesiyim. Prof. Metin Günday AİHM kararları ve gelişmeleri ile ilgili konuştuğunda, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Ocak ayı oturumu aklıma geldi. Farklı ülkelerden 47 vekilin katıldığı toplantıda, çoğunluk Türkiye'nin durumunun yeniden ele alınması ve Türkiye'nin yeniden "denetim süreci"ne alınması gerektiğini savundu. Bu(denetim süreci) ne anlama geliyor? Bu(Denetim Süreci), o ülke için bir cezalandırma değil ama İnsan hakları, Hukukun üstünlüğü ve demokrasi konusunda problemler olduğuna ve Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nin o ülkeyle daha çok ilgilenmesi gerektiğine dair bir deklarasyon. Elbette hükümetler bu tarz kararlardan hoşnut olmazlar. Türk Hükümeti de bu karardan hoşnut olmayacaktır. Bu karar daha önce görülmemiş bir karar olacaktı, çünkü Türkiye zaten 2004 yılında denetim sürecinden çıkartılarak "Denetim Sonrası İzleme Süreci"ne alınmıştı. Bu tartışma esnasında güçlü bir lobi faaliyetiyle, yaklaşan referandum ve oy oranlarının çok yakın olması sebebiyle, o oturumda karar alınmayarak Nisan sonunda konunun yeniden görüşülmesi kararını aldık. Nisan sonunda alınacak karar Türkiye'deki demokratik güçlerin faydasına olacaktır.

OHAL dönemindeki ihraçlar ve açığa almalar konusunda, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin 6 yılda bir seçtiği oldukça güçlü-önemli bir pozisyonda bulunan, İnsan Hakları Komiseri Nils Muižnieks

tarafından çok ilginç ve güzel bir rapor yayınlandı. 2016 Ekim ayının başlarında özellikle OHAL uygulamaları konusunda oldukça iyi bir araştırma yaptı, bu oldukça kritik ve özenli bir araştırmaydı. Komiser, raporunun sonunda en kısa sürede normal sürece dönülmesi ve önleyici tedbirlerin alınması konusunun acil olduğunun, OHAL kalkana kadar da yapılan olağanüstü uygulamaların geriye alınarak, ilan edildiği gibi işkolu işkolu ve dava dava sürecin yeniden ele alınması gerektiğinin altını özellikle çizdi. İnsan Hakları Komiseri ayrıca, Türkiye'nin bu süreçte Türk yetkililerin Avrupa Konseyinin tecrübe ve rehberliğinden en geniş biçimde yararlanması gerektiğini ileri sürdü.

Ekim ayının başında İnsan Hakları Komiseri, çok net bir biçimde OHAL'in en kısa sürede kalkması gerektiğini ve bu süreçte Avrupa Komisyonu'ndan faydalanmaları gerektiğini söyledi. Bence bu çok önemli bir cümle.

Önümüzdeki döneme gelirsek, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nin, 16 Nisan Referandumu için Türkiye'ye gözlemci göndereceğini sizlerle paylaşabilirim. Farklı ülkelerden parlamenterler seçim sürecini izlemek üzere Türkiye'ye gelecek. Pek çok vekil, OHAL şartlarında referandum yapılmasının doğru olmadığını düşünse de, seçim gözlemcilerinin bulunuyor olmasının bu süreçte oldukça önemli olduğunu düşünüyoruz. Bu, Türkiye'nin içinden geçtiği sert ve ciddi süreçte uluslar arası toplumun Türkiye'ye yapacağı katkının küçük bir parçası olacak. Ben de gözlemci heyetin içinde yer alacağım. Umarım gerekli katkıyı sağlayabiliriz, umarım uluslar arası toplum Türkiye'deki demokratik güçlere yardım etmek için gerekli katkıyı sağlayabilir, Umarım bu küçük konuşmam da bu kapsamda bir katkı olmuştur.

Moderatör - AIHM Eski Yargıcı Rıza Türmen: Sayın Andrei Hunko'ya teşekkür ederiz. Türkiye denetim mekanizmasından 13 yıl önce çıkmıştı. Yeniden denetim mekanizmasına konması Türkiye'nin 13 yıl geriye gitmesi anlamındadır. Şimdi sözü sayın Öykü Didem Aydın'a veriyorum.

Hacettepe Üni.Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi ve
Avrupa Konseyi Venedik Komisyonu Üyesi -
Doç. Dr. **Öykü Didem Aydın:**

Merhabalar efendim. Aynı zamanda Sınır Tanımayan Avukatlar ve İnsan Hakları Savunucuları Derneği Başkanı kimliğiyle de bir iki şey söyleyeceğim. Bizler bir avukat ağı olarak, özellikle mazlum, mağdur, çok geniş kesimlerin savunma haklarıyla da ilgiliz. Konuşmam boyunca bunlardan bahsedeceğim. Çok teşekkür ediyorum. Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu sayın eş başkanı Lami Özgen beyefendinin girişimleriyle davet edildim. Ona özellikle teşekkür ediyorum. Bütün konukları, saygıdeğer hocam Metin Günday'ı selamlıyorum. Önemli birini daha selamlamak istiyorum, bu benim müvekkilim ayrıca. Altı aydır boş bir dosya, başlatılmayan soruşturma, açılmayan dava mağduru ve çok özel bir kamu görevlisi grubuna dahil bir insan. Aynı zamanda bu kamu görevlileri içinde de hukuk devleti yargı bağımsızlığı hukukun üstünlüğü gibi prensipleri kurulduğu tarihten itibaren savunmuş, Yargıçlar ve Savcılar Birliği ve bunun başkanı Murat Arslan. Ona buradan selam göndermek istiyorum. Murat Arslan'ın şahsında çok özel bir kamu görevlisi grubu dedim yargıçlar ve savcılar için. Ama her kamu

görevlisinin şüphesiz anayasa muhavesesindeki konumu önemli. Buraya geleceğim. Gelmeden önce bir 3 çarpı 8 diyerek 24 noktada bir şeyler söylemek istiyorum.

Açılırken sormak istediğim üç şey var:

1- Biz burada zannediyorum özellikle 23 Temmuz 2016'dan bu yana değişik bir soruya, çok tuhaf bir soruya yanıt aramaya çalışıyoruz hukukçular olarak. Üzerimize hukuk kisvesi altında çevrilmiş namluya karşı acaba hangi hukuki çarelerimiz vardır? Bunu soruyoruz. Hukuk kisvesi altında bize doğru çevrilmiş bir silah.

2-Şunu soruyoruz. Niçin bu kadar mantıksız davranılıyor? Niçin hiçbir argüman dinlenilmiyor? Çok mantıklı şeyler söylüyoruz. Metin hocam, Rıza Türmen, saygıdeğer yargıç hocam, bir dizi ulusal ve uluslararası kuruluş, bağımsız samimi insanlar bir dizi argüman geliştiriyorlar. En azından neden bu argümanlara sağlıklı bir cevap verilmiyor? Birisiyle konuşurken, yine sivil toplumun uluslararası alanda önde gelen temsilcisi bir arkadaşımız. Dedi ki, dikkat et bu soruyu soruyorsun ama bir şeyi ihmal ediyorsun. Egemenin anlaşılamaz mantıksız yaptığı davranışların dün öyle bugün böyle algılanması korkuyu pekiştirir. Güçlendirir. Dün böyle davranmışken bugün farklı davranabileceğini düşündüğünüz birinden çok korkarsınız. Bir ay içinde komisyon kuracağım dedi kurmadı. Kuracak mı acaba? Ne zaman kuracak? Dün böyle dedi ama bugün başka türlü davranıyor. Dün çok kibardı bugün bir Osmanlı tokadı aşketti. Ertesi gün yine gayet nazik. Bu süreç hukuk kisvesi altında yürütülen bu uygulamaların korkuyu pekiştirdiği bir süreç aynı zamanda. O bakımdan hukuki ve meşru olarak örgütlenmek, yan yana durmak, çeşitli kesimlerin bir takım ayrılıkları bırakarak hukuk devleti, hukukun üstünlüğü, temel hak ve özgürlükler için bir araya gelmesi gerekiyor. O asgari müşteregimiz. 8 dedim. 3 bu.

Hukukun ve vicdanın kabul edemeyeceği 8 noktayı buraya gelmeden önce düşünüp sıralamaya çalıştım. Hukuk ve vicdan şunu kabul etmiyor.

Bir, 15 yıldır birlikte yönetenlerin birbirini suçladığı bir süreçte ortaklardan birinin yargıç koltuğuna oturmasını vicdan kabul etmiyor. Geriye yönelik olarak bireyin olağanüstü hal öncesindeki davranışlarını, yani OHAL dönemi öncesinde size açılan davanın, OHAL dönemi öncesinde katıldığınız bir toplantının, yarattığınız, eylemlerinizin OHAL süresinde yeni bir tip kategori suça delil olarak gösterilmesi veya hiç suç değilken suç haline getirilmesi olgusunu hukuk ve vicdan kabul etmiyor. Bu alanda kamu emekçilerinin maruz kaldığı çok çeşitli ihlaller var. Örneğin üç yıl önce üniversite öğrencisiyken kendisine bir gösterisi yürüyüşüne katılmaktan dolayı veya orada arkadaşlarının bir kısmının mala zarar vermelerinden dolayı bir dava açılmış kimse, bugün mezuniyetinden sonra kendisini ihraç edilmiş ve terör örgütü mensubu kabul edilmiş bulabiliyor. Bu dönem olmasaydı geçmişteki o eylemler bu derece ağır, yani suç ve cezalardaki geriye yürümezlik prensibi ihlal edilecek şekilde uygulanmazdı. Üçüncü nokta masumiyet karinesi bununla bağlantılı olarak. Masumiyet karinesi. Bu dallandırıp budaklandırabileceğimiz saçaklı bir karine. Gerek disiplin süreçlerinde gerek ceza hukuku ceza muhakemesi takibatında önemli. Masumiyet karinesine aykırılığı hukuk ve vicdan kabullenemiyor. Ki bu deroge edilemeyecek prensiplerden. Ha keza, suç ve cezalarda kanunilik ve geriye yürümezlik prensibi de OHAL'de dahi, savaş halinde dahi hiçbir şekilde askıya alınamayacak prensiplerden.

Dördüncü nokta, hukuk ve vicdan şöyle bir dönemde ana yasama yetkisi diyeceğim bir yetkinin KHK'larla kullanılmasını kabul edemiyor. 667'den 686'ya kadar uzanan süreçte 20 kararnameye ulaştık. Bunların bütünü değerlendirildiğinde Türk kamu idaresinin yapısını değiştiren, satır aralarını okuyacak olursanız bundan birkaç sene sonra hiç tahmin edemeyeceğiniz yerlere sizi götüren, temel hak ve özgürlükleri bir tarafa bırakın, biz diyoruz ya 16 Nisan'da rejim değişecek mi değişmeyecek mi? Rejim bu 20 kararnameye bakacak olursanız çoktan değişti. Çoktan bir anayasama, bırakınız yasa yapma yetkisini anayasama yetkisi adını vereceğim yetki kullanıldı bir dizi alanda.

Beşinci nokta OHAL'i bir projeye yönelik kötüye kullanma. Bu proje

bildiğiniz gibi 16 Nisan’da umut ederiz özgür seçimlerde bağımsız olarak oylayacağımız bir süreç olur. Gözleniyor AGİT tarafından, en azından sınırlı katılımı. Bir projeye yönelik bütün bu sürecin kötüye kullanılması. Avrupa Konseyi Venedik Komisyonu bunu bu dönemde, bu projeyi 16 Nisan 2017’de yürürlüğe sokulmak istenen projeyi kolaylaştırmak için kullanılmaması gerektiğini özellikle son raporunda anayasa değişiklikleriyle ilgili ifade etti.

Altıncı nokta hukukun ve vicdanın kabul edemediği bir ihbar iklimi yaratılması. Öğrencinin hocaya, hocaların birbirimize yalnız değiliz diyoruz ama geniş de bir kesim var bu ihbar ikliminden, üniversite öğrencileri olsun kamu emekçiliğinin pek çok sektöründe muhatap vatandaşlar olsun çalıştığımız çalışma barışı içinde beraber yaşamak istediğimiz kimseler olsun; bir ihbar iklimi. Nereye, bimer, cimer, yimer.. bir sürü mer... ve hiçbir şekilde kanunilik prensibine aykırı olarak iş görmeyen mercilerle. Üniversite açısından söylüyorum. Bir öğrenci bana dedi ki bu hocam benim için terörist örgüt üyesi dendiye, BİMER bunu ne yapıyor? Hemen YÖK’e, YÖK üniversiteye, üniversite fakültemize... fakülte ne yapıyor pek çok fakülte...kimileri doğrudan doğruya soruşturma açıyor isimli ihbarlara. Kim olduğu belli değil. Gizleniyor. Daha sonra siz suç duyurusunda bulunursanız ancak cumhuriyet savcılığı belki açığa verecek bunu. Kimileri doğrudan soruşturmaya girişiyorlar. Hele ki bu ihbarlar artarsa yeterince sayıda ihbara ulaşılmışsa. Kimileri kendini korumak için belki hala akademik hak ve hürriyetlere saygıyı yaşatmak istediklerinden aynı zamanda da YÖK’e bir cevap vermek zorunda olduklarından ön inceleme adı altında yine mevzuatta olmayan bir süreçte sokuyorlar. Ama her durumda kanunda yeri olmayan bir ihbar mekanizması ve usulü fiilen yaratılmış durumda oluyor.

Yedinci nokta, hukukun ve vicdanın kabul edemeyeceği bütün bu uygulamaların ayrımcılığının ortaya konulması. Bu da birinci noktayla bağlantılı. 2001-2002-2017 15 yıl 2010-2017 yedi yıl, beraberlik içinde olanların karmaşık iç içe girmişliklerinden kaynaklanan ayrımcılık. Yani sizin sendikanız kapatılabilir, şu sendika kapatılabilir, bu sendikanın elinden toplu sözleşme hakkı alınabilir valilik emirleriyle fakat diğer

sendika uzunca bir süredir bu ittifak içinde olan insanların bulunduğu kapatılamaz. Ayrımcı uygulamalar ve ayrımcı yargısal süreçler. Ben YARSAV kapatıldığında 667 sayılı kararnameyle şunu sormuştum kendime. Acaba ilk önce neresi kapatılması gerekiyordu? Çok net. Çok net. Acaba 2010 referandumuyla HSYK seçimlerini ben mi getirdim? Ben mi bu anayasa değişikliğiyle yargıç ve savcılar politik süreçlere maruz bıraktım. Ve siyasi cepheler etrafında kamplaşmayı teşvik ettim? Hayır. E peki, bağımsız oy veren 2010'da veya muhalif oy veren herkes neden cezaevinde. Oy vermek HSYK seçimi için değil miydi? Neden HSYK seçimleri bu derece kritik. Hakim ve savcıların belirli bir örgüt mensubu olduklarını belirlemek için bunu biz savunmadık buna karşı durduk. Bunun sakıncalarına değindik ve fakat ikna edici olamadık. Ne oldu 2010 ve 2014'te yapılan HSYK seçimleriyle üstelik de liste oyu mudur tek adaya mı oy verelim anlayışı içinde anayasa mahkemesi ve siyasi iktidarın müdahaleleriyle HSYK, ama o etkiye ama bu etkiye her zaman siyasi etkiye 2010'dan beri girdi. En azından 2010'dan beri çok daha dramatik olarak girdi. Burada neden HSYK'dan neden yargıdan bahsediyorum. Kamu emekçileri olarak sizler özünde ancak ve ancak bağımsız ve hukukun üstünlüğüne saygı gösteren bir yargı teşkilatı var ise haklarınızı savunabilirsiniz.

Sekizinci, hukukun ve vicdanın kabul edemediği durum, kolektif sorumluluk. Ailelerin kardeşin veyahut yeğenin, teyzenin torununun eylemlerinden benim de sorumlu tutulmam. Bu sekiz noktayı yukarıdaki üç soruyla bağlantılı olarak dikkatinize sunmak istedim. Avrupa Konseyi Venedik Komisyonu bu süreç içinde önemli iki rapor yayınladı. Avrupa Konseyi Parlamenter Asamblesi de önemli raporlar yayınladı. Sayın Hunko, ad hoc komisyonun etkinliklerinden bahsetti.

Avrupa Konseyi Parlamenter Asamblesinin sürece ilişkin raporuna ve Avrupa Konseyi Venedik Komisyonunun yine sürece ilişkin raporlarına özellikle dikkati çekmek istiyorum konuşmamın bu ikinci ve daha özünü tutmaya çalışacağım bölümünde. Ve yine BM İnsan Hakları Komiseri ve çok çeşitli sivil toplum kuruluşlarının, ulusal ve uluslararası örgütlerin süreci izleyen raporları var. İşte İnsan Hakları Derneği

ulusal boyutta bunu izliyor. Bizler de kendi çapımızda özellikle OHAL sonrası süreci, daha öncesini de anlamlandırarak izlemeye raporlamaya gayret ediyoruz. Nasıl anlamlandırılıyor bu süreç? Özellikle raporları okuduğunuzda, hemen 15 Temmuzdan itibaren değil aslında. Tipik bir örnek. Hep yargıdan örnek veriyorum. Yargı bizim haklarımızın güvencesiyle, nereye dava açabiliriz, süreç nedir diye soruyorsan ilk önce o temeli garantiye almamız lazım. İlk önce onun bağımsızlığı ve kompozisyonunun sağlıklı olmasını güvenceye almamız lazım. Dikkat ederseniz 2013 sonlarından bu yana hükümet yargıda pek çok reformu zaten yapıyordu. Onun kompozisyonu değişiyordu, Yargıtay'ın bütün üyelerinin görevine kanunla son veriliyordu. Düşünün ki bütün Yargıtay, Danıştay üyelerinin görevlerine kanunla son veriyorsunuz. Bunu için ayrıca AİHM'ye başvurular var. En son 1 Temmuz 2016 tarihinde çıkarılan bir yasayla ilgili başvurular var. Bu başvurular 1 Temmuz 2016'da dikkat edin, henüz iki hafta önce hükümet bütün Yargıtay ve Danıştay üyelerinin görevlerine son verip yenisini atamaya çalışmıştı. 23 Temmuzda bu yasa yayımlandı. Ve şu verdiğim örnek bize hemen 15 Temmuzdan itibaren değil de öncesinden itibaren süreci hukuki olarak da kavramamız gerektiğini söylüyor. Bunun parlamento yansımasında dokunulmazlıkların çok önceden bir geçici anayasa değişikliğiyle meşru olmayan şekilde kaldırılması süreci var. İrili ufaklı pek çok süreci bir-biriyle bağlantılandırıp büyük resmi gördüğünüzde anlaşıyor. Sistem haksızlığı anlaşıyor. İ

hraçlar konusunda Venedik Komisyonu iki raporda özellikle yüz binin üzerindeki kamu görevlisinin, kamu emekçisinin artık 667 göre bir askıya alma ve disiplin soruşturması öngörülmesine rağmen, bu askıya alma ve disiplin soruşturması bir tarafa bırakılarak doğrudan doğruya KHK'larla görevlilerine son verilmesinin AİHS'ye aykırı görülebileceğine yönelik ciddi işaretler verdi. Venedik Komisyonunun veya Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesi veya insan hakları komiserlerinin bu işaretleri vermesi neden önemli. Aslında AİHM karar pratiğinde bunlara atıf yapar. Bir süreci anlayabilmek için herhangi bir karara varmadan önce bu fact finding veya vaka inceleme raporlama ülke ziyaretleri ve

daha sonra bunların örneğin Venedik Komisyonunda tartışılması dolaylı olarak AİHM için de önemlidir. O bakımdan bu raporlar önemli ve dayanak gösterilecek. İlk önce şuna şaşırmış olabilirsiniz. 100 bin davayı bir anda görebilme sıkıntısı bir yana, siz de değindiniz, neden ilk etapta hemen iç hukuk yolları tüketilmedi diye bir iki davada ret çıktı veyahut kabul edilemezlik çıktı. Çünkü bir birikim olmamıştı. Benim naif, AİHM'in rolüne ilişkin daha iyimser iddiam henüz OHAL pratikleri bu derece açık, bu derece anayasamacılık yasamacılık bağlamında bu derece kapsamlı biçimde ortaya çıkmamıştı.

Şimdi bir tablo geçmiş ve bugünle birleştirildiğinde ortada. Şu halde AİHM'nin eğer iç hukuk yolları tüketilmek zorunda değilse, yavaş yavaş ihlal kararlarına varabilmesini umut ediyoruz. Ama bundan önce Avrupa Konseyi Venedik Komisyonunun, özellikle 667, 676 sürecinde, bu kararnameler dizgesinde ortaya koyduğu raporunda da söylenen bir şey var. Aslında anayasamızın 36. Ve 40. Maddelerine 12. ve 13. Maddelerine, 125. Maddesine 36-37-38-39-40 anlamında 36-40 diyorum. Yani temel hakların korunmasıyla ilgili hükümler ve temel hakların korunması için devletin mutlaka bir mekanizma öngörmesi gerektiğini anlatan hükümlerle ve kamu görevlisinin savunması alınmadıkça görevine son verilemeyeceğini düzenleyen bir dizi hüküm, hakeza 12 ve 13. Maddeler OHAL'de dahi herkesin temel hak ve hürriyetleri vardır. OHAL'de dahi demokratik toplum düzeninin gerekleri vardır. OHAL'de dahi ölçülülük esası söz konusudur. OHAL'de dahi hukuk devleti esas olacaktır. 12 ve 13. maddelerimizin de değerlendirilmesi gerektiğine işaret etti bu raporlarında Venedik Komisyonu. Anayasa Mahkemesinin o bakımdan elinde şöyle bir şans var. Henüz bu şansı heba etmiş değil. Nedir bu şans? Belki OHAL KHK'sini soyut norm denetimine tabi tutmadı. Bu denetimi 93'teki içtihadına aykırı olarak yapmayı reddetti ama bireysel başvurular ve temel hak mekanizması olarak aslında hala en azından bir şansı var Anayasa Mahkemesinin.

Yani Anayasa Mahkemesi bu aşamada herhangi bir bireysel başvuruyu reddetmiş değil. Neden reddedemez. 12-13. Maddeleri var anayasamızın. 36-40 var. Biz bir çok bireysel başvurumuzda şunu vurgula-

maya gayret ediyoruz. Bir tek sen varsın eğer sen yoksan burada bu uygulamalara karşı bir yargısal denetim söz konusu değil. Bir yargısal denetim söz konusu değil. Biz kamu emekçileri ile ilgili ve bunların ihraçlarıyla ilgili konuşmak üzere toplandık ama düşünün ki aynı şey uzun tutukluluk veyahut işkence ve kötü muamele iddiaları çerçevesinde de veyahut örneğin avukat görüşmelerinde cezaevinde mikrofon sallandırma uygulamasıyla veya bir ceza infaz görevlisinin yanınızda bekleyip defterinize el koyması uygulamalarıyla da AYM'ye gidilebilir. Bunlar anayasanın 38. Maddesine aykırı uygulamalar ve temel hak yargılaması bağlamında 6216 sayılı kanunu da beraber değerlendirmek gerekir. Çünkü orada diyor ki sadece düzenleyici işlemlerin bazı işlemlerin, bireysel başvuruya tabi tutulamaması söz konusu. Bunlar düzenleyici işlemler. Yoksa KHK yoluyla ortaya konulmuş bir işlemi, anayasa mahkemesi önüne bireysel başvuru yoluyla getirebilmenin yolu tıkalı değil. Aslında Venedik Komisyonu daha sonra AİHM, acaba anayasa mahkemesi buna ne diyecek diye bir beklenti içinde de olabilir diye düşünüyorum. Kapatırken Venedik Komisyonu raporlarının özellikle 667-676 sürecinde nihai bazı tespitlerini ortaya koymak istiyorum. İki raporu ben birlikte anlıyorum. Kararnameleri değerlendiren raporla anayasa değişikliklerini değerlendiren raporu. Çünkü komisyon özellikle sonuncusunda, OHAL döneminde böyle bir uygulama tablosu var iken bir anayasa değişikliği işine girişmek pek uygun değil görüşünü açıkladı. OHAL'de anayasa değişikliği yapılmasını yasaklayan bir dizi Avrupa ülkesi var anayasasıyla. Çok sayıda Avrupa ülkesi var. Bütün Avrupa ülkeleri bunu yasaklamıyor anayasalarında ama çok sayıda Avrupa ülkesi var diyor Venedik Komisyonu. Hakeza OHAL mevcutken seçim yapılmasının ertelenmesi pek çok anayasada mevcut. Sıkıyönetimde genel seçimlerin düzenlenmesi biliyorsunuz sıkıntılı. Venedik Komisyonu diyor ki aynı koşutluğu kurarak referandum da öyle veya böyle bir oy verme seçim işlemi olduğuna göre, OHAL süresince böyle bir referandum aslında düzenlenememeliydi diyor. Öte yandan diyor, OHAL konusunda ki benim bir önceki KHK'larla ilgili raporuma bakacak olursanız diyor, burada muhalif kanalların açık tutulmasını engelleyen bir dizi problem var. İşte 90'ın üzerinde medya kuruluşu kapatılmış. Gazeteciler, millet-

vekilleri, sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri, muhalif veya muhalif olmasa da hükümet dışı hükümet ötesi kesimlerin etkisizleştirildiği süreçte acaba demokratik seçim nasıl mümkün olacak. Ve özellikle buna somut bir örnek gösteriyor. Diyor ki YSK'nın seçim dönemi boyunca tek taraflı ve yandaş yanlı haber yapan kuruluşlara cezalar öngörebilmesi veyahut bunlara en azından tedbirler uygulayabilmesi sağlayan bir kural diyor ki –şöyle örnek vereyim raporda-687 sayılı KHK dikkat edin, bakın yine satır aralarını okuyunca neler çıkıyor. YSK'nın radyo ve televizyon kanallarına getirebileceği seçim dönemi tedbirlerini kaldırdı. Kaldırdı. Yani tek taraflı yandaş haberciliği özendiren bir kuralı nerede buluyorsunuz, 687 sayılı KHK'da buluyorsunuz. Şimdi Venedik Komisyonu her iki raporunu birleştirerek diyor ki, bakınız diyor, buna bir dizi örnek var. Bir de benim 667 veya 676'da eleştirdiğim hususlar var. Acaba sağlıklı bir anayasa referandumu söz konusu olacak mı diyor ve önceki raporlarındaki şu noktaları ima ediyor. İkinci raporunda, anayasa değişiklikleriyle ilgili raporda. İlk raporda hükümet tek başına yasama erkini fiilen, de facto kullanıyor demişti. Şu anda bizler bunun anayasa erki olduğunu düşünüyoruz. Hükümet geçici bir OHAL'in dışına çıkan kalıcı tedbirler almıştır diyordu. Hala bunu yapmaya devam ediyor. Kamu görevlileri sadece görevden uzaklaştırılmamış, görevden alınmış. Askıya alman lazımdı diyor. Görevden geçici uzaklaştırma kararları vermen lazımdı, bu yeterliydi diyor ama tamamen kalıcı olarak görevden aldın diyor. Sadece görevden alınmamış, mallarına geçici olarak devlet idaresi altına alınmak yerine el konulmuştur. Kişilerin şahsına yönelik ad hominem mevzuatlarla bu yapılmıştır diyor. Yani bir dizi kanunla bir işlem tesis ediyorsunuz ki hiç makul değil. Hele hele çarşaf çarşaf listelerle hiç makul değil.

Üçüncü nokta KHK'larla görevden alınan kamu görevlilerinin, görevden alınan kamu görevlilerinin idari yasal süreçlerindeki temel hakları ihlal ediliyor. Bu lekelenme hakkında kendini savunma hakkına, masumiyet karinesinden suç ve cezaların geriye yürümemesi ne kadar uzanıyor. Çok saçaklı. Hakeza bazı kamu görevlileri için özel korumalar var. Savcılar için çok özel prosedürler var. Bunların hiçbir-

rine özellikle yüksek yargıçlar için saygı duyulmamış diyor. Bağlantı öngörülmemiştir diyor. Yani suç ile şüpheli arasında bağlantıyı işaret edecek bir fiili dizi yok. Vaka dizisi yok. Tamamen yine lekelenmeme hakkı ihlal edilerek diyor bizden daha yumuşak ve nazik bir şekilde ifade ediyor raporunda bir çok noktayı. Bir vaka dizgesi diyor. Sadece soyut araştırmalar ve sosyal çevre bilgileriyle ve özellikle 7 subjektif eğilim testine dayalı olarak görevden uzaklaştırmalar var diyor. Hangi okula gittiniz, hangi sosyal medyayı kullanıyorsunuz. Facebook'unuzda ne paylaştınız. Beddua eder gibi görünen bir kediyi paylaştınız mı paylaşmadınız mı sorusuna geliyor. İş eğilim testleriyle çözülüyor diyor. Aile bireylerinin cezalandırılmasından doğrudan doğruya bahsetmiş. Ceza mahkemeleri usulüne aykırılıklardan bahsetmiş. Kötü muameleye karşı tutukluların önce açığa alma sonra ihraç sonra durun bakalım devam ediyor mu ediyorsa gözaltı, gözaltından sonra otomatik tutuklama sürecindeki haksız özellikle gözaltı ve tutukluluk sürecindeki haksız muameleleri engellemek için mekanizmalar öngörülmemiş deniyor. Ve hala raporun yazıldığı dönemde hala ve bugün de bir yargısal denetimin söz konusu olmamasını eleştirmiş. Mahkemeye erişim hakkı bakımından bunun özellikle sakıncalı olduğunu söylemiş. Saygıdeğer Türmen değindi, ben bunu yeniden vurgulamak istiyorum kapatırken. Vurgulayacağım şey şu: adil yargılanma gibi bir dizi hakkı AİHS özellikle mahkemeye erişim bağlamında diğer hakların ihlaliyle beraber değerlendiriyor. Kamu görevlileri açısından yargısal süreçlerde mahkemeye erişim yani herhangi bir disiplin soruşturmasının olmamasına ilave olarak ihlal edilen bir dizi haklarını ortaya koymaları çok önemli. Bu kişi haysiyetinden lekelenmeme hakkından örgütlenme özgürlüğüne kadar uzanabilir.

Özellikle sendikal etkinlikler yüzünden herhangi bir ihraç söz konusuysa ve geçmişteki dernek kurmaktan örgütlenmeye düşünce hürriyetinden toplantı ve gösteri yürüyüşü hürriyetine kadar uzanan çizgi de her ikisiyle birlikte değerlendirecektir umudu içindeyiz biz. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin burada 4 düzlemde sistem haksızlığını, bunu belki Germen dünyasına aşına olanlar çok iyi anlayacaktır. Hocam da değindi. 4 saçak var. Anayasa ve temel haklar ceza muhakemesi

güvencelerinin süreç içinde tamamen bırakılması, disiplin mevzuatının ortadan kalkması, çalışma özgürlüklerinin ve iş hukukunun, toplu sözleşme rejiminin ortadan kalkması ve infaz. O da ayrı bir süreç sevgili konuklar. Çok farklı bir süreç. Orada da bir dizi ihlal söz konusu. İki yıl önce öğrencilerime bir soru sormuştum. Bu benim hayali sorumdu. OHAL'de valilik içinde kurulan bir komisyon suçları kovuşturmakla görevlendirilmişti. Kendi soruma kendim gülmüştüm iki yıl önce. Valilik içinde bir komisyon kuruluyor ve ceza kovuşturması yapıyor. Bugün bir hocanın aklının hayalinin sınırlarının ötesinde bir tabloyla karşı karşıyayız. Sorduğu bir teorik, fiktif, varsayımsal soruyla bir saçmacılığa uzanırız. Kafayı çalıştırmak için ad argumentum ab absurdam saçmacı argümana uzatırız öğrencilerimizi. Artık buraya uzanmış bir tablo var. Sabrınız için çok teşekkür ediyorum. Biraz süreyi aşmış da olabilirim. Sağ olun.

Rıza Türmen: Sayın Öykü Didem Aydın'a çok teşekkür ederiz. Bu konuşmanın başlığı memleketimden hukuk manzaraları olabilirdi. Bu KHK'ların nasıl kullanıldığını gösteren en iyi örnek bence en son KHK. KHK'lar hocamızın da söylediği gibi, gerekli ölçüde, OHAL'in gerektirdiği ölçüde olmalı ya da AİHS'nin söylediği gibi ulusun yaşamına tehdidi ortadan kaldırmakla orantılı olmalı. Biz ulusun yaşamına yönelik bir tehdidi ortadan kaldırmak için ne yapıyoruz. Bunu son kararname gösteriyor. Güzellik uzmanlarına epilasyon yetkisi verildi. Böylelikle ulusa yönelik tehdidi ortadan kaldırmış olduk.

Öykü Didem Aydın: Belki son yorum bu bir yandan nükteli ama bir yandan dikkat ederseniz aile içi şiddet tartışmalarında da bu vardır. Adama despot biri vuruyor. Bir çarparım bir de duvar çarpar. Bir taraftan da çok nazik, çiçeklerle güzellik uzmanlarıyla veya kış lastikleriyle karşınıza çıkıyor. Bu korkuyu pekiştirici. Kanımca bu bilinçli yapıyorsa eğer bir strateji dizgesi diye düşünüyorum.

İHD Genel Başkanı **Öztürk Türkdoğan:**

Ben de hepinizi İnsan Hakları Derneği adına saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Deminden beri düşünürken aklıma bugünün 1 Nisan olduğu geldi. Merak ettim, acaba dedim cumhurbaşkanımız bize bir şaka yapacak mı? İki dakika önce bir kararname yayınladı, herkes iade olmuştur diye. Bir dakika önce onun şaka olduğunu söyledi. Gerçekten ağlanacak halimize gülüyoruz. Ama izah etmekte zorlanıyoruz. Çünkü Türkiye uzunca bir zamandan beri zaten anayasası bir kenara alınmış, kendisini bağladığı uluslararası sözleşmeleri bir tarafa bırakmış, taahhüt altına girdiği uluslararası mekanizmaların karar ve tavsiyelerini uygulamadığı bir süreç yaşıyor. Kimisi buna defacto başkanlık kimisi fiili başkanlık kimisi otoriterlik kimisi faşizm; aklınıza ne gelirse çok değişik kavramlarla bunu ifade ediyor. Böylesi bir siyasal süreç içinde olduğumuzu da unutmamak gerekiyor. Lami başkan konuşmasında kısaca değindi. Ben de bazı başlıklarla bunu açıp hangi noktalarda ihlal olduğunu anlatmaya çalışacağım. Sosyal infaz ya da medeni ölüm kavramını hatırlatmak

istiyorum. Bize dayatılan bir nevi bu. İhraçlarda AİHM ve uluslararası kuruluşlar medeni ölüm kelimesini kullanmışlardı. Ben sosyal infaz di-yorum. Ölüm cezasını bu kadar çok geri getirmek isteyen bir siyasal iktidar ve o siyasal iktidarın liderinin sık sık ölüm cezasından bahsetti-ğini unutmayalım. Bu KHK'larla sosyal infaz, sosyal ölüm dayatılıyor. Bunun ne kadar tehlikeli bir zihniyet olduğunu da bu tabirlerle ortaya koymak gerekiyor.

Bu siyasal süreç ve arka planla ilgili birkaç başlığı hatırlatacağım. Bir tanesi 7 Haziran 2015 seçim sonuçlarının kabul edilmemesi. Aslında Türkiye tarihi açısından önemliydi. Türkiye halkı demokrasi ve barıştan yana bir tutum takındı ancak siyasal iktidar bunu kabul etmedi. Türki-ye 1 Kasım 2015 tekrar seçimlerine sürüklendi. O süreci hep beraber yaşadık. Daha sonra 24 Temmuz 2015'te çatışmalar yeniden başladı. Sokağa çıkma yasakları ilan edildi. Çok ağır hak ihlalleri yaşandı, halen de yaşanmaya devam ediliyor. Burada bulunanların büyük çoğunluğu-nun tanık olduğu, mağdur olduğu, bize yönelik 10 Ekim gar katliamını unutmamak gerekiyor. Türkiye'deki toplumsal muhalefete yönelik bu katliam ve katliam tehditleri hiç bitmedi. Sürekli bu kendini tekrar etti. Birkaç gün sonra 2016 ile ilgili yıllık raporu açıklayacağız.

Çok vahim korkunç bir tabloyla karşı karşıya olduğumuzu da vurgu-lamak istiyorum. Düşünebiliyor musunuz, bu ülkenin toplumsal mu-halefeti, itiraz edenleri, emekçiler işçileri, aydınları, yazarları, entelek-tüelleri, itiraz eden, insanım diyen herkes sürekli bir katliam tehdidi, ölüm tehdidi altında yaşıyordu. Bu aslında ne kadar vahim bir noktada olduğumuzu gösteriyor. Sonra biliyorsunuz Davutoğlu hükümet i dü-şürüldü. Bu konu pek konuşulmuyor. Şubat 2016'da Davutoğlu bir ge-nelge çıkarttı. Ben ona 28 Şubat sürecindeki irticacı ve bölücü memur genelgesi yakıştırmaları yapmıştım. Danıştay'a açtığımız davada da bunu böyle ifade etmiştik. Bu genelgeyi çıkaran başbakan önce kendisi düş-tü ve o genelge üzerinden o süreç başlamıştı. OHAL KHK rejimiyle de çok ciddi bir şekilde ilerletiliyor. Belki ilerde söyleyeceğim ama sevgili arkadaşlar biliyor musunuz bu işleri hangi parti yapıyor. Anayasa Mah-kemesi tarafından laikliğe aykırı fillerin odağı olmuş bir siyasal parti

bunları size, hepimize yapıyor. İltisak kelimesi geçiyor ya, şu an iktidardaki parti zaten iltisaklı bir parti. Kimi neyi neye göre hangi hukuku kime uygulayacağız. Böylesi karmaşık acayip bir hukuk düzeni olabilir mi veya düzensizliği. Daha sonra 15 Temmuz 2016 askeri darbe girişimi yaşandı ve biliyorsunuz bu darbe girişimi bastırıldıktan hemen sonra bizzat sayın cumhurbaşkanı açık açık söyledi. Bir karşı darbe yaptık dedi ve Türkiye aslında 16 Temmuzdan beri bir karşı darbe sürecinin içinde ve biz o sürece yaşıyoruz. Sonra OHAL ilan edildi ve OHAL KHK rejimi fiilen uygulanıyor.

OHAL KHK rejimi ile beraber bu ülkede anayasadan uluslararası sözleşmelerden bahsetmek çok zor. Bunu anlatırken ben çok zorlanacağım. Size bir çok hakkınız olduğunu anlatacağım ama siz bu haklarımız nerede niçin bu haklara kimse uygulamıyor diyeceksiniz. Bunu biraz izah edebilmek için siyasal arka planı aktarmak istedim. Türkiye'nin Suriye'ye 24 Ağustos 2016'da askeri müdahalesi söz konusu oldu. Geçenlerde açıklama yaptılar operasyon bitmiş. Umarım ki çok kısa sürede çekilirler. Bu siyasal iktidarın yıllardan beri uyguladığı Kürt ve Şii karşıtı politikasının, aynı zamanda içerde ve dışarda uygulanmasının tipik bir versiyonuydu. Bu savaş gerçekliğini hiç unutmamak gerekir. Bir çok olay siyasal iktidarın bu politikasıyla bağlıdır. Bu politikaya uygun düzenlemeler yapıyorlar. Daha sonra milletvekilleri tutuklandı. Toplumsal muhalefete yönelik, Kürt muhalefetine yönelik çok ağır bir yargı baskısı kuruldu ve halen sürdürülüyor. KESK başkanı açıkladı. 76 kişi cezaevinde, binlerce insanın açılmış davaları devam ediyor. Neredeyse belki de hakkında ceza davası açılmayan kimse kalmayacak. Böyle bir ülkede yaşıyoruz. Daha sonra, işte bütün bu gelişmelerden sonra fiili otoriter başkanlık dönemi kendisine uygun bir anayasa değişikliği hazırladı. Bunu MHP lideri Devlet Bahçeli açık bir şekilde itiraf etti. Bu fiili durumu sürdüremeyiz, bunun anayasal dayanağını oluşturmamız gerekir dedi. Önümüze getirilen anayasa bu. Bu kadar basit sevgili arkadaşlar. Şimdi, sevgili arkadaşlar Metin hocam anlattı. Didem hanım anlattı, Rıza bey anlattı. Şimdi bazı haklar var ki olağanüstü hal zamanında, savaş zamanında, sıkıyönetim zamanında bile kesinlikle sınırlandırıla-

maz. Bunları slayta yansıttım ve anayasanın 15 maddesinde bunlar çok açık bir şekilde yazıyor. Fakat yaşadığımız gelişmeler şunu gösteriyor. Masumiyet karinesi ihlal edildi ve ben neyle suçlandım ve niye ihraç edildim sorusunu soran her kamu görevlisi dininden vicdanından düşünce ve kanaatlerinden dolayı suçlanıp ihraç edildi. İşte o kural ihlal edildi. Bir sevgili arkadaşımızı KHK ilan edilince gece yarısı 12’de aradım. Ameliyattan yeni çıkmıştı. Hastasını ameliyat etmişti. KHK’da isminin olduğunu öğrenince neredeyse şok geçiriyordu. Düşünebiliyor musunuz kamu görevlileri nasıl ihraç ediliyor? Bir sonraki slaytta gösterdim, arkadaşlarımız anlattıkları için girmeyeceğim.

Türkiye’nin tarafı olduğu onayladığı yürürlükte olan gerek AİHS’de gerekse de BM Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesinde güvence altına alınan ve hiçbir şekilde sınırlandırılmayan haklar var. Bunu yanı sıra hakların da ne şekilde ve nasıl, ne zaman, niçin, neden sınırlandırılabilmesine ilişkin çeşitli kurallar konmuş. Burada hemen şu soruyu sormak gerekiyor. Darbe girişimi bastırıldı 16 Temmuz’da. Darbecilerin hepsi derdest edildi. Siz 20 Temmuz’da niçin olağanüstü hal ilan ediyorsunuz. Şiddet olayları yok, bitmiş. Bütün darbeciler yakalanmış. Yaygın şiddet hareketlerinin devam etmesi gerekiyor OHAL ilan etmek için. Kürt illerinde sokağa çıkma yasaklarını zaten fiilen uyguladınız. Belki orada ilan edebilirdiniz, OHAL’i ilan etmediniz. Ne kadar tezat değil mi? Aslında OHAL’in ilan ediliş biçimi ve gerekçesi şu anki anayasaya uygun değil. Devlet kendine OHAL ilan ediyor. Böyle bir şey yok. Sevgili hocalarımız burada, böyle bir tabir yok, böyle bir hukuki kavram, böyle bir uygulama yok. Devlet zaten kendi kanunlarıyla devlet görevlileri hakkında her zaman tedbirler alabilir, açığa alabilir, soruşturmalar yürütebilir, disiplin kurullarını çalıştırabilir, bakanlar kurulu her zaman kararnamelerle devletin güvenliğini ilgilendiren müstehşarlar, genel müdürler, istihbarat elemanları, valiler, kaymakamlarla ilgili karar alabilir. HSYK her zaman örgütlü olduğunu düşündüğü hakim ve savcılarla ilgili karar alabilir. Bunun için OHAL’e ihtiyacınız yok. OHAL bütün bu kurallara aykırı olarak ilan edildi ve defacto başkanlık rejimini anayasal zemine kavuşturmak için yaptılar. Siyasi arka planında bu var.

Hukuki olarak izah edemiyoruz.

Şimdi yine sevgili hocalarımız anlattı. Bizim kamu görevlilerimiz bakımından anayasada bazı önemli düzenlemeler var. Bunu hatırlatmak lazım. Anayasa 121'i hatırlattım, orada açık yazıyor. OHAL'in gerekli olduğu konularda kararname çıkarabilirsiniz. OHAL'in gerekçesi ne? Darbe girişimi. Darbe girişimi ile ilgili çıkarılan KHK'larla doğrudan bağlantılı çok az madde var. Devletin kendi içerisinde yıllardır yerleştirdiği, işbirliği yaptığı, siyasal iktidarla birlikte çalışan cemaatlerin, tarikatların, Fethullah Gülen örgütünün faaliyetleri gerekçe gösterilebilir. Bu bile tartışmalıdır, bu konuya çok girmek istemiyorum. Bu çok karmaşık bir konu. 40-50 yıllık bir gelişme.. neredeyse devlet cemaatlerin içine sızmış noktasına gelinmiş. Hala da bu alışkanlıklar devam ediyor. Burada bulunan arkadaşlar devletten bir şekilde ayıklanınca sizin yerinize cemaatçiler, tarikatçılar atanacak. Bu korkunç bir şey. Bu kural ihlal edildi. 129 ve 130'da kurallar var. Savunma alınmadan, disiplin cezası verilemez, disiplin cezaları yargı denetimi dışında bırakılmaz. Savunma alınmadan insanlar ihraç edildi. Mahkemeler incelemeksizin ret kararı veriyor. Öğretim elemanları bakımından ise 130. maddede özel hüküm var. Orada yaşanan gelişmeler oldukça vahim. 12 Eylül karanlığına rağmen, 12 Eylül karanlığını yırtmaya çalışan öğretim elemanları da bu son KHK rejimi ile tasfiye edildi ve edilmeye devam ediyor. Türkiye'nin geldiği nokta bu bakımdan da oldukça vahim ve karanlık. Tabii ki anayasanın 125. maddesi güya her türlü eylem ve işleme karşı yargı yolu açıktır diyor. 685 sayılı KHK'de KHK ile ihraç işlemlerine açıkça işlem dendiği halde hükümet kendi KHK'sında diyor ki biz sizi ihraç ettik ama bu bir işlemdir diyor. Bunu dediği halde mahkemeler bu bir işlem değil kanundur diyor ve sizin davanıza bakamayız diyorlar. Trajikomik bir durum. Bütün hakim ve savcılar Fethullan Gülen örgütü ya da başka yasadışı örgüt üyesi olmakla itham edilebilir, "değerlendirilebilir", değerlendirildiği takdirde atılabilir. Bu kadar baskı altında yargı mensuplarını zaten çalışamayacağı da açıktır. Bu ülkenin anayasa mahkemesi kendi iki üyesinin anayasal güvencelere rağmen tutuklanmasına ses çıkarmadığı gibi, ilk önce kendisi onları ihraç etti ve hükümete yol gösterdi.

Çok korkunç bir iş yaptı. Bu ülkenin anayasa mahkemesi bunu yapmamalıydı. Bu bir kara leke olarak tarihe geçecektir. Hükümet bir çok uygulamalarında bu ilk karardan cesaret almıştır. Bir hukukçu olarak da bu durumdan ben bile utanıyorum. Bunu hukuki olarak izah etmeye çalışıyorlar. Haklar bağlamında ele aldığımız zaman bir çok kavramı kullanacağım. Savunma hakkı, adil yargılanma hakkı ihlal edildi, masumiyet karinesi çiğnendi, bunların hepsi anayasada yazıyor. Türkiye'nin tarafı olduğu AIHS'de yazıyor. Kavramlarla kafanızı yormamak için Birleşmiş Milletler sözleşmelerine değinmedim.

Bazı başka sözleşmelere değinmedim. Anayasada AIHS bağlamında bu haklar açık bir şekilde ihlal edildi. İnsanlara bakın. KHK'larda yapılan tanımlama insanlara bir ceza isnadıdır. Ceza isnadı yapıldığın zaman sizin aklanabileceğiniz tek yer ceza mahkemesidir. Size ceza isnadı yapıldığı halde savunma hakkı tanınmadan ihraçlar gerçekleştirildi. Bir başka nokta etkili hak arama yolu ihlal ediliyor. Bütün bunlara maruz kalan insanların mahkemeye gitmesi, davanın görülmesi engelleniyor. Burada açık bir ihlal var. Çok ciddi olarak ayrımcılık yasağı ihlal edildi. Ayrımcılık, inanç özgürlüğü, özel hayat bağlamında, ifade, örgütlenme özgürlüğü bağlamında, bir çok haklar bağlamında açık bir şekilde ihlal edildi. Bu konuda özellikle ILO'nun 111 sayısı sözleşmesi var. Bununla ilgili birkaç hususa değinmek istiyorum. Metin hocam çok iyi bilir. 1402 sayılı kanunla 12 Eylül sonrasında kamudan, üniversiteden atılan kişiler, İnsan Hakları Derneği bünyesinde komisyon oluşturmuşlardı. 1402'likler komisyonu. Bu komisyonun hazırladığı raporu TÜRK-İŞ ILO'ya taşımış ve ILO Türkiye'yi mahkum etmişti. Bu arkadaşlarımızın 111 sayılı sözleşmeden kaynaklanan hakları bağlamında göreve dönmelerinin yolu açılmıştı. 80'li yıllarda, 90'lı yıllara varmadan böyle bir süreç yaşandı. Entelektüelin Dramı isimli bir kitapta bu olayların hepsi raporlaştırılmış. Din ve vicdan özgürlüğü hakkı ihlal edildi. Bir çok insan şöyle düşünüyor. Ben niçin ihraç edildim. Bu soruyu çok sık görüyoruz. Çok açıkça iade edeyim. Ben biliyorum, SES'in avukatlığını yapıyorum. Sevinç arkadaşla birlikte 500 arkadaşımız hakkında dava açıldı. Bu 500 arkadaşımızdan hakkında idari soruşturma ya da adli soruşturması

olanların sayısı 50'yi bulmuyor. Bunların hepsi de sendikal eylem ve etkinlikler nedeniyle açılmış. Hatta yargılanan arkadaşlarımızın büyük çoğunluğu beraat etmiş durumda. Bunun dışında kalan 450 kişiyle ilgili soruşturma yok. Bu insanlar haklı olarak şu soruyu soruyor.

Bütün bunlardan hareketle Türkiye'deki fişleme geleneğini bildiğimiz için, maddi kanıtların ortaya çıktığını bildiğimiz için de böylesi değerlendirmeler yapmak durumunda kalıyoruz. Biliyorsunuz güvenlik soruşturma ve arşiv yönetmeliğiyle ilgili yeni bir kural getirildi. Artık 657 sayılı kanunun 45. maddesinin a bendine bir bent eklendi. Bundan sonra istisnasız olarak güvenlik soruşturması arşiv yönetmeliği kamu görevine girecek herkese uygulanıyor. Böyle giderse o yönetmeliği genişlettikleri takdirde hiç kimsenin bu kamu görevine girmemesi gerekiyor. Çünkü herkesin ailesinde yargılanmış ceza almış bir insan mutlaka olacaktır. Yakında Türkiye'de kamu görevine sadece uzaydan gelenler atanabilecektir. Çünkü terörle mücadele kanununun sıklıkla uygulandığı, her yıl, 15 bine yakın insan hakkında sadece örgüt propagandası yapmaktan dolayı dava açılan bir ülkede yaşıyoruz. Ciddi bir durumla karşı karşıya olduğumuz anlaşılıyor. Özellikle etnisitesi Kürt, Ermeni olanlar bakımından, inancı Alevi olanlar bakımından, inancı farklı olanlar bakımından, çok fazla insan ciddi bir risk altında.

Düşünce ve kanaat özgürlüğü konusu var. Bunu içişleri bakanlığı övünerek anlatıyor. Artık haftalık bülten yayınlıyorlar. On binlerce insanın sosyal medya hesaplarını incelediklerini söylüyorlar ve bu nedenle insanları fişlemişler. Bir çok insanın sosyal medya hesaplarında yaptığı paylaşımlar nedeniyle ihraç edildiği ortaya çıkıyor. Biz yüksek disiplin kurulu toplantılarına katılıyoruz. En üst düzeyde yöneticilerle yaptığımız konuşmalardan çıkan sonuç bu. Sosyal medya hesaplarında, cumhurbaşkanını, iktidar partisini, devletin kutsal kabul ettiği değerleri eleştirirseniz, cumhurbaşkanının ailesini, başbakanın ailesini eleştirirseniz ihraç edilirsiniz. Bunun 657 sayılı kanunda karşılığı yok. Onlara göre bu yüz kızartıcı utanç verici bir şey. KHK'ları anlatıyoruz. Ayrıca KHK kapsamı dışında ihraç edilmeyip normal disiplin soruşturması sonucu sonucunda atılan arkadaşlarımızın sayısında da ciddi bir artış olduğunu

özellikle vurgulamak istiyorum.

Örgütlenme özgürlüğü hakkı ihlaliyle karşı karşıyayız. İhraç edilen arkadaşlarımızın bazıları sendikal eylem ve etkinlikleri nedeniyle ihraç ediliyorlar. AİHM kararları var bu konuda. Anayasa Mahkemesi bireysel başvurularda bu kararlara uydu ve disiplin cezalarının hukuka aykırı olduğuna hükmetti. Yüksek mahkeme kararlarına aykırı. Siz sendikal eylem yaptığınızda suçlanabiliyorsunuz. Bu bakımdan, örgütlenme özgürlüğü hakkının ihlaliyle karşı karşıyayız. Özel hayata saygı hakkı konusunda da çok ciddi bir ihlal yaşandığı açık. Kişisel verilerin korunmasıyla ilgili kanun yürürlüğe girdi ve o kanunun kurulu da atandı. Şu anda Kişisel Verileri Koruma Kurulu göreve başladı. Sizin sendika üyeliğinizden inancınızdan etnisitenizden siyasal görüşünüzden felsefi inancınızdan dolayı suçlanmamanız gerekiyor ama maalesef bunun tersi yaşanıyor.

Kamu hizmetine girme hakkı ihlal edildi. Burada bazı tartışmalar var. Anayasa 70'e göre kamu hizmetine girmede, hizmetin gerektirdiği özellikler dışında başka bir özellik aranmaması gerekiyor. Hekim olacaksanız tıp fakültesinden mezun olmanız, hazine avukatı olacaksanız hukuktan mezun ve avukatlık stajını yapmış olmanız yeterli. 129. maddede devlete bağlılıktan bahsediliyor. Bu siyasal iktidar kendisinden olmayanı devlete bağlı olmayan kişiler olarak görüyor. Hep diyordu ya, kendine demokrat kendine Müslüman tutum devam ediyor. İyi de bu siyasal iktidarın kendisi zaten anayasa mahkemesi kararıyla iltisaklı durumda. Ölçü ne olacak bu durumda. Biz hangi devlete bağlılıkla test edileceğiz. Arkadaşlarımız bir çok kriterlerden bahsettiler. AİHM'nin belirlediği kriterler var. Venedik Komisyonunun belirlemiş olduğu kriterler var. Bunlar geçerli değil, uygulanmıyor. Biat ettin mi etmedin mi, benden misin değil misin, itirafçı mısın değil misin, ihbarcı mısın değil misin? Bu anlayışla bir devlet yönetilebilir mi, kamu hizmeti üretilebilir mi? Böyle bir anlayışla çağdaş kamu hizmeti anlayışı geliştirilebilir mi? Bu mümkün değil. Kaldı ki bir çok uluslararası yargı organı ve komite kararlarında devletten arındırma kavramının sadece doğrudan doğruya devlet güvenliğini, kamu güvenliğini ilgilendiren hizmetlerde çalışanlara uygulanabileceğine dair tespitler var. Bunun dışındakilere

zaten uygulayamazsınız. Çalışma hakkı konusu çok net. Bu konuda çok önemli tespitler var. Öğlenden sonraki oturumda bu ayrıntılı olarak konuşulacak. ILO'nun 111 ve 158 sayılı sözleşmeleri, BM Ekonomik ve Sosyal Komitenin 18 nolu kararı . Genel yorum beyanı var ki çok ayrıntılı bir şekilde çalışma hakkını tanımlamıştır, buna bakmak gerekiyor.

Gösteri ve toplanma hakkı ihlalleri söz konusu. Pasaport iptalleriyle seyahat özgürlüğü hakkı yok edildi. Ailelerin pasaportları iptal ediliyor ve siz yurt dışına çıkamayacaksınız. İnfaz kavramı, sosyal infaz, medeni ölüm burada kendini hissettiriyor. Ve yine mülkiyet hakkı ihlali. Bir çok kamu çalışanını mal varlığına el konuldu. Ve bu Türkiye'nin tarafı olduğu bir çok sözleşmeye aykırı. Uygulayabilecekleri tek kriter terörizmin finansmanın önlenmesi ile ilgili uluslararası sözleşmedir. O sözleşmede, BM Güvenlik Konseyi tarafından kabul edilen terör örgütleriyle bağlantılı olmanız lazım. Ya da bakanlar kurulu kararıyla çeşitli kararlar alınması lazım. O kadar çok şey birbirine girdi ki bu hak kategorilerini daha da uzatmak mümkün. Hak arama yoluyla ilgili arkadaşlar uzun uzun anlattılar.

Bu süreçler bizler bakımından devam ediyor. Sendikalar üzerinden ayrıntılı bilgilendirmeler yapılıyor ama bu hak arama yoluyla ilgili süreç işliyor. Uluslararası insan hakları mekanizması bağlamında, kurumsal bazda, konfederasyonların veya üyesi olduğu uluslararası konfederasyonların başvurabileceği veya bizim gibi örgütlerin başvurabileceği mekanizmalar var. Bunları uzman hukukçularla tartışıp bireysel başvurulara engel olmayacak şekilde nasıl bir yöntem bulunacağı belirlenmeli. ILO şikayetinin özellikle ciddiye alınması çok çok önemli. Ben burada demokratik hak arama yolunun önemini vurguluyorum. Bu tür süreçlerde, hukuk dışına çıkmış tam kanunsuzluk halinde yapılacak şey direnmektir, örgütlü mücadeleyi sürdürmektir. Ve bununla ilgili mücadele etmektir.

Sevgili Mahmut Konuk arkadaşım tam karşımda oturuyor. Ben onu anmak istiyorum. Burada mücadelesini sürdürüyor. Veli Saçılık arkadaş mücadelesini sürdürüyor. Nuriye Gülmen ve Semih Özakça kendi

belirledikleri yöntemle sürdürüyorlar. Direnme hakkı bir hak sevgili arkadaşlar, bu bir hak. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde, BM sözleşmelerinin giriş kısımlarında ayrıntılı olarak vardır. Direnmekten başka yol var. Sendikalarımız var, elbette sürdüreceğiz. Ve tabii ki fiili ve meşru mücadeleyi kesintisiz bir şekilde sürdüreceğiz.

Ben bitirirken daha önce biz bu süreçleri bu kadar büyük çaplı değil ama daha küçük tarzlı ama daha yakıcı bir tarzda yaşadık. Geçmişteki deneyimleri de anmak gerekiyor. O zaman neler yapıldı, nasıl yapıldı, o deneyimleri aktarmak gerekiyor ve bu kabustan umarım 16 Nisan akşamı çıkarız, dur deriz. Gerçekten hayırı bu sandıktan çıkartmamız gerekiyor, bunu durdurmamız gerekiyor. O zaman göreceksiniz ki hem direnişimiz gelişecek hem etkili hukuk yoluyla ilgili mücadelemiz gelişecek ve gerçekten bu mücadelenin bize getirilerini hep beraber göreceğiz. Bu kadar kısa zamanda ancak bunları toparlayabildim. Uluslararası kurumlara eleştirilerim olacaktı ama bir çok arkadaş bahsettiği için ona değinmeyeceğim. Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Rıza Türmen: Sayın Öztürk Türkdoğan'a çok teşekkür ederiz. Bu sabah yapılan konuşmaların ortak noktası bendenizinki de dahil galiba suydur. Türkiye de bir hukuk düzeninin var olduğu varsayımından hareketle yapıyor bu konuşmalar. Belki de bu varsayım yanlış. O zaman daha gerçekçi olabiliriz.

BÖLÜM I / 2. Oturum:

Çalışma Hakkı ve Sendikal Haklar Boyutuyla İhraçlar

KESK Eş Genel Başkanı **Şaziye Köse:**

Değerli konuklar, sevgili mücadele arkadaşlarım.

Bu oturum aslında bizim açımızdan can alıcı bir oturum. Çünkü çalışma hakkı ve sendikal haklarımızı konuşacağız. Öncelikle ITUC Temsilcisi sevgili Dehlan'a ve ETUC temsilcisi sevgili Patrick'e hoş geldiniz diyor teşekkür ediyorum.

Oturumu şöyle açacaksak eğer, hani sürekli sorduğumuz bir soru var ya, neden çıktayız neden ihraç edildik, neden neden neden. Bu soru en sık karşılaştığımız sorulardan biri. Dilim döndüğünce buna değineceğim. Sabah ESM kongresinde altını kalın şekilde çizdim. Burada da bir daha çizelim. Bu neden sorusunun cevaplarını kafamızda netleştirmemiz gerekiyor ki önümüzdeki süreçte yürüteceğimiz mücadele hattı yol haritaları strateji ve taktiklerde kendimize bir program oluşturabilelim.

15 Temmuz sonrasındaki sürecin OHAL ve seri KHK'lar rejiminin KESK'e faturası aslında soruşturmalar, gözaltılar, tutuklama, açığa almalar, ihraç ve sendikal faaliyetlerimizi yasaklama, ayrıca bu faaliyetleri terör kapsamına alma ve sürgünler oldu. Bunları hep birlikte yaşadık. Bunları 15 Temmuzdan sonra mı yaşamaya başladık. Hayır. Biliyoruz ki KESK'i

kıskaç altına alma aslında 7 Haziran seçimleri öncesinde ve sonrasında farklı ivmelerle devam etti. Öncelikli hedef seçilmemize, yıldırılacak ve sindirilecek odaklar arasında ilk sıralara yerleştirildiğimize dair yeterince işaret yaşadık o süreçlerde. 7 Haziranı takiben soruşturmalar, disiplin cezaları, sürgünler adli davalardaki artış zaten haberci göstergelerdi. Peki neden KESK ilk sıraya oturtuldu. Yoksa biz abartı mı yapıyoruz, kendimizi mi büyötmeye çalışıyoruz. Hayır. KESK'in birinci sırada hedef olmasının çeşitli çok önemli nedenleri var aslında. Dönelim geçmişe kısaca. KESK ve öncelleri toplumsal muhalefetin son 50-60 yıllık tarihinin rolü reddedilemez bir bileşenidirler. Çek TÖS ve 69 boykotunu kocaman bir boşluk oluşur o tarihte. Çekin alın TÖB-DER'i ve bugün bağlı işkollarımızın ilk nüvelerini 70-80 arasının tarihi yazılamaz. Ve nihayet 90'lar. KESK'in aslında toplumsal muhalefetin sürükleyici eksenı olduğu yıllardan bahsediyorum. Meydanlar bizimle özgürleşti. O özgürleştirmeyi hep birlikte yaptık. Kızılay kaç defa bizim tarafımızdan zapt edildi. Beyazıt Meydanı binlerce kere bizim sloganlarımızla inledi. Siyasi iktidar KESK'in bu tarihsel arka planını gören bir husumetle bize saldırıyor. Birinci neden bu. Bu tarihsel arka planı görüyor ve saldırıyor.

Yine çok önemli bir başka neden. Bir faşist rejim, işçi hareketi ve mesleki toplumsal örgütlenmeler üzerinden korporatist bir denetim ve egemenlik kurmadan inşa edilemez. Şu an bu rejim inşa ediliyor ve bizim üzerimizde de diğer sendikalarda da bunu hayata geçirdiler. Bakın Türk-İş'e Memur-Sen'e Hak-İş'e Kamu-Sen'e. Bunlara baktığımızda bu korporatist egemenliğin altındalar, iktidarın sözünün dışında bir söz söylemiyorlar. CHP genel başkanı geçen gün sizin kıdem tazminatınızı ben mi savunacağım diye sendikalara çeşitli göndermeler yaptı. Haksız değil. Yine bu saldırı altında olan örgütler bellidir. Bunu dörtle sınırlayabiliriz. Emek meslek örgütleri açısından. Toplumsal muhalefetin diğer dinamiklerini kastetmiyorum. KESK DİSK TTB ve TMMOB. Burada da KESK ayrıcalıklı. Hepsı iktidarın hedefinde. Ama öncelikli hedef KESK'in kendisidir. Değerli arkadaşlarım, Özellikle son on yıldır görece gerilemiş olmamıza rağmen, bunda konjonktürün payı çok yüksek ama KESK hala toplumsal muhalefetin en yaygın örgütlülüğüne sahip. En direngen, halkla ve toplumsal muhalefetin diğer kesimleriyle teması en yüksek örgütlülüğüdür. Hatta belli siyasi

partilerle karşılaştırılabilir. Siyasi iktidar bunu da görmektedir ve bunun bir tehlike olduğunun farkındadır. Bunu bertaraf etmek için bize saldırılarını artırmaktadırlar. Bir faşist rejimin inşası aslında eğitimin, sağlığın, enerjinin vs. yeniden organize edilmesinden bağımsız düşünülemez. Onun için bu alanlara yoğun bir saldırı yöneltilmektedir. Saldırının en büyük parçasını burada çok önemli yer teşkil eden eğitim almaktadır. KESK aslında burada da bütün bu alanlardaki varlığı, muhalefeti, direnci, iç bilgisi ve faaliyetleriyle, başlı başına bir engel ve kılçık olarak görülmektedir. Siyasi iktidar bu engeli ve kılçığı bertaraf etmek için bize saldırılarını yoğunlaştırmakta. Şöyle bir konu çok çok önemli. Neden sorumuzun derlenmiş toplanmış cevabını oluşturuyor. Sermaye olağanüstü bir kriz rejimi ihtiyacı vesilesiyle bir faşist diktatörlüğe onay ve rıza verecekse eğer, reisle sermaye arasında bir uzlaşma olacak. Bu kaçınılmazdır. Bunu başka bir izahatı olamaz. Bu sermayenin karlılık çarkının habire dönmesi üzerinden bir mutlak güvencesizlik rejimi ve dikensiz gül bahçesi yaratmayı amaçlayan bir uzlaşma olabilir. Neoliberal taarruz ancak bu yolla mantiki sonuçlarına ilerletilebilir. Buraya bir ara koyabiliriz. Bu neoliberal taarruz sadece Türkiye açısından mı geçerlidir, hayır. Birazdan sendikaların temsilcileri bize bu konuda çeşitli değerlendirmeler yapacaklar. Neoliberal taarruz aslında dünyanın her tarafında işçi haklarına, sendikal haklara, örgütlü sendikal harekete, toplu sözleşme hakkına ve çalışma hakkına vb saldırılarını yoğunlaştırmış biçimde sürdürmekte fakat Türkiye'deki kadar keyfi, normsuz, hukuksuz biçimde ilerleyemiyor diğerlerinde süreç.

Burada da aslında kamusal alan ve bu alanda örgütlü olan KESK bir engel olarak durmakta. Neoliberal taarruz karşısında ve kamunun tasfiyesi, sermayeye değerlendirme alanı olarak yeniden sunulması noktasında iktidar bunu da görüyor ve saldırılarını buradan yoğunlaştırıyor. Bütün bu nedenlerle 15 Temmuz sonrasında görülmemiş bir baskı ve saldırı dalgasıyla yüz yüze kaldık. Bunları teker teker konuşmamıza gerek yok. Her birimiz günlük olarak bu süreci yaşayarak geçiriyor. Bu öyle bir saldırıydı ki aslında KESK adeta bir stres testinden geçti. Buna devam ediyor ve devam edecek. OHAL KHK'lerinin hala bir muamma olan 15 Temmuz darbesine yönelik olduğuna dair başlangıç gerekçelerinin yalan olduğunu kısa süre içinde gördük. Okun sivri uçlarından biri kamusal alana

biri kamu emekçilerine derhal yönlendi. Her türlü istihbarat marifetiyle KESK'e yönelen okun sivri ucu bütün yalaka amir müdür taifesi aracılığıyla KESK'lileri gammazlama yarışına girildi. Pek çoğumuzun ihraç nedenini her birimiz biliyoruz. Koruma amirlerimizin hakkımızda gönderdiği isim listeleri ya da sübjektif değerlendirmelerini oralara eklemeleri. KESK tarihin ve sınıf mücadelelerinin zorlu sınavından geçmek için elinden geleni yapıyor, direniyor ve aslında bir dizi toplumsal siyasi özneye göre alışılmadık mücadeleciler dayanışmacı yol açıcı bir performans sergiliyor. Burada eksiklerimiz olur. Bütün mücadelelerde eksik ve hatalar olur ama aslolan o mücadeleden bir milin geriye düşmemektir. Şunun altına sıkı biçimde çizmemiz gerekiyor önümüzdeki mücadele açısından. Önümüzdeki dönemde hem dünyanın hem ülkenin şartları sıkı biçimde bizim çok uzun süreli çalışma hakkı ve iş güvencesi noktasında uzun soluklu bir mücadele yürüteceğimizin altını çizmeliyiz. Bu dünya çapında böyle Türkiye'de de böyle olacak. Buna, mücadele programlarıyla taraf olarak mücadelenin içinde olacağız.

Şunu bir daha hatırlatayım ve unutmayalım. KESK aslında mayası çok sağlam bir örgüt. Çok onurlu üyelere sahip, baş eğmeyen ve kolay kolay da baş eğdirilemeyecek. Ne kadar hırpalansa, ne kadar yumuşak karın bulunup oraya çalışılsa, ne kadar ihraç edilse, ihraçlarla yöneticilerimizi ihraç ederek her ne kadar örgütü dağıtmaya çalışsalar da, KESK'in mayası çok tarihsel ve geçmişe dayalı ve o maya asla kendini herhangi bir iktidar karşısında darmadağın edecek bir duruma ve tutuma neden olmayacak bir örgütlülük. Onun için bu kocaman sınıf mücadeleleri tarihinde biz çok şeye tanıklık ettik. Kendi yaşımız kadarına. Öncesini de kitaplardan vb çeşitli deneyimlerden öğrendik. Biz bu zorlu süreci hep birlikte oluşturacağımız mücadele programlarıyla ama birbirimize kenetlenerek ama eleştirileri birbirimizi zayıflatma, hırpalama ya da mücadeleyi zayıflatma noktasında değil, tam tersine çok daha dayanışmacı, birbirini besleyici adımlarla hem çalışma hakkı noktasında, hem sendikal haklarımız noktasında yürütmeliyiz. Onlar bizi istedikleri kadar terör kapsamına soksunlar gerçek terörün teröristlerin kim olduğunu işçiler emekçiler çok iyi bilmektedir. Önümüzdeki süreçte bunların hepsi adım adım açığa çıkacaktır. Hepimize kolaylıklar diliyorum.

ITUC Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu Hukuk Sorumlusu **Declan Owens**:

KESK'e daveti için teşekkür ediyorum. Onur duydum ve ITUC'u temsil ettiğim için sizinle dayanışma içinde olduğumu bildiriyorum. Türkiye'deki emekçi hareketle. Bir power point sunumum var. Gecikme için özür dilerim. Sunumum ITUC adına olacak. Öncelikle birkaç genel bilgiden bahsedeyim. Öncelikle Fatma hanımla katıldığım bir toplantı hakkında bilgi vereceğim. Belgrad'da Perşembe ve Cuma günü katıldık. ITUC'un bu noktadaki ihraçlarla ilgili tutumunu ve Türkiye'deki ihraçlarla ilgili tutumunu anlatacağım. Ardından ilgili uluslararası sözleşme ve hukuku anlatacağım. Türkiye'deki durumla karşılaştıracam. Türkiye'deki iç hukuk kullanılmıyor. Ne kadar dayanışmadan bahsetsek de bazen yetemeyebiliyor. Uluslararası dayanışmadan, hukuki ve siyasi dayanışmadan bahsedeceğim. Hukuki ve siyasi dayanışma kimi zaman iç içe geçebiliyor. Bu yüzden ondan bahsedeceğim.

Uluslararası hukuki dayanışmayla ilgili birkaç şey söyleyeceğim.

Üç uluslararası sözleşme var özellikle sizinle ilgili olan. 1981/58 nolu iş akdinin feshi sözleşmesi, 1982, 151 ve 11 nolu sözleşmeler yani ayrımcılık

sözleşmesi ve iş hukuku çalışma şartları sözleşmesinden bahsedeceğim. ITUC'un mesajını size iletmekten memnuniyet duyuyorum. Buradaki tartışmamızın temel amacı şuydu. Cenevre'de yapılacak ILO konferansına ilişkin gündem oluşturmak içindi. Fatma hanım orada Türkiye'nin önemli bir gündem maddesi olması gerektiğini söyledi. Bu noktada büyük bir dayanışma destek ve empati var. Türkiye'nin üyelerimizle küresel düzeyde Brüksel'de yaptığımız tartışmada Türkiye'nin listede olması gerektiğine karar verdik. KESK orada listede olacak. Bu noktada size Avrupa'daki arkadaşlarımızın Türkiye'yi listeye ekleyeceğini söyleyebilirim. Türkiye de Cenevre'deki konferansta olacak. Perşembe ve Cuma günü yaptığımız toplantıda komitenin uzmanlar komitesinde bulunan, uluslararası çalışma konferansının uluslararası uzmanları ile ilgili kısmını konuştuk. 4. ve 5. maddelerden bahsettik. İş akdinin feshi sözleşmesinin maddeleri. Çok yoğun yaşanan ihraçlarla ilgili konuştuk. Bu bizim çalışmamızın, kamu sektöründeki tartışmamızın temelini oluşturdu ve komite sözleşmenin 4. maddesinin önemini vurguladı ve eğer geçerli neden olmazsa bir kişinin ihraç edilmesinin, işten atılmasının haksız ve hukuksuz olacağını vurguladı. Bu da uluslararası konferansta konuşacağımız bir diğer konu oldu. Uzmanlar komitesi Türk hükümetinden detaylı bir bilgi verilmesi talebinde bulundu. İhraçlarla ilgili sözleşmenin 4 ve 8. maddeleri bağlamında detaylı bir bilgi istedi. Bu bilgiyi bekliyoruz Türk hükümetinden. Ve KESK'in durumunu bu noktada dile getirdik. Ve 20 Nisan'da Türkiye'nin listeye alınabileceğini, böylelikle ILO'daki listede olabileceğini umut ediyorum.

Buradaki dostlarımıza şunu söylemek istiyorum ITUC'un pozisyonuyla ilgili. İhraçlara ilişkin tutumumuz şu. Çoğunuzun bildiği gibi ITUC ve ETUC olarak Türkiye'ye 12 ve 13 Ekim'de bir heyet gönderdik. Ankara'yı ziyaret etti bu heyetimiz. Bunun amacı, heyetin Türkiye'deki arkadaşlarımızla dayanışma göstermesi, Türkiye'deki sendikalarla dayanışma göstermesi, özellikle de başarısız darbe girişiminden sonra. ITUC'un bu noktada kaygıları vardı, hala kaygılarımız var ihraçlarla ilgili. Özellikle de kamu çalışanlarının ihracıyla ilgili kaygılarımız var. Herhangi bir kanıt olmaksızın, savunma alınmaksızın, iç hukuk uygulanmaksızın bu insanlar

işlerinden atılıyor. Bunu vurguladık. İç hukuk ve uluslararası hukuk arasındaki ayırmadan bahsettik. Türkiye'nin Güney Afrika'yla veya İrlanda'yla karşılaştıramayacağını söyledik. Tabii ki uluslararası dayanışma kritik zamanlarda çok büyük destek sunabilir. Türk hükümeti kabul etse de etmese de bunlara uluslararası hukukun uygulanmasını istiyoruz Türk hükümetinden. ITUC olarak darbeyi kınıyoruz. Aynı zamanda bu durum anayasal düzeyde değişikliklere yol açmamalı. Demokratik haklar ihlal edilmemeli. İnsanların, muhalif grupların tutuklanmaması gerekir. Sendikacılar açığa alınmamalı.

Sharan Burrow, ITUC Genel Sekreteri bugün burada olamadığı için çok üzgün ama kendisi şöyle bir mesajı iletmemi istedi. Demokrasi Türkiye'de maalesef giderek kötüleşiyor çünkü Türk hükümeti temel ifade özgürlüğü, örgütlenme ve toplanma özgürlüğünü ihlal ediyor. Kamu çalışanlarının, milletvekillerini tutuklanması kaygı verici. Cumhurbaşkanı Erdoğan insanların tutuklanmasını sağlayarak ve bu uygulamaları kullanarak maalesef temel hakları ihlal ediyor. ITUC bu noktada daha önce uyarıda bulunmuştu. Türkiye'nin giderek diktatörlüğe yöneldiğine dair. Sıradan yurttaşların sadece etnik siyasi görüşleri nedeniyle cezalandırılması konusunda uyarıda bulunmuştu. Sendikal haklar, ifade özgürlüğü, grev hakkı, toplanma özgürlüğünü de içerecek şekilde tamamen kullanılmalıdır. Bu noktada Türkiye'deki insanlarla tam dayanışma içindeyiz. ITUC'un pozisyonu bu şekilde. Belki birkaç şey de söyleyebilirim. Hukuki açıdan birkaç detay verebilirim. İlk olarak 158 nolu sözleşmeyle başlamak istiyorum. Türkiye tarafından onaylanan bir sözleşmeden bahsediyoruz. 1995 yılında 4 Ocak'ta kabul edildi. Türkiye'nin uygulaması, onaylaması gereken başka sözleşmeler de var. İmzaladığı sözleşmelere uymama durumu söz konusu. Genel durum şu şekilde. 1995 yılında uzmanlar komitesinin yaptığı araştırma, kurum ve sözleşmelerin onaylanması arasında doğrudan bir bağlantı olduğunu ortaya koyuyor. Sözleşmeler onaylandıkça insanların çalışma hakkının daha iyi korunduğunu ve iş akdinin keyfi ihlal edilmediğini, sonlandırılmadığını görüyoruz. Dolayısıyla bu koruma meselesi uluslararası hukukta sağlanmıştır. 4. madde şöyle diyor. İnsanların, bir çalışanın sözleşme-

si geçerli bir neden olmadığı sürece sonlandırılmayacaktır. Bu kişinin iş akdinin gerektirdiği hizmetleri sunması dışındaki hiçbir gerekçeyle ihlal edilmemelidir diyor. Bu sabah duyduk durumun farklı olduğunu. Yine 5. maddede vurgu yapılması gerektiğini belirttik.

Burada sabah da vurgulandığı üzere insanlar, sendika üyelikleri veya sendikal faaliyetlere katıldığı için ihraç edildi. Bunlar geçerli nedenler değil, biliyoruz. Çalışanlar sendikal haklarını kullananlar özellikle sendika temsilcisi olanların ihraç edilmesi 1995 tarihli sözleşmeye aykırıdır. 1971 tarihli sözleşmeye. Bunlar tabii ki Türk hükümetinin şu anda uyguladığı ihlaller ve Cenevre konferansında ele alacağımız konulardır. Bir diğer sorun şu. İntikam hırsıyla yapılan uygulamalar. Sendikacılara yönelik intikam hırsıyla yapılan uygulamalar. Bunlar da geçerli gerekçeler değildir. Bir toplantıya katılmak, örneğin KESK üyelerinin büyük çoğunluğu geçmişte sendikal faaliyetlere katılmıştı, bunlar ihraçlar için gerekçe oluşturmamaktadır. Veya Kürt yoldaşlarımızın durumu. Siyasi görüş, inanç ihraçların gerekçesi olamaz. Türk hükümetinin bu bağlamda yaptıkları var olan uluslararası sözleşmelere aykırıdır. Süreçle ilgili olarak 158 nolu sözleşmenin 7. maddesinde şöyle bir durum var. Sözleşme, çalışanların kendisini savunması gerektiğini belirtmektedir. Aynı şekilde 8. maddede eğer kendisi haksız biçimde ihraç edilen bir çalışan varsa bunu yetkin bir hukuki kuruma etkili bir şekilde temyiz edebilmelidir. Türkiye’de bu yaşanmıyor. Ulusal ve uluslararası hukuk arasındaki farkı belirtmek gerekir tabi. Türkiye’deki mahkemeler şu anda buna dikkat etmiyor.

ITUC Türkiye’nin uluslararası iş hukukunu ihlal ettiğini düşünüyor. 9. maddede ilginç bir durum var. Kanıtlama yükümlülüğü ithamda bulundadır. Suçlanan kişide değildir. Ancak Türkiye’de bu durum tersine işliyor. Suçlanan kişi kendisini kanıtlamak zorunda kalıyor. 111 nolu ayrımcılık sözleşmesine geçmek istiyorum. Türkiye bunu 1967’de onayladı. Başka Ayrımcılık sözleşmelerini de onayladı ama bu şu açıdan önemli. Giriş kısmında şöyle diyor. Philadelphia Deklarasyonu olarak geçiyor. Tüm insanlar, ırk, cinsiyet fark etmeksizin herkesin kendi koşullarını iyileştirmek, özgürlük, insanlık onuruna yakışır biçimde ve ekonomik güvence ve eşit fırsatlar hakkı vardır. Ayrımcılık insan hakları evrensel bildirgesinin ihlali-

dir. Bu noktada insan haklarının korunmasını ve sendikal hakların korunması arasında uluslararası sözleşme standartları bakımından yakın bir bağlantı olduğunu görmek gerekir.

Ayrımcılık tanımını vermek istiyorum. 111 nolu sözleşmenin birinci maddesi şöyle diyor. Şu anda burada bulunan bir çok kişi ayrımcılığı çok iyi biliyor, yaşıyor. Hukuk açısından tanım şu: Her türlü ayırım, kişinin ırk, renk, dini, siyasi görüş veya ulusal kökeni açısından her türlü ayrımcılık, eşit fırsatlardan yararlanamaması veya çalışma alanında eşit davranılmaması ayrımcılıktır. 111 nolu sözleşmenin ikinci maddesi şöyle diyor. İç hukukun ayrımcılığın ortadan kaldırılması için düzenlemesi gerektiğini belirtiyor. Biliyorum Türkiye'deki durum bu değil. ITUC olarak, Türk hükümetinin uluslararası hukukun üstünlüğü prensibini ihlal ettiğini düşünüyoruz. Üçüncü madde, her kişinin, Türkiye de dahil bütün üyelerin kendisi ile işverenler ve diğer organlar yani sendikalar arasında işbirliğini geliştirmesinin gereğine dikkat çekiyor. Maalesef Türkiye'deki durumun bu olmadığını biliyoruz. Türkiye'nin uluslararası standartlara uymadığını biliyoruz. Ayrımcılığa ilişkin her türlü uygulamayı yasal mevzuatı kaldırması gerekiyor ve bu politikanın uluslararası standartlarla uygun olması gerekiyor. Çalışanlara yönelik ayrımcılıkla karşı karşıyayız. Dördüncü madde şunu söylüyor. Bu uygulamaların kişilerin bireylerin haklarını garanti altına alması gerekiyor. Kendi durumunu haklı göstermek için mevcut durumu gerekçelendiriyor ama maalesef şu andaki durum uluslararası standartlarla özellikle hukuki açıdan yeterli değil ve uyumlu değil. Temyiz hakkı itiraz hakkını da içermektedir. Bir diğer koruyucu sözleşme uluslararası çalışma standartları bakımından 151 nolu sözleşme. Bu da çalışma ilişkileriyle ilgili. Türkiye 1995 yılında onayladı sözleşmeyi. Giriş cümlesi şöyle diyor: Uluslararası koruma standartları ve uzmanlar komitesinin 2013 araştırmasına göre büyük farklar olduğunu gösteriyor. ILO komitesi bunu vurgulamaktadır.

Türkiye maalesef sözleşmeyle bağlantılı uluslararası yükümlülüklerini yerine getirmemektedir. Korumanın kapsamı şöyle. Tüm çalışanlar ve sendikaları kapsadığını söylemek gerekiyor. 1. Madde şöyle: bu sözleşme tüm çalışanlara ve kamu çalışanlarına uygulanmaktadır. Özellikle

de uluslararası sözleşmelerin de uygulanması gerektiğini söylemektedir. Bu durum polis askeri çalışanlar ve diğer üst düzey çalışanları da kapsamaktadır. Şu anda Türk hükümeti bu kısıtlamayı polisler askeriye ve üst düzey çalışanlar için uygulamaya çalışmaktadır. Dördüncü maddedeki koruma 111 nolu sözleşme, kamu çalışanlarının sendikal faaliyetlere yönelik ayrımcılığa ilişkin korunması gerektiğini belirtmektedir. Bu koruma şunu içeriyor. Kamu çalışanları herhangi bir sendikaya üye olduğu için işini kaybetmemelidir. KESK'e üye olduğu için işini kaybetmemelidir. Bu koruma çalışanların ihracını da içermektedir. KESK'e üye olduğu için birinin ihraç edilmesi ihlaldır ve Türk hükümeti bu korumanın gereklerini yerine getirmemektedir. Beşinci maddedeki koruma. Kamu çalışanları sendikalarının ve örgütlerinin de bağımsız olması gerektiğini belirtmektedir.

KESK'in tamamen bağımsız olduğunu biliyoruz. Böylelikle her türlü baskıdan muaf kalabilir ve çalışanların haklarını koruyabilir. Türkiye'de maalesef bazen durum böyle olmuyor. Türk hükümetinin amacı bu olmuyor. Özellikle yoğun yaşanan ihlallerde kamu çalışanlarını korumadığını görüyoruz.

Son olarak 9. Madde, 151 nolu sözleşmenin 9 maddesi şöyle diyor. Siyasi ve medeni haklar. Örneğin örgütlenme özgürlüğü sendikal haklarla bağlantılıdır. Venedik Komisyonunun belirttiği medeni ve siyasi hakların korunması bu bağlamdadır. Bu da sendikal hakların korunması için önemli bir kriterdir. Uzmanlar komitesinin araştırmasında da bu vurgulanmaktadır. Uzmanlar komitesi insan hakları evrensel bildirgesine, ekonomik siyasi haklar uluslararası sözleşmesine vurgu yapmaktadır. Bu hakların evrenselliğine vurgu yapmaktadır. Bu hakların görünürlüğüne ve vazgeçilmezliğine vurgu yapmaktadır. KESK uluslararası mücadelenin parçası olarak bu koruma altındadır. Çok fazla vakit almak istemiyorum. O yüzden şöyle bitireyim. Türkiye'de sendikal hakların korunması gerektiği ortadadır. Burada bulunan arkadaşlarımızdan haziran ayında Cenevre'de yapılacak konferansı takip etmesini istiyorum. Türkiye uluslararası standartları uygulamalıdır. Sözleşmelerdeki belirtilen standartlara uymalıdır. Son olarak, ITUC olarak sizlerle dayanışma içinde olduğumuzu bir kez daha vurgulamak istiyorum.

KESK Eş Genel Başkanı Şaziye Köse:

Declan'a teşekkür ediyoruz. ILO sözleşmeleri üzerinde durduğu için ILO için birkaç cümle kurmamız gerekiyor. Bugün aslında bu oturumun üçüncü konuşmacısı ILO'dan bir temsilci olacaktı. Çeşitli temaslar yürüttük hem Cenevre'yle hem Türkiye ofisiyle fakat sonuç itibarıyla ILO kurumsal olarak bu ihraç kurultayında görünmek istemedi. Bana göre bunun birkaç nedeni var aslında. Son yıllara baktığımızda, dünyadaki saldırılara baktığımızda, ILO'nun üçlü sacayağı dediğimiz bir ayak olarak, her biri bağımsız olan, devlet işveren işçiler emekçiler olarak üçlü sac ayağı olarak tanımlıyoruz. Ben onun ikisinin birbirine fazla yakınlaştığı saptamasını yapmak istiyorum. Bu yakınlaşma olduğu için ve kendi imzaladığı sözleşmeleri şu an bir hükümet tarafından, ITUC temsilcisinin de anlattığı üzere, açıkça ihlal edildiği, tanınmadığı için, bu konuda söyleyecek bir sözü yok aslında ILO'nun. Biz bu süreç başladığından beri neredeyse haftalık olarak ILO'ya rapor vermekteyiz. Yüz yüze görüşmekte, yazılı rapor sunmakta ve bunları Cenevre'ye göndermelerini istemekteyiz. Bugün burada olmamaları açık talihsizlik. Açık ihlaller var. Bu ihlallere dönük ne söyleyeceklerini ben şahsi olarak merak ediyorum. Sözleşmeyi yapmak imzalatmak yetmiyor aynı zamanda o sözleşmenin uygulanıp uygulanmadığının ILO tarafından işçiler lehine takip edilmeli fakat şu anda biz böyle bir takip ve bu yönde hükümete baskı ya da uyarı yapılmadığının farkındayız. Elbette ki biz Haziranda yapılacak olan ILO konferansının bu yıl da katılımcısı olacağız ve haklarımızı savunmaya her kürsüde dile getirmeye devam edeceğiz ve Türkiye'nin listeyi alınması için de elimizden gelen çabayı göstereceğiz. Geçen yıl en kötü 10 ülke arasına alınmıştı. Bu yıl da kara listeye aldirmek için çaba sarf edeceğiz. Burada en önemli cümle olarak toparlayacak olursam, Declan'ın sözünü ettiği gibi, KESK uluslararası mücadelenin bir parçasıdır. Ve bir parçası olarak da bağlı olduğumuz üyesi olduğumuz ITUC ve ETUC nezdinde de koruma altındadır. Bundan şüphemiz yok, uzun süredir birlikte çalışıyoruz. Ben Declan'a teşekkür ediyorum yaptığı açıklamalardan dolayı. Sözü ETUC temsilcisi sevgili Patrick'e veriyorum.

ETUC Avrupa Sendikalar Konfederasyonu Temsilcisi Patrick ITSCHART:

İyi günler. Telaffuzumu kabul edilebilir bulur musunuz acaba. Sevgili yoldaşlar, arkadaşlar, eş başkanlar, her şeyden önce sizlere özellikle KESK'e teşekkür etmek istiyorum beni bu kurultaya davet ettiğiniz için. 15 Temmuzda Türkiye'de darbe girişiminde bulunulduğunda, hem ETUC hem ITUC bunu açıkça kınadılar. Ve şöyle söylediler: Herhangi bir terörist saldırı ya da anayasaya aykırı bir güç elde etme girişimi demokrasiye karşıdır ve buna karşı durulmalıdır. ETUC şöyle de söyledi. Biz dayanışma içinde olacağız Türkiye'nin insanlarıyla dedi. Burada yaratılan derin travma ülkenin askeri darbeler tarihinin de bir parçası. Bu noktada açık olmak gerekiyor. Hem ETUC hem ITUC açık bir yargılanma süreci bekliyor bu darbe girişiminin sorumlularına yönelik olarak ve tabii ki kanuna sonsuz saygı duyulmasını da bekliyor. Ancak birkaç gün sonra hem ITUC hem ETUC olarak, Türk hükümetinin uygulamalarına yönelik olarak çok endişe duyduğumuzu da söyledik. Çok büyük bir tasfiye gerçekleşiyor kamu emekçilerine yönelik. Hiçbir kanıt olmaksızın, kanuna uyulmaksızın yapmış olduklarına ilişkin endişelerimizi belirttik. ITUC ve ETUC bu değişikliklere yönelik, OHAL'in ilan edilmesine ve

demokratik haklara karşı çıkan, onları ihlal eden KHK'ların çıkmasına yönelik endişelerini belirtti. Declan arkadaşımız uluslararası bir perspektiften konuştu. Ben de Avrupa perspektifinden bir şeyler eklemek istiyorum. Sabah üzerin konuştuğumuz hükümlerin, nasıl sadece ILO ya da uluslararası standartları değil Avrupa konvansiyon sözleşmelerini de ihlal ettiğini göreceğiz.

Sabah, 15. Maddeye yönelik olarak KHK'ları konuştuk ancak şunu da not düşmemiz gerekiyor. Türkiye'de madde 15'te uluslararası kanuna yönelik olarak yükümlülöklere saygının belirtildiğini biliyoruz. Bir olağanüstü durumda bile bulunsu ve anayasa ile ilişkili olarak orantılı olmalı demıştik. Ancak bizim önümüzdeki tablo hiçbir orantı olmadığını gösteriyor. O nedenle burada büyük bir ihlal görüyoruz. Özellikle tasfiyeye yönelik olarak AİHS'nin üç maddesi ihlal ediliyor Türkiye tarafından.

Adil yargı maddesi 6. Madde. Herkes bir mahkeme süreci yapabilmelidir. Makul bir zaman içerisinde kanun tarafından görevlendirilmiş bir mahkeme tarafından. Ve de herhangi bir suç isnadında bulunulan kişi suçu kanıtlanana kadar masum görölmelidir der. Aynı AİHS'nin 7. Maddesi şöyle söyler. Bu arada kanunsuz ceza olmaz başlıklı bir maddedir. Yani herhangi birisi daha önce suç olmayan herhangi bir edime yönelik olarak suçlu bulunamaz. Uluslararası ya da ulusal kanunlara yönelik olarak siz o zaman suç teşkil etmeyen bir şeyi sonradan suç haline getiremezsiniz geriye dönük olarak. Ve 8. Madde de şunu söyler. Hakları ve özgürlükleri anlaşmalar tarafından belirlenmiş herkesin ulusal yetkililer tarafından resmi kapasite dahilinde haklarının yeniden tesis edilmesi gerekir. Ama aynı zamanda sosyal anlaşmaya yönelik olarak da iki madde burada ihlal ediliyor. Çalışma hakkı birincisi. Etkili çalışma hakkına sahip olmak ve yürürlükte olabilmesi için bu kişilerin bir işte çalışarak özgür serbest bir şekilde hayatların idame etmeleri, bir maaş kazanmaları gerekir der. 2017'de Avrupa Sosyal Haklar Komitesi Türkiye'nin aslında bu maddeye uymadığını gösterdi. 1971 Sıkıyönetim yasasına dayanılarak kamu emekçilerine yönelik olarak bu hakkın ihlal edildiğini gördük. Aynı anlaşmanın 54. maddesi, bir işin feshi duru-

munda korumanın etkili olarak sağlanmasını öngörüyor. Hükümetlerin, geçerli bir sebep olmaksızın kamu emekçilerinin iş akdini feshedemesini öngörüyor. İş akdi feshedildiyse yeterli bir gerekçe olmadan, bir tazminat almalıdır buna yönelik olarak şeklinde bir madde geçiyor. Bu hükümlere yönelik olarak da Türkiye'nin tarafı olduğu sözleşmelere uymadığını görüyoruz.

Çalışanların haklarını koruması için hükümetlerin çalışanların prosedürel olarak tasfiyelerine yönelik olarak bu haklardan faydalanması ve korunması gerektiğini öngörüyoruz. 11. maddeye bakacak olursak, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü hakkına bakacak olursak, herkesin barışçıl bir şekilde toplanma, örgütlenme özgürlüğü hakkı vardır. Kendi çıkarlarını korumak için sendikalara katılma hakkı vardır. Bu önlemler hem uluslararası hem de Avrupa standartlarını ihlal ediyor. Uluslararası ve Avrupa düzeyinde de büyük tepkiler geldi. Bazı sözler oldu. Hepsini söylemeyeceğim. Bazılarına değinildi bu sabah. Başka örnekler vereceğim.

Yoldaşlar size şunları göstereceğim. Sizler yalnız değilsiniz bu konuda. Belki Türkiye'de şöyle bir izlenim olabilir. Dünyadan ayrı bir yerde yaşıyorsunuz ve kimse sizi duymuyor diye bir şey yok. Temmuz'da BM insan hakları yüksek komiserliği, Türk yetkilileri bu darbe girişimine yönelik olarak bir tepki vermeye çağırdı. Pratik araçların güçlendirilmesi ve belirli önlemlerin alınmasını istedi. Ancak bu travmatik deneyimin sonrasında insan haklarının güvenlik adı altında ihlal edilmemesi gerektiğinin altı çizildi.

Avrupa komisyonu insan hakları komitesi bakıyor ve çok büyük, önemli, ciddi suçların işlenmiş olduğunu görüyor. Türk demokrasisine çok büyük bir tehdidin aylar sonrasında hiç dinmemiş olduğunu görmek çok ciddi bir duruma işaret ediyordu. Ekim sonunda BM insan hakları yüksek komiserliği, Türk hükümetini uyardı. Orantısallık, yasallık gerekliliğine yönelik olarak bu KHK'lerde masumiyet karinesinin saygı duyulması gerektiğinin altını çizdi. İlginç olan bir başka şey de, Avrupa Komisyonunun ilerleme raporu. Bu rapor 9 Kasım'da çıktı. Şunun al-

tını çiziyor. Darbe girişimine yönelik olarak tüm bireysel durumlarda davalara bakılması gerektiğine ve yargının tamamen bağımsız olması gerektiğine dikkati çekti ve herkesin bireysel olarak adil bir şekilde yargılanması gerektiğinin altını çizdi.

18 Kasım'da BM özel rapörtörü Türkiye hükümetine şöyle söyledi: Basın mensupları, sanatçılar, muhalifler, öğrenciler inanılmaz bir baskı altındalar. Sizler Avrupa Parlamentosu 24 Kasım kararını hatırlıyorsunuz. Orantısallığa yönelik uyarısını ve bunun kabul edilemez olduğunu. 3 Aralık 2016'da çıkan rapora yönelik olarak şunun altı çizildi. Türkiye'de, 2016'da dünyadaki diğer ülkelere kıyasla daha fazla gazetecinin hapse atıldığının altı çizildi. 2 Aralık'ta BM işkenceye sıfır tolerans ilkesinin altını çizdi. Bu girişilen darbenin sonrasında böyle pratiklerin çok yapıldığına yönelik endişe dile getirildi. Ankara'daki komisyon toplantısı da çok önemliydi. Bu toplantıda alınan sonuçlara yönelik olarak adil yargılamaya saygı duyulması ve yerine getirilmesi gerektiği belirtildi. Buradaki evrensel insan haklarına saygı duyulması gerektiği belirtildi.

12 Aralıktaki Avrupa Konseyi raporuna ve Venedik Komisyonu raporuna bakacak olursak, Türkiye hükümetinin fiili olarak herhangi bir parlamenter sürece veya mahkemeye başvurmaksızın süreçleri yürüttüğü belirtiliyor. 15 Aralıkta, Türk medyasında bir sessizlik görüyoruz. Hükümetin basına karşı saldırısını görüyoruz.

18 Aralıkta Avrupa Konseyi ifade özgürlüğüne yönelik bir açıklamada bulundu. Avrupa insan hakları komisyonu da şunun altını çizdi. Türkiye'de bütün tasfiye edilmiş ya da hapse atılmış kişiler için AİHS ve içtihat hukukuna uygun olarak davalarını görülmesi gerektiğinin altını çizdi. Bu yapılanların OHAL'le hiçbir ilişkisi yok, bir şaka gibi yapılanlar. Ancak şunu söyleyebilirsiniz en azından. Bir darbe girişiminde bulunuldu. Diyelim ki kış ayındayız. Engelleyebilirler diyelim ki. Yani kar tekerlekleriyle bu darbe arasında bir ilişki olabilir. Tabii ki bu bir şaka. Arkadaşım neden polis tarafından verilen plakaların noterler tarafından verildiğine yönelik olarak bir bilgi verdi bana ve nedeni de bilinmiyor. Belki de yine savunma bakanlığı ile ilgili bir bağlantı vardır. Şaka yapıyorum. Artık

hiçbir şey mantıklı biçimde yürümüyor.

Söylenmiş olduğu üzere KESK hedef alınan sendikalardan biri. Ancak herhangi bir sebep olmaksızın Antalya'da 28 Ekimde Avrupa Sendikal Komisyonu Zirvesi yaptık. İki yıllık bir proje öngörülüyor Avrupa Komisyonu tarafından. KESK ne yazık ki bir parçası değil. DİSK, Türk-İş ve Hak-İş'le çalışıyorduk. O akşam AB'den bir çok kişi gelmişti. O geceki yemekte bir grup polis geldi ve katılımcılardan birini tutuklamak istedi. Birlikte yemek yiyoruz. Polis geliyor ve arkadaşlarımızdan birini, DİSK'in bir üyesini hiçbir uyarı olmaksızın alıyor. Ben Avrupa Sendikalar Konfederasyonunu temsil ediyorum. Bu benim kimliğimdir. Siz kimsiniz? Sizler polis kimliğinizi göstermelisiniz. Hayır, burada OHAL var. Neden? Böyle tartışmalar yaşandı. Tabii ki hemen insanlar yazışmaya başladılar twitterda. Bana da sonraki gün bunu mahkemeye taşıyacaklarına yönelik sözler verildi. Ancak ne oldu? Birkaç saat gözaltında vakit geçirildikten sonra bu arkadaşımıza yapılan tek suçlama 2014'te katılmış olduğu bir protesto.

DİSK'te basından sorumlu arkadaşımız, 2014'te yapılan bir eylem ve arkadaşımız o günden beri İstanbul'da DİSK ofisinde çalışıyor. Neden polis bir Avrupa projesinin ortasında herkesin önünde tutuklamaya geliyor acaba? Sonra da tahliye oldu arkadaşımız neyse ki. Sendika çalışmalarına yönelik birkaç şey söylemek istiyorum. Temmuzdan beri ITUC ve ETUC'la ortak bildirimiz oldu, sonrasında ortak bir misyonumuz oldu. Declan da bahsetmişti zaten.

Sizin ne söylediğinizi duyabiliyorum aslında. Mümkün olduğunca ileri gidebilmek bizim amacımız, üyelerimizle birlikte. ITUC ve ETUC'ta tarihi nedenlerden dolayı Hak-İş var. DİSK ve KESK de bizim üyelerimiz. Mümkün olduğunca ileri gidebilmemiz gerekiyor. ILO raporuna giren metinle ilgili olarak toplantımızda 4 üye vardı. Biz koşulsuz olarak demokratik değerlerin yanında durduğumuzu belirttik. Uluslararası ve Avrupa sözleşmelerine uyararak ve de kanuna sonsuz saygı göstererek. Biz 4 konfederasyon, Türk konfederasyonu da bunu görüştük. Anayasal değişikliklerin demokratik hakları kısıtlayacak şekilde gerçekleştirilme-

mesi gerektiğine yönelik olarak. ITUC ve ETUC olarak güçlü bir açıklama yazdık Türkiye'nin durumuna yönelik olarak. Oybirliğiyle bunu yaptık ve Türk hükümetinin bir an önce KHK'ları gözden geçirmesi ve bunların ILO sözleşmesine ve Avrupa sözleşmelerine uyup uymadığının kontrol edilmesini, tasfiyelerden vazgeçmelerini, bir an önce normal mevzuata dönmelerini, ifade özgürlüğünü tesis etmelerini vs. yazdık. Sitemizde görebilirsiniz. Oybirliğiyle kabul edildi bizim bildirimimiz. Sonrasında bir eylem planına geçildi. Sadece konfederasyonlardan bahsediyorum burada. Sizler EPSU'yu biliyorsunuz. TSI'yi de biliyorsunuz. 17 şubat- ta BES'ten ve SES'ten tasfiyeleri protesto ettiler. Gazeteciler Avrupa ve uluslararası federasyonunu biliyorsunuz. Türk gazeteciler derneği cemiyetiyle de ilişki içerisinde. Bakanlar kurulu tarafından onaylanmış bu KHK'ları protesto ettiler. Bir grev yapılmasını önüne geçilmişti. KHK'larla grevler arasındaki alaka nedir?

ETUCE, aynı zamanda education internatinol da ikinci bir misyon gönderdi. Sonuca doğru geliyorum. 16 Nisandan sonra daha kötüsünü beklemekteyiz. Bu ihtimali göz önünde bulunduruyoruz. Daha kötü olabilir daha kötüye gidebilir her şey. Böyle bir ihtimal var. Çünkü ben başkan olsam şöyle derim. Herkes benim dediğimde mutabık, devam edelim. 60'a 40 olsa. Ama 50-50 olunca başkan da kaybederse, burada ilk olarak birini öldüreceğim bana muhalif olan (şaka yapıyorum) der. Net olarak, biz bir sendika hareketi olarak daha fazla daha fazla çalışmamız gerekiyor birlikte. Cumhurbaşkanı dokunulmaz ben buna inanıyorum. Ben de bir Avrupalı olarak şöyle söyleyeceğim cumhurbaşkanına. Almanya'dan Hollanda'dan gelenlere bir bakın hele dedikçe, daha yakın çalışmamız gerekiyor sivil toplumla. Türkiye'deki kamu çalışanlarını ne yapacağız. Olup bitenlerden çok memnunlar mı. Olanlar iş açısından da kötü. Doğrudan yatırımlar yabancı yatırımlar düşecek. Türk ekonomisi ne yapıyor şu anda. Çiçek mi açıyor büyüyor mu? Hayır ben böyle olduğunu düşünmüyorum. Bu nedenle diğerleriyle ittifak içinde olmak gerekecek. Neler olduğunu açıklamak diğer taraflara, pek olumlu değil. Şubat 11'de Kamu Sen'den bir arkadaş yaralandı. Vuruldu. Ayağından vuruldu ve birkaç saatini hastanede geçirmek durumunda

kaldı. Kamu Sen net olarak referanduma hayır diyeceğini söylemişti. Hayır diyenleri öldürmek caiz midir o zaman. ETUC olarak geleceğe yönelik olarak ve yaptıklarımıza ilişkin bir şeyler söylemek istiyorum, somut adımlar anlamında. İlk misyondan bahsettim. İkincisini planladık. Ocakta yapılması gerekiyordu ancak telefonlaştık ve 2 ve 3 Ocakta İstanbul ve İzmir’de olanlardan sonra bunun olamayacağını düşündük. O korkunç olaylardan sonra insan hakları diyemeyecektik. Sonrasında referandum var.

Bizler referandum süreci nedeniyle ikinci misyonu tekrar askıya aldık ve 3 ila 5 Mayıs’a taşıdık. Haziran’da gerçekleştirilecek ILO konferansından önce yapılacak. Büyük bir delegasyon olacak. Britanya ETUC’u ve alman tarafı da olacak. Avrupa sendikalar konfederasyonu ve küresel sendikalar da katılacak. Kamu emekçileri de olacak. Programda CHP ve HDP gibi siyasi partilerle görüşmeler de var. Sivil toplum kuruluşları önemli. Çalışma bakanları, avukatlar, hukukçular vs. çok kişi olacak, çok aktör olacak. AB, çok şey duyuyorum ama bir şey yok elimde diyor. Aynı şekilde komisyon başkanı da öyle söylüyor. Biz de ETUC olarak ITUC’la birlikte çalışıyoruz ve bir memorandum hazırlıyoruz 20 sayfalık. Fiili bir rapor. OHAL’in sendikalar üzerindeki etkisi ve uluslararası ve zamanda Avrupa sözleşmelerinde yazan maddelerin ihlali. Bu üç maymun olayını biliyorsunuz tabii ki. Bu raporla dağıtılacak. Öncelikle komisyonda çalışıyoruz ILO’yla Üye ülkelere gitmemiz gerekiyor bu raporu yaymamız için. Bazı büyükelçiliklerin de orada olacağını biliyoruz.

Aynı zamanda ortak bir ITUC-ETUC girişimi yapacağız uluslararası dayanışma için. Finansal olarak KESK’in DİSK’in Türk İş ve Hak İş’in üyelerini savunmak adına. Bizim önceliğimiz hükümetin kararlarından doğrudan etkilenenleri kapsıyor ki KESK en doğrudan etkilenenler arasında. Açık olayım. Milyonlarca Euro hatta yüzbinlerce Euro da beklemeyin ancak mali bir dayanışma olacak. Çünkü Avrupa ve uluslararası sendikal hareketi açısından sizin direnişinizi desteklemek hayati bizim için. Son olarak oturumla ilgili bir konuşma vardı. Biz de bir oturum düzenleyeceğiz Avrupa Parlamentosunda. Ocakta olacaktı bu, ancak

9 Mayıs'a alındı. Avrupa Parlamentosunda bir oturum gerçekleşecek. KHK'lar ve KHK'ların sendikalar üzerindeki etkisine yönelik olarak. Bizler gerçekten burada bir etki yaratmaya çalışıyoruz. Üye birimlerimizle birlikte. Türkiye'de ne olduğuna yönelik olarak. Kusura bakmayın biraz uzun konuştum. Sizinle dayanışma içerisinde olduğumuzu belirtmek isterim. Çok teşekkür ederim.

KESK Eş Genel Başkanı Şaziye Köse:

Sevgili Patrick'e teşekkür ediyoruz. Bize oranları da verdi. Şimdi onu bir tarafa not alalım. Yüzde 45'e 60 dedi. Öyleyse 16 Nisan akşamı biz yüzde 60'la çıkıyoruz. Sabahtan beri yaptığımız oturumlarda birbirinden değerli hocalarımız ortada bir hukuk devleti olmadığını çok açık şekilde bize aktarmış oldular. Ortada bir hukuk devleti yoksa şöyle diyebilir miyiz. O zaman bir haydut devletle yüz yüzeyiz. Devletin kendi normlarına döndüğü, keyfi davranışların ortadan kaldırılmasına gerçek sahibi bir demokratikleşmeye ve gerçek bir hukuk devletine kavuşmamız için 16 Nisan bizim için fırsattır.

BÖLÜM I / 3. Oturum:

Sendikalarımızın Genel Merkez Tebliğleri

İhraçların Emeklilik ve Sosyal Güvenlik Hakları - BES Genel Toplu İş Sözleşmesi Ve Hukuk Sekreteri Şenol Köksal:

Arkadaşlar merhaba. Aslında sosyal güvenlik mevzuatına ilişkin Eylül ayından bu yana gerek BES işkolunun web sitesinde gerek KESK'in web sitesinde çeşitli bildiri ve broşürlerle KHK ile ihraç edilen arkadaşların durumlarının ne olduğunu bir parça izah etmeye çalışmıştık.

Bugün de burada aslında iki tane büyük kanunu 5434 ve 5510'un detaylı bir şekilde anlatılması çok mümkün değil ancak son süreçlerde özellikle ihraç edilen kamu emekçisi arkadaşların emeklilik taleplerinde sosyal güvenlikle yaşadığı bir takım sorunlar oldu. Bu sorunların üzerinden kuruma gittik geldik çözmeye çalıştık ve buna ilişkin de araştırmak zorunda kaldık. Ne yapılabilir ne edilebilir diye. Bu çerçevede işin en temelinden bahsetmek doğru.

Bugün 1 Ekim 2008 öncesi kamu görevlisi olan yani bizlerin tabi olduğu yasa 5434 sayılı kanundur. 1949 yılında çıkan emekli sandığı kanunu.

Bu tarihten sonra ilk defa göreve başlayan genç arkadaşlar 5510 sayılı kanuna tabidirler. Onların emekli aylığı bağlanması ve ikramiye koşulları farklıdır. 1 Ekim 2008 öncesi olanlara ilişkin 23. 5. 2002 tarihinde çıkan kademeli yaş yasası artı kadınlarda 20 erkeklerde 25 fiili hizmet yıl çalışmasının olması birinci koşuldur. KHK ile ihraç edilen kamu emekçisi arkadaşların emekli olmasının önünde biraz önce söylemiş olduğumuz kadın ve erkek arkadaşlardaki hizmet artı kademeli yaş konusundaki koşulları sağlayan arkadaşlarda emekli aylığı bağlanması açısından sorun yoktur. Çünkü sosyal güvenlik kurulu 5434'te kimlerin emekli bağlanmayacağını üç maddede ele almıştır. Bunlar Türk vatandaşlığından çıkartılanlar, kendi isteğiyle Türk vatandaşlığından ayrılanlar ve yabancı devlet uyruğuna girenler olarak tanımlanmıştır. Bunların dışında bu ülkede yaşayan primini ödeyen her kamu emekçisine emekli aylığı bağlanmasının önünde engel yoktur. Olmadı da.

1 Eylül'den sonraki süreçlerde başvuran arkadaşlarda emekli aylıklarının uzamasına ilişkin bir sorun yaşadık. O da hükümetin baskılandığı kimi kamu kurumu yöneticilerinin sosyal güvenliğin, alınan dilekçeye ilişkin talebine rağmen cevabi yazıları ısrarla göndermeyişi şeklinde gelişti. İlk üç dört ay. Onun dışında bugün itibarıyla 2016 yılında normal rutin emekli sayısının üzerine 50 bin civarında bir emekli talebi geldiği söylendi. Bu kadar emeklilik talebini de 30-40 tane tahsis birimindeki aylık bağlamacı arkadaşların yaptığını düşünürseniz orada aksamanın personel eksikliğinden olduğunu söylemek mümkün. Buna ilişkin de işkolumuza bağlı olduğu için kurumla diyalogla bir an önce emekli olmalarını sağlamaya çalışıyoruz.

Emekli aylığı bağlanınca ikramiye alırız biz. 5434'te ikramiyenin önünde hiçbir engel yoktu. Yalnız 2012 yılında kamuoyunda siz de duyduğunuzdur, Anayasa Mahkemesinin de onadığı bir dava üzerinden, son defa Bağkur, sigortadan emekli olup geçmişte kamuda bir şekilde hizmeti olanlara müjde dediler. Geçmiş kamu hizmetlerinizin karşılığını ödeyeceğiz dediler. Gazeteler manşet attı, alkışlandı, herkes sevindi. 2012 yılında 6270 sayılı yasa o günün koşullarında gerçekten bir müjde gibiydi ancak o yasaya son defa ayrıldığınız SSK'dan kıdem tazminatı al-

diysanız ikramiye almanızın önünde engel yok diye bir paragraf eklendi. O gün bu sorun gözükmüyordu ama bugün KHK ile ihraç edilen kamu emekçileriyle beraber görünür oldu. Sosyal güvenlik iki tane 2016 ve 2017’de bu işin uygulamasına ilişkin tebliğ çıkardı. Tebliğ yasanın biraz daha geliştirilmişti idi. Tebliğde ifade edilen şu: sizin hizmetlerinizin içinde birleştirilmiş hizmet varsa yani daha önceden bir gün bile olsa bağkur sigorta hizmetiniz var ise size biz bu ihraç olmanız nedeniyle aylığı bağlarız ancak ikramiyenizi ödemeyiz. İki tane tebliğden sonra sosyal güvenlik kurumlara bu şekilde bildirdi. Buna ilişkin de bugün emekliye ayrılabilen arkadaşlardan bu tip bir gün bile bağkur sigorta süresi olanlar ikramiyesini alamadı. Buna ilişkin biz geçen hafta ilk ihraç edilen üyemiz üzerinden bir emsal dava açtık. Bir de emsal karar vardı Danıştay onamıştı o kararı. Askeriyeden disiplinle ayrılan bir binbaşının ödenmeyen ikramiyesiyle ilgili kararda Danıştay ödenmesine ilişkin kararı onadı, ilgili kişi ikramiyesini aldı.

Bunun dışında ihraç olan arkadaşlarımızın içerisinde KHK ile beraber ortaya çıktığı izin anlatmak gerekiyor. Engelli kadrosuyla başlayan arkadaşlarımızı vardı. Bu kadroyla başlayan arkadaşlarımız sosyal güvenliğe bir talepte bulundu. Kendisine aylık bağlanamayacağı ifade edildi. Araştırdık gerçekten yasada 15 yıl hizmeti olması kaydıyla talebi halinde emekli aylığı bağlanır hükmü var. Ama sonra aynı şekilde sosyal güvenlik bir tebliğin 6. Maddesinde görev başındayken talebi halinde aylık bağlanmasına ilişkin karar çıkartmış. Zamanında bunlar böyle bir koşul oluşmadığı için gözden kaçmış. Bugün o tebliği uygulayarak arkadaşımızın aylık bağlama talebini reddettiler. Kendisi bir dava açtı biz de ilerleyen zaman içinde sendika olarak bir emsal dava açacağız gibi gözükmüyor.

Onun dışında 61 yaşına gelen kamu emekçisi var ise 10 yıl hizmeti olması kaydıyla emekli aylığı bağlanma talebiyle sosyal güvenlik yasaları gereği başvuruda bulunabilir arkadaşlar. Bunu önünde bir engel yok. Bir başka husus. Birazcık aile bakanlığına SES’in alanına giriyor ama. Aylık bağlama için gereken hizmeti olmayan arkadaşlar için kaymakamlıklara başvurarak da oradan bir aylık talebi söz konusu olabilir. Ona ilişkin

kanuni düzenlemelerimiz vardır. İkramiyeler tam yıllara ödenir. Yani 25 yıl atıyorum 9 aysa 25 yıla ödenir. 30 yıl 11 aysa 30 yıla ödenir. Çok soruduğu için bunu söylemek istiyorum. Benim bir gün sigortam var ama ben birleştirmedim diyen arkadaşlarım oluyor. Bir gün sigortanızın olduğuna ilişkin sistemde kaydın olması sosyal güvenlik açısından yeterlidir. Birleştirilmiş olması çok etken değil. O zaten sistemde görüyor. Benim birleştirmeden de hizmetim yetiyor, yaşıam yetiyor, benim ikramiyemin ödenmesi gerekir şeklinde bakmıyor. Yasa direkt burada bir gün bile olmasına bakıyor. En azından bu sorulara cevap olsun diye bunları söylemek istiyorum.

Şimdi ilk başlarda söyledik aslında bize ulaşanlara. Emekliliği düşünen kamu emekçisi arkadaşların başvuracağı yer Ankara'daki SGK'nın Mithatpaşa üzerindeki ana binasıdır. Genel müdürlük binasıdır. Bunun tersini yapan arkadaşlarımız oldu söylememize rağmen. ihraç edildiği kuruma başvuranlar o dilekçelerine cevap alamadılar. Aylarca o dilekçeler oralarda dolaştı. Zaman kaybına neden oldu. Sosyal güvenlik yasası aylığa bağlamaya esas tarihi, kayıtlarına girdiği tarih olarak algılar. Kurum iki ay sonra gönderdiği zaman siz başvuru tarihinizden itibaren aylık alamazsınız. Bu nedenle Ankara'daki genel müdürlüğe başvurulması gerekir. Bir de öznel şöyle durumu olan arkadaşlarımız olabilir. Yaşı tutuyordur. Hizmeti eksiktir. Hizmetini de tamamlamasına 4 yıl kalmış olabilir. Şimdi sosyal güvenlik yasasında son 7 yıl kavramı vardır. Hani ben sigortalı bir işe gireyim mi? Bağkurlu bir işyeri açayım mı diye düşünen arkadaşlar için söylüyorum. Aylık süresini hizmet süresini tamamlamak adına. Bu 7 yılda üç kuruma paylaştırma diye bir şey vardır pratikte. Üç kuruma paylaştırırken üç yılın emekli sandığı olması kaydıyla 2 yıl bağkur iki yıl sigorta yaptığınızda devlet memuru olarak emekli olmanızın önünde bir engel yoktur arkadaşlar. Son 4 yılın paylaştırılması kaydıyla. Sigortadan bağkurdan emekli olmak istemiyorum diyen arkadaşlar için söyleyeyim. En fazla bir de ihraç edildikten sonra kamu emekçisi arkadaşlarımız genel sağlık sigortasında sorun yaşadılar. Ne yapacakları konusunda biz de aslında bir iki yazı sitelerimize koymuştuk. Yasa 100 güne kadar gss'den faydalandırıyor. 100 günden

sonra da biz şöyle demiştik. Eğer eşiniz çalışıyorsa eşinizin üzerinden, çalışmıyorsa o günün koşullarında kaymakamlığa başvurmalarını tarif etmiştik. Oradan gelir tespiti yapılacağını. 1 Nisandan itibaren bugünden itibaren yürürlüğe giren düzenleme 2017 yılı için beyana esas gidiyorsunuz. Sosyal güvenlik merkez müdürlüğüne. Benim gelirim yok gss'den faydalanmak istiyorum dediğinizde 53 lira yatırıldığı zaman siz ve aile fertleriniz eğer başka sosyal güvencesi olmadığı için gss'den faydalanabiliyor. Bu da müjde olarak duyuruldu. Aslında gss kendi içinde sıkıntılı bir yasadır. Eskiden biz bunları devlet memuru olarak ödemeden de sağlık imkanlarından faydalanıyorduk. Bu yasa bu şekilde devam ediyor. Evdeki erkek çocuklar için 25 yaşından sonraki sürelerine ilişkin de biliyorsunuz şeyden faydalanamıyor. Onlarında bu manada bu 53 liralık bir parayla gss'den faydalanmaları söz konusu. Hiçbir geliri olmadığı beyanı üzerinden de halen yasa açık, kaymakamlıklara başvurulduğunda yeşil kart dediğimiz uygulama var. Bu yeşil kartın çıkartılması da çok kısa sürede gerçekleşiyor. Birkaç arkadaşımız başvurduğunda gördük. Yeşil kartla 53 lira arasındaki fark da sosyal güvenlik açısından söylüyorum. 53 lira yatırdığınızda istediğiniz hastanede muayene olabiliyorken, yeşil kartta sağlık ocağından başlayan zincirle tedavi olmanızın mümkün olacağını bilmenizde fayda var. Ben en azından ana başlıklarla bu kadarla bitireyim. Başka zaman bu konuda soracaklarınız için BES genel merkezi veya KESK'in üzerinden bir şekilde ulaşılabilir. Son hazırladığımız bir tebliğ var. KESK'in sitesinde yayınlarız. Oradan da bu bilgilerin detaylarını almış olursunuz. Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

İhraçların Akademi/MEB Boyutuyla Eğitime Yansımaları

EĞİTİM SEN Genel Sekreteri **Mesut Fırat:**

Hoş geldiniz. Ben de Eğitim Sen merkez yürütme kurulu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sabahtan beri hem yabancı konuklarımız hem de hukuksal çerçeve boyutuyla bir çok şey ifade edildi. Biz de kendi cephemizden hazırladığımız tebliği komisyona verdik. Burada da kısaca sizlerle hem duygularımızı paylaşmak hem de 15 temmuz sonrası yaşanan süreci baktığımız gördüğümüz yerden değerlendirmek istedik.

Türkiye'nin yakın tarihine baktığımızda bir çok darbe ve darbe girişimleriyle karşı karşıya kaldık. Her zaman bütün muhalifler ve ötekiler emekçiler hedefte idi ancak bir toplumun geleceğinin nasıl şekilleneceğini gören bir yerden de her zaman eğitim ve akademi bütün hükümetlerin iktidarların hedefinde oldu. 15 temmuz darbesinden sonra da darbeyi al-
lahın bir lütfu olarak değerlendiren mevcut iktidar hem akademiye hem de eğitimin bir bütününde bir tasfiye hareketi başlattı. Tabi bu bizim cep-
hemizden sadece ihraçlarla sınırlı kalan bir tasfiye değil. Aynı zamanda 15 yıllık iktidarları sürecinde eğitimi adım adım gericileştiren, kendi idealleri

ve amaçları doğrultusunda kendi ritüelleri doğrultusunda şekillendirmek için adım adım 2017'ye kadar getirdiler. Şu anda da yeni müfredatla eğitim alanında gelmek istedikleri son noktayı kendilerince yasalaştırmak istiyorlar. 15 temmuz darbe girişiminden sonra iktidar biraz önce de dediğim gibi kendine tehdit olarak gördüğü kurumları hedefe koydu ve darbeye alakası olmayan binlerce öğrenci çalışan ve aile mağdur edildi.

Kapatılan üniversitelerde 60 bin öğrenci 3000 akademisyen bulunmaktaydı. Bini aşkın özel kurumun kapatıldığı bu kurumlarda çalışan on binlerce kişinin işsiz kaldığı ayrıca bu kurumlarda kayıtlı 150 bin öğrenci ve askeri okulları da dahil edersek 15 bine yakın kişi de mağdur edildi arkadaşlar. 15 temmuz sonrası en büyük tasfiyenin yaşandığı eğitim alanına baktığımızda kamuda 21 bin 738 öğretmen açığa alındı. Özelde çalışan 21 bin öğretmenin ise çalışma lisansları iptal edildi. 15 vakıf üniversitesi, 109 öğrenci yurdu, 1017 özel eğitim kurumu yani özel okul kapatıldı. 1176'sı devlet 401'i vakıf üniversitesinde olmak üzere 1577 dekan görevden istifa ettirildi. OHAL dayanak yapılarak çıkarılan KHK'lar ile 33 bin 65 öğretmen 4 bin 504 akademisyen 1096 yüksek öğretim idari personel neyle suçlandığını bilmeden haklarında herhangi bir soruşturma yapılmadan görevlerinden ihraç edildiler.

Darbe ile mücadele adı altında başlatılan ihraç operasyonları tabi kısa süre içerisinde yön değiştirerek örgütlü kesimler özellikle de bu iktidarın politikalarını eleştiren üniversitelerde insan doğa toplum yararına çalışma yürüten bilim üreten akademisyenler başta olmak üzere çocuklar ölmesin diye savaş son bulsun diye bu ülkede barışı tesis edelim diye bir bildiriye imza attıkları için akademisyenler ihraç edildi. Şu anda Türkiye'nin köklü üniversitelerinden olan Ankara Ünivresitesi başta olmak üzere bir çok üniversite akademik personelden doçentinden profesöründen yoksun ve derslerin boş geçtiği bir duruma gelmiştir. Değerli arkadaşlar, aynı dönemde 24 bin 490 öğretmen yine hukuksuz bir şekilde açığa alındı. Bunların 10 bin 470'i Eğitim Sen üyesiydi. Ve özellikle birkaç ilimiz vardı ki binleri aşan öğretmenler açığa alındığında üç aya yakın bir süre içerisinde o okullar o öğrencilerin eğitim hakları ellerinden alındı. 29 Aralıkta 12-13 Ekimde ve daha öncesinde de defalarca grev hakkımızı kullandığımız için bugün

bize soruşturmalar açılıyor ve gerekçesi eğitim hakkının engellenmesine dayandırılıyor. Bugün Samsun'da Van'da Trabzon'da cumhurbaşkanı oralarda mitingler düzenlediğinde bütün okulun öğrenci ve öğretmenleri toplanıp götürüldüğünde kendileri eğitimi engellemiş olmuyorlar. Aslında bizleri açığa alarak eğitim hakkını engelleyenler yine kendileriydi.

Şaziye başkanın ifade ettiği gibi de terör ve terörizmin kimler tarafından yapıldığı, kimlerin bu toplumu baskı altına aldığı da bellidir. Bunu da görmek gerekiyor diye düşünüyoruz. Bu süreçte özellikle eğitim alanındaki tasfiyeye baktığımızda aynı zamanda bu alanda mücadele yürüten eğitimin gericileşmesi noktasında bu tekçi mezhepçi dini ritüellerin topluma dayatılması, yeni nesle dayatılması noktasında gösterdiğimiz ve bu anlamda yürüttüğümüz sendikal faaliyetler eylem ve etkinliklerimizde bir bütün olarak suç kapsamına alınmış durumdadır.

OHAL sürecinde yaşanan kitlesel ihraçlar ve açığa almalar en az bir buçuk milyon öğrencinin eğitim hakkının engellendiği anlamına gelmektedir. Aynı zamanda sadece o açığa alma süreçlerindeki ya da ihraçların olduğu illerde şubelerde aynı zamanda eğitimin niteliğinin de etkilendiğini ifade etmek istiyoruz. Bir ay içerisinde üç farklı öğretmenin ikinci birinci sınıf öğrencilerinin dersine girdiğini düşündüğümüzde o çocukların o ortamdaki psikolojisi ve o sınıfta eğitime dair neler alabileceklerini de ben sizlerin takdirine bırakmak istiyorum değerli arkadaşlar. Tabi, bu kamudan ihraç edilmeler, eğitim alanında öğretmen ve akademisyenlerin ihraç edilmesi, aynı zamanda toplumun bir bütününde de bir sınıfı düşündüğümüzde 35-40 kişilik bir sınıfın, ailelerin bu süreçten etkilenmesi demektir. Bu eğitimin niteliği eğitim hakkının engellenmesinin yanında aynı zamanda toplumsal bir vaka olarak toplumsal bir sorun olarak gittikçe de derinleşen bir noktaya gelmiştir.

Siyasi iktidar 15 temmuz darbe girişiminden sonra bütün bunlarla yetinmeyip bir de özellikle bütün kamudaki özelleştirmelerin yayında, eğitimde de 657'yi değiştirmek istiyor. Belki bir çok yerde biz de eleştirdik ve yeniden yapılanmasını noktasında mücadele de yürüttük yürütüyoruz ancak bir nokta vardı iş güvencesi. Özellikle mevcut darbe sürecini bir

fırsata çevirip şu anda öğretmenleri sözleşmeli diye tabir ettiğimiz, yani güvencesiz istihdam biçimiyle almaktadır. Bu da kendi içerisinde aslında mülakatla liyakati es geçen ve kendisine biat edenlerin yerleştirilmeye çalışıldığı ve aynı zamanda mevcut iş güvencesini de ortadan kaldırmanın bir fırsatı olarak gerçekleştiriyor ve en son 15 Temmuzdan bu yana da 15 bin sözleşmeli öğretmen alınarak bunların özlük ve demokratik hakları yer değiştirme hakları ellerinden alınarak 4 yıl çakılı 2 yıl da ek süre verilerek 6 yıl gibi bir süre içerisinde sabit tutuluyorlar. Sözlü mülakatlarında reisin kim olduğunu bilmediği zaman yazılıda kaç ol-alırsa alsın o öğretmenin ya da öğretmen adayının göreve başlaması söz konusu olmuyor.

Değerli arkadaşlar, bu süreçte özellikle de akademide, bu istibdat rejiminde rektörlerin ellerinde bulundurdıkları aşırı yetkilerin yanı sıra bu fakülteye vekil dekanlık yapmak suretiyle de tek adam rejimini üniversite-deki gölgesi haline getirme gibi bir çaba söz konusudur. Şu anda üniversi-telerin özerk olması noktasında verilen mücadele bir yana, o üniversitenin iradesi hiçe sayılarak rektör atamaları yapılıyor. Rektörlük seçimleri ya-pılmayarak direkt mevcut saray tarafından atanma gibi bir durumla karşı karşıyayız. Milli eğitimde olduğu gibi üniversitelerde de sarayla çalışmak, sarayla çalışmayanın da kapı dışarı edilmesi gibi bir durumla karşı karşıya-yız. Hükümetin yeni Türkiye vizyonuna uygun biçimde araştırma konuları ve ders içerikleri uygunluk denetimine tabi tutularak özgür ve eleştirel düşünce sınırlanmış, kimi fakültelerde kadın ve erkek öğrenciler için ayrı derslik ve kantin uygulamasına gidilerek karma eğitimden uzaklaşmış, son milli eğitim şurasında tartışıldığı gibi hayata geçirilmeye çalışıldığının tanığı oluyoruz. Üniversiteler de bu kapsama alınmış ve karma eğitimi or-tadan kaldırmak için ellerindeki imkanları kullanıyorlar.

Üniversitelerde ihraçlar ve emekli akademisyenlerin ders vermesinin engellenmesi sonucunda çok sayıda öğrencinin eğitim hakkı da olumsuz etkilenmiştir. Ankara Üniversitesinde Dil Tarih Coğrafya fakültesinde 17 akademisyen ihraç edilmiş, bu ihraçlar sonrasında toplam 66 ders hoca-sız kalmıştır. 38 lisans ve 89 lisansüstü tez danışmansız kalmıştır. Ayrıca fakültenin tiyatro bölümünde ise üçü profesör olmak üzere 5 akademis-yen ihraç edilerek bu bölümde sadece 4 akademisyen kalmıştır. Bu ne-

denle tiyatro bölümünde ders verilemez bir noktaya gelinmiştir. Siyasal Bilgiler fakültesinde 32 akademisyen ihraç edilmiş, bu ihraç nedeniyle en az 49 lisans dersi ve 47 lisans üstü dersi hocasız kalmıştır. En az 189 tez de danışmansız kalmıştır. İletişim Fakültesinde 5'i profesör 4'ü doçent biri yrd. Doçent, 5'i doktoralı araştırma görevlisi, 10'u da araştırma görevlisi olmak üzere 25 akademisyen ihraç edilmiş, eğitim öğretim ağır bir darbe almıştır. Eğitim fakültesinde yaşanan ihraç sonrasında ise en az 12 lisans 16 yüksek lisans, 7 doktora dersi hocasız bırakılmıştır. Anadolu Üniversitesinde 116 lisans ve lisans üstü ders hocasız kalmış. En az 107 lisans düzeyinde ve 32 lisansüstü düzeyinde danışmanlık görevi yarım kalmıştır. Kocaeli Üniversitesinde ise 14 üyemiz ihraç edilmiş, söz konusu ihraçlar sonrasında 46 tez danışmansız kalmıştır. Lisans üstü öğrenim gören 7 öğrenci öğrenimini bırakmıştır. İhraçlar sonrasında 14 ders kapanmıştır, 4 ders ise dışardan görevlendirmeye yapılmıştır. Ege Üniversitesinde de benzer bir tablo karşımızda.

Bu arada özellikle akademisyenlerin pasaportları iptal edilmiş, aslında ihraç edilmiş bütün arkadaşlarımızın pasaportları iptal edilmiş, yurt dışına çıkmaları engellenmiştir. Ayrıca Tübitak ihraç edilmiş ya da açığa alınmış akademisyenlerin ulakbim bünyesindeki dergilerde görev almasını yasaklamış, dergilerde yazı yazmasını engellemek istemiştir. Burada ifade ettiğimiz uygulamalar, akademisyenlerin akademik faaliyetleri dolayısıyla hayatlarında en çok emek harcadıkları, yaşamlarının en büyük parçası kıldıkları işleriyle bağlarını tamamen koparmıştır. Bu arada, özellikle ÖYP'li öğretim görevlilerini de güvencesizliğe iten bir noktada bir yasa çıkardılar.

Sonuç olarak şunu ifade etmek istiyorum. Bütün bunlara karşı gerek milli eğitim bünyesinde çalışan eğitim ve bilim emekçileri gerekse de akademisyen arkadaşlar, başta Kocaeli ve Ankara olmak üzere alternatif akademi çalışmaları da bir kez daha göstermiştir ki biz barış eşitlik demekten vazgeçmeyeceğiz. İnsan doğa toplum yararına bir üniversite herkesin kendi kimliği ve kültürüyle yaşadığı özgür demokratik bir toplum mücadelesini hep birlikte yürütmeye devam edeceğiz. Eğitim Sen olarak buradaki önermeler üzerinden bundan sonraki mücadele hattımızı birlikte belirleyeceğiz. Teşekkür ediyorum.

İhraçların Sağlık Hizmetlerine Yansımaları

SES Eş Genel Başkanı **Gönül Erden:**

Ben öncelikle hepinizi Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası merkez yönetim kurulu adına selamlıyorum. Bugün burada dilimiz döndüğünce özellikle 15 temmuz darbe girişimi sonrası ilan edilen OHAL ve kanun hükmünde kararnameler sonucunda ihraçların sağlık alanına etkisini birkaç başlıkta anlatmaya çalışacağım. Elbette ki çok kolay olmayacak. Bugünden tespit etmek için koşullarımız da çok uygun değildi. Sunum içinde bunun gerekçeleri de ortaya çıkacak. Sunumumu birkaç başlık altında anlatacağım.

Öncelikle alanımızdaki ihraçların istatistiki verilerini vererek başlamak istiyorum. İşkolumuzun toplamından 9185 ihraç oldu. Üniversite-lerdeki sağlık alanındaki ihraçlar buna dahil. Ve bu toplamın içinde 580 arkadaşımız sendikamız üyesi. Alan dağılımına baktığımızda bu ihraçların 6568'i Sağlık Bakanlığında ve 540'ı bizim üyemiz. Sağlık alanındaki üniversitelerdeki ihraç sayısı 2010, bizim üyemiz 23. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında toplam ihraç sayısı 607, sendikamız üyesi 17 arkadaşımız var. Yani toplam KHK'larla ihraçlar 580 ama girişte de başkanın sözünü ettiği gibi yüksek disiplin kurulu ihraçları da alabildiğine hızlı bir şekilde devam ediyor. Yüksek disiplin kurulu ihraçlarını da-

hil ettiğimizde 594 arkadaşımız ihraç edilmiş durumda. İktidar o kadar öfkeli ve saldırgan ki bir defa ihraç etmekle yetinmiyor. 7 arkadaşımız hem yüksek disiplin kurulu kararıyla hem de KHK ile iki defa ihraç edilmiş durumundalar. Kadın erkek dağılımında baktığımızda 417 kişi erkek 163'ü kadın. Yani elbette ki alanımızın özellikle kadın çalışan ağırlıkta bir alan olması ve toplum genelinde de kadına dönük ucuz işgücü ve emek sömürüsüne baktığımızda 163 rakamı çok da küçümsenecek bir rakam değil. Meslek dağılımlarına baktığımızda her meslek grubundan arkadaşımız var ihraçların içerisinde. Laboratuvar teknisyeni, röntgen teknisyeni, idari hizmetlerde çalışan arkadaşlarımız da var, profesör de doçent de. Ama ağırlık grup doktor ve hemşirelerden oluşuyor. 109 hemşire 1143 doktor ihraç bu meslek grupları arasında.

Sağlık hizmeti sunumunda bir ekip işi olarak çalışıyoruz ve bu ekibin tamamından ihraçları görüyoruz burada. Aslında ihraçların alanımıza dönük etkisine bakmadan önce mevcut haline dair birkaç cümle etmek istiyorum. Bir bütün kamunun geneline dönük bir güvencesiz çalıştırmaya dair çalışmalar biliyoruz ki 30 yıla yakın bir süredir iktidarların hep gündeminde olmuştur. Sağlık ve sosyal hizmetler işkoluna dönük de bu güvencesiz çalıştırma piyasacı yönde değiştirmeye dönük müdahalelerin tarihi 1980'lere kadar gidiyor. Birçok iktidar bu değişime talip oldu. Bizlerin direnişi itirazı bunu gerilettiler, engelledi, yavaşlattı. Ama 2002 yılı itibarıyla AKP tek başına iktidar olmasının da verdiği bir güçle aslında bu sağlık alanındaki değişim ve dönüşümün taşeronluğunu üstlendi ve bugüne kadar kendi cephesinden yürütmeye devam ediyor bu değişimi. İktidar cephesinden sermaye cephesinden baktığımızda yoğun harcamalar nedeniyle devletin sırtında bir kambur olarak tanımlanıyor sağlık ve sosyal hizmet alanı. Ve bunun mutlaka değiştirilmesi gerekiyor.

Küreselleşmeye göre buradaki çözüm elbette ki reform. AKP iktidarının da reformdan anladığı ve uygulamaya koyduğu sağlıkta dönüşüm programı bizlerin ısrarla sağlıkta yıkım diye mücadele yürüttüğümüz bir program. Sağlıkta dönüşüm projesiyle birlikte bugüne kadar da bir finansmanını değiştirip GSS'ye geçti. Bugün elbette ki bu da yetmiyor.

Katkı katılım alıyor özel sigorta teşviki yapıyor, cepten ödemeler artıyor. Bunun yanı sıra sağlık çalışanlarında güvenceli istihdam yerine sözleşmeyi esas aldı.

Koruyucu hekimlik yerine aile hekimliğini uygulamaya koydu. İkinci ve üçüncü basamakta hastaneleri işletmeye çevirdi, özelleştirdi. Bugün en son noktası olarak şehir hastaneleri aracılığıyla yap işlet devret modeliyle bir sonraki aşamaya geldi. Sağlık Bakanlığının bütün işlevi, işleyişi değişti. Bu dönüşümün temel felsefesi piyasa koşullarına göre yeniden dizayn ediliyor sağlık alanı ve hala devam ediyor. Tam bir kriz ve kaos olmasına rağmen.

Bu reform ve dönüşüm paketiyle birlikte özelleştirme ve taşeronlaşma alanımızda alabildiğince arttı. Alanın tamamında bir taşeron çalışma hakim kılınmaya çalışılıyor. Sağlık kuruluşları, özel sağlık kuruluşlarının, ilaç şirketlerinin insafına ve inisiyatifine bırakıldı. Hastalar müşteri olarak tarıflendi ve piyasa merkezli bir model geliştirildi. İş güvencesi, yaşam güvencesi, ücret güvencesi ortadan kaldırıldı. Sağlık hak olmaktan çıkarıldı. Parası olanın parası yettiği kadar alabileceği bir nesneye dönüştürüldü. Sağlık bugün bu haliyle de zaten bir tıkanmanın içinde, bir krizin ve kaostun içinde.

Elbette ki OHAL'le birlikte, ihraçlarla birlikte, bu kriz gittikçe derinleşti ve daha da içinden çıkılmaz bir noktaya doğru devam ediyor. Ama biz dünden bugüne sağlık emekçileri olarak sağlığı tariflerken, yalnızca bu sağlık hizmetleri üzerinden değerlendirmedik. Bu işin bir boyutu ama bireyin ve toplumun sağlıklı olma halini bu hizmetler üzerinden değerlendirmiyoruz.

Dünya sağlık örgütünün tariflediği gibi, sağlığı bedensel zihinsel ve sosyal açıdan tam bir iyilik hali olarak tarifleyemiyoruz. Bu yeterli bir tarif değil çünkü. Yaşadığı toplumun mülkiyet ilişkileri, yaşam koşulları, bireyin var olma biçimi sağlığı belirleyen birkaç etmen diye sayabiliriz.

Bugün özellikle ülkenin son bir buçuk iki yıldır yoğun olarak içine

girdiği savaş ve çatışmanın olduğu bir ortam, insanların kendini güvende hissetmediği barışın ve demokrasini olmadığı bir ortamda ne sağlıktan ne sağlıklı olma halinden ne de sağlık hizmetlerinin yürümesinden bahsedebiliriz. İşin özeti OHAL başlı başına bir sağlıksızlık halidir diyoruz. Sağlığa giden yol barıştan geçer diyoruz. Bu nedenle de dünden bugüne yürüttüğümüz barış mücadelesi de sağlık mücadelesinin bir parçasıdır diyoruz. Yürütmeye devam edeceğiz.

Bir toplumun ve bireyin tam sağlıklı olması için özgür olması, özgürce düşünmesi, özgürce karar verebilmesi gerekiyor. Hem kendisiyle hem de içinde yaşadığı toplumla ilgili. Ama maalesef bu OHAL'de bunların hiçbirinden bahsetmemiz mümkün değil. Ne sağlığın ne sağlık hizmetlerinin yürümesinin konuşulacağı bir ortam maalesef ki yok. Bu OHAL ve KHK'ların sağlığa yansımalarına girişi buradan yaptım. Özellikle gözaltıların ve tutuklamaların alabildiğine arttığı ve OHAL'i gerekçe göstererek bir aylara kadar çıkan gözaltı sürelerinin sağlık emekçilerine yansımaları iki boyutlu oldu. Hem gözaltına alınanlar olarak bu sürecin parçasıydık, hem de gözaltına alınan kişilerin bu adli raporlarının yazılmasında üzerimize yapılan baskı ve bundan kaynaklı ortaya çıkan yanlış raporlar. Gözaltında ya da cezaevinde tutuklu bulunan kişilerin muayenesinde tıbbi etik ve İstanbul protokolüne kesinlikle uyulmuyor. Tıbbi raporlar uygun düzenlenmiyor ve adli muayeneler sırasında olağanüstü durum gerekçe gösterilerek gözaltındaki kişiler sağlık kuruluşlarına götürülüyor. Hekim üzerinde baskı kurularak hekim kişilerin gözaltında tutulduğu yerlere götürülüyor.

Hekimlik mesleğinin özgürce yapılabilmesi için evrensel ilkelere ve bilimsel standartlara göre ve resmi otoritenin baskısını hissetmeden bu raporların yazılması gerekiyor. Sağlık alanından doğru etkilenmelerin birinin bu olduğunu söyleyerek başlayabilirim. Yine sağlık hizmetlerine etkisine girerken başta da dediğim gibi bu belirlemeleri yapmak kolay değil. Çünkü veri toplamamıza da izin verilmiyor. Taleplerimiz yanıtsız bırakılıyor. Sağlık Bakanlığı bir açıklama yapmadığı gibi yani 10 bine yakın sağlık ve sosyal hizmet emekçisinin ihracının sağlık hizmetine etkisi nedire dair bir açıklama yapmadığı gibi, bizlerin bilgi talebini de

yanıtsız bırakmıştır. Hem SES olarak hem TTB olarak defalarca bilgi talep etmemize, randevu talep etmemize rağmen bizimle görüşmeyi reddediyor ve bize bilgi verilmiyor. Alandan doğru paylaşacağım somut veriler şubelerdeki arkadaşlarımız kendi çabalarıyla tespit ettikleri veriler. Van örneğiyle başlayalım. Alanın tamamında şu cümleyi kullanabilirim. Zaten eksik ve yetersiz olan sağlık çalışanı sayısı ihraçlarla beraber daha da eksik ve yetersiz hale geldi. Van da bunlardan biri. Bu KHK'larla ciddi boyutlara ulaştı. Sağlık çalışanı sıkıntısından dolayı bazı bölümler çalışamaz noktaya geldi, bazı bölümler kapatıldı. İş yükü arttı.

AKP'nin büyük reklamlarla açtığı Türkiye'nin ilk ve tek akıllı hastanesi bugün yalnızca yüzde 40-50 kapasiteyle çalışabilmekte. Personel yetersizliği sebebiyle açılmayan bir çok birim burada da var. Burada bir çok arkadaşımız bu gerekçeyle farklı birimlerde nöbet tutmak, geçişler yapmak durumunda kalıyorlar. Aylık çalışma saati 188 saate kadar çıkıyor. Fazladan çalışma yani. Normal mesaisinin üstüne 188 saat. Bu da gün aşırı nöbet anlamına geliyor. Yoğun bakımlar çok özelikli birimlerdir. Ve pediatri yoğun bakım yönetmeliğinde üç hastaya bir hemşire düşmesi gerekirken, ihraçlardan sonra 4 hastaya bir hemşire düşüyor, bazen bu sayı artıyor. Koroner yoğun bakım, bir çok ameliyathane kapanma noktasına geldi. Fizik tedavi birimi bütün malzemeler olmasına rağmen açamıyor. Yetişkin acil eleman eksikliği nedeniyle hizmet veremiyor.

Urfa eğitim ve araştırma hastanesini acili çalışmıyor. Yine Urfa'dan bir örnekle devam edersek. Burada özellikle sağlık çalışanları açısından direkt işe başlar başlamaz nöbetlere giriliyor. Bu da sağlık alanında uygulama hatalarının artmasına sebep oluyor. Adaptasyonu etkiliyor ve orada yaşanan sıkıntıların büyümesine neden oluyor. Kadın doğum ve cerrahi servisi bir açılıyor bir kapanıyor Urfa'da. Harran Üniversitesi araştırma hastanesi göğüs cerrahi servisi, acil servis, üç ay kapatıldı. Hekim yoktu. Anlaşmalı taşeron laboratuvar kapatıldı. Üç ay tahliller yapılamadı. Antep ve Adana'ya gönderildi. Hekimler istirahat raporu veremiyor, uygun olmasına rağmen. Poliklinik hizmetleri ve özellikle ameliyathanelerde aksamalar çok ciddi boyutta. Ankara örneği.

Ankara da çocuk sağlığı hastalıkları hematoloji ve onkoloji hastanesinde çocuk hematoloğu, çocuk nöroloğu, çocuk endokronoloğu, çocuk uzmanı olan doktorların neredeyse tamam ihraç edildi. Endokrin polikliniği 5 odayken iki ya da üç odaya düşürölüyor. Başka bir hastaneden endokrin uzmanı getiriliyor.

Gazi Üniversitesinde ve Hacettepe’de toplam 5 onkolog ihraç edildi. Elbette ki onkologlar için şöyle bir değerlendirme yapabiliriz. Türkiye Halk Sağlığı Kurumu kanser dairesinin yaptığı resmi açıklamadır. Ülke-mizde her gün yılda 161 bin kişi kansere yakalanıyor. Ülkemizde onkolog sayısı sadece 450 kişi. Bir de bunların ihraçlarını düşündüğümüzde alandaki sıkıntıyı tahmin edebiliriz. Sivas’ta da benzer durum söz konusu. Burada da hocaların hemşire ve doktorların ihraç edilmesinden kaynaklı bir çok bölüm çalışmıyor, eksik çalışıyor, eskisine oranla daha zor şartlar altında çalışıyor. Kayseri örneği. Kayseri’de OHAL ve KHK ihraçlarından sonra kapatılan iki birim var. Bunlardan biri Erciyes Üniversitesi tıp faköltesinde parazitoloji bölümü, diğeri Eğitim ve Araştırma hastanesinde çocuk alerjisi bölümü. Bunlar ihraçlardan kaynaklı kapatıldı. Orada bu tedaviyi gören hastaların mağduriyeti hakkında da bir bilgi verilmiyor. Nerede tedavi edilecekleri hakkında çok bilgimiz yok.

Bu ihraçlardan kaynaklı yaşanan personel eksikliğinden dolayı 25 yıldır çalışanlar ya da nöbet tutamaz raporu olan arkadaşlarımıza nöbet tutturuluyor. Muğla’da göğüs kliniği bir süre hizmet veremedi. Çünkü buradaki son göğüs kliniği hocası da ihraç edildi. Diğer kalan hocalar yine üniversitenin rektörün baskısı üzerinden istifa ettirildiler. Hepsi hakkında neredeyse soruşturma yürütölüyor. Burada yine tutuklamalar da olmasından kaynaklı özellikle laboratuvar hocasının tutuklanmasından kaynaklı tahlil ve tetkikler yapılamıyor. Bunlar il dışına gitmek zorunda kalıyor.

Diyarbakır’da bütün hastanelerde kadın doğum, Selahaddin Eyyubi Eğitim Araştırma ve Dicle Üniversitesinde de kapatılan bölümler, mağdur edilen hastalar ve iş yükü artan sağlık emekçilerinden bahsedebiliyoruz. Dicle Üniversitesinde toplamda 106 kişi ihraç edildi ve bunların

büyük çoğunluğu araştırma görevlisiydi. O yüzden çocuk hastalıkları, kardiyoloji, göz, genel cerrahi, temel bilimlerden kaynaklı ciddi sıkıntı yaşıyor. Nefroloji birimi kapatılan birimler arasında. Servisi kapatıldı. Günde 30'a yakın poliklinik yapan bu servis 15 temmuzdan sonra hastaları Elazığ ya da Malatya'ya gönderiyor. Kalp damar cerrahi servisi özellikli birimdir. Bu eksiklikten dolayı servis sayısı düştü. Günde ortalama 2-3 ameliyat yapan yerdir aynı zamanda. Bugün ancak haftada bir iki hasta ameliyat olabiliyor. Diyarbakır'da özellikle nefroloji, diyaliz, genel cerrahi gibi bölümler Kürt illerinde ciddi sıkıntı olan bölümler. Yine Diyarbakır'da Silvan'ın tek çocuk doktorunun ihraç edilmesiyle oradaki çocuklar yaklaşık 82 kilometre uzaklıktaki Diyarbakır'a gitmek zorunda kalıyor. Silvan'da ortalama günde 200 çocuğun muayene edildiğini düşünürsek mağduriyet boyutu ortaya çıkıyor.

Kocaeli'deki ihraçların ağırlıklı üniversite hocası olmaktan kaynaklı bilimsel çalışmalarda ciddi aksamalar olmuş. Kongrelere katılamadıkları için bilgi birikim ve tecrübelerini meslektaşlarına, öğrencilerine aktaramıyorlar. Öğrencilerin mağduriyeti ekstra bir mağduriyet. Hastaların tanısında da benzer sorunlar yaşıyor. Kocaeli'de ihraç edilen hocalarımızdan biri, Kocaeli ve civar illerin tek remotoloji hocasıydı. Bugün bütün remotoloji hastaları yakın illerde de olmadığı için ciddi mağduriyetler yaşıyorlar. Yine onkoloji noktasında tahlil yapan tek patoloğun da ihraç edilmesinden kaynaklı iki üç aydır hiçbir inceleme ve değerlendirme yapılamıyor orada. Elbette ki bütün bunlar ağılık hizmetlerine yansımının bir kısmı. Çok daha fazlasını alanda hissedebiliyoruz ve görebiliyoruz.

Bundan sonra, bu yansımaların daha belirgin bir şekilde görüleceği ortadadır. Sağlık hizmetleri böyle. Sağlık hizmet emekçileri boyutuna geldiğimizde de çok detaya girmeyeceğim. Özgür hocamız da iş güvencesine vurgu yapacak. Ama OHAL ve KHK bizi öldürüyor. KHK'lerden sonra alanımızda iki sağlık emekçisi hayatını kaybetti. Bunlardan biri Malatya şubemizin eş başkanı, 675'le ihraç edilmişti. Bu hukuksuzluklara dayanamayıp kalp krizi geçirerek hayatını kaybetti. İzmir'de genç bir hekim hastanenin 10. katından kendini atarak intihar etti. OHAL

hukuksuzluğunun getirdiği bir sonuçtur. Kalp krizi OHAL hukuksuzluğunun getirdiği bir sonuçtur. Bizi artık öldürüyor da bu durum. Alanımızda KHK'larla birlikte özellikle toplamda 50'nin üzerinde özel sağlık kuruluşu ve vakıf hastaneleri kapatıldı. Bir kere burada çalışan bütün sağlık emekçileri bir gecede işsiz kaldılar. Tamamıyla işlerinden oldular hastaneler kapatıldığı için. Bir işsizlik söz konusu ama aynı zamanda burada çalışanların, hastaneler bütün haklarıyla devredildiği için KHK'da böyle tarif ediliyor, aynen şöyle yazıyor. Her türlü mal varlıkları ve alacakları hazineye devredildi ama borçlarından sorumlu değiliz deniyor. Bu yüzden de burada çalışan arkadaşlarımızın kıdemleri primleri maaşları alınamadı. Bu bir mağduriyet. Yine bu kuruluşlarda tedavi gören hastaların mağduriyeti başka bir mağduriyet. Alanımıza dönük dünden bugüne temel çalışma biçimi haline getirilen esnek güvencesiz çalışma biçimi yaygınlaştırılıyor.

Sağlık Bakanının yaptığı açıklama ortada. Yıl sonuna kadar 20 bine yakın personelin sözleşmeli ve mülakatla alınacak olması, aslında kadrosuzluğun güvencesizliğin alanın tamamına yayılmak istendiği düşüncesini gösteriyor. Hedeflerinin bu olduğu ortaya çıkıyor. Seyahat özgürlüğümüz engellendi, yurtdışına çıkışımız engellendi. Güvenlik soruşturmaları nedeniyle atamalarımız gecikmeye başladı ve güvenlik soruşturmasına takılan arkadaşlarımızın tayinleri yapılamıyor, eğitimlerine başlayamıyorlar. Emekliliği hak etmiş kişilerin emeklilik hakkı elinden alındı, ikramiyeleri verilmiyor.

Emek sömürüsü, ucuz işgücü, kayıt dışı istihdam, birden fazla yerde çalışmak, meslek dışı çalışmaya zorlanmak, işsizlik, ihraç edilenlerin sosyal güvenceden yoksun kalmaları, emekçilere yansıyan boyutlardan bir kaçı. Özel hastanelerde çalışma hakkımız olmasına rağmen, bugün KHK'de bir engel olmamasına, Sağlık Bakanlığı genelge çıkarılmasına rağmen valiliklerin bu özel sağlık kuruluşlarına ihraç edilenlerin isimlerini bildirmesi ve baskı kurmasından kaynaklı fiili olarak özelde de çalışması engelleniyor. Devlet ben seni kovdum işten diyor, senin hiçbir yerde de çalışmana izin vermiyorum diyor. Sabah Öztürk arkadaşın da bahsettiği gibi bir sosyal infazı, bir medeni ölümü buradan hayata geçi-

riyor. Bugün fiili olarak özellerde gidip başvurulduğunda çalıştırılmıyor. İşe alınan arkadaşlarımız da neredeyse asgari ücretin altında ücretlerle çalıştırılıyorlar. Çalışan hekimlerin yaşadığı medulla krizi var provizyon verilmemesinden kaynaklı krizler var. KHK'larda yayınlanan sözleşmeli personelin 4 yıl boyunca tayinlerin durdurulması var. OHAL gerekçe- siyle istifa eden bütün kamu emekçilerinin önündeki engel. Çünkü onay gelmeden gidemiyorsun.

Özellikle emekçilere dönük alanımızdaki ihlallerde, dediğim gibi ne- redeyse bütün kamu emekçileriyle benzer sorunları yaşıyoruz. Sağlık alanında özelde çalışma koşullarımız var üzerinden değerlendirilse de bu engelleniyor. Benzer sorunları birlikte yaşıyoruz. Alanımızın üçüncü bir yanı da sağlık eğitime etkisi. Sağlık eğitime etkisini şöyle sıra- layayım size. Hızlıca. Kamu görevinden ihraç edilen tıpta uzmanlık öğ- rencilerinin eğitim hakları engellendi. Uzmanlık eğitimi sırasında ihraç edilenlerin de eğitim hakkı engellendi. Asistan hekim mezun olmasına bir ay kalmış, ihraç edildi ve bütün hakları gitti. Bir ay üzerinden eğitimi- ne devam etmesi, asistanlı bir eğitim diye zorlamamıza rağmen eğitim engelleniyor.

İhraç edilenlerin TUS sınavına girişleri engellendi. TUS sınavını kazananlar ihraç edilmişse başlayamadılar. Doçentlik başvuruları iptal edildi. Görevden uzaklaştırılan ya da haklarında soruşturma açılan do- çent adaylarının başvuruları kabul edilmedi. Güvenlik soruşturmasına takılanlarını başvuruları iptal edildi. Zorunlu hizmet atamaları gecikti. Böyle toparlayabiliriz ama ben özellikle dediğim gibi dünden bugüne bu mücadeleyi yürüten sağlık ve sosyal hizmet emekçileri elbette ki bu mücadeleyi kararlılıkla sürdürmeye devam edeceklerdir.

Bülent Uçar Malatya şube 8. Dönem eş başkanımız. İhraçtan sonra kalp krizi geçirerek hayatını kaybeden arkadaşımız. Biz son arkadaşımız işe dönünceye, bu ülkeye demokrasi ve barış gelinceye kadar bu müca- deleyi kararlılıkla sürdüreceğimizi belirtmek istiyorum. Hepimize kolay gelsin.

İhraçların Yerel Yönetim ve Yerel Kamu Hizmetlerine Yansımaları - TÜM BEL SEN Genel Başkanı Ömer Salih Erol:

Ben de özellikle Avrupa'dan gelen emek dostlarını ve sizleri saygıyla selamlıyorum. OHAL sürecinin yerel yönetimlere ve emekçilere etkilerini sizlerle paylaşacağım. Biliyorsunuz, OHAL'le birlikte KHK'larla beraber Türkiye genelinde özellikle Güneydoğu'da kayyum atanmayan belediye kalmamış. Dolayısıyla hem doğuda hem batıda bu KHK'larla beraber sıkıntı yaşadığımız iller üzerinde, belediyelerde neler yaşadığımızı çok fazla detaylandırmadan sizlerle paylaşmak istiyorum.

15 temmuz askeri darbe girişimi sonrasında darbecilerle mücadele bahanesiyle ilan edilen OHAL uygulamaları ülkemiz siyasal sosyal idari hukuki ve toplumsal yaşamın tekçi bir zihniyetle yeniden dizayn ederken özellikle kamuda gerek çalışma ilişkileri bağlamında gerekse çalışma hakkı gibi insan hakları bağlamında emekçilerin en temel evrensel hak ve özgürlüklerini adeta gasp edilmesine neden olmuştur. Kurultay düzleminde bir çok boyutuyla değerlendirilecek söz konusu bu hak gaspları sendikamızın örgütlülük alanı olana yerel yönetimler düzeyinde değerlendirilirken kamu emekçilerinin temel hak ve özgür-

lüklerinin ihlal edilmesinin yanında yerel yönetimlerin toplumsal yaşam ve demokrasi açısından toplumun tümünü etkileyen sonuçlarını da tartışmaya çalışacağız.

Yerel yönetimlerde güvencesizlik derinleşiyor. Ülkemizde on yıllardır uygulanan ancak özellikle son 15 yıldır derinleştirilen neo liberal ekonomi politikalarının temel hedefi olan kamunun tasfiyesi en yoğun olarak yerel yönetim hizmetlerinde yaşanmıştır. Bu süreç yasal ve idari düzlemde bir yandan belediye yasalarında bir çok hizmetin özel şirketlere yaptırılabilir hale getirilmesiyle yürütülmüş, diğer yandan belediye bütçelerinde personel giderlerinin sınırlandırılması ve norm kadro uygulamasıyla yürütülmüştür. Bu zorlayıcı düzenlemeler, daha önce kadrolu kişiler tarafından yürütülen bir çok hizmetin artık taşeron işçileri tarafından esnek güvencesiz biçimde yürütülmesine neden olmuştur. Yerel yönetimlerde kadrolu ve güvenceli çalışan sayısının hem reel hem oransal olarak azalmasına neden olan bu durum, belediyelerde çalışma düzeninin de piyasa koşullarına uygun reorganize edilmesine, yani emekçilerin bir çok hak ve özgürlüğünün kısıtlanmasına neden olmuştur.

Kamunun ve kamu emekçilerinin tasfiyesi amaçlı neoliberal politikalar çerçevesinde işleyen emekçilerin iş ve yaşam güvencesini hedefleyen bu süreç, 15 temmuz darbe girişimi sonrasında hayata geçirilen OHAL uygulamalarıyla bizzat devletin zor mekanizmalarıyla derinleştirilmiştir. Siyasi iktidar OHAL kapsamında parlamentoyu işlevsiz kılarak tek taraflı gece yarısı kararnameleriyle 15 temmuzdan bu yana 506 yerel yönetim emekçisini, haklarında hiçbir yargı kararı olmaksızın hukuksuz bir şekilde işten atmıştır. 30 Mart 2017 tarihinde yayınlanan 688 sayılı KHK ile ihraç edilen üyelerimizden 25'i geri iade edilmiştir. Aralarında Muş, Hakkari ve Mardin şube başkanlarımız ile bir çok şube yöneticimiz ve işyeri temsilcimizin de olduğu bu ihraçlar nedeniyle sendikamızın bazı işyerlerinde işten atılmamış yönetici veya temsilcisi kalmamıştır. Sadece merkezi kararnamelerle değil yine OHAL kapsamında verilen yetki çerçevesinde valiliklerin tek taraflı tasarruflarıyla emek-

çiler işten atılabilmektedir.

Hükümet yetkililerinin, iktidarın, koşulsuz şartsız biat etmeyen herkesi düşman ilan edip terörist yaftası yapıştırarak hedef seçmesine benzer bir şekilde özellikle AKP'li belediyelerde belediye başkanları da kendilerine biat etmeyen mücadele eden emekçileri hedef almakta. Asılsız iddialarla açığa almakta ve valiliklere şikayet ederek işten atırmaya çalışmaktadır. 15 Temmuzdan bu yana aralarında sendikamız genel sekreterinin de olduğu 425 üye ve yöneticimiz açığa alınmıştır. Bunların 44'ü açığa alındıktan bir süre sonra iş başı yapabilmişse de 381'i haklarında herhangi bir soruşturma inceleme sürdürülmeksizin açıkta tutulmaktadır. Bu ihraç ve açığa alma uygulamalarının, işveren statüsündeki belediye başkanları ve yönetimlerinin, ülke genelinde son dönemde genel olarak emekçilere yönelik çalışma koşullarını ağırlaştıran, toplu sözleşme başta olmak üzere sendikal hak ve özgürlüklerin kullanımını kısıtlayan söylem ve uygulamalar içinde olunduğuna da dikkat çekmek isteriz.

Ülke genelinde otoriterleşme eğilimini ve emekçilere yönelik fırsat bilen bir anlayışla başta AKP'li belediyelerde olmak üzere, sendikamız temsilci ve üyelerine yönelik disiplin soruşturmaları, sürgünler ve mobbing uygulamalarıyla sendikal faaliyetlerimiz engellenmekte, hatta birçok belediyede üyelerimiz bu ayrımcı uygulamalarla, açığa alma ve ihraçlarla tehdit edilerek sendikamızdan istifa etmeye zorlanmakta, toplu sözleşmelerimiz kısıtlanmaya hatta uygulanmamaya çalışılmaktadır. Belediyelere kayyum atanmasının tabii ki yerelde bize çok etkisi oldu. OHAL kapsamında sendikamızın örgütlülük alanı yerel yönetimlerde, belediyelerde seçilmiş belediye başkanlarını görevden alınıp merkezden kayyum atamaları yapılmasını ayrıca değerlendirmek gerekir.

Sendikamızın örgütlülük alanı olması itibarıyla üyelerimizin yurttaşların toplumsal yaşama ve demokrasiye katılımının ilk ve en önemli halkası olması bağlamında da tüm halkı birebir ilgilendirilen yerel yö-

netimlerin halkın iradesinden koparılıp, merkezden atanan kayyuma devredilmesi, yerel yönetimlerin asli bileşenleri olan biz yerel yönetim emekçileri ve demokrasi açısından çok tehlikeli sonuçlar yaratmaktadır. 12 Eylülde biraz mevcut Anayasaya dahi aykırı olduğu bilindiği için Mecliste diğer partilerle mutabakat yapıyormuş görüntüsüyle, torba yasadaki belediyelere kayyum atanması uygulanması sonrasında kanuna hile yapılarak gece yarısı kararnamesiyle hayata geçirilmiştir. Böylece anayasa mahkemesine taşınarak iptal edilmesinin önüne geçilmek istenen söz konusu bu düzenlemenin sadece bu yapılaş şekli bile onun hukuk dışı ve anti demokratik karakterinin açık kanıtıdır. Kayyum uygulaması bir gece yarısı KHK'sı ile hayata geçirilmesinden buyana 86 belediyenin seçilmiş eş belediye başkanı görevden alınmıştır. Sadece Türkiye açısından değil, Ortadoğu genelinde tarihsel ve güncel olarak önemli bir merkez sayılan Mardin, Van ve Diyarbakır gibi büyükşehir belediyelerinin de aralarında olduğu kayyum atamaları sonucu bu illerde hemen bütün belediyeler halktan koparılmıştır.

Yaşanmakta olan süreci tarif etmek için bulunabilecek en doğru tanım şudur: Yerel demokrasinin temel karakteri olan halkın seçimle başa getirdiği yerel yönetimlere merkezi hükümet tarafından el konulmuştur. Halkın iradesi gaspedilmiştir!

Bu adım evrensel demokratikleşme kriterleri açısından ele alındığında son yıllarda anti demokratikleşen Türkiye için kritik bir eşiğin daha aşıldığı anlamına gelmektedir. Bu gelişmenin hem bölgede hem de Türkiye genelinde ihtiyaç duyulan istikrar yerine, daha fazla istikrarsızlık yaşattığı, ülkedeki siyasal ekonomik gelişmelerden net bir şekilde görülmektedir. Belediyelere atanan kayyumların ülke demokrasi kültürünün gelişimi, toplumsal barış, eşitlikçi ve katılımcı bir yönetim anlayışının gelişmesi anlamında tarihsel ve güncel bir rolü olan yerel yönetimlerde tam tersi bir gelişmeye neden olmakta ve anti demokratik yönü ortaya koymaktadır.

Kayyum atanan belediyelerde halkın oyuyla seçilen belediye mec-

lislerinin rutin toplantıları kayyumun iznine bağlanarak filen devre dışı bırakılmıştır. Bu durum seçilmişler yerine atanmışların getirilmesiyle yapılan anti demokratikleşmenin derinleştirilmesi, zaten çok yetersiz olan yerel demokrasinin tamamen ortadan kalkması anlamına gelmektedir. Kayyum atanan belediyelerdeki çöp toplama gibi belediyelerin rutin hizmetleri devam ederken, hemen toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirmek için çalışan birimlerin faaliyetleri durdurulmuş, bunların kadın yöneticileri görevden alınmış, bu kurumlarda çalışan hemen hepsi sendikamız üyesi yüzün üzerinde çalışan görevden alınarak işten atılmıştır. Bu kapsamda kayyum atanan belediyelerde var olan kadın dayanışma merkezleri, kadın çocuk kültür merkezleri, kadın sığınma evleri kapatılmış; gizlilik ilkesi çerçevesinde olan kadınlara ait özel bilgilerin tutulduğu kadın arşivlerine el konulmuştur. Bu bilgilerin korunmaması halinde, kadınların yaşamlarının tehlikeye girmesi ve kadına yönelik şiddetin de artma riski söz konusudur.

Kayyumların belediyeleri halka hizmet üreten kurumlar olmaktan çıkarmaya yönelik uygulamaları kendi politikaları ile sınırlı değildir. Çok dilli ve çok kültürlü belediyeçilik anlayışıyla hizmet üretmeye çalışan kültür merkezleri, tiyatrolar, halk eğitim merkezleri, kreşler, kütüphaneler hatta taziye evleri dahi kapatılmış, buralarda çalışan sanatçılar ve eğitimciler işten atılmıştır. Yine bu kapsamda yöre halkının ortak kimliğinin güçlendirilmesi açısından toplumsal rol oynayan kentin spor kulüplerine belediyelerin destek vermesinin şarta bağlanması ya da kaldırılması kayyumların belediyeçilik anlayışının halktan ne kadar kopuk olduğunu göstermektedir. İmar uygulamaları da onların güvenlikçi ve rant odaklı belediyeçilik anlayışının teşhiri niteliğindedir. Kenti yandaş sermayenin yağmalayacağı yeni rant alanları olarak görmesinin yanında, yerelde yaşayan halkı ekonomik sosyal ve kültürel olarak yaşadığı coğrafyadan kopararak bölgenin demografik yapısını değiştirmeyi amaçlayan bu anlayışın en somut uygulamaları Sur'da görülmüştür.

Sur'a yönelik kent dinamiklerini devre dışı bırakarak yürütülmek istenen yeniden inşa girişimleri, ilçenin neredeyse tamamının kamulaş-

tırmaya tutulması, mülkiyet hakkı başta olmak üzere halkın tarihsel ve kültürel mirasının nasıl hiçe sayıldığıнын göstermektedir. Sonuç itibarıyla bu zamana kadarki uygulamalardan da görülmüştür ki siyasi iktidar seçimlerle ele geçiremediği yerel yönetimleri kayyumlar yoluyla halktan çalarak, tekçi devletin birer dairesi haline dönüştürmektedir. Demagogik söylemlerle bölge belediyeleri üzerinden başlatılan, yerel yönetimlerin halkın iradesinden koparılması girişimi kentsel dönüşüm ve kamulaştırma uygulamalarında olduğu gibi sadece bölgeyle sınırlı kalmayacaktır. Siyasi iktidar, biat etmeyen, ülke genelindeki bütün yerel yönetimlere yaygınlaştırılacaktır. Söz konusu girişim bir bölgeye ya da bir partiye değil ülke genelinde tekçi faşizan iktidara teslim olmayan bütün halka ve biz emekçilere yönelik kapsamlı bir saldırdır. Sendikamızın da her platformda dillendirdiği gibi ülkemizin emekten yana daha demokratik bir hale dönüştürmek için demokrasinin yapı taşı olan yerel yönetimlerin demokratik katılımcı hale dönüştürülmesi gerekmektedir. AKP'nin yaptığı ise yerel yönetimlerin halktan ve emekçilerden koparılması olmuştur.

Çağımızda gelişmiş demokratik ülkelerde merkezi idarenin bir çok yetkisi yerel yönetimlere devredilip yerelin söz ve karar hakkı güçlendirilirken, AKP hükümetinin tam tersi bir istikamete yönelmesi, onun çağdaşıktan ve demokrasiden ne kadar uzaklaştığının kanıtıdır. Ülkemiz demokratik yaşamı toplumsal barış ve eşitlik alanlarında, yukarda belirtilen temel sorunları yaratan kayyum uygulamaları, o yerelin bir parçası olup halka hizmet üreten yerel yönetim emekçilerinin haklarını, çalışma koşullarını daha önemli düzeyde olumsuz etkilemiştir. Kayyum atanan belediyelerin hepsinde ilk yapılan başta sendikamız yönetici ve üyeleri olmak üzere AKP yandaşı olmayan çalışanların hedef haline getirilmesidir. Binlerce üyemizin iş yerleri ve çalışma koşulları değiştirilmiş, sendikamızdan istifa etmeye zorlanmıştır. Sendikamıza yönelik, örgütlülüğümüzü dağıtmayı amaçlayan bu anti demokratik saldırılar yandaş sendikalarla işbirliği içinde sürdürülmektedir.

Kayyumlar dışardan getirdikleri sınırsız yetkili müdürler eliyle ça-

lışanları sendikamızdan istifa ettirip yandaş sendikaya üye yapmakta yönelik faaliyet sürdürmektedirler. Buna teslim olmayan üyelerimiz önce sürgüne gönderilmiş, sonra da herhangi bir yargısal denetime kapalı biçimde açığa alınmış; bu da yetmemiş KHK'lar ile bir gecede işten atılmıştır. Açığa alınan ve ihraç edilen üyelerimizin bir çoğunun kayyum atanan belediyelerden olması bu saldırının en net kanıtıdır. En temel insan hakkı olan çalışma özgürlüğümüzün tek taraflı gasp edilmesi anlamına gelen memuriyetten çıkarma, işten atmaların yanı sıra, bir çoğu kayyum atanan belediyelerden olmak üzere 250 üyemiz, sözleşmeleri tek taraflı fesh edilerek işten atılmış durumdadır. Kayyumların emekçilerin çalışma ve yaşam güvencesini hiçe sayan bu uygulamaları sadece kamu emekçilerine yönelik değil. O belediyelerde çalışan kadrolu işçiler ve taşeron şirket personeline yönelik de yaşanmıştır. Kayyum atanan belediyelerde binlerce işçi tek taraflı bir şekilde işten atılmıştır. Çalışma özgürlüğümüzün hukuka aykırı bir şekilde alenen gasp edilip binlerce emekçiyi aileleriyle birlikte işsizliğe güvencesizliğe yoksulluğa terk ederek, onları köleleştirmeyi amaçlayan bu uygulamalar, sendikal özgürlüğümüzün asli bir parçası olan toplu sözleşme şartlarının da gasp edilmesidir.

Mardin, Batman ve Derik gibi belediyelerde olduğu gibi kayyum atanan belediyelerde sendikamızın geçmişte imzaladığı ve hala yürürlükte olan toplu sözleşmeleri tek taraflı bir şekilde değiştirilmekte ya da feshedilmektedir. Emekçilerin bu sözleşmelerden kaynaklı kullandığı ekonomik ve sosyal hakları adeta gasp edilmiştir. Ülkemizde çoğulcu ve özgürlükçü gerçek bir demokratik işleyişin telafisi imkansız bir şekilde tahrip edilerek halklarımızın demokrasi ve barış içinde birlikte yaşama-ya yönelik güven ve umutları parçalayarak ülkemizi savaş ve şiddet sarmalına sürükleyen yerel yönetimlerin halkın özgür iradesinden kopartılması anlamına gelen kayyum uygulaması biz yerel yönetim emekçilerinin başta çalışma özgürlüğümüz olmak üzere sendikal hak ve özgürlüklerimizin gasp edilmesi anlamına gelmektedir. Bu nedenle sendikamız anti demokratik ve hukuk dışı uygulamalar ilk gündeme geldiği andan itibaren üyelerimiz ve yerel halklarla birlikte karşı duru-

şunu ifade etmiştir. Ancak bu demokratik tepkilerimiz siyasi iktidar tarafından duymazdan gelinmiş, şiddetle bastırılmaya çalışılmış, üye ve yöneticilerimizin gözaltına alınması, tutuklanmasıyla karşılanmıştır. 56 üyemiz gözaltına alınmış, 29 üyemiz tutuklanmıştır. Tutsak arkadaşlarımızın bir çoğu hakkında herhangi bir kanıt olmadığı için çıkarıldıkları ilk mahkemede tahliye edilmişlerdir. Halen 18 sendika üyesi tutuklu olarak hapisanede tutulmaktadır.

Üyelerimize yönelik hak gaspları karşısında sendikamızın yaptıkları ve bundan sonra yapacaklarını da sizlerle paylaşmak istiyoruz. Sendikamız 15 Temmuzdan bu yana soruşturma açılan, açığa alınan ve ihraç edilen sendika üyelerimizin hak ve özgürlüklerin savunmak adına gerek fiili meşru alanda gerek hukuki alanda mücadele etmenin yanında üyelerimizle dayanışma faaliyeti içinde bulunmuş ve devam edilmektedir. Bu kapsamda açığa alınan ihraç edilen tutuklanan üyelerimizin hukuksal süreçleri takip edilmekte, ihraç edilen üyelerimize sendikamız olanakları çerçevesinde mali destek sağlanmaktadır. Gerek merkezi düzeyde gerekse yerel düzeylerde sürdürdüğümüz bu destek ve dayanışma faaliyetlerini mücadelenin temel bir unsuru olarak görüp haklarımızın gaspına yönelik mücadelenin asıl hedefinin bugünkü saldırıları püskürtmek olduğu da unutulmamalıdır.

Sendikamız bu anlayışta bir yandan işyerlerinden başlayarak üyelerimizi bilgilendirmeye ve örgütlülüğümüzü güçlendirmeye yönelik faaliyetler sürdürürken, diğer yandan işyerlerimizden başlayarak, emek barış demokrasi özgürlük güçleriyle ortak örmeye birlikteliklere güç vererek katkı sağlamaya çalışmaktadır. Şurası açıktır ki emekçilerin işten atılması, açığa alınması, tutuklanması ve sendikamıza yönelik baskılar toplumsal yaşamın her alanında yaşanan tekçi faşizan saldırıların bir parçasıdır. Yaşananlar göstermektedir ki, böylesi saldırılar, emekçilerin ve halklarımızın geleceğinin karartılmasına, ülkemizin kan ve gözyaşı deryasına dönüştürülmesine neden olacaktır. Telifisi imkansız acılar ve sonuçlar yaşanmadan bu gidişatın durdurulması için yaşamın her alanında birleşik ve güçlü bir mücadele cephesinin yara-

tılmasında herkesten fazla biz emekçilere tarihsel görevler düşmektedir. Bu duygu ve düşüncelerle kurultaya katılan arkadaşlarımıza sevgi ve saygılar sunuyor, önümüzdeki süreçte kara bulutların dağılacığı, güneşin yeniden doğacağı duygularıyla, kurultayımızın hayırlı olmasını diliyorum. Teşekkür ediyorum.

BÖLÜM I / 4. Oturum:

Akademik Tebliğler

Divan: İhraçların sosyal sonuçları sunumunu yapmak üzere Doç. Dr. Mustafa Kemal Coşkun'u davet ediyoruz. İhraçların ekonomik sonuçlarını Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden ihraç edilen Dr. Nail Dertli sunacak. İhraçların psikolojik sonuçlarını Aysun Gezen arkadaşımız sunacak. İhraçların toplumsal cinsiyet boyutuyla ilgili Dr. İlkay Kara, kamu emekçilerin iş güvencesi açısından da Dr. Özgür Müftüoğlu sunum yapacak.

İhraçların Sosyal Sonuçları:

Ankara Üniversitesi Sosyoloji Bölümü – İhraç Akademisyen

Doç.Dr.**Mustafa Kemal Coşkun:**

Hepinizi saygıyla selamlarım. Biz KESK aracılığıyla 5 bin civarı ihraç edilen sendikalı ya da sendikasız insanla anket yaptık ve 300'e yakın görüşme yaptık. Bu kadar kalabalık olduğumuza bakmayın, bizim sunumlarımız çok kısa olacak. Aziz Nesin'e sormuşlar bilim adamı nedir diye. Herkesin bildiğini kimsenin anlamayacağı biçimde söyleyen kişiye bilim adamı denir demiş.

Bizler çabuk bitireceğiz. Araştırmanın sonuçlarını paylaşacağız sizinle. Önce şuradan başlamak istiyorum. Bu araştırmanın sonuçlarına, anketlere, görüşmelere baktığım zaman aklıma şöyle sorular geldi. Sahiden biz toplum dediğimizde neyi kast ediyoruz? Sahiden bunun cevabını verebiliyor muyuz, Türkiye sahiden bir toplum mudur? Çünkü toplum dediğiniz zaman bir araya gelmiş, zorunlu olarak bir arada yaşayan insanlardan bahsetmiyoruz aslında. Şu ya da bu şekilde süreç içinde aralarında kültürel, iktisadi, siyasi, ahlaki, özellikle bir takım asabiyeler, toplumsal bağlar oluşturan insanlardan bahsediyoruz toplum dediğimiz zaman. Böyle bir toplumun bir takım ahlaki kodları olur. Eşitlik, özgürlük, kardeşlik, dayanışma bu tür ahlaki kodlardandır. Türkiye'ye toplum diyebilmemiz için eşitlik, özgürlük, kardeşlik, dayanışma gibi ahlaki kodlardan bahsedebilir miyiz? Bu yoksa, yok gibi görünüyor, Türkiye'yi toplum yapan şey nedir diye düşünersek, bir arkadaşımızın söylediği gibi söyleyeceğim. Türkiye'yi toplum yapan hep beraber içine girdiğimiz suç ortaklığıdır. Nedir bu? Güneydoğu'da insanlar bombalanırken, ölürken, çocuğunu askere göndermemek için kırk takla atan

adamin, arabasına Türk bayrağı asıp Güneydoğu'da öldürölme olaylarını alkışlamasıdır bu suç ortaklığı aslında. Van'da deprem olduğu zaman kutuya taş koyup gönderen insanın suç ortaklığıdır bu. Ya da emekçileri sadece evinde hizmet ederken ya da avm'ye gittiğinde görebilen orta sınıftan insanların alt sınıflardan tiksınmesinin suç ortaklığıdır bu.

Buradaki sonuçlar da suç ortaklığını gösteriyor. Biz boş yere ihraç edilmemize neden olana bildiriye "Bu Suça Ortak Olmayacağız" yazmamıştık. Sizlerin de bu suça ortak olmadığını biliyorum elbette. Burada ulaştığımız sonuçlar da aslında toplum olmaktan ne kadar uzaklaştığımızı, bu suç ortaklığının ne kadar yaygınlaştığını gösteriyor. Sosyal sonuçlar dedik ya, örneğin anketi dolduranlar ve görüşme yaptığımız insanların bir çoğu, yaklaşık yüzde 70'i aile ilişkilerinin bozulduğunu, boşanma aşamasına geldiklerini, çocuğun velayetini annesine ya da babasına vermek zorunda kaldığını, akrabalık ilişkilerinin bozulduğunu, bazı akrabalarının selam bile vermediğini söylediler. Çünkü karşılaştığımız durum klasik bir işsizlik durumu değil. Bir işsizlik var elbette ama karşılaştığımız durumda işsizlikten öte bir şey var.

Sizi terör örgütü üyeliğinden dolayı ihraç ettikleri için insanlar sizinle ilişki kurmaya bile korkuyorlar artık, bu işsizlik değil. Tek başına işsizlik olsaydı hepimiz ayrı ayrı yerlerde iş bulabilirdik. Bizi işe bile almıyorlar, sigorta bile yapmıyorlar. Akrabalarımız bizi aramıyor, küsüyor, aradığımızda telefon açmıyorlar. Aile ve komşuluk ilişkileri bozuluyor insanların. Birkaç tanesinin şöyle ifadeleri var. Bu yaştan sonra baba eline bakar olduk, eşimle aram bozuk boşanma seviyesine geldik, oğlumun ihtiyaçlarını karşılayamıyorum, toplumdan haksız yere dışlandık, diye yanıt veriyor. Hiç atıldıktan sonra iş arkadaşlarınızdan birini aradınız mı sendikalı olmayan, çok yakın bir ilişkiniz olmasa bile. Ya da onlar sizi aradılar mı? Çoğu iş arkadaşı, ifade edilenler bunlar, iş arkadaşlarının bile kendisiyle konuşmadığını, en yakın arkadaşının bile arayıp sormadığını söylüyor. Birisinin eşi tutuklanmış. "Arkadaş bildiklerim özellikle eşim tutuklandıktan sonra telefonu bile açmadılar. Yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmeyen insanlar televizyonda söylenenlere inandılar da bana inanmadılar" diyor. Bu toplum olamadığımızın göstergelerinden bir ta-

nesi. Belki en önemli şeylerden bir tanesi de, bu ihraçların yüzde 88'inin üniversite mezunu olduğunu düşünürseniz, en önemli şeylerden bir tanesi statü kaybıdır. Biliyorsunuz, atıldıktan sonra bir öğretmen olarak ne bileyim ben üniversitede hoca olarak çalışamıyorum. Bütün o elde ettiğimiz, kendi çabamızla edindiğimiz statüyü bile kullanmamıza izin verilmiyor. Bu yüzden de insanlar o statülerinin, o tekrar yükselebilmemesinin yollarını arayacaktır. Muhtemelen ilerde bunu sonuçları daha fazla olacak.

En önemli başka sonuçlardan biri de özellikle yurt içi göç meselesi. Çoğu insanın atıldığı yer belki memleketi değil ama atıldığı yerden ayrılıp zorunlu olarak babasının annesinin yanına gitmek zorunda kalıyor. Yurt dışına gidenler azınlıkta ama ev kredisi borcum olduğu için diyor biri evimdeki eşyaları hayallerimi umutlarımı bir depoya doldurup evi kiraya verip kayıinvalidemin yanına taşındım. Toplumun ihraç edilenlere nasıl davrandığını, siz de yaşadığınız deneyimlediğiniz için bileceksiniz. Maalesef bizi pozitif bir ahlaki kodla tanımlayamayacağımız başka bir suç ortağı olan, ihraç edildiniz ya, komşunuz artık sizinle konuşmuyor, suçun ortağı oluyor. Bu yeni değil, bizim toplumumuz için yeni değil. Allahtan 50 senedir böyle. Son bir şey söyleyip bitireceğim. Bu araştırmanın en önemli sonuçlarından bir tanesi özellikle KESK üyesi insanların bu ihraç sürecinden çok daha az etkilenmesi. Mesela arkadaşların daha fazla dayanışma gösterdiğini söylediler. Sendikalı olmayanlar, yine konuşmuyorlar ama sendikalılar dayanışma gösteriyor. Bu şu demek. Bizden önce konuşan bir arkadaş bitirirken güneşli günler göreceğiz dedi. Güneşli günler mücadeleyle olur. Mücadele olmadan güneşli gün diye bir şey olmaz. Gelen sonuçlardan yola çıkarak söylüyorum. Sendikalarla bağımızı koparmamamız gerekiyor. Gidebiliyorsak işyerlerine daha fazla gitmemiz, örgütlenmeye katılmamız gerekiyor. Dayanışma ahlaki kod olarak buralardan çıkıyor. Teşekkür ederim.

Divan: Ben teşekkür ediyorum. Mustafa hocam KESK'e geldiğinde "Biz işsiz kaldık ama işten atıldık, ama hiç işsiz kalmıyoruz, daha çok koşturuyoruz" dedi. Hiç iş bitmiyor diye ifade etmişti. Sözü ihraçların ekonomik sonuçlarını sunmak üzere Dr. Nail Dertli'ye bırakıyorum.

İhraçların Ekonomik Sonuçları:

Ankara Üniversitesi SBF – İhraç Akademisyen - Dr. Nail Dertli:

Merhabalar. Programda sadece benim ismim yazıyor fakat tebliği biz ihraçların ekonomik sonuçlarını **Abdurrahim Turhan ve Erşat Ak-yazılı** ile birlikte hazırladık. Çalışmamız esas itibarıyla iki temel kaynaktan beslendi. Bunlardan birincisi Mustafa hocanın belirttiği anket. İkinci temel kaynağımız bu kurultay için illerden gelen tebliğler. Bunları tek tek saymak istiyorum. Ankara, Aydın, Diyarbakır, Antep, İzmir, Maraş, Mersin, Samsun ve Siirt'ten gelen tebliğlerden yararlandık. Bu tebliğlerin çok değerli olduğunu düşünüyoruz. Hem yerelde ihraçların nasıl deneyimlendiğini ortaya koyuyor, hem de yereldeki etkilerine ilişkin kıymetli bilgiler sunuyor.

Bizim ihraç edilen kamu çalışanları ve onların ailelerini etkilerin ilişkin altı temel tespitimiz var. Bunlardan ilki hanenin gelir kompozisyonuna ilişkin. Hepinizin yakından deneyimlediği gibi, ihraçların kamu çalışanları üzerindeki en doğrudan etkisi temel ihtiyaçlarını karşılamakta kullandıkları gelirlerin, yani maaşlarını kesilmesi. Son yıllarda yeniden üretim alanını artan ölçüde metalaştığı nakit bağının güçlendiği koşullarda temel gelir kaynağından olmak hem kamu çalışanlarının hem ailelerin

maddi yaşam koşullarını temelden ağır bir tahribata uğratmıştır.

KESK'in biraz önce bahsettiğim çalışması, ihraç edilen kamu çalışanlarının hane gelir kompozisyonuna ilişkin önemli bir bilgiyi sunuyor. İhraç edilen kamu çalışanlarının hanelerinin temel gelir kaynağı ihraç edilen kamu çalışanın maaşından ibaret. Şunu ifade edebilirim bu konuda. Ankete katılanların yüzde 63'ünün yaşadığı hanelerin temel gelir kaynağı ihraç edilen kamu çalışanın maaşından oluşuyor. Başka gelir kaynakların olduğu haneler yüzde 37 ile sınırlı. İkinci bulduğumuz, ilk tespitimizin doğal sonucu niteliğinde. O da borçlanmaya ilişkin. Türkiye'de emekçi hanelerin temel ihtiyaçlarını karşılamak için borçlandıkları bir vaka. Zorunlu olarak borçlanma yoluna gidiyorlar ve temel ihtiyaçlarını kısa veya uzun vadeli borçlanmayla sürdürüyorlar. Benzer bir durum kamu çalışanları için de geçerli. İhraç edilen kamu çalışanlarının yüzde 31'inin uzun vadeli konut borcu, yüzde 44'ünün tüketici kredisi borcu olduğunu, yüzde 75'inin ise ödemekle yükümlü olduğu başka borçlarının olduğunu görüyoruz. Çalışmanın borçlanmaya ilişkin temel bulgusu şu: bu hanelerin yalnızca yüzde 15'inde borcu olmayan kamu çalışanları yaşıyor. Diğer hanelerin tamamı, yani yüzde 85'i bir şekilde borçlandırılmış haneler. İhraç edildikten sonra kamu çalışanları bu borç yükünü karşılamakta zorlanıyorlar. Bu da bizi çalışmamızın üçüncü tespitine götürüyor. İhraç edildikten sonra bu borç ödeme yükümlülüklerini yerine getiremeyen kamu çalışanlarının sahip oldukları varlıkları satmaya başladıklarını görüyoruz.

Hem illerden gelen tebliğler hem anket çalışması kamu çalışanlarının sahip olduğu konut, otomobil gibi varlıklarını satmasının yaygın olduğunu bize göstermekte. İhraçlardan sonra pek çok banka kamu çalışanlarının kredi kartlarını iptal etti. Pek çok kamu çalışanın varlıklarını satarak borcunu kapatamamışsa, borç ödeme yükümlülüklerini yerine getirmek için yeni borçlanma kanallarına başvurduklarını görüyoruz. Kurumsal borçlanma kanallarının söz konusu olmaması durumunda eş akraba dostlarından gerçekleştirmeye başladıklarını görüyoruz. Kamu çalışanları ve yakınlarının gittikçe büyüyen borç yüküyle karşı karşıya kaldıklarını görmekteyiz.

Dördüncü tespitimiz, ihraç edilen kamu çalışanlarının işsizlik deneyimi üzerine. Borç yükünü ortadan kaldırmanın ve hayatlarını idame edebilmenin tek yolu işgücü piyasasına, istihdama dahil olmak. Fakat bunun son derece zor olduğunu KESK'in biraz önce bahsettiğimiz anket çalışması bize gösteriyor. İhraç edilen kamu çalışanları yoğun bir iş arama faaliyetini içine girmiş durumdalar. İhraç edilenlerin yüzde 84'ü ihraçtan sonra iş aradığını ifade ediyor. Bu iş arama faaliyeti hane gelirinin tek olduğu hanelerde yüzde 88'e kadar ulaşıyor. Fakat buna rağmen ihraç edilen kamu çalışanlarının yalnızca yüzde 7'sinin herhangi bir iş bulabildiğini görüyoruz. Bu da bizi beşinci tespitimize götürüyor. İş bulabilen yüzde 7'lik kesim ne tür işlerde çalışıyor. İhraç edilen kamu çalışanlarının bir bölümünü kendi uzmanlık alanlarında çalışması yasaklanmış durumda. Akademisyenler ve öğretmenler özel eğitim kurumlarında da dahi istihdam edilemiyorlar. Farklı sektörlerde iş aradıklarını görüyoruz. Bu iş arama faaliyetleri sonucunda iş bulabilen yüzde 7'lik kesimin kayıt dışı düşük ücretli ve güvencesiz işlerde çalıştıklarını görüyoruz. Son derece yaygın olan bir durum ihraç edilen kamu çalışanlarının 20-25-30 bazılarının 40'a kadar iş başvurusu yaptıklarını ama bulamadıklarını görüyoruz. Bulunabilen işler şoförlük garsonluk inşaat işçiliği gibi düşük gelir sağlayan güvencesiz işler, aynı zamanda da yevmiyeli çalışmaya olanak sağlayan işler.

Kamu çalışanlarının işgücü piyasasına girmesi son derece sınırlı ve son derece güvencesiz koşullarda gerçekleştiğini KESK'in anket çalışması gösteriyor. Bu koşullarda kamu çalışanlarının gelir getirici kolektif faaliyetleri ve dayanışma önemli hale geliyor. Bu konuda 6. ve son tespitimizi söyleyerek sözü diğer konuşmacı arkadaşlara bırakayım.

İhraçlardan sonra KESK ve bağlı sendikalar dışındaki sendikalar kendi üyelerine en küçük dayanışma örneği göstermediler. Tam tersine onların yüzüne sendikaları kapattılar. KESK ve bağlı sendikalar, gerek hukuksal gerekse de maddi dayanışma içinde bulundular. Bu maddi dayanışmanın KESK ve bağlı sendikalardan ihraç edilen kamu çalışanları açısından gerekse diğer sendika üyeleri açısından gerekse de sendikalı olmayan kamu çalışanları açısından son derece olumlu karşı-

landığını görmekteyiz. Sendikaların dayanışmaları hem ihraç edilenler için önemli hem de genel olarak olumlu karşılanıyor. Bununla birlikte KESK'e üye olan ihraç edilmiş kamu çalışanlarının KESK bünyesindeki bu yardımların örgütlenme biçimine ilişkin eleştirileri söz konusu. Yeniden yapılandırılmalarına ilişkin önerileri var. Yarınki komisyon raporunda bu önerileri tartışma şansımız olacak. Teşekkür ediyorum.

RAPORUN TAMAMI

İHRAÇLARIN EKONOMİK BOYUTLARI

Giriş:

15 Temmuz darbe girişiminin ardından OHAL koşullarında çıkartılan KHK'ler ile onbinlerce kamu görevlisi ihraç edilmiş, aileleriyle birlikte yüzbinlerce insan en ufak hukuki dayanağı olmayan kararlarla ekonomik bir yıkımla karşı karşıya bırakılmıştır.

Bu rapor, hukuksuz ihraçların, işinden edilen kamu çalışanları üzerindeki ekonomik etkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmada bu amaçla iki temel kaynaktan yararlanılmıştır. Bunlardan ilki, KESK'in öneri ve desteğiyle ülke çapında OHAL kararnemeleri kapsamında ihraç edilen kamu çalışanlarından anket ve derinlemesine mülakat tekniğiyle derlenen verilerdir.

Anket çalışması aralarında KESK'e bağlı sendikaların üyelerinin de bulunduğu 4 bin 894 kamu çalışanını kapsamaktadır. İkincisi ise OHAL, KHK Rejimi ve Kamu Emekçileri İhraç Kurultay için KESK'e bağlı sendikalardan KESK'e iletilen il tebliğleridir. Bu kapsamda Ankara, Aydın, Diyarbakır, Gaziantep, İzmir, Maraş, Mersin, Samsun ve Siirt illerinden tebliğler gelmiştir ve bu tebliğler ihraçların yerellerde deneyimlenme biçimine, yereldeki etkilerine ilişkin kıymetli bilgiler içermektedir.

Genel Değerlendirme

İhraçların kamu çalışanları üzerindeki en önemli doğrudan etkisi gündelik hayatlarını sürdürmek için elzem olan maaşlarının kesilmesidir. Yeniden üretim alanının artan oranda nakit bağına tabi

kılındığı koşullarda bir anda geçim araçlarına erişim olanağı sağlayan temel nakit kaynağından olmak, kamu emekçilerinin maddi yaşam koşullarında çok ağır tahribat yaratmıştır.

KESK'in 4 bin 894 ihracı kapsayan anketinin verilerine göre, ihraç edilen kamu çalışanlarının yaşadığı hanelerin temel gelir kaynağı, neredeyse tümüyle kamu çalışanlarının maaşından ibarettir. Çalışmaya göre ihraç edilen hanelerin %62,9'unda gelir getirici bir işte çalışan başka bir hane bireyi bulunmamaktadır. Tüm hane üyelerinin yaşamlarını idame ettirebilmek üzere ihraç edilen kamu çalışanının gelirin bağımlı olduğunu ortaya koyan bu veri, yalnızca kamu çalışanının değil, onunla birlikte başta çocuklar olmak üzere, eşleri ve diğer hane bireylerinin de hukuksuz bir biçimde cezalandırıldığının bir göstergesidir.

Yaşadığınız hanede gelir getirici bir işte çalışan kimse var mı?				
	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam
EVET	1818	37,1	37,1	37,1
HAYIR	3076	62,9	62,9	100,0
TOPLAM	4894	100,0	100,0	

Çalışmalar, Türkiye'deki emekçi hanelerin önemli bir bölümünün zorunlu tüketimlerini karşılayabilmek için zorunlu olarak borçlanma yoluna gittiklerini ve bir borç kapanı içerisine düştüklerini göstermektedir. Bu anlamda temel ihtiyaçlarını, gelecekteki gelirlerini ipotek ederek (borçlanarak) karşılamak, emekçi haneler açısından temel bir başetme aracı haline gelmiştir. Kamu emekçileri açısından da benzer bir durum söz konusudur. Kamu emekçileri de diğer emekçiler gibi hanelerinin barınma, eğitim, gıda gibi temel ihtiyaçlarını ya kısa vadeli ya da uzun vadeli borçlanmalarla karşılamaya çalışmaktadır. İhraç, kamu emekçileri açısından yeniden üretimi olanaklı kılan ve borç stokunu çevirmeye olanak sağlayan maaş gelirin ortadan kalkmasına yol açmış ve kamu çalışanlarını yüklü bir borç stoğuyla karşı karşıya bırakmıştır. KESK araştırması, ihraç edilen kamu görevlilerinin %31,8'inin uzun vadeli konut kredisi, %44,1'inin tüketici kredisi borcu olduğunu, yine %75,1'inin ise

ödemekle yükümlü olduğu başka borçları olduğunu göstermektedir.

Ödemekle yükümlü olduğunuz konut kredisi borcunuz var mı?				
	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam
EVET	1556	31,8	31,8	31,8
HAYIR	3338	68,2	68,2	100,0
TOPLAM	4894	100,0	100	

Ödemekle yükümlü olduğunuz tüketici kredisi borcunuz var mı?				
	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam
EVET	2158	44,1	44,1	44,1
HAYIR	2736	55,9	55,9	100,0
TOPLAM	4894	100,0	100,0	

Ödemekle yükümlü olduğunuz başka borçlar var mı?				
	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam
EVET	3673	75,1	75,1	75,1
HAYIR	1221	24,9	24,9	100,0
TOPLAM	4894	100,0	100,0	

İhraçla birlikte kamu emekçileri, hem hanelerinin temel ihtiyaçlarını karşılamakta hem de borçlara ilişkin ödeme yükümlülüklerini yerine getirmekte zorlanmaktadırlar. İhraç edilen kamu emekçileri bu durumla başa çıkabilmek için, sahip oldukları varlıkları satarak borçlarını azaltmaya/kapatmaya çalışmaktadır. Sahip olunan evin, otomobilin ve diğer varlıkların satılması hem ihraç edilen kamu çalışanlarıyla yapılan mülakatlarda hem illerden gelen tebliğlerde sıkça vurgulanan unsurlardan birisidir.

Bu bağlamda ihraçla birlikte kamu çalışanları hızlı ve geniş çaplı bir yoksullaşma sürecini deneyimlemektedir. Varlıkların satılmasının ya-

nısına kamu çalışanları, gündelik hayatlarını sürdürmek ve borçlarını ödemek için mümkün olduğu durumlarda borçlanmaktadır. Ancak bankalar gibi kurumsal borçlanma olanağı sağlayan kurumlar, ihraçlar sonrasında kamu çalışanlarının kredi kartlarını iptal etmiş, yeni kredi veremeyerek borçlanma olanaklarını ortadan kaldırmıştır. Bu durum ihraç edilen kamu çalışanlarını yakınlık güvenceleri olarak nitelendirilen eş, dost, aile gibi kaynaklarından borçlanma yoluna itmiştir. Bir anlamda borçlarını kapatmak üzere, yakın çevresinden borçlanan kamu çalışanları, bir borç kapanına hapsedilmektedir.

Kamu çalışanları açısından ihracın yol açtığı gelir kaybını telafi etmenin, temel ihtiyaçlarını karşılamanın tek yolu istihdama yeniden dahil olmaktır. Ancak bu durum “terör örgütü” üyeliği gibi bir damgalanma ile karşı karşıya kalan kamu çalışanları açısından pek mümkün değildir. KESK araştırması, ihraç edilen kamu çalışanlarının %84,3’ünün işten atıldıktan sonra iş arama faaliyetinde bulunduğunu ortaya koymaktadır. İhraç edilen kamu çalışanının maaşının hanenin tek gelir kaynağı olduğu hanelerde iş arama oranı %87,8’e çıkmaktadır. Buna rağmen, ihraç edilen kamu çalışanlarının yalnızca %7,2’sinin iş bulabildiği görülmektedir.

İşten atıldıktan sonra iş arama faaliyetiniz oldu mu?				
	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam
EVET	4124	84,3	84,3	84,3
HAYIR	770	15,7	15,7	100,0
TOPLAM	4894	100,0	100,0	

Kamu çalışanlarının, kişisel iş arama deneyimleri, KHK ile ihraç edilenin kendisinin istihdama dahil olmakta önemli bir engel olduğunu ortaya koymaktadır. İhraç edilen kamu çalışanlarının önemli bir bölümü yasaklar nedeniyle kendi uzmanlık alanlarında çalışamamakta, farklı sektörlerde iş aramaktadır. Yoğun iş arama faaliyetlerine rağmen ihraç edilen kamu çalışanları, iş bulamamakta; nadiren buldukları işler ise kayıtdışı, güvencesiz, düşük ücretli işler olmaktadır. Bu bağlamda Ankara

İl Tebliği'nde yer alan aşağıda alıntıladığımız iş arama deneyimi, ihraç edilen kamu çalışanlarının kolektif bir deneyimi haline gelmektedir:

“Çalışmak ve işe girmek için bir çok başvuru yaptık insanlar işyerlerinin ve kendi başlarına neler geleceğinden korktukları için işimizde ne kadar iyi olursak olalım bizi işe alma konusunda yardımcı olamadıklarını söylediler. Bunun dışında şöförlük, garsonluk gibi akla gelebilecek yaklaşık 30 iş başvurum oldu fakat hepsinde aynı sorunla karşılaştık.”

İşten atıldıktan sonra gelir getirici bir iş bulabildiniz mi?				
	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam
	2	,0	,0	,0
EVET	352	7,2	7,2	7,2
HAYIR	4540	92,8	92,8	100,0
Toplam	4894	100,0	100,0	

Bu koşullar altında ihraç edilen kamu çalışanları ile maddi dayanışma ve gelir getirici kolektif faaliyetler büyük önem kazanmaktadır. İhraçlar sonrası KESK ve bağlı sendikalar dışındaki sendikaların ihraç edilen üyelerine kapıları kapattıkları ve en küçük bir dayanışmada göstermekten bile kaçındıkları bir vakıdır. KESK'e bağlı sendikalar ise sendikanın maddi olanakları ölçüsünde hukuksuz ihraçlar karşısında üyeleri ile hukuki dayanışmanın yanısıra maddi dayanışma içerisinde de olmuştur.

Gerek ihraç edilen kamu çalışanları ile yapılan anket/mülakat verileri gerekse illerden gelen tebliğler KESK'e bağlı sendikaların ihraç edilen üyelerine sunduğu maddi desteklerin hem hayati önemde olduğunu hem de genel olarak (gerek KESK'e bağlı sendikaların üyeleri gerek diğer sendikaların üyeleri ya da sendika üyesi olmayan kamu çalışanları tarafından) olumlu bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yardımların örgütlenme biçimine ilişkin kimi eleştiri ve KESK bünyesinde maddi desteklerin yeniden yapılandırılmasına ilişkin kimi öneriler de söz konusudur.

İhraçların Psikolojik Sonuçları: (Dr. Banu Yılmaz'ın Sunumu)

(Ankara Üniversitesi DTCF Psikoloji Bölümü -İhraç Akademisyen)
Arş.Gör. **Aysun Gezen:**

Herkese merhaba. Aslında bu benim şimdi size sunuşunu yapacağım raporu DTCF'den ihraç edilen Banu Yılmaz hocamız hazırlamıştı. Kendisinin çok daha önceden bir sözü olduğu için, bir dayanışma akademisinde ders vermek üzere buraya katılamadı. Onun yerine raporu ben size aktaracağım.

RAPORUN TAM METNİ

Kanun Hükmünde Kararnameler yoluyla kamu görevinden ihraç edilmenin psikolojik etkilerini değerlendirmek amacıyla 314 katılımcıya (80 kadın, 234 erkek) üç soru yöneltilmiştir.

İhracın ardından ortaya çıkan psikolojik sıkıntılara ilişkin bilgi almak üzere sorulan, ihraç sonrası herhangi bir duygusal / psikolojik sorun yaşadığınızı düşünüyor musunuz? Sorusuna katılımcıların tamamına yakını (%96) olumlu yanıt vermiş; duygusal, zihinsel, fiziksel ve sosyal

boyutlarda sorunlar tanımlamışlardır.

Katılımcıların en fazla bildirdikleri **duygusal sorunlar**, öfke, üzüntü, depresyon, kaygı, güvensizlik ve anlamsızlık hissidir. Yine çok sayıda katılımcı, büyük bir haksızlık duygusu yaşadıklarını ve hayatın anlamının sorguladıklarını bildirmiştir.

“...Yaşanılmaz mı? Aldatıldığımı, ülkemin aslında düşündüğüm yer olmadığını, dünyanın anlamsız olduğunu bir kez daha yaşadım...”

“Şaka gibi. İnanamıyorum bu olanlara. Çok üzülüyorum, ama dik durmaya çalışıyorum çocuklarım için.”

“Adalete, hukuka, dindarlara, bir zamanlar destek verdiğim partiye güvenimi kaybettim. İnsanlığa güvenim çok sarsıldı.”

İntihar düşüncesi 15 kişi (%5) tarafından doğrudan ifade edilmiş, bazı katılımcılar tarafından da ima edilmiştir (“yaşamım anlamsız”, “bitik haldeyim” gibi).

“... Zaman zaman intihar etmeyi düşündüm... Duygularımı kontrol edemediğim çok zor anlar oldu.”

“Hain ilan edildik. Her gün intiharı düşünüyorum. Çoğumuz düşünüyoruz, bu haksızlık yüzünden.”

Zihinsel sorun olarak unutkanlık, sürekli olarak yaşanan haksızlığı düşünme ve anlamlandıramama bildirilmiştir.

“... Durmadan bu haksızlığı düşünüyorum. Bu nasıl olur? Bunu nasıl yaparlar?”

“Unutkanlık oldu.. kafam karmakarışık...”

“... Her an ödeyemediğim borçlarım ve başıma gelen haksızlığı düşü-

nüyorum. Bu ihracın neden kaynaklandığını düşünüp duruyorum.”

Katılımcılar, ihracın ardından yaşadıkları çeşitli **fiziksel belirtileri** de psikolojik etkilere bağlı sorunlar olarak aktarmışlardır. Yeme alışkanlıklarının değişmesi, uyku sorunları, tansiyon, ağrı gibi fiziksel belirtiler pek çok katılımcı tarafından bildirilmiştir.

“Elbette... uyku sürem iyice azaldı, gece uyuyamıyor sabah çok erken kalkıyorum.”

“Üzüntüden sindirim sistemim ve bağışıklık sistemim bozuldu. Sürekli kilo veriyorum. Yemek yemede sıkıntı yaşıyorum.”

Sosyal boyutta, ilişkilerde bozulma, içe kapanma şeklinde sorunlar bildirilmiştir:

“Evet, tamamen mutsuz ve depresif bir haldeyim... eşimle boşanma aşamasına bile geldim.”

“Evde huzursuzluk hâkim. Özellikle çocuklar çok etkileniyorlar. Harçlık alamadıkları için arkadaşları arasında eziklik yaşıyor, okula gitmek istemiyorlar.”

“Beraber yaşadığım kardeşimle sürekli tartışıyoruz.. erkek arkadaşım ile ayrıldık, daha doğrusu kendisi ilişkimizi bitirdi benim ihraçtan sonra sürekli mutsuz ve depresif davranışlarımdan ötürü.”

Katılımcıların bir kısmı psikolojik etkilenmeyi yakınlarıyla birlikte yaşadıklarını; eşinin, çocuklarının da yaşanan bu kayıptan olumsuz etkilendiğini bildirmiştir:

“Ailecek çocuklarım, anne baba hepimiz yaşadık, yaşıyoruz.”

“Çocuklarımın ve benim psikolojimiz altüst oldu. Çocuklarımda içe kapanıklık alt ıslatma problemleri doğdu.”

Verilen yanıtlarda, ihraca bağlı olarak ortaya çıkan psikolojik sorunların, gelir kaybı, yaşam alışkanlıklarının değişmesi, inançların sarsılması, insanların vicdansızlığına tanık olmak gibi nedenlerle ilişkilendirildiği görülmüştür.

“Onsekiz yaşımdan beri çalıştığım için gelirsiz kalmak çok dokundu. Bir de her gün ofise giden biri olduğum ve evde kalmayı sevmediğim için zorlandım.”

“... İnsanların bu kadar vicdansız olacakları aklıma gelmezdi.”

Katılımcıların verdiği yanıtlarda görülen bu sorunlar, travmatik yaşam olaylarının ardından ortaya çıkan belirtilerle örtüşmektedir (APA, 2013). Ana akım sınıflandırma sistemlerinin travmatik olayı tanımlarken kullandığı ölçüt, daha çok “kişinin ya da çevresindekilerin fiziksel bütünlüğüne yönelik bir tehdit, ölüm ya da yaralanma” içeren olaylarla sınırlı olsa da, bireyler için travmatik olabilecek olaylar yalnızca yaşamda kalma travmalarıyla sınırlandırılmayacak kadar çeşitlidir (Kıra, 2001). Travmayı bu bakış açısıyla ele alan yaklaşımlar, iş kaybını ciddi bir travmatik yaşam olayı olarak değerlendirir. Katılımcıların psikolojik sorunlarına ilişkin ifadeleri de bu bakış açısını doğrulamakta; bir başka deyişle, kamudan ihracın travmatik etkiler yaratabileceğini ortaya koymaktadır. KHK yoluyla ihraç, yalnızca bir iş kaybı olmanın ötesinde, sosyal güvencesizlik, başka kurumlarda çalışmanın engellenmesi, toplumdaki dışlanma, damgalanma gibi başka zorluklar da getirdiğinden, travmatik etkilerinin çok daha ciddi olması beklenebilir.

İhraç nedeniyle yaşanan sorunlarla başa çıkabilmek için profesyonel destek gereksinimini belirlemek amacıyla yöneltilen

İhraç sonrası yaşadığınız herhangi bir duygusal / psikolojik sorun nedeniyle profesyonel destek alma ihtiyacı duydunuz mu? Böyle bir ihtiyacınız olduysa, aldınız mı?

sorusuna katılımcıların büyük çoğunluğu (%85) ihtiyaç duyduğu şeklinde yanıt vermiştir. Bu grubun yaklaşık yarısı (%42) profesyonel destek almadığını; ihtiyaç duyduğu halde destek almayanların %18'i ise bunun nedeninin ekonomik ya da sosyal güvencesizlik olduğunu bildirmiştir. Bu gruptaki katılımcıların bazıları da, ihraç edilmiş oldukları için kendilerine kötü davranıldığını ya da davranılmasından endişe ettiklerini belirtmişlerdir. İhtiyaç duyduğunu ve destek aldığını ifade eden katılımcıların tamamı aldığı desteğin türünü belirtmemiş olmakla birlikte, psikiyatrik ilaç kullananların oranı %16'dır, ancak profesyonel psikoterapi aldığını belirten katılımcı yoktur. Bazı katılımcılar ise yakınlarından destek alarak başa çıkmaya çalıştıklarını ifade etmiştir.

“Böyle bir ihtiyaç her an duyuyoruz. Ancak bunu karşılamak için maddi gücüm bulunmuyor. Yakın akrabalarım ile vakit geçirmeye çalışıyorum.”

“Hastaneye gitsek bizi muayene etmezler ki çünkü biz bazılarına göre vebali gibiyiz.”

“Duydum ama bizim kültürde dostlarla konuş seni dinleyen anlayan biri ile sorun çözülür... Sağolsun daha önce evimden çıkmayan dostum dediklerim aramasa da arayan vefalı insanlar da varmış.”

Travmanın etkileriyle başa çıkmada etkili olduğu çok sayıda çalışmayla gösterilen sosyal destek algısını bu grupta değerlendirmeye yönelik olarak sorulan

İhraç sonrası yakınlarınızdan sosyal / duygusal destek aldığınızı düşünüyor musunuz?

sorusuna verilen yanıtlar, katılımcıların %22'sinin yakınlarından sosyal destek almadıklarını ya da bunu yeterli algılamadıklarını göstermiştir. Sosyal destek aldığını düşünenlerin büyük çoğunluğu, bu desteği ailelerinin verdiğini belirtmiştir. Ayrıca bazı yanıtlarda benzer yaşantısı olanlarla bir arada olmanın iyi geldiği bilgisi verilmiştir.

“Yeterli değil. Bizim toplum cenaze evi gibi davranıyor. İki tüh tüh bir vah vah. Üç gün sonra unutuluyoruz. Sivil ölüme terkedildik. Kimse iş görüşmesi yapmıyor. Başvuru yaptığımız yerler geri dönüş yapmıyorlar. Bu ülkede yaşama sevincim kalmadı.”

“Çok yakınlarımızın da bizim gibi desteğe ihtiyacı var. Kendim gibi ihraç olanlarla zaman geçirdiğimde kendimi daha iyi hissettim.”

KHK ile kamudan ihracın psikolojik etkilerini değerlendirmek amacıyla sorulan üç soruya 314 kişiden alınan yanıtlar, bu yaşantının maruz kalanlarda ve yakınlarında travmatik etkiler yaratma potansiyeline sahip olduğunu düşündürmektedir. Aynı zamanda ciddi bir kayıp olarak da deneyimlenen bu travmatik olay, bu kaybı doğrudan yaşayanların ve ailelerinin dünyanın iyiliğine, yaşamın adil ve kontrol edilebilir olduğuna ilişkin temel varsayımlarını sarsar. Çözüme ilişkin öngörülen sürenin uzunluğu, bu süreçte yaşanması olası başka sıkıntılar ve hak ihlalleri ve ülkede yaşanan diğer travmatik olaylarla birlikte yaşananların süregelen ve kolektif hale gelmesi, daha ciddi travmaya bağlı psikososyal sonuçlar doğurabilir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun profesyonel destek ihtiyacı duymasına karşın bu desteğe ekonomik nedenlerle ya da sosyal güvence engeliyle erişemiyor olması da önemli bir sorun olarak düşünülmelidir.

İhraç sonrası yaşanan duygusal ve/veya psikolojik sorunlar açısından intihar düşüncesi üzerinde ayrıca durmak gerekmektedir. Son dönemlerde açığa alınan, işten atılan ve uzun süreli işsiz kalan kişilerde intihar vakaları ve intihar eğilimi yaygınlaşmıştır. OHAL kapsamında ihraç edilen 110.971 kişi bakımından intiharın yanı sıra oldukça önemli bir

oranda intihar teşebbüsü, intiharı düşünme ve ima etme söz konusudur.

Dünya Sağlık Örgütü intihar eylemini “kişinin amacının bilincinde ve değişik derecelerde ölümcül amaçlı olarak kendine zarar vermesi” olarak tanımlamıştır. İntihar, intihar eylemi ve intihar girişimi olarak iki grupta ele alınmaktadır. İntiharlar ölümlü sonuçlanır. İntihar girişimleri ise, bireyin kendisini yok etmek, zarar vermek, zehirlemek amacıyla gerçekleştirdiği intihara yönelik, ölümcül olmayan tüm “istemli” girişimleri kapsamaktadır (Harmancı, 2015). TÜİK intihar istatistiklerine göre uzun süreli işsizlik veya ekonomik nedenlerle geçim zorluğu özellikle erkekler için önemli bir intihar nedenidir. Bir gece ansızın, herhangi bir hazırlığı olmadan aniden işsiz bırakılan yüzbinlerce kişi sosyal dışlanma, sosyal ilişkilerin bozulması, aile içi ilişkilerin bozulması ve göç gibi sorunlara ek olarak en temel geçim kaynaklarından mahrum bırakılmıştır. Buna ek olarak itibarsızlaştırılıp suçluluk psikolojisi ile baş başa bırakılan binlerce insanın içerisinde intihar eden, intihar girişimine teşebbüs eden veya intihar eğilimi olan kişiler olmaktadır.

Özellikle intihar ve intihar teşebbüsleri sadece yaşamını yitirenlerin ailelerinde, teşebbüs edenlerde ve ailelerinde değil toplumun tamamında travmalar yaratmaktadır. Bu nedenle OHAL sonrası intihar konusu bu tebliğ içerisinde ayrı bir bölüm olarak yer alacaktır.

KHK İntiharları

Sinan Ok'un, KESK tarafından 10 Şubat-15 Mart 2017 tarihleri arasında ihraç edilen yaklaşık 5.000 kişi ile yapılan e-anket verilerinden yararlanarak yaptığı çalışma, OHAL ilanı ile 20 Mart 2017 tarihi arasında medyaya yansıyan intihar vakalarına odaklanmış; bu vakalarda intihar edenlerin meslekleri, intihar ettikleri dönemler, intihar ettikleri yerler ve yaklaşık yaş grupları üzerinde durulmuştur. Darbe günü ve izleyen 5 gün içerisinde gerçekleşen şüpheli ölümler bu kapsamda değerlendirilmemiştir.

Anketten elde edilen bulgulara göre, söz konusu dönemde medyaya yansıyan intihar vakalarının sayısı 27'dir. Bu vakaların aylara göre dağılımı şu şekildedir: Temmuz ayı içerisinde 1 kişi, Ağustos ayı içerisinde 1 kişi, Eylül ayı içerisinde 4 kişi, Ekim ayı içerisinde 7 kişi, Kasım ayı içerisinde 6 kişi, Aralık ayı içerisinde 2 kişi, Ocak ayı içerisinde 2 kişi, Şubat ayı içerisinde 4 kişi.

Söz konusu intihar vakalarında polis memuru, komiser veya emniyet amiri (11); öğretmen (5); infaz koruma memuru (2); mühendis (1); doktor (1); akademisyen (2); çeşitli rütbelerde asker (2); imam (1); savcı (1); kaymakam (1) olmak üzere farklı meslek grupları dikkati çekmektedir.

İntihar vakalarının yaşandığı iller ise Çorum, Mersin, Bursa, Hatay, Karabük, Manisa, Kayseri, Adana, Trabzon, Eskişehir, Kırıkkale, Muğla, Bayburt, Sakarya, Ordu, İstanbul, Tokat, İzmir, Adıyaman olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu intihar vakalarından 4'ü cezaevlerinde gerçekleşmiştir.

İntihar edenlerden 2 kişi 25-30 yaş aralığında; 5 kişi 30-34 yaş aralığında; 2 kişi 35-40 yaş aralığında; 3 kişi 40-45 yaş aralığında; 7 kişi 45-50 yaş aralığında ve 1 kişi 50-55 yaş aralığındadır. 7 kişinin ise hangi yaş aralığında yer aldığı tespit edilememiştir.

İntihar edenlerin hepsi erkektir; fakat intihar eğilimi gözlemlenenler arasında kadınlar da yer almaktadır. KESK'in düzenlediği anket çalışmasının sonuçlarına göre açıkça intihar eğilimi ifadesi kullananlar 17 erkek, 6 kadın olmak üzere toplam 23 kişi; psikolojik sıkıntı/bozukluk yaşadığını ifade edenler 196 erkek, 95 kadın olmak üzere toplam 291 kişidir. Dolayısıyla intihar eğilimine sahip toplam 314 kişi olduğu tespit edilmiştir.

Bu verilerden yola çıkarak, OHAL uygulamalarının ve KHK eliyle iş-ten atmaların, vatandaşlık haklarının kısıtlanmasının intihara yol açtığı söylenebilir. Özellikle KHK yayınlanma ve açığa alma bildirim tarihlerin-

den hemen sonra bu sayının yükseldiğini söylemek mümkündür. Kolluk kuvvetlerine mensup kişiler arasında oranlar yüksektir ve 40 yaş ve üzeri olanların intihar edenler içerisinde önemli bir ağırlığı bulunmaktadır. İntihar eğilimi oldukça yüksektir ve ihraç edilen toplam kişi sayısı göz önüne alındığında intihar eğilimine sahip kişilerin sayısının 450 ile 500 aralığında olması söz konusudur. Yine yaklaşık 6.000-6.500 kişinin ise OHAL-KHK kaynaklı psikolojik sorunları nedeniyle sıkıntı yaşadığı ifade edilmektedir.

Dayanışma ilişkilerinin zayıf olduğu veya hiç olmadığı, yalnız bırakılma, dışlanma hissinin yoğun olduğu, psikolojik desteğe erişimin mümkün olmadığı durumlarda psikolojik sıkıntı veya bozuklukların daha yoğun görülmesi de söz konusudur.

İhraçların Toplumsal Cinsiyet Boyutu:

(Prof.Dr. Funda Şenol CANTEK'in Sunumu)

-Ank.Ün. İLEF İhraç edilmiş Akademisyen-

Ar.Gör. **İlkay Kara:**

Cinsiyet ilişkileri, her toplumun dayattığı normlar, yasalar, ahlak kuralları, dine ve geleneğe bağlı unsurlarla inşa edilir. Her toplumda cinsiyet ve beden politikalarını belirleyen muktedir, aile, cinsiyet rolleri, mahremiyetin sınırları konusunda kendi varlığını garanti altına alacak düzenlemeler yapar. Bu düzenlemelerin formel ve informal yollarla hayata geçirilmesi için çaba harcar. Ancak bu çaba her zaman karşılığını bulmaz. Her toplumda, hakim cinsiyet ilişkilerine, normlarına yönelik bir mücadele pratiği ortaya çıkar ve değişen politik iklime göre kendini yeniden inşa eder.

Hakim cinsiyet ilişkileri, normları ve politikaları, toplumların içine düşükleri kriz dönemlerinde ya pekişir ya da eski gücünü kaybeder. Ekonomik kriz, hükümet krizleri, küresel tehditler ve çatışmalar, savaş, iç savaş, göç, güvenlik açıklarının yarattığı kaos milliyetçiliği, güçlü devleti ve militarizmi besleyen cinsiyetçi politikaları sorgulanabilir hale getirir veya bu konudaki muhafazakarlık artar.

Türkiye’de 15 Temmuz 2016 Darbe Girişimi’nden sonraki olağanüstü

dönem ve bu dönemin ortaya çıkardığı krizi düzenlemeye, zapt-u rapt altına almaya yönelik olağanüstü hal uygulamaları bu krizin ortaya çıkmasında rolleri olmayan binlerce kamu çalışanını, sözleşmeli personeli ve işçiyi de işsiz, güvencesiz ve itibarsız kıldı. Tespit edilebilen ihraç sayısı 110.971 kişi olup bu kişilerin % 23'ü (25.523) kadındır. Bu uygulamaların ortaya çıkardığı sorunlar arasında, toplumsal cinsiyet ilişkileri, rolleri ve normlarıyla ilintili olanlar bu bildirinin konusunu teşkil ediyor.

Bu çalışma için, KESK'in önerisi ve desteğiyle, ülke çapında Olağanüstü Hal kapsamındaki Kanun Hükmünde Kararnameler'le ihraç edilmiş 4 bin 894 eski kamu çalışanı ile görüşmeler yapıldı. Bu görüşmeler iki farklı teknikle, anket ve derinlemesine mülakat tekniğiyle gerçekleştirildi. Anket türü veri toplama tekniğinin, bilgi derleme açısından yüzeysel kaldığı kaygısıyla, aynı katılımcılara bu kez de açık uçlu sorular soruldu. Bu sorular şu başlıklardaydı:

İhraç olduktan sonra aile ve akrabalık ilişkileri nasıl etkilendi?

Yakın arkadaşlarınızla ilişkilerinizde değişiklik oldu mu?

Maaşınızı alamamanız dışında ekonomik durumunuzda olumsuz herhangi bir değişiklik oldu mu?

Şimdi geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz?

İhraç sonrası herhangi bir duygusal / psikolojik sorun yaşadığınızı düşünüyor musunuz? Bunun için profesyonel yardım veya yakınlarınızdan manevi destek aldınız mı?

Her ne kadar bu sorular, ihraç edilenlerin tecrübe ettikleri farklı sorun alanlarına ve deneyimlere odaklanıyor görünseler de, alınan yanıtlar, bir-biriyle ilintili idi. Örneğin, ekonomik alanda yaşanan bir sorun mutlaka psikolojik boyutuyla da beliriyor ve aile ilişkilerini olumsuz etkiliyordu. Asıl dikkate değer olansa, her soru grubuna verilen yanıtlar içinde, toplumsal cinsiyet başlığı altında toplanabilecek sorun alanları ortaya çıkmasıydı. İhraçlar, kadın ve erkekler için ortak ve farklı travmalar yaratmıştı. Fark-

lı cinsel kimlikten bireyler üzerindeki etkileri ise alınan yanıtlar arasında buna yapılan bir vurgu olmadığı için tespit edilemedi. Şimdi, sorduğumuz sorulara aldığımız cevaplar üzerinden bir değerlendirme yapalım.

İhraçlar ve sosyal çevreyle ilişkiler

İhraçlarla birlikte çalışan bireyin kurumsal örüntülerle bağlantısı tamamıyla kesilmektedir. Artık bir mesleği, geliri ve statüsü olmamasının yanı sıra, sosyal güvencesi de ortadan kalkmaktadır. Emeklilik hakkı şimdilik baki olmakla birlikte, yasal bir engel bulunmamasına rağmen, çok sayıda örnek göstermektedir ki, SGK'lı olarak çalışması da dolaylı yollarla engellenmektedir.

Bu kadar çaresiz ve kırılgan bir duruma düşen, resmi kurumsal örüntülerin dışına itilen birey, aldığımız yanıtlara bakacak olursak, çoğunlukla cemaat türü ilişkilerin ve çekirdek yahut geniş ailenin koruyuculuğuna sığınmaktadır. "Sığınma" fiili çoğu katılımcı tarafından kullanılan bir fiil olduğu için önemlidir. Bu pratik, sığınma filinin ihtiva ettiği çaresizlik, zayıflık ve hiyerarşik ilişkileri baştan kabullenmeyi de beraberinde getirmektedir. Deyim yerindeyse, ihraç edilen bireylerin bir bölümü, kendi yurdunda birer sığınmacıya dönüşmüş durumdadırlar. Ancak bunun yanında, böylesi bir çıkışsızlık ve çaresizlik durumunda hayatta kalabilmek, ruh sağlığını bir ölçüde de olsa koruyabilmenin yolu da olmaktadır bu sığınmacılık birçok örnekte.

Ailenin/akrabaların, bazen de arkadaşların yanına sığınmak, örneklerle baktığımız zaman, hem kadını, hem de erkeği zor durumda bırakmaktadır. Her iki grup için de, yeni bir ev düzeninin ve sosyal çevrenin dayattığı kurallara, normlara uymak, bireysel yaşantılardan, tercihlerden, alışkanlıklardan feragat etmek zorunda kalmak sarsıcıdır. Bir tür yerinden edilmedir. Çekirdek ailenin, eşlerden birinin ailesinin yanına yerleşmesi durumunda çok daha fazla sorun yaşanmaktadır. Kadınlar, kayınvalide ve kayınpeder ile kurdukları ilişkide, kendiliklerini çok fazla baskılamak zorunda kalmakta, başka bir evin düzenine göre yaşamaya ve ev içi emeği genellikle bir minnet duygusu yahut zorlamayla daha fazla üstlenmeye başlamakta-

dırlar. Borçluluk hissi beraberinde bunu getirmektedir. Erkekler ise kayınvalide-kayınpeder evine yerleşmek zorunda kaldıklarında, evin geçimine katkı sağlayamadıkları için buruk veya ezik hissetmektedirler kendilerini. Kimi örneklerde, sığınılan evin sahipleri bunu hissettirmekten imtina etmemektedirler. Kültürümüzde erkeklerin gelir getiren bir işte çalışmıyor olmaları, terör suçlusu olarak itibarsızlaştırılarak kurumsal ilişkilerin dışına atılmış olmaları kadınlara kıyasla çok daha utanç verici bulunmakta, bu da bir iktidar kaybına bir erkeklik krizine yol açmaktadır.

Bu konuyu biraz daha derinleştirecek olursak, kamusal alanın erkeklerle, özel alanın kadınlara ait sayıldığı bir düzende, kamusal alandan özel olana dönmek zorunda kalan erkek, yenik ve iktidarsız sayılmaktadır. Sistemin sorunları göz ardı edilerek, sosyal hayatta ve çalışma yaşamındaki başarısızlıklar erkeğin kişiliğinden kaynaklanan kayıplar olarak nitelenmektedir.

İhraç özelinde düşünecek olursak, “Sen de sendikaya üye olmasaydın”, “O eyleme katılmasaydın”, “Grev yapmasaydın”, “Barış bildirisine imza atmasaydın”, “O bankaya para yatırmısaydın” gibi eleştiri ve sitemlere maruz kalmaktadır kişi. Bu dışsal baskı erkekler tarafından, eril kültürün telkinleriyle içselleştirilmiştir. Dolayısıyla, bir anda işsiz, statüsüz, itibarsız bırakılan, üstüne üstlük bir de terör suçlusu, vatan haini olarak işaretlenen erkekler, giderek derinleşen bir krizin içine düşmektedirler. Yalnızlaşma veya içine kapanma, şiddete eğilim, melankoli ve daha da kötüsü intihar eğilimi bu krizin neticeleridir. Değersizlik hissi, özgüven kaybı, cinsiyet kimliğini bunlar üzerine kurmuş olan erkekleri çevresine zarar verebilecek noktaya da getirmektedir. Aile içi şiddet, kişilik bozukluklarının yarattığı nevrozlar, sinir krizleri, içe kapanmayla birlikte iletişimsizlik, eşlik, babalık, evlatlık v.b. rollerini geri plana atmalarına da sebep olabilmektedir. Bu durumun olumsuz etkileri kadınlar ve çocuklar üzerinde hissedilmektedir en fazla. Ailelerin dağılması, boşanma eşiğine gelme çok sık karşılaşılan vakalardır. Bundan farklı olarak, taraflardan birinin ihraç edilmesi, sorunlu giden bir evliliğin veya ilişkinin nihayetlendirilmesine engel olmaktadır. İhraç edilen taraf, edilmeyene veya onun ailesine bağımlı hale gelmektedir. Böylelikle, ihraçlar öncesinden süregelen aile içi

şiddet, geçimsizlik ve huzursuzluklar katlanarak artmakta ama sorunları aşmanın yolları da kapanmış olmaktadır. Bu duruma, evlilikte yahut ilişkide rehin kalmak diyebiliriz rahatlıkla.

İhraçlarla birlikte ortaya çıkan, «sosyal ölüm» diyebileceğimiz itibarsızlaşma sürecine, yoksullaşma ve mahrumiyetlere, çok sayıda gözaltı ve tutukluluk tecrübesine kadın ve erkeğin gösterdiği tepkiler benzerlikten çok farklılık gösteriyor.

Erkekler, normal zamanlarda “kadınsı” saydıkları ve alaycılıkla karşıladıkları tepkileri, ağlama, beddua etme, kırılğanlaşma, eziklik hissi, antisosyallik ve benzeri pratikleri daha sık yaşadıklarını beyan etmektedirler. İnsomnia (uykusuzluk), el titremesi, kekeleme, insanlardan gözlerini kaçırma da en sık dile getirilen sorunlar erkekler için. Ataerkil kültürün hakimiyetindeki bir toplumda, erkeklerin “zayıflık” olarak niteledikleri bu halet-i ruhiyeye ve bu bedensel tepkilere maruz kalmaları onları fazladan üzmektedir. Bunun yakın çevre tarafından da görülür hale gelmesi, kendilerine acınması ve çıkış yolları aranması bile onları rahatsız etmektedir. Bir yandan bu sorunları kendi iradeleriyle aşabilecek kadar güçlü olduklarını beyan ederlerken, diğer yandan da psikolojik destek almaya parasal olarak güçlerinin yetmediğini eklemekteler. İhraçla birlikte içine düştükleri dezavantajlı konumu tasvir ederken, mahrumiyet ve düşmanca davranan insanların varlığını sitemkar biçimde dillendirirken bile erkekler, onur, şeref, haysiyet gibi kavramları dillerinden düşürmemekteler. Güçlü olan karşısında kaybetmiş olmanın travması, güçlü olanda var olmadığını iddia ettikleri onur, şeref, haysiyet, vatanperverlik gibi hasletlerle aşılmaya çalışılmakta. Tıpkı, yoksulluğun olumsuzluklarını benzer hasletlerle bertaraf etmeye çalışan, “fakir ama gururlu” insanlar gibi...

Kadınlara gelince, onlar da benzer travmalar yaşasalar da, onların bunu dillendirme biçimleri ve üstesinden gelmek için başvurdukları yollar farklılaşmakta. Kadınlar, kendilerini hanehalkının ayakta kalarak bu süreci atlattasından sorumlu görmekteler. Aileyi normal zamanlarda evin reisinin ayakta tuttuğu inancının hakim olduğu ataerkil kültür, kriz zamanlarında kadını işe koşmaktadır. Kısıtlı bütçeyi idare edecek olan, ço-

cukların bu travmayı en az hasarla atlatmalarını sağlayacak olan, sosyal çevreyle ilişkileri yeniden düzenleyecek olan ve daha konforsuz hayatın, ev ortamının olumsuzluklarıyla baş edecek olan yine kadındır. Belki de bu yüzden, katılımcılar arasında intihara eğilimli olan veya intihar girişiminde bulunan erkeklerin sayısı kadınlara göre fazladır. Kadınlar da intiharı akıllarından geçirmiştir ama daha çocukluklarından itibaren kendilerine telkin edilen sorumluluklar, duygusal emek ve bakım hizmetleri konusundaki beklentiler onları daha gerçekçi ve sorun çözücü olmaya yöneltmiştir. Özellikle hamile veya yeni doğum yapmış kadınlar ile çocukları çok küçük olanlar, onların kendilerine organik olarak da bağlı olduğunu düşünerek, daha direngen, dayanıklı olmaları gerektiğine inanmaktadırlar. Bunun da ötesinde, çocuklarına ve ailelerine, ayrıca sosyal çevrelerine sıkıntılarını, moral çöküntülerini göstermemeleri, güleryüzlü ve güçlü olduklarını hissettirmeleri gerektiğini düşünmektedirler.

Öte yandan, kurumlardan talep edilecek yardımlar konusunda erkekler daha çekingen, daha gönülsüz iken, kadınlar çekingenlik duysalar bile buna mecbur olduklarını düşünerek daha atak ve beceriklidirler. Erkekler, yardım talebini veya sunulan yardımı almayı onursuzluk, çöküş ve iktidar kaybı olarak yorumlarken, kadınlar böyle hissetseler bile hanehalkının esenliği için yardımlardan faydalanmayı kaçınılmaz görmektedirler. Yine kültürel olarak da, kadın ve çocukların yardıma daha fazla muhtaç oldukları inancının hakimiyeti, yardımlardan faydalanma konusunda kadınları daha rahat ve avantajlı kılmaktadır.

İhraç edilen kadın veya erkek, eğitimi, mesleği ve statüsü bakımından daha üst düzeyde ise ihraç edildikten sonraki süreçte çalışabileceği işler sınırlandırılmaktadır. Bir üniversite hocasının garsonluk yapması veya bir genel müdürün benzincide pompacılık yapması hem işçiyi, hem işvereni tedirgin edecek bir durumdur. Anlatılan örneklerde, özellikle öğretmenler, buldukları günübürlük veya kol gücüyle gerektiren işlerde çalışırken öğrencileriyle veya onların velileriyle karşılaşma ihtimalinin kendilerini çok tedirgin ettiğini, utandırdığını söylemektedirler. Bunlar genelde erkeklerdir. Kadınlar da aynı tedirginliği hissetmekle birlikte, bu tedirginliğin kendilerini söz konusu işleri yapmaktan alıkoymayacağını

vurgulamışlardır.

Kamu görevinden çıkarılan, SGK ile özel sektörde çalışmaları da dolaylı yollardan engellenen kadın ve erkekler, ilk birkaç ayda, sendika yardımı, aile desteği, ufak tefek birikimler veya gayrimenkul satışından elde edilen gelirle idare etseler de, işsizlik süresi uzayıp, harcamalar arttıkça kendilerine çalışabilecekleri bir iş aramaya başlamışlardır. Bunlar arasında karı-koca birlikte ihraç edilenler; eşlerden biri veya ikisinin birden uzun gözaltılar veya tutuklulukla karşı karşıya kaldığı durumlar; malların müsadere edilmesi veya hiçbir kurumsal ve ailevi yardım alamayanların durumları birbirinden farklıdır.

İhracın ilk zamanlarında herkes kendi mesleği, yetenekleri, becerileri doğrultusunda gelir getirici bir iş arayışına girmiştir. Bunlar arasında yüksek eğitilmiş olanlar evde çeviri-redaksiyon veya raporlama gibi işler yapmaya çalışmışlardır. Ancak ülkemiz ekonomik sisteminde bu tür işler hayatını idame ettirmeye yetecek bir gelir getirmemektedir. Bunun yanında, ev eksenli çalışma, çalışanı eve, özel alana bağımlı kılmaktadır. Evde çocuk, yaşlı, hasta bulunması veya ev ortamının çalışmak için uygun koşullara sahip olmaması da bu tür bir işin dezavantajını oluşturmaktadır. Ev eksenli çalışan bir diğer grup, evlerde yaptıkları el işleri, yiyecek-içeceklerle geçinmeye çalışan düşük eğitim düzeyinden, işçi kadrosunda çalışan kadınlardır.

Ev eksenli çalışan kadınların baş etmeleri gereken bir sorun karşımıza çıkmaktadır bu örnekte. O da, düşük eğitim düzeyinden kadınların ev eksenli çalışıp, domestik işler yaparak para kazanmaya çalışmaları onay görür, en azından eleştirilmezken, yüksek eğitim düzeyinden kadınların domestik işlerle kendilerini eve mahkum ettikleri, köreldikleri eleştirisine maruz kalmalarıdır. Bu eleştirinin de daha çok kadın özgürleşmesine inandığını iddia eden hemcinslerinden gelmiş olması, söz konusu grubun en önemli şikayettir. Evin ve ev işlerinin itibarsızlaştırılması eril söylemin içinden çıkmış bir tavidir. Bununla baş etmenin yolu, eve iade-i itibardır. Erkeklerle ait olduğu varsayılan kamusal alanın, eril kültürün yüceltilmesine katkıda bulunacak böyle bir söylem cinsiyetçiliğin bir parçasıdır.

Ev işi yapmak, bir kadının mental melekelerini ortadan kaldırmadığı gibi, kolektif domestik faaliyet kadın dayanışmasını güçlendirme potansiyeli taşımaktadır.

Çalışan kadınların ev ile kurdukları ilişkide asıl sorun yaratan, evin zorunlu bir durak, bir kapatılma mekanına dönüşmesidir. Büyük şehirlerde ve kendi sosyal çevrelerinden uzakta çalışan kadınların bir bölümü ihraç süreciyle birlikte, ailelerinin, akrabalarının yanına, taşra yerleşimlerine geri dönmek zorunda kalmışlardır. Bu kadınların kimi çekirdek aileleriyle birlikte, kimi ise tek başlarına döndükleri bu yeni coğrafyalarda, sosyal ortamlarda tedirginlikten başlayıp dışlama ve nefrete kadar varabilen tepkilerle karşılaşmışlardır. Devletin «vatan haini», «terörist» olarak işaretlediği bireyin, devletçi söylemlere eklemlenmiş, statükocu veya muhafazakar çevrelerde var olmaları çok zor ve hatta tehlikelidir. Böyle çevrelere dönmek zorunda kalmış kadınlar ve erkekler de aynı sorunları yaşamaktadırlar. Ama kadınların fazladan maruz kaldıkları, dışarıyla kurdukları ilişkinin sınırlandırılmasıdır. Bunu kendi tercihleri gibi görseler bile, aslında dışsal bir baskının sonucudur bu. Anlatılan bazı hikayelerde, ailesinin bulunduğu taşra yerleşimine dönen ihraç edilmiş bireylerin, sokakta fiziksel şiddete (üstüne yürüme, tükürme, itip kakma gibi) maruz kaldıklarını görmekteyiz. Daha yaygın olarak da sembolik şiddet ve sosyal dışlanma ile karşı karşıyadırlar. Bazı kadınların, geri döndükleri şehirlerde sosyal hayata karışabilmek için tesettüre girmeleri, kendilerini olduklarından farklı sunmaları, okudukları kitapları, bağlı bulundukları örgütleri saklamaları veya onlarla ilişkilerini kesmeleri yaygın durumlardır. Erkekler için de benzer şeyler söz konusudur ancak onların fiziksel varlıkları bizatihi sorun teşkil etmediği için, yaşadıkları sorunlar sosyal dışlanma ve şiddet görme şeklinde tezahür etmektedir.

İşsizlik ve sosyal güvencesizlik, okul çağı gelmemiş olan ve özel çocuk bakımevlerine, kreşlere, anaokullarına giden çocukların evde bakılmasını zorunlu kılmıştır. Çocuk bakıcılarının da işlerine son verilmek zorunda kalmıştır. Hal böyle olunca, eşler arasında ihraç edilen kadınsa, eşlerin ikisi de ihraç edilmişse veya ihraç edilen bekar bir anneyse evde daha fazla vakit geçirip çocukla ilgilenmesi gerekenin kadın olduğu

düşünülmektedir. Bu durumda, kadının yeni bir iş arama imkanı ortadan kalkmaktadır. Bekar annelerin ise birilerinin yanına sığınmaktan başka çareleri kalmamaktadır. Birlikte ihraç edilen eşler arasında erkek olan tutuklu bulunuyorsa, kadın tek başına çocuklarına bakmak durumunda kalmaktadır. Ama tutuklu olan kadınsa, baba çocukları aile bireylerinden birine emanet etmektedir. Çocukların anne şefkatine muhtaç oldukları ve kendilerinin bakım hizmetleri konusundaki bilgisizlik ve yetersizliklerini, geçici de olsa iş bulup çalışmaları gerektiğini öne sürerek, çocukları anneanne, babaanne, teyze-hala gibi aileden bir kadının himayesine terk etmektedirler.

İhraçlarla birlikte kadroları ve yönetim biçimleri değişen, bazılarına kayyım atanan belediyeler, kadın sığınmaevlerini, kooperatifleri, meslek örgütlerini kapatarak, kadınların bazı meslekleri icra etmesinin (belediye otobüsü şoförlüğü gibi) önüne geçerek, kadınları maddi ve manevi bakımlardan daha da zayıf ve kırılgan bir duruma düşürmüşlerdir.

Erkeklerin alışık olmasalar ve bu konuda becerileri olmasa bile kol gücüne dayanan işlere yönelmek zorunda kalmaları, yine cinsiyetçi kültürün bir dayatmasıdır. İnşaatlarda amelelik, boyacılık, sokak satıcılığı ve kayıt dışı birçok güvencesiz iş yapmak ve çok düşük ücretlerle çalışmak, erkeklerdeki değersizlik hissini daha da arttırmaktadır. Beceri yetersizliği, işveren ve diğer çalışanlar tarafından alaya alınmalarına ve kısa sürede işsiz kalmalarına da sebep olmaktadır. Özellikle önceki çalışma hayatında kafa emeği gerektiren işlerde çalışanlar, bu konuda daha büyük travma yaşamaktadırlar.

İşsizlik, sosyal hayatı, eğlence ve dinlence türü etkinlikleri de sınırlamakta, hatta ortadan kaldırmaktadır. Modern dünyada bireyin akıl ve beden sağlığını korumak için ihtiyaç duyduğu birçok şeye erişemez hale gelmesi, travmayı bir kat daha arttırmaktadır. Bunun yanında, sınırlı bir gelire sahip olmanın, bazı örneklerde, şimdiye kadar tüketim kültürüne endekslı bir hayat yaşandığının farkına varılmasını sağladığını da söyleyebiliriz. Gelir seviyesi düşünce, gereksiz harcamalar, lüks tüketim ortadan kalktığı gibi, doğaya zarar veren motorlu taşıt kullanımından

uzaklaşmış olması, bisiklet ve toplu taşıma yönelinmesi, yayalık pratiğinin tekrar hayata geçirilmesi, yaşananların olumlu getirilerinden biri olarak anılabilir. Bu konuda kalıcı bir farkındalık oluşması olumsuzluktan çıkacak bir kazanım olarak anılacaktır.

İhraçlarla birlikte yaşanan fizyolojik travmalar da, en az ruhsal olanlar kadar anılmaya değerdir. Kadınlar için en sık karşılaşılan fizyolojik travma, hamilelik sırasında yaşanan tıbbi sorunlar, düşükler veya düşük riski, erken doğum ve doğum sonrası sendromlarla erken süt kesilmesinden kaynaklanan sorunlardır. Doğum sonrası (post natal) depresyon en sık rastlanılan olmakla birlikte, kendisinin veya eşinin ihraç edilmesi durumunda kadınlar hamilelik boyunca da depresif, melankolik veya anksiyetik olabilmektedirler. Bu da, yine kadının kendisini, bebeği ve yakın çevreyi olumsuz etkilemektedir. Tüp bebek uygulaması ülkemizde son yıllarda kısırlık tedavisinde yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir. Bu tedavinin bir kısmını sağlık sigortası kapsamında devlet karşılamaktadır. İhraç edilme durumunda bu destekten mahrum kalan aileler, çocuk sahibi olma ümitlerini kaybettiklerini ve yaşlarının ilerlemesi nedeniyle de muhtemelen bir daha çocuk sahibi olamayacaklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanında, tüp bebek tedavisine başladıktan sonra ihraç edilen, tedavinin giderlerini karşılama şansları kalmayınca da yarım bırakmak zorunda kalan hatırı sayılır aile vardır.

İhraçlardan olumsuz etkilenen bir diğer grup da çocuklardır. Çocuklar anne-babanın travmalarından kaçınamamaktadırlar. İhraç edildiğini çocuklarından saklamaya çalışan aileler, kendilerini bir başka gerilimin içine sokarlarken, çocuklara durumu açıklayanlar ise onların öfke nöbetleri veya içe kapanma eğilimleriyle baş etmek durumunda kalmaktadırlar. Çocukların okumakta oldukları okullardan alınmak zorunda kalmaları sık rastlanan bir durumdur. Özel okullarda okuyanlar, ailenin okul ücretini ödeyemeyecek olması nedeniyle yeni bir sosyal çevrenin içine girmek zorunda kalmaktadırlar. Ailenin şehir değiştirmesi durumunda, yine aynı sorun karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında, öğretmenlerin, sınıf arkadaşları ve velilerin olumsuz tepkileri, çocukların anne-babalarıyla ilgili suçlayıcı yorumları, imalar, alaycı tavırlar veya iletişim kurmaktan

kaçınmalar, çocukları bunalıma sürüklemektedir. Okula gitmeyi, ders çalışmayı reddeden, ortaöğretim ve yükseköğretim sınavlarına hazırlanmayı, hatta girmeyi reddeden çocuklara ilişkin hikayelere çok sık rastlanmaktadır. Aileler, kendileri gibi çocuklarının da sakinleştirici ilaçlar aldıklarını, psikolog kontrolünde tutulduklarını söylemişlerdir. Anne veya babanın, bazen de her ikisinin tutuklanması durumunda, çocuklar daha büyük travmalarla yüz yüze gelmektedirler. Konuşmayı, yemeyi ve odasından çıkmayı reddeden çocuklarla ilgili çok sayıda anlatı ile karşılaştığımızı söyleyebiliriz.

Bütün bu sorunları, travmaları sıraladıktan sonra, bunları ortadan kaldırmak için neler yapılabilir, sorusuna birtakım önerilerle yanıt vermeden nihayetlendiremeyiz bu çalışmayı. Yapılacak olan şeylerden ilki, haliyle, haksız ihraçlarla kamu görevinden uzaklaştırılan çalışanların işlerine geri döndürülmesi için çaba harcamaktır. Ancak, işsizlik sürecinin uzun sürmesi ihtimali karşısında, yoksullaşan, hatta giderek açlığa mahkum edilen bireylerin gelir elde edebilecekleri alternatif çalışma alanları yaratılmalıdır. Özellikle kişisel tercihler veya ahlaki normların dayatmasıyla bazı sektörlerde çalışmaktan kaçınan kadınlar için kazanç sağlayacak alternatifler geliştirilmelidir.

Yine ebeveynlerin, özellikle de kadınların eve ve ev işlerine bağımlı olmaktan kurtulmaları için çocuk bakımı ve ev işleri konusunda dayanışmacı bir yaklaşımla, kolektif emek örgütlenmesine gidilmesi uygun görünmektedir. Temizlik, yemek, çocuk ve hasta/yaşlı bakımı konusunda gönüllü veya nöbetleşe hizmet verecek kişi veya bakımevlerinin desteği bu süreçte önemlidir. Dayanışma fonlarının yaygınlaştırılıp güçlendirilmesi, ihraç edilen bireylerin ailelerinden ve yardım aldıkları diğer cemaatlerin beklenti ve denetimlerinden bağımsızlaşmalarını sağlayacaktır. Psikolojik ve tıbbi danışmanlık hizmetlerini ihraç edilmiş bireylere karşılıksız olarak sunacak gönüllü sağlık çalışanlarının varlığı önemlidir. Yerel yönetimler, odalar, dernekler ve vakıflar böyle bir dayanışma ağı kurarak, bakım, sağlık ve sosyalleşme konusundaki yetersizliklerin aşılmasını sağlayabilirler.

İhraçlar ve Kamu Emekçilerinin İş Güvencesi:

İhraç Akademisyen - Yrd. Doç.Dr. Özgür Müftüoğlu:

Merhabalar. Ben de zamanın sınırlı olduğunu biliyorum, çok hızla sunum yapmaya çalışacağım. Her şeyden önce şunu hatırlatmak istiyorum. İşsiz bırakarak terbiye etmek, tahakküm altına almak kapitalist sistemin esasıdır. 18. ve 19. yüzyıllarda ve daha sonraki süreçlerde de hep bunu yapmıştır. Emekçileri işsiz bırakmıştır, önce mülkten uzaklaştırmıştır. Geleneksel güvence mekanizmalarından uzaklaştırmıştır. Sonra da onları işsizlikle tehdit ederek en kötü çalışmayı kabul ettirmiş ve razı olmalarını sağlamıştır.

Bugün karşı karşıya olduğumuz durum yeni bir durum değildir. Kapitalizmin her zaman çeşitli biçimleriyle uyguladığı bir durumdur. Ama bu aynı zamanda emekçileri güvencesizleştirmek, esnek bir çalışma düzeni kurmak, işçi sınıfı mücadelelerinin de ateşini yakmıştır. Çünkü sınıf mücadeleleri de tam da bu nedenle, bir güvenceye sahip olmak, tahakküme karşı diremek için mücadeleler olmuştur. 19. yüzyıl boyunca yürütülen bu mücadelelerle emekçiler son derece önemli, hem sosyal haklar, hem çalışma standartlarına ilişkin kazanımlar elde etmiştir. Bu da demokrasinin gelişmesine de aynı zamanda önemli bir katkı sağ-

lamıştır. Örgütlenme hakkı, sosyal haklar, ikinci nesil haklar dediğimiz haklar, işçi sınıfının güvence mücadelesi nedeniyle yürüyen hakların sonucu olarak karşımıza çıkmıştır. Bu mücadeleler, tahakkümü kabul etmemek, buna karşı direnmek, karşı çıkmak ve bunu bir mücadeleye dönüştürmek kapitalizmin krize girmesine de neden olmuştur çünkü artık artı değer düşmüş daralmıştır. Bu nedenle de yeni bir üretim biçimi, Taylorist, Fordist üretim biçimine geçilmiştir. Burada artık işçi sınıfının bu taleplerini karşılayacak, aynı zamanda sömürüyü, bizim nispi artı değer dediğimiz verimliliği artırarak başka bir mekanizmayı kurmuşlardır. Bu süreç içinde görece daha güvenceli olana standart çalışma biçimleri ortaya çıkmıştır. 1929 krizi sonrasında, savaş sonrasında, Keynesyen politikalarla geliştirilmiştir.

Sosyal refah devleti politikaları ILO'nun da katkısıyla geliştirilmiştir. Standart emekçinin, işçinin korunduğu, daha güvence altında olduğu bir çalışma rejimi ortaya çıkmıştır. 1980'lere geldiğimiz zaman, 70'lerde ortaya çıkan krizin ardından uygulanan neoliberal politikalar ve küresel rekabet gerekçesiyle emekçilerin iş güvenceleri, sosyal hakları ortadan kaldırılmaya başlanmıştır. Bunlar sistemin gidişatı için, sermaye birikimi için engel olarak görülmeğe başlanmıştır. Türkiye'de 1980'de 24 Ocak kararlarından itibaren esnek çalışma rejimi, güvencesiz çalışma rejimi yavaş yavaş hakim olmaya başlamıştır. Bunun istisnası kamuda çalışmadır.

Kamu emekçileri, onların devlet memuru dedikleri kesim için bir güvence her şeye rağmen devam etmiştir. Bunun da temel nedeni devletin sürekliliğini sağlamak, siyasi iktidarların her geldiklerinde, eskiden kamu iktisadi teşebbüslerinde olduğu gibi olmasın diye, sürekli olsun diye, siyasi iktidarlara değil devlete bağlı olarak çalışmasını esas almışlardır. Bu nedenle de bir güvence mekanizması, diğer emekçilerden farklı olarak bir güvence sistemi göreceli olarak getirilmiştir. Biz bunun 90'lı yıllarda sözleşmeli personel uygulamaları, ücretli öğretmenlik, taşeron çalışması gibi uygulamalarla esnetildiğini gördük. Her şeye rağmen bir statü hukukuna tabi olan bir kamu emekçisi kesimi bulunmaktaydı. Bunun dışında 90'lı yıllarda emek piyasası esnekleştirilip emekçiler güvencesizleşti.

Güvencesizliğin arkasından ne gelir? Her şeyden önce güvencesi olmayan bir çalışan, işsizlik korkusu altında çalışan birisi örgütlenemez, hakları için mücadele edemez. Özellikle altını çiziyorum, çalışma yaşamındaki hakları için değil, bunun dışındaki kültürel siyasal hakları için de mücadele edemez. Güvencesi olmayan bir kişiyi mücadeleye sokmak zordur. 90'lı yıllardan itibaren güvencesizleştirmeye paralel olarak aynı zamanda işçi hareketinin de gerilediği bir dönemi gördük. Bu dönemde kim toplumsal muhalefetin odağında yer aldı. Kamu emekçileri hareketi. Neden, çünkü güvenceliydi. Diğerlerinden daha öne çıktı ve 90'lı, 2000'li yıllarda toplumsal mücadelenin odağı oldu. Önü kesilmeye çalışıldı. KESK oldu daha sonra. KESK'in önü kesilmeye, engellenmeye çalışıldı. Kontra sendikalar, önce Türk Kamu Sen arkasından Memur Sen bunun karşısına çıkartıldı. Ama buna rağmen KESK'in mücadelesi, KESK sendikalarının mücadelesi devam etti. Ama sürekli olarak KESK'in mücadelesi, özellikle AKP hükümetinin neoliberal politikalarının sonuçları ortaya çıkmaya başladıkça, sağlıktaki, eğitimdeki, diğer alanlarda üstü örtülemez hale geldikçe, bu mücadelenin önemli bir destek bulduğunu da gördüler. Mücadelenin her biçimini ortadan kaldırmak için KESK üzerindeki baskıları daha da artırmaya başladılar. Burada aynı zamanda sadece ekonomik konularda değil, demokrasi konusunda da, örneğin çözüm sürecinin masanın dağıtıldığı 7 haziran seçimlerin arkasından gelen süreçte, hükümetin yaptığı icraatların toplum tarafından duyulmaması, engellenmesi için, bir taraftan basına, üniversiteye baskı kurulurken, toplumsal muhalefetin merkezinde olan KESK'e baskı arttı.

Bana sorarsanız, 10 Ekim katliamı bunun bir parçasıydı. Sokağa çıkan kamu emekçilerini sokağa çıkamaz hale getirmektir. Ama buna rağmen mücadele devam etti. Azalabilir, engellenebilir ama mücadele devam etti. Engelleme çalışmaları da devam etti. Son nokta 29 Aralık grevi ve arkasından da "Bu Suça Ortak Olmayacağız" imzacılarıydı. Bununla birlikte artık dayanılmaz bir hale gelmişti çünkü bu suçların artık kamuoyu tarafından öğrenilmesi istenmiyordu. Burada her şeye rağmen sindirilmemiş olan kesim, kamu emekçileri kesimi idi. Neye dayanarak, iş güvencesine dayanarak.

17 Şubat 2016'da bir başbakanlık genelgesi çıkartıldı. Ahmet Davutoğlu imzalı, milli güvenliği tehdit eden örgüt ve yapılara irtibatlı kamu çalışmaları hakkında genelge. Bu genelgeyle ne yapılmaya çalışıldı o sırada. 657'den kaynaklanan iş güvencesini atlayacak, bypas edecek bir formül bulunmaya çalışıldı. Bunu tam olarak geçiremediler. Başka yollar denediler. Sosyal medya uygulamaları üzerinden baskı kurdular. Bimer'e giden şikayetler üzerinden baskı kurdular, soruşturmalar açtılar, bazı arkadaşlarımızı cezaevine attılar. Ancak 15 Temmuz darbe girişimi gerçekten, biraz önce Şaziye hoca da söyledi, tam bir fırsat oluşturdu. OHAL'le birlikte artık bütün bu ayaklarına dolanan, son derece anti demokratik uygulamaların açığa çıkmasından endişe duyan hükümet, bunu bir fırsata dönüştürdü. Hemen KHK'larla önce üniversiteden uzaklaştırmalar başladı. Arkasından da 1 Eylül'den itibaren ihraçlara başladı. Buradaki temel amaç iş güvencesini ortadan kaldırarak, işsizlikle tehdit ederek, kamu emekçilerinin bu mücadelesini sindirmektir, onları susturmaktır. Toplumu susturmaktır. Bunun bir ayağı kamu emekçileri mücadelesini, özellikle KESK'le bütünleşen, hayat bulan mücadeleyi baskı altına almak, öbür taraftan da yargının özerkliğini ortadan kaldırmak ve öbür taraftan aynı zamanda da akademik özgürlükleri ortadan kaldırmak üniversiteye yönelttiği baskılarla beraber. Burada kamu emekçileri hedef değildi ama kamu emekçileri mücadele yürütüyorlardı. Bu mücadelenin kaynağı üniversitede akademik özgürlüklerle, diğer alanlardaki mücadelelerde bunu ortadan kaldırmaya çalıştı. Bu şekilde bir yol izlemeye çalıştı.

Aslında burada bizim konuştuğumuz ihraçlar meselesi, ihraç edilenlerden çok daha fazla toplumu esas olarak ilgilendirir çünkü temel amaç kamu emekçilerini siyasi iktidara biat ettirmek. Siyasi iktidarın memurları haline getirmek. Bu da kamu hizmetinde eşitliğin ortadan kalkmasını, tarafsızlığın ortadan kalkmasını getirecektir. Getirilmeye çalışılan sistemle beraber, iktidara yakın olmayan, tapuda, belediyede, eğitimde, sağlıkta, işini göremeyecek. Aslında bütün toplumu biat ettirmenin yoludur kamu emekçilerinin biat ettirilmesi. Bu toplumsal yönün de öne çıkarılması gerekir.

Bir noktaya özellikle değinmek istiyorum. Bizim bu sürece gelmemiz, bir taraftan kamu hizmetlerinin piyasaya açılması, kamu emekçilerinin iş güvencelerinin ortadan kaldırılması ki 2000'lerin başından beri bu güvencesizleştirme çalışmaları vardı, tüm bu süreçlere baktığımız zaman aslında burada karşımıza AB'nin önemli bir etken olduğunu görüyoruz. Bütün bu düzenlemeler yapılırken AB müktesebatına dayanıldı. Bütün bu düzenlemeler yapılırken 4857'ye, sosyal güvenlik kanununa bakın, diğer bütün kanunlara bakın, katılım ortaklığı belgesi ilerleme raporlarına bakın, hepsinde kamu hizmetlerinin piyasaya açılması, özelleştirilmelerin yapılması, emek piyasasının esnekleştirilmesi AB tarafından Türkiye'ye öneriliyor. Hükümet bununla kendi politikalarını meşrulaştırdı. Bunu da atlamamamız gerekiyor. AB derken, AB'nin yekvücut olduğunu düşünmüyorum. Onun da kendi içinde muhalifleri var. Bu arada bir başka noktaya daha gelmek istiyorum. O da ILO meselesi. ILO'nun Philadelphia bildirgesi var. Oradaki ilkeleri ILO uygulamıyor. Tamamen 90'lı yıllardan beri, Doğu bloğu dağıldıktan beri, ILO'nun bütün kuralları esnemıştır. Son derece gevşek bir dil kullanmaya başlamış ve aslında 45'lerden 70'lere kadarki işlevinin tam tersine başka işlevler görmeye başlamıştır. Dolayısıyla fazla bir şey beklememek lazım ILO'dan diye düşünüyorum. Ama ondan daha önemlisi de ITUC. Öncesinde ICFT. Şimdi buraya baktığımız zaman çok yararlanıyoruz. Raporlar hazırlanıyor, biz de bunları takip ediyoruz. Hak ihlalleri raporları hazırlanıyor ILO normları çerçevesinde, çok önemli. Ama bizim uluslararası bir sendika üst örgütünden beklentimiz elbette raporlar hazırlanması dayanışma gösterilmesi, bunlar kıymetlidir. Ama bir sınıf örgütünün sendikalar üst örgütünün bunun ötesine geçip bir mücadeleyi örgütlenmesi lazım. Bizim küresel olarak bu eşitsizlikler karşısında elbette dayanışmaya raporlara ihtiyacımız var ama daha önemlisi uluslararası mücadeleyi birleştirecek bir uluslararası örgüte ihtiyaç var. ITUC'tan beklentimiz bundan sonraki süreçte bu olmalıdır. Bu mücadeleyle beraber yürütülmelidir. ETUC da benzer durumdadır.

Biz şunu gördük son 10-15 yıl içinde. Sürekli olarak ETUC'un, AB'de bir sosyal taraf olması, AB'den gelen esnekliği içeren, güvencesizliği

getiren, piyasalaştıran bütün kararların altında da meşrulaştırıcı bir imzasının bulunduğunu da biliyoruz. Sosyal diyalog programları çerçevesinde bir mücadele yürütmekten öte sermayeyle uzlaşmayı esas alan ve gelen bu 35-40 yıl içerisinde de bizi buralara maalesef getiren bir süreci de olduğunu unutmamak gerektiğini düşünüyorum. Teşekkür ediyorum.

Divan: Özgür hocama teşekkür ediyorum ihraç edilen engellilerin durumu sunumunu yapmak üzere sözü Mithat Tokur’a bırakıyorum. Daha sonra Veli Saılık arkadaşımız devam edecek.

OHAL-KHK'leri Kapsamında İhraç Edilen Engelliler Ve Kronik Hastalar

Mithat Tokur:

Engelli kişilerin, çalışma yaşamına dahil olmaları en temel evrensel yurttaşlık haklarından biridir. Kamu sektöründe engelli olarak çalışmak hem adaylık süreci hem de sonrasında birçok zorluğu barındırmaktadır. Engelliliğe yönelik, toplumsal ve hukuksal tanımlama karmaşasından, ön yargılardan ve kişisel özelliklerden kaynaklı durumlar ve sorunlar yaşanmaktadır. Türkiye’de 20 Temmuz 2016 tarihinden sonra ilan edilen OHAL kapsamında bir milyonu aşan sayıda insan mağdur olmuştur. Bu kapsamda sadece işten atılan kamu emekçisi sayısı açığa alınanlar hariç tutulduğunda 110.971 kişi olarak açıklanmıştır. İhraç edilen kişiler 81 ilden, tüm kurumlardan, her un-

vandan, her eğitim düzeyinden, her yaştan binlerce insan işsiz bırakıldı. Hayatın birçok alanında ayrımcılığa uğrayan engellilere ihraçlar konusunda ayrımcılık yapılmamış, engellilerde diğer kamu emekçileri gibi aynı yöntem ve hukuksuzlukla ihraç edilmiştir. Bu bildiride OHAL Döneminde OHAL nedeniyle işsiz bırakılan engellilere ve OHAL KHK işsizliği nedeniyle bakım ve geçim sorunu ya şayan engellilere dair veriler sunulacaktır. **OHAL KHK’leri kapsamında en az 2.000 engelli veya kronik hasta ihraç edilmiştir.**

BM, Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmesi (EHİS) kapsamında, engellilerin “çalışma ve istihdam hakkı” ile ilgili düzenlemeler, uygulamalar ve sorunları çözmek için bir çerçeve sunulmaktadır. Türkiye’nin imzaladığı ve onayladığı bu sözleşme engellilerin eşit yurttaşlığını sağlayacak tedbirleri öngörmektedir. Devlet Personel Dairesi Başkanlığı’nın verilerine göre darbe girişimi öncesi dönemde 41.000 civarında olan engelli kamu çalışanı sayısının darbeden sonra kaç olduğu kamuoyunun bilgisine sunulmuş değildir. Söz konusu sözleşmenin öngördüğü birçok temel hak bizzat sözleşmeyi onaylayan siyasal iktidar tarafından ihlal edilmektedir.

Gereç-Yöntem

1. Bu çalışma kapsamında, “OHAL Döneminde OHAL nedeniyle ihraç edilen engellilere” ilişkin analiz yapılacaktır.

2. Ayrıca 10 Şubat-15 Mart 2017 tarihleri arasında KESK adına “İhraç Edilen Kamu Emekçileri” Araştırması’nın verileri kullanılmıştır. Bu araştırmaya 4.894 ihraç edilen kişi “geçerli/tutarlı” geri dönüş yapmıştır. Geçerli/tutarlı dönütlerin % 2,88’i (141 kişi) engelli veya kronik hasta olduğunu belirtmiştir.

Bulgular

1- İhraç Edilen Engelli Emekçiler içerisinde; Ortopedik, Görme,

İşitme, Zihinsel, Çoklu engelli olduğunu ifade edenlerin yanısıra süregelen hastalıkları olanların olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1: İhraç Edilen Engellilerin Engel Grupları ve Cinsiyete Göre Görünümü

Engel Grubu	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Fiziksel / Ortopedik	50	9	59	43%	36%	42%	85%	15%	100%
Süregelen Hastalık	32	9	41	28%	36%	29%	78%	22%	100%
Görme	16	3	19	14%	12%	13%	84%	16%	100%
Çoklu	9	3	12	8%	12%	9%	75%	25%	100%
İşitsel	9	1	10	8%	4%	7%	90%	10%	100%
Genel Toplam	116	25	141	100%	100%	100%	82%	18%	100%

2- İhraç Edilen Engelli Emekçilerin savunma hakkı ihlali genel eğilimden farklılaşmamaktadır.

Savunma Hakkı Durumu	Sayı	Oran
Adli-İdari-Açığa Alma vb. oldu	25	18%
İhraç Edilmeden Önce Hiçbir Soruşturma Olmadı.	116	82%
Toplam	141	100%

3- İhraç edilen engellilerin kamu hizmetindeki kıdemi yüksektir. 15 yıl üzeri olan engelliler emeklilik hakkı kazandığı halde ihraç edilmiştir.

Kıdem	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
1-5 Yıl	27	4	31	23%	16%	22%
6-10 Yıl	21	7	28	18%	28%	20%
11-15 Yıl	11	2	13	9%	8%	9%
16-20 Yıl	36	5	41	31%	20%	29%
20 Yıl Üzeri	21	7	28	18%	28%	20%
Genel Toplam	116	25	141	100%	100%	100%

4- İhraç Edilen engellilerin Yaş ve Eğitim dağılımı aşağıda gösterilmiştir.

Eğitim	40 ve Altındakiler Yaş Altı	41 ve Üzeri	Toplam	40 ve Altındakiler Yaş Altı	41 ve Üzeri	Toplam
LİSANS ÜSTÜ	5	7	12	6%	13%	9%
LİSANS	63	35	98	73%	64%	70%
ÖN LİSANS	11	10	21	13%	18%	15%
LİSE VE DENGİ	7	2	9	8%	4%	6%
LİSE ALTI	0	1	1	0%	2%	1%
Genel Toplam	86	55	141	100%	100%	100%

5- İhraç edilen engellileri medeni duruma göre görünümü aşağıdadır.

Medeni Durum	Engelli	Kronik Hastalığı Var	Toplam	Engelli	Kronik Hastalığı Var	Toplam	Engelli	Kronik Hastalığı Var	Toplam
Bekar	21	7	28	78%	22%	100%	20%	19%	20%
Evli	84	29	113	74%	26%	100%	80%	81%	80%
Genel Toplam	105	36	141	74%	26%	100%	100%	100%	100%

6- İhraç edilen engellilerin sendikal üyelik durumları aşağıda gösterilmiştir.

Sendikal Konum	Sayı	Oran
Üye	106	75%
Üye Değil	28	20%
Üye Olması Yasak	7	5%
Toplam	141	100%

7- Engelli ihraçların kurumsal dağılımı

KURUM	SAYI	ORAN
MEB	74	52%
SAĞLIK BAKANLIĞI	16	11%
ADALET BAKANLIĞI	8	6%
İÇİŞLERİ	7	5%

SGK	6	4%
ÜNİVERSİTE	6	4%
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR	4	3%
MALİYE BAKANLIĞI	4	3%
İŞKUR	3	2%
GIDA T.H.B	3	2%
DİYANET	2	1%
DİĞER	8	6%
TOPLAM	141	100%

8- İhraç edilen engellilerin bakım yükümlülükleri

	Var	Yok	Genel Toplam
Bakım Yükümlüğü Genel	95%	5%	100%
Çocuk Bakım Yükümlüğü	84%	16%	100%
Öğrenci Bakım Yükümlüğü	61%	39%	100%
Engelli veya Hasta Bakım	18%	82%	100%

9- İhraç edilenlerin engellilerin barınma durumları;

	Sayı	Oran
Ev Sahibi	31	23%
İpotekli Konut Borcu Var	41	31%
Kiracı	62	46%
Genel Toplam	134	100%

10- İhraç Edilen Engellilerin İhraç Sonrası Ekonomik Durumu;

	Evet	Hayır	Toplam
Yaşadığınız hanede gelir getirici bir işte çalışan kimse var mı?	32%	68%	100%
Ödemekle yükümlü olduğunuz tüketici kredisi borcunuz var mı?	53%	47%	100%
Ödemekle yükümlü olduğunuz başka borçlar var mı?	78%	22%	100%
İşten atıldıktan sonra iş arama faaliyetiniz oldu mu?	79%	21%	100%
İşten atıldıktan sonra gelir getirici bir iş bulabildiniz mi?	9%	91%	100%

11- İhraç Edilen Engellilerin Sosyo-Psikolojik Durumları

	Evet	Hayır	Toplam
İşten atıldıktan sonra aile içi ilişkilerinizde bir olumsuz durum yaşadınız mı?	76%	24%	100%
İşten atıldıktan sonra sosyal ilişkilerinizde bir bozulma yaşadınız mı?	89%	11%	100%
İşten atıldıktan sonra sizinle gerçekleştirilen sosyal dayanışmayı yeterli buluyor musunuz?	19%	81%	100%

12- İhraç Edilen Engellilerin Sağlıkla ilgili Durumları

	Evet	Hayır	Toplam
İşten atıldıktan sonra yararlanabileceğiniz bir sağlık sigortanız var mı?	26%	74%	100%
İşten atıldıktan sonra sağlığınızda bir bozulma yaşadınız mı?	82%	18%	100%

Sonuçlar

1. OHAL Kapsamında ihraç edilen engelli ve kronik hasta oranı % 2,88, yaklaşık sayısı ise 2.000¹ kişi civarındadır. 55 farklı ilden ve 19 farklı kurumdan engelli ihraç edildiği beyan edilmiştir. Engelli ihraçlarının % 75'i yakını MEB, Sağlık, Adalet ve İçişleri Bakanlıklarından yapılmıştır.

2. İhraç edilen engellilerin² % 82'si erkek, % 18'i kadındır.

¹ Polis ve Asker ihraçları toplam ihraçlardan düşülerek yaklaşık değer bulunmuştur.
² Kronik hastalar da dahildir.

3. İhraç edilen engellilerin % 82'si ihraç edilmeden önce herhangi bir soruşturma kapsamında ne açığa alınmıştır ne de savunma vermiştir.

4. İhraç edilen engellilerin % 49'u emeklilik hakkını elde etmiş engellilerdir. Önemli bir kısmının ikramiyeleri gasp edilmiş ve ihraç işlemi dolayısıyla verilmemiştir.

5. İhraç edilen engellilerin % 79'u yüksek lisans veya lisans mezunudur.

6. İhraç edilen engellilerin % 80'ni evli, % 95'inin kendileri dışındakilere dair bakım yükümlülüğü, % 84'ünün çocuk bakma yükümlülüğü, % 61'inin öğrenci bakım yükümlülüğü ve % 18'inin kendileri dışında engelli veya kronik hasta bakım yükümlülüğü bulunmaktadır.

7. İhraç edilen engellilerin % 46'sı kiracı ve % 31'inin ipotekli konut borcu bulunmaktadır.

8. İhraç işlemiyle işsiz bırakılan engellilerin % 68'i gelir hiç olmayan hanelerde yaşamak zorunda bırakılmıştır. İhraç edilen engellilerin % 79'u iş aramış ama sadece % 9'u iş bulabilmiştir.

9. İhraç edilen engellilerin % 82'si ihraçtan sonra bir sağlık sorunu yaşamasına rağmen sadece % 26'sının sağlık güvencesi bulunmaktadır.

10. İhraç edilen engellilerin % 76'sı aile içi ilişkilerinde ihraç nedeniyle sorun yaşarken % 89'u genel sosyal ilişkilerinde sorun yaşadığını beyan etmiştir. Engelli ihraçların % 81'i kendileriyle gerçekleştirilen sosyal dayanışmanın yetersiz kaldığını ifade etmiştir.

Anahtar Kavramlar: Engelli İhraç Edilenler, OHAL-KHK İhraçları

Kaynakça: KESK, İhraçlar Araştırması 2017 Anketi, BM, Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme, (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/07/20090714-1.htm>)

Veli Saçılık:

Mithat abi sayılar söyledi, öncelikle merhaba tabii. Mithat abi sayıları aktaran bir insan değildir, gerçek bir emekçi aynı zamanda. AKP faşizmine karşı da gayet iyi kafa tutmuş, alanda olmuş. O yüzden kendisiyle yan yana olmaktan gurur duyuyorum. Mithat abi ihraç edildiği gün ben kendimden daha çok üzülmüştüm onun ihraç edilmesine. Bu devlet unutmuyor. Şu kelime var ya, hafıza i beşer nisyan ile malüldür. Bizler vücut olarak malülüz ama unutmakla malül değiliz. Devletin bize neler yaptığını iyi biliyoruz. Bunu hiç unutmuyoruz. O yüzden biz sakat değiliz. Mithat abi Sakatlar Derneği başkanı. Engellilerin mücadelesiyle ilgili önemli işler yaptı. Bugün de ihraçlarla ilişkili anlamda bir simge oldu. Keza ben de ona katılıyorum ve verdiği sayılarda da gördüğümüz gibi binlerce insan var.

Örnekler vermek istiyorum size. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında çalışıyordum ben. Mithat abi de İşkur'da. Zaten işin şu kısmı çok açık. Trajik daha doğrusu. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı engellilerle ilişkili işler yapar esasen. İşkur da engelliler ve diğer işsizlere iş bulmakla uğraşır ama onlar bugün onunla uğraşmıyorlar, bizi işten atmak için uğraşıyorlar. Buradan bakana seslenmek istiyorum, mağdure hanıma. Hollanda kapılarında kendisi böyle hemen mağdur oldu, bize orada çay bile

vermediler gibi şeyler söyledi.

O vicdansız kişi bizi bir gece KHK'sı ile işimizden attı. Ve yıllarca emek verdiğimiz kendi kurumumuzdan, kapıya nöbetçi dikerek, özel eşyalarımızı bile almamıza engel oldu. İşte biz o unutan hafıza değiliz, biz onu unutmayacağız. O kadın orada kendisini mağdur olarak anlatırken gerçek mağdurun kim olduğunu biz herkese anlatacağız, anlatıyoruz da. O şunu bilmeli. Yattığı yerden insanların işlerini yok etti. Ayrıca Ensar vakfını unutmadık. Yüzlerce çocuğu o cemaatlerin eline teslim etti. Ne olduğunu gördük. Birkaç tanesini izleyebildik, çoğunu izleyemiyoruz. Bunlar sorumludur. Sadece bizi işten atmakla değil, çocuklarımızın geleceğini, bakıma muhtaç çocukların geleceğini yok ettikleri için suçludurlar. Biz onu için engelliler olarak herkese buradan çağrı yapıyoruz. Özellikle kendisini sağ tarafında hisseden, KESK'li olmayan engelli memurlara, kamu emekçilerin de sesleniyoruz.

Zaman zaman bize söylüyorlar, takdir ediyoruz sizin mücadelenizi diyorlar. Takdir etmek yetmez. Alanda mücadele etmek gerekir. Uzaktan takdir istemiyoruz biz, alana ineceksiniz, hesap soracaksınız. Sizi bir gece KHK'sı ile atan kişilerden hesap soracaksınız. Bizi işten atarken bunlar Mithat'ı Veli'yi süründürelim diye yapmadılar. Bunu KESK'i bitirelim diye, iş güvencesini ortadan kaldırmak için yaptılar. Biz bugün işsizliğimizin bütün toplumu teslim almak üzere yapılmış bir saldırı olduğunu biliyoruz. Bu bilinçle hareket ediyoruz. O yüzden onların bize yaptıklarını unutmuyoruz, unutturmuyoruz. Her yerde söylüyoruz.

Şunu söyleyeceğim. İşimizden atılırız. Biliyorsunuz, Tunus'ta mücadele bir işportacı gencin kendisini yakması ile başlamıştı. Bizim isyan etme hakkımız var. Örgütümüzle birlikte KESK'le birlikte isyan etme hakkımız var. Tek tek de isyan etme hakkımız var. Ben 140 güne yakındır Yüksel Caddesinde direniyorum. Ben direniyorum derken, bir şeyden bahsettim engelliler olarak. Şu anda orada 5 kişi ve artan bir şey var. Nuriye Gülmen ve Semih Özakça açlık grevinin 24. Günündeler. Defalarca devletin saldırısına maruz kaldık. Şuradaki iz, vücudumdaki bir sürü iz. Yapılan şu. İnsan hakları anıtının önünde duruyorsun ve polis geliyor kafanı kırıyor. Yaptığın yasadışı diyor. Yasadışı mı, akademisyen arkadaşlarımız söylesin. Değil.

Bunu defalarca tekrarlıyor. Malatya'daki arkadaşların tek yaptığı şey bir bankta oturup işimi geri istiyorum demek. Ve 64. kez gözaltındalar. Buradan insan hakları alanında çalışan arkadaşlarıma sesleniyorum. Bu Guinness rekorlar kitabına girebilecek bir şey halini aldı. 64 kere gözaltı.

Şimdi biz aynı zamanda KESK olarak Sakarya'da her hafta sonu oturuyoruz. Bakırköy'de öyle. Ama bunlar yetersiz. Yetmiyor. Herkes aynı Mahmut Konuk'un yaptığı gibi işyeri önünde, Cemal Yıldırım'ın yaptığı gibi işyerlerinde direnişe başlamak zorunda. Sayın akademisyen arkadaşlarım durumun ne kadar vahim olduğunu sayılarla bize gösterdi. Biz sayı saymaktan öte mücadele yollarını açmayı düşünmeliyiz. O alanlarda OHAL var, siz bu eylemi yapamazsınız diyor. Biz 144 gündür yapıyoruz bu eylemi. OHAL var. Demek ki yapılıyor. Yani ısrar edersek vücudumuzun eksikliğine aldirmeden, Mithat abinin ayağı yok, benim kolum yok, biz birleşip voltranı oluştururuz onunla.

O gün, Mithat abinin ihraç edildiği gün, şunu söylemiştik. Bizim ayağımız sakat olsa da dimdik ayakta olacağız. Kolumuzun biri olmasa da diğerini havaya kaldıracamız dedik. Biz bunda kararlıyız, neden. Sadece bizim ekmeğimizi elimizden almadılar onlar, bizim özgürlüğümüze onurumuza kastettiler. Biz özgürlüğümüz ve onurumuz için her türlü direnişe hazırız. Biz buna boyun eğmeyiz. Bugünkü sessizliğimiz, beklentilerimiz var. Anlıyorum ama biz bunları aşacağız. Son söz tabii ki herkes bitse de gitsek diyor ama.

Son söz şunu söylüyorum. Direnişte olan herkes bu bireysel olur örgütlü olur KESK'le birlikte olur, herkesin yanına gidip oturmak lazım. Ben kendi anlayışımдан olmayan insanların gittim yanına oturdum. Kendi içimizdeki grupsal ayrılıkları bir kenara bırakıp direnenin yanına oturmalıdır. Yıllardır farklı yapılardan diye liste yarışlarına girdik. Gittim Cemal Yıldırım'ın yanına oturdum. Çok güzel insan. Mahmut Konuk çok güzel insan. Acun Karadağ çok güzel insan. Biz birbirimizin yaralarını sararsak, birbirimizin yanına oturursak, bu mücadeleyi kazanacağız. Son olarak şunu söylüyorum. Yüksel caddesindeki direnişi buradan çıktığınızda ziyaret ederseniz ben ve arkadaşlarım mutlu olacak. Mücadele de artacak. Emekçiyiz haklıyız ve mutlaka ve mutlaka kazanacağız!

II. BÖLÜM

İl Tebliğleri Ve Değerlendirmesi

MERKEZ KOMİSYONLAR

İhraçların Sosyal Sonuçları

Başkan: Doç.Dr. Mustafa Kemal Coşkun,
Üyeler: Sinan Ok, Özden Kaya, Günhan Şimşek

İhraçların Ekonomik Sonuçları

Başkan: Dr. Nail Dertli,
Üyeler: Erşat Akyazılı, Abdürrahim Turhan

İhraçların Psikolojik Sonuçları

Başkan: Arş.Gör.Aysun Gezen,
Üyeler: Müslüme Yıldırım Çınar, Evrim Özdemir, Volkan Sevinç

İhraçların Toplumsal Cinsiyet Boyutu

Başkan: Prof.Dr. Funda Şenol Cantek,
Üyeler: Evrim Özdemir, Fatma Koçyiğit, Sinan Ok

Dayanışma-Örgütlenme, Mücadele Hattı

Başkan: Prof.Dr. Funda Başaran,
Üyeler: Siddık Alan, Enver Gök, Mahmut Konuk, İsmet Meydan, Gönül Kural,

A. İHRAÇ EDİLEN KAMU ÇALIŞANLARINA İLİŞKİN ANKET DEĞERLENDİRMESİ

20 Temmuz 2016 tarihinden bu yana kamu kurumlarından ne olarak kaç kişinin ihraç edildiği bilinmemektedir. Resmi açıklamalar arasındaki tutarsızlıklara rağmen en düşük sayının 110 bin olarak ifade edildiği ancak bu sayının 120 bine kadar çıktığı ifade edilmektedir. Araştırma sonuçları 110 bin varsayımına göre değerlendirilmiştir. İhraç edilen kamu emekçilerinin önemli bir kesimi 40 yaş altı nüfusa dahil yüksek eğitilmiş ve evli kişilerdir.

1.Yaş

KESK İhraç Araştırmasına göre ihraç edilenlerin yaklaşık **% 71'i 20-40** yaş, % 29'u 40-65 yaş aralığındadır. 55 Yaş üstü emeklilik hakkı "d-olup" ihraç edilen kamu emekçilerinin sayısı binlerce olup bu yönüyle bir gün dahi SSK sigorta primi önceki dönemlerde ödenmişse emekli olmak isteyenlerin ikramiyeleri verilmemektedir.

Tablo 1: İhraç Edilenlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

YAŞ GRUBU	ERKEK	KADIN	TOPLAM
20-25	2%	3%	2%
26-30	17%	24%	19%
31-35	24%	27%	25%
36-40	25%	26%	25%
41-45	17%	12%	16%
46-50	9%	6%	8%
51-55	4%	1%	4%
55 Üzeri	1%	0%	1%
Genel Toplam	100%	100%	100%

2. Eğitim

KESK İhraç Araştırmasına göre ihraç edilenlerin yaklaşık % 71'i lisans mezunu, % 17'si ise yüksek lisans veya doktora eğitim düzeyindedir. Yani işten atılanların % 88'i üniversite mezunudur. Önlisans mezunu ihraçların oranı % 8 olarak ifade edildiğinde ihraç edilenlerin % 96'sının lise üzeri eğitim düzeyinde olduğu ifade edilebilir. Türkiye'de "memuriyete" ilişkin güvence/kadro algısından dolayı eğitim yönüyle en nitelikli yurttaşların kamu sektörüne yöneldiği bilinmektedir. Bu yönüyle KHK'lerle işten atılanların eğitim düzeyinin yüksekliği olağan bir sonuçtur. Olağan olmayan sonuç bu nitelikteki deneyimli yurttaşların OHAL ve KHK uygulamaları nedeniyle uzun süreli ve sistematik bir işsizliğe de mahkum edilmesidir. KHK'lerin toplumsal maliyeti bu yönüyle de ülkesel kayba neden olmaktadır.

Tablo 2: İhraç Edilenlerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

EĞİTİM DÜZEYİ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
Lisans	71%	73%	71%
Lisans Üstü	17%	17%	17%
Lise altı	0,3%	0,2%	0,2%
Lise ve dengi	3%	2%	3%
Ön lisans	9%	8%	8%
Genel Toplam	100%	100%	100%

3. Medeni Durum

KESK İhraç Araştırmasına göre ihraç edilenlerin yaklaşık % 82'si Evli olduğunu beyan etmiştir. Evli olanların % 90'ı çocuklarının olduklarını ifade etmişlerdir. Yine Evli olanların % 78'i ihraçtan sonra iş aramalarına rağmen iş bulamadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 3: İhraç Edilenlerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

MEDENİ DURUM	ERKEK	KADIN	TOPLAM
Evli	85%	74%	82%
Bekar	15%	24%	17%
Diğer	1%	2%	1%
Genel Toplam	100%	100%	100%

İhraç etme işleminin dünya tarihinde benzer boyutlarda örnekleri görülmemiştir. Birçok ülkede rejim değişikliği ve darbe durumlarına kitlesel işten çıkarmalar yaşanmıştır. Ancak 15 Temmuz darbesinden sonra Türkiye’de başlayan OHAL-KHK sürecine benzer boyutlarda yüzbinlerce kişinin devlet müdahalesi ile işten atılması ve iş bulabilmenin önüne görülen/görülme engeller konulması yakın siyasi tarihte yaşandığı başka bir ülke yoktur. Ne SSCB dağılırken, ne de Almanya Birleşmesi sürecinde benzer bir resmi işsizleştirme “bu boyutlarda” yaşanmamıştır. Bizzat 12 Eylül 1980 darbesinden sonra işten atılan sayısı bu son süreçte yaşanan işsizleştirmeden daha dar kapsamlıdır. Söz konusu olan “sadece bir işsizleştirme” değil kamusal alana ve kamusal hizmet sunumuna yönelik topyekûn bir hukuk dışıdır. Sadece kamu emekçilerinin kazanılmış hakkı olan güvenceli çalışmaya yönelik olmayan bu sistematik hukuk dışı saldırının hedefi çok yakın tarihte başlanılan “kamu hizmetlerinin piyasalaştırılmasını” da amaçlamaktadır. İhraç edilen yüzbinlerce kamu emekçisinin “çalışma hakkı” “örgütlenme hakkı” “sosyal güvenlik hakkı” ihlal edilirken sistematik ve devlet destekli bir ayıracılık uygulanmaktadır. İhraç edilenlerin bireysel ve toplumsal ilişkileri “resmi gazete” ifşasıyla bozulmaktadır. Söz konusu ihraç işlemi; temel insan haklarının taammüden ihlal edildiği bu süreçte nitelikli bir iş ve çalışma “yaşamından”, zorunlu bir işsizlik/gelirsizlik/ sosyal dışlanmışlık yaşamına doğru bir işlemdir.

4. Sendikal Üyelik Durumu

Araştırmaya katılanların önemli bir bölümü sendikalara üye olduğunu belirtirken % 32’si ya üye değil ya da üye olamamaktadır.

İşten atılanlar içerisinde Polis ve Asker sayısı önemli boyuttadır. İnsan Hakları Ortak Platformu'nun (İHOP) tespitine ek olarak 689 sayılı KHK ile ihraç edilenler dahil edildiğinde ihraç edilen polis ve asker sayısı **otuzbin** kişinin üzerine çıkmıştır.

Tablo 4: İhraç Edilenleri Sendikal Durumlarına Göre Dağılımı (I)

SENDİKAL DURUM	ERKEK	KADIN	TOPLAM
Bir Sendikaya Üye	67%	72%	68%
Üye Değil	20%	27%	22%
Üye Olması Yasak	12%	1%	10%
Genel Toplam	100%	100%	100%

Bu yönüyle KESK İhraç araştırmasına katılım gösterenlerin yaklaşık % 10'u polis veya asker olduğunu ifade etmiştir. Polis ve Askerler dışında da herhangi bir sendikaya üye olmadığı halde ihraç edilen oranı % 22'dir.

30 Nisan 2017 tarihi itibarıyla KESK üyesi olup ihraç edilen kamu emekçisi sayısı 3.251 kişi olup toplam ihraçlar içerisinde yaklaşık % 3 civarındadır. İhraç Edilen Kamu Emekçileri Araştırmasına göre KESK'e bağlı sendikalara üye olup ihraç edilenlerin içerisinde kadın oranı yaklaşık % 26'dır. Polis/Asker ihraçlar ve herhangi bir sendikaya üye olmayan ihraçlar hariç tutulduğunda diğer sendika ve konfederasyonlara üye olan ihraç oranı çok yüksek düzeydedir. Ancak KESK dışındaki sendika ve konfederasyonların üyelerinin yaşadığı ve hukuksuzluğa karşı açık bir tavır alıp resmi bir açıklama yapmadığı gözlenmektedir. Söz konusu İhraçlar araştırmasına katılım gösterenlerin sendikal durumuna göre cinsiyet dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Genel olarak ihraçlar içerisindeki kadın oranı % 23 iken bu durum polis/asker grubunda % 3 kadın oranı olarak ifade edilmiştir.

Tablo 5: İhraç Edilenlerin Sendikal Durumlarına Göre Dağılımı (II)

SENDİKAL DURUM	ERKEK	KADIN	TOPLAM
Cihan Sen	76%	24%	100%
Kamu-Sen	80%	20%	100%
KESK	74%	26%	100%
Memur-Sen	77%	23%	100%
Diğer Konfederasyonlar	81%	19%	100%
Üye Değil	72%	28%	100%
Üye Olması Yasak	97%	3%	100%
Genel Toplam	77%	23%	100%

5. Kıdem Durumu

İhraç edilenlerin önemli bir kesimi son 15 yıl içerisinde AKP iktidarları döneminde kamu emekçisi olmuştur. Kıdemi 15 yılın altında olarak ifade edilen ihraçların oranı % 61,4'tür. Kadınlarda bu oran daha da yükselerek % 69,2 şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 6: İhraç Edilenlerin Kıdem Durumlarına Göre Dağılımı

KIDEM	ERKEK	KADIN	TOPLAM
1-5 Yıl	20,50%	27,65%	22,13%
6-10 Yıl	25,93%	28,46%	26,50%
11-15 Yıl	12,72%	13,11%	12,81%
16-20 Yıl	25,34%	19,57%	24,03%
20 Yıl Üzeri	15,50%	11,22%	14,53%
Genel Toplam	100,00%	100,00%	100,00%

6. Bakım Yükümlülüğü

İhraç edilenlerin % 94'ü kendisi dışında en az bir kişiye bakma yükümlülüğü olduğunu ifade etmiştir. Bu yönüyle ihraç işlemi sadece ihraç edileni değil bakmakla yükümlü olduğu çocuk, öğrenci, yaşlı, engelli gibi yakın/akraba/aile efradını da mağdur etmiştir. Yüzbinlerce kişinin doğrudan hukuksuzca mağdur edilmesi milyonlara ulaşan dolaylı mağduriyetlerle sonuçlanmıştır.

Tablo 7: İhraç Edilenlerin Bakım Yükü Ağırılığı

BAKIM YÜKÜMLÜLÜĞÜ	VAR	YOK	TOPLAM
Kendisi Dışında Bakımla Yükümlü Olduğu Kimse Var Mı?	94%	6%	100%
Çocuk Bakım Yükümlülüğü Var Mı?	78%	22%	100%
Engelli/Daimi Hasta Bakım Yükümlülüğü Var Mı?	10%	90%	100%
Bakmakla Yükümlü Olduğu Öğrenci Var mı?	55%	45%	100%

7. Çocuk ve Bebek Bakım Yükümlülüğü

İhraç edilenlerin % 82'sinin evli olduğu ve evli olanların % 90'nının çocuk sahibi olduğu yukarıda ifade edilmişti. Araştırma sonuçlarına göre toplam ihraçların % 78'inin "Çocuk Bakma Yükümlülüğü" bulunmaktadır. Bu yönüyle yüzbinlerce çocuğun temel ekonomik ve sosyal hakkı da KHK ihraçları yoluyla kısıtlanmış ve ihlal edilmiştir.

İhraç edilenlerin içerisinde kendileri veya eşleri "gebelik veya emzikli olma durumlarını" yaşarken ihraç edilen önemli bir kesim bulunmaktadır. Bu durum yüzbinlerce kişinin dahil edildiği bu hukuk dışı uygulama kapsamında araştırmaya katılanların ifadelerine şu şekilde yansımıştır.

“08.08.2016 tarihinde açığa alındım. 5 ay sonra ihraç oldum. Sanırım gerekçe konut kredim. Açığa alındığında eşim 3. çocuğumuza hamileydi. Üzüntü ve stres nedeniyle 1 ay erken doğum yaptı. Akabinde göreve iade beklerken kışın ortasında, maaşımı bir hafta kala resmi gazete ile ihraç oldum. Ama halen nedenini bilmiyorum.”

“3 aylık hamile iken gözaltına alındım. Yaşadığım strese bağlı düşük tehlikesi geçirdim. Doktorun raporu üzerine adli kontrol şartı ile serbest bırakıldım”

“5 haftalık hamileyim ve bebeğimle ilgili sağlık sorunları yaşıyorum.”

“8 aylık hamile iken işten atıldım bu nedenle çalışmaya bile başlayamadım”

“7 aylık hamileyken işten atıldım. Bebeğim, ben, eşim ve ailem bu süreçten çok olumsuz etkilendik. Annemde ve kayınbabamda strese bağlı hastalıklar ortaya çıktı (Zona ve Tansiyon gibi)”

“Annem kansere yakalandı. Doktora göre son 5 ay hızlanmış.4 yıllık tedavi sonrası gerçekleşen hamilelik sonrası bebeğimizi düşürdük.”

“Bu dönemde annem ve babam sağlık sorunları yaşadı, eşim hamile idi bebeğimizi kaybettik.”

“Eşim 6 aylık hamile oda açığa alındı. Zaten riskli gebelik durumu vardı. Şimdi sürekli doktor kontrolünde. Annem üzüntüden yüksek tansiyon hastası oldu.”

“Eşim hamile idi ve bebeğimizi bu sıkıntılı süreçlerin etkisi sebebiyle kaybettik.”

“Eşim hamile olduğu için sütü kesildi ve çocuğum hiçbir suçum olmadığı halde anne sütünden mahrum büyüdü. Psikoloji diye birşey kalmadı. Suç diye birşey yok ortada. 6 gün gözaltı sonra serbest bırak sonra 2 gün gözaltı serbest bırak. Buna hangi eş hangi anne baba dayanır.”

“Eşim hamile sosyal güvencesi yok zorlanıyorum.”

“Eşim hamile ve stresten düşük riski geçirdi.”

“Eşim hamile ve şu süreçte düşük tehlikesi ile karşı karşıya kaldı. Bu yapılan zulümler cinayete teşebbüstür.”

“Eşim hamileydi erken doğum riski oluştu.”

“Eşim hamileydi ve çok şükür bebeğimiz doğdu hastane masrafları çok zorladı. Bebek doğduktan sonra masraflarımız daha çok arttı. Elim kolum bağlı bir sonuç çıkmasını bekliyorum bir an önce. Şimdide ben hastalandım sağlık güvencem olmadığı için hastaneye dahi gidemiyorum.”

“Eşim tutuklu ben hamileyim ikimizi de ihraç ettiler. Yaşama Sevincimi isteğimi kaybettim.”

“Eşıme hamile haliyle yaşattıkları yeter. Her telefon her kapı çalışında ağlama nöbetleri ne giriyor. Kızım ergenlik çağında oğlum 2 aylık oldu. Suçumuz yokken aylardır çekiyoruz.”

“Eşimin hamilelik dönemine denk geldi. Bu açıdan özellikle eşim psikolojik açıdan zor bir hamilelik süreci geçirdi. Yaşadığımız kentten iş bulmak için ayrılmak zorunda kaldık.”

“Eşimle birlikte atılmam ve eşimin 8 aylık hamile olması mağduriyetimizi katladı.”

“Evimizi polis bastı. Çocuklarımın psikolojisi bozuldu. Hamileliğim çok kötü geçti. Hamile olmasaydım tutuklanacaktım. Eşim de aynı süreçleri yaşadı.”

“Görme engelliyim psikolojik sıkıntılardan her geçen gün sağlığımı kaybediyorum. Esim hamile evim kredi elden vermem gereken çok borcum var maddi ve manevi olarak çok zor durumdayım.”

“Hamile olduğum halde 3 gün gözaltında tutuldum. Eşim tutuklandı.”

“Hamileliğimin son zamanları olduğu için bebeğim çok zarar gördü ve gelişimi yavaşladı.”

“Hamileliğimin 7.ayında ihraç oldum psikolojim alt üst oldu ve bebeğimin sağlığı tehlikeye girdi”

“Hamileydim. Bebeğim kim bilir nasıl etkilenmiştir.”

“Hiçbir yerde iş bulamadık. Hamileydim doğum 2 gün geç kalsa doğum parası sigortam biteceği için ödeyemeyecektik. Evimiz kira. Terörist damgası yemek de cabası.”

“İş arama faaliyetlerim hep sonuçsuz kaldı insanlar iş vermekten korkuyor. Hamileyim eğer hamile olmasaydım hain damgasıyla dolaşımtansa ölmeyi tercih ederdim. Ama adalet bürgün herkese lazım olacak ve o gün alenimin aklıyla hain olmadığımı haykıracağım”

“İşten Atılmadan önce eşim 7 aylık hamile idi, Eşimi doktora götürecek kontrol yaptıracak para bulamadım, evime ekmek götürecek para bulamadım, eşimle yaşadığım rahatsızlıklar cabası, psikolojik olarak çöktüm çünkü suçsuzum, belirtilen hiç bir kritere uymuyorum, aksi ben bu hainlere en fazla karşı çıkanlardan birisi olarak bu duruma düşmek bizleri fazlasıyla yıprattı.”

8. Engelli/Daimi Hasta Bakım Yükümlülüğü

Araştırma sonuçlarına göre toplam ihraçların yaklaşık % 10'unun bakmak zorunda olduğu “Engelli veya Daimi Hasta” bir yakını bulunmaktadır. Bu yönüyle yaklaşık onbinlerce “engelli ve daimi hastanın” temel ekonomik ve sosyal hakları dışında sağlıklı yaşam hakkı da KHK ihraçları yoluyla kısıtlanmış ve ihlal edilmiştir. Engelli kamu emekçisi iken ihraç edilenler hakkında 5.7. Bölümde ayrıntılı bilgi sunulmaktadır. Yaklaşık 2.000 Engelli ve/veya Daimi Hasta olan kamu emekçisinin ihraç edildiği tahmin edilmektedir.

9. Öğrenci Bakım Yükümlülüğü

Araştırma sonuçlarına göre toplam ihraçların % 55'inin bakmakla yükümlü olduğu “öğrencisi” bulunmaktadır. Bu yönüyle yüzbinlerce çocuğun temel ekonomik ve sosyal hakları dışında ayrıca temel eğitim

hakki da KHK ihraçları yoluyla kısıtlanmış ve ihlal edilmiştir. Yaklaşık 400.000 öğrencinin KHK ihraçları nedeniyle temel eğitim haklarında olumsuz etkilenme gerçekleşmiştir. Bu süreç uzadıkça eğitim sürecinden kopmalara neden olmaktadır.

10. Konut Ve Barınma Durumu

İhraç edilen kamu emekçilerinin önemli bir kesimi yaşadıkları yerlerden göç etmek veya yaşadıkları evleri boşaltıp başka yerlere taşınmak zorunda kalmışlardır. Ancak barınma durumu ile ilgili en temel sorunlardan biri borçlu/ipotekli/yüksek taksitli evlerde yaşayanlara ilişkindir. Taksitlerin ödenememesi durumunda evin satılması ve çoğunlukla yılların birikimi olan tasarrufun bankalara verilmesi durumları sıklıkla yaşandığı ifade edilmiştir. Araştırmaya katılan ihraçların % 46'sı kiracı olduğunu, % 26'sı İpotekli konut kredisi borcu olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 8: İhraç Edilenlerin Barınma (Konut) Durumları

BARINMA DURUMU	ERKEK	KADIN	TOPLAM
Aile Yanı	7%	10%	8%
Ev Sahibi	20%	21%	20%
İpotekli Konut Borcu Var	26%	26%	26%
Kiracı	47%	43%	46%
Genel Toplam	100%	100%	100%

Özellikle ihraç nedeniyle yakın/akraba bir kişinin evine taşınanlar, tasarruf amacıyla evlerini birleştirenler veya aile yanına taşınanların “sığıntı olma” durumunu yaşadıkları ve bunun sosyo-psikolojik bir baskı ortamı oluşturduğu ifade edilmiştir.

B. İHRAÇLARIN TOPLUMSAL SONUÇLARI

Doç.Dr. M.Kemal Coşkun

Giriş

OHAL uygulamaları kapsamında KHK'lerle işsiz bırakılan yüzbinlerce kamu emekçisi ve ailelerinin içinde bulunduğu durumun sosyal birçok boyutu bulunmaktadır. Kitlesel işten atmalar; aile, akrabalık, arkadaşlık/ iş arkadaşlığı, komşuluk, gibi genel sosyal çevrede sorunlara neden olmuştur. Ayrımcılık, sosyal dışlanmışlık ve statü kaybı gibi sorunları tetikleyen bu durum geleceğe dair güvensizlik, yalnızlaşma ve ümitsizliğe neden olmaktadır. Buna ek olarak bireylerin siyasal katılma düzeyleri olumsuz etkilenmiştir. Bu kapsamda tüm Türkiye genelinden gönderilen tebliğlerden ortaya çıkan sosyal sonuçlar bu tebliğde sunulmuştur.

1. İhraçlar Aile ve Akrabalık/Komşuluk İlişkilerini Bozuyor.

İşsizliğin en fazla etkilediği kurumlardan birisi ailedir. Özellikle ailenin gelirinin tek kişi tarafından sağlandığı durumlarda işsizlik aile içi ilişkilerin zedelenmesinden aile bağlarının kopmasına kadar pek çok probleme neden olabilmektedir. İşsizlikle birlikte birey, ailesinden ve

çevresinden aldığı sosyal ve psikolojik desteği kaybetmektedir. Kendisini yalnız ve dışlanmış hissedebilmektedir. Bu dışlanmışlık duygusu bireyin diğerlerine kin ve öfke duymasına kadar gidebilmektedir.

Toplumsal ihraçlara karşı ‘sosyal izolasyon’ uyguladığı, bununla beraber toplumun ihraçlara karşı iletişimsizlik yolunu seçtiği de genellikle karşılaşılan sorunlar arasındadır.

KESK Tarafından gerçekleştirilen “İhraç Edilen Kamu Emekçileri Araştırması’nda” ihraç edilenlerin aile ve akrabalık ilişkilerinde olumlu ve olumsuz etkiler olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın sonucuna göre ihraç edilenlerin % 73’ünün aile içi ilişkilerinde, % 90’ının sosyal ilişkilerinde bozulma yaşanmıştır. Ankette sorulan “İşten atıldıktan sonra aile içi ilişkilerinizde bir olumsuz durum yaşadınız mı?” sorusuna verilen yanıtlar aşağıda gösterilmiştir.

Aile ilişkilerinde bozulma var mı?	Araştırmaya Katılan İhraç Sayısı	Oranı
Evet Diyenler	3.441	70%
Hayır Diyenler	1.344	27%
Diğer Yanıtlar	109	2%
Toplam	4.894	100%

KHK’ler sonucunda yaşanan işsizlik ve diğer durumlar boşanma ve velayet davalarında artışa yol açmıştır. Genç erkek ve kadınların işsiz kalmasıyla evlenebilecek durumdaki bu bireylerin evlenmelerini geciktirmekte ve evlenmelerine engel olmaktadır. Evli çiftlerden birinin KHK ile meslekten ihraç edilmesi durumunda çiftler, çocuklarının mağdur olmaması, mal varlıklarının korunması vb. sebeplerle anlaşmalı boşanma yoluna gitmek zorunda kalmaktadır. Boşanmış ve çocuğu bulunan ebeveynlerden, çocuğun velayetine sahip ebeveynin KHK ile ihracı durumunda yine anlaşmalı velayet davası açılmakta ve çocuğun velayeti diğer ebeveyne geçmektedir. Aile mahkemelerinin

üyeleri, kimi çiftlerin bütün bu süreçte birbirinden gerçekten koptuğunu ve çocukların velayet davalarının çok büyük kavgalarla geçtiğini ifade etmektedir. Araştırmaya katılanların ifadelendirmeleri aşağıdadır.

“Boşandım. Sağlığım bozuldu. Evimi bırakıp annemin yanına taşındım. Bütün birikimim tükendi. Hâlâ borçlarım var. Daha birçok şeyler...”

“Boşanma aşamasındayım. Herkesin bana acıdığını düşünüyorum.”

“Boşanmak üzereyim ve bir oğlum var. Aslında sadece resmi işlemler kaldı diyebilirim”

“İşten çıkarıldığım için eşim boşanma davası açtı”

“Bu yaştan sonra baba eline bakar olduk. Eşimle aram bozuk. Boşanma seviyesine geldik. Oğlumun ihtiyaçlarını karşılayamıyorum. Toplum içinde haksız yere suçsuz yere dışlanır olduk.”

KESK’e bağlı sendikaların üyeleri genellikle aile ve akraba çevresinin yakın destek sunduğunu belirtmiştir. “Yapılan haksızlığın kabul edilemeyeceği, ihraç ile yaratılan mağduriyetin bir an önce giderilmesi yönünde bir tavır sergiledikleri ifade edilmiştir. Kimi aileler de çocuklarının suçsuzluğuna inanmakla beraber çocuklarına korumacı bir tutum takınarak süreçte gelişebilecek eylem ve etkinliklerden uzak durmaları yönünde yaklaşımlar gösterdikleri görülmüştür. İhraç edilenler ile aileleri arasında sosyal ilişkilerde dayanışma ilişkisi gelişirken akraba çevresinde ise kısmi anlamda ilişkilerde zayıflamaların görüldüğü” ifade edilmiştir. Ancak genel olarak ihraç edilenlerin sosyal ilişkilerinin bozulduğu ifade edilmektedir. İhraç edilenlerin ilgili ifadeleri aşağıdadır.

“Akrabaları suçluyu gibi imaları evden çıkamaz hale getirdi”

“Akrabalarım, iş arkadaşlarım, tanıdıklarım bana cüzzamlıymışım gibi davrandı iş başvurularımda öle duyan kaçtı. Hepsini Allah a havale ediyorum”

“Bir mağduriyetimiz de bazı akraba ve arkadaşların suçluymuşuz

gibi davranışları.”

“Ben ve ailem, akrabalarımıza durumu izah edemedik, anlatamadık...”

“Çevremizden akrabalarımızdan olumsuz tepkiler alıyoruz bu da beni ve ailemi yıpratıyor ve çok üzüyor bunları hak etmedik”

“Çok ciddi maddi sıkıntı çekiyoruz, çok adice bir suçlama ile karşı karşıyayız. Akrabalarım en başta kayınbirader ve bacanaklarım olmak üzere herkes bizi aramayı dahi korkuyor, herkesi bir korku sarmış. Kendi annem ve kardeşlerim dışında herkes bir anda düşman oldu.”

2. İhraçlar Arkadaşlık ve İş Çevresi İlişkilerini Bozuyor

İhraçlarla beraber yaratılan korkunun iş yerlerinde bariz hissedildiği görülmüştür. Bu korkunun sonucunda işyerinde ihraç edilen çalışma arkadaşına karşı göstermesi gereken insani dayanışmanın yeterince gösterilmediği ifade edilmiştir. Çalışma arkadaşını telefonla aramama, aynı ortamları paylaşmama, gördüğü yerde görmezden gelme, sıcak ilişki geliştirmeme vb. tavırların gösterildiği ifade edilmiştir. Yukarıda ifade edilen tutumların kurum amirlerinde daha bariz gözlemlendiği, ihraç edilen personeli ile temel insani ilişkiden dahi kaçındığı dile getirilmiştir.

İhraç edilenlerin yaşadığı sosyal çevrenin dokusuna göre yaklaşımlarda farklı tavırların gösterildiği ifade edilmiştir. İhraç edilenlere karşı aynı sosyal yapıda bulunanların yakın ilişki içinde olup, dayanışma göstererek sahiplendiği ifade edilmiştir. Farklı sosyal yapıda bulunanların ise olması gereken insani yaklaşımları göstermediği, uzak durdukları, kimi zaman suçlayıcı ifadelerle ve dışlayıcı tavırlar sergiledikleri görülmüştür.

KESK tarafından ihraçlarla gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerde ve İhraç Edilen Kamu Emekçileri Araştırması sonuçları içerisinde “arkadaşlarla ilişkiler üzerine” değerlendirmeler yapılmıştır. Örnek ifadeler;

“Arkadaş bildiklerim özellikle eşim tutuklandıktan sonra telefonumu bile açmadılar yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmeyen insanlar televizyondaki söylenen yalan yanlış bilgilere inandalardı bana inanmadılar”

“Arkadaş ilişkilerimiz iyice zayıfladı. Kimse yüzümüze bakmıyor. Sanırım onlarda korkuyor.”

“Geçen gün okuldan bir arkadaşım ile karşılaştım. İhraç edildiğimden beri ilk kez karşılaştım. Öyle bir bakışı vardı ki! ‘Vah vah hocam, ne oldu böyle ne hale düştün!’ der gibiydi.”

“Eski iş arkadaşlarım ve sosyal arkadaşlarımın bir kısmı mesafeli davranmaya başladı. Kimisi de telefonuma dahi cevap vermiyor. İnsanlar sindirildi adeta.”

“Maddi manevi kayıplar bir yana yıllarca çalışıp çabalayıp elde ettiğim mesleğim savunmam bile alınmadan elinden alındı. Ailem haricinde herkes kapısını kapattı; komşular, akrabalar, iş arkadaşları.. Sürekli hasta bir oğlum var ve eşim de ihraç oldu. Maddi olarak zordayız. Öğretmenim ve özel okul/ dersanelerde iş aradım. Benim durumumda olanların çalıştırılmayacağına dair yazı geldi dediler ve iş bulamadım. Mutsuzum, çocuklarımın geleceği için kaygılıyım”

Bunun yanında KESK’e bağlı sendikaların üyeleri arasında dayanışmanın daha yoğun olduğu örnekler de vardır.

“İhraç edildikten sonraki süreçte bizimle aynı dünya görüşüne sahip olan, olmayan, velilerimiz, öğrencilerimiz, arkadaşlarımız, ailelerimiz kısacası herkes ziyaretimize geldi. Bu ziyaretler yaklaşık 5 gün kadar sürdü. O süreç içinde kendimizi hiç yalnız hissetmedik. Şüphesiz bunda okuldaki iş arkadaşlarımızla, velilerimizle ve çocuklarımızla kurduğumuz yalansız ve sadece insan temelli ilişkilerimiz etkili oldu”.

“KESK İhraç Edilen Kamu Emekçileri Araştırması’nda “İşten atıldıktan sonra sosyal ilişkilerinizde bir bozulma yaşadınız mı? Sorusuna katılımcıların % 90’ı evet yanıtı vermiştir.

Sosyal ilişkilerinde bozulma varmı?	Araştırmaya Katılan İhraç Sayısı	Oranı
Evet Diyenler	4.357	89%
Hayır Diyenler	493	10%
Diğer Yanıtlar	44	1%
Toplam	4.894	100%

Arkadaşlık ve diğer sosyal ilişkilerin bozulmasında önemli bir etken olarak ifade edilen durum; “kimi kesimler tarafından “terörist unsurlar olarak” gösterilmeye çalışılmak, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan personelin ihraç edilen kişilere karşı ön yargılı davranmaları, sosyal iletişimde dışlanma sonuçlarından dolayı sosyo psikolojik yönden sorunlara yol açmaktadır.

Öte yandan, belirsizlik ve bekleme ortamının yaratılması, devletin muhalif kişiler/kesimlere sopa göstermesinin bir biçimidir. Kimin ne zaman ne sebeple ihraç edileceğinin belli olmaması, kişilerin sesli olarak eleştirilerini dile getirmesini engellemektedir. Son zamanlarda artan sendikalardan istifa, sokak protestolarına katılımın azalması vs. tam bu belirsizlik şiddetinin etkileridir.

3. İhraçlar Sosyal Statü Kaybına ve İtibarsızlaştırmaya Neden Oluyor.

Devlet memuru olarak çalışırken işten atılanların % 71'i lisans mezunu, % 17'si ise Yüksek lisans veya doktora eğitim düzeyindedir. Yani işten atılanların % 88'i üniversite mezunudur. Ön lisans mezunu ihraçların oranı % 8 olarak ifade edildiğinden ihraç edilenlerin % 96'sının lise üzeri eğitim düzeyinde olduğu ifade edilebilir. Hem yüksek eğitilmiş hem de nitelikli ve “itibarlı” bir işten “nitelikli bir işsizlik” durumuna düşmenin sosyal ilişkileri olumsuz etkilediği görülmektedir.

“Şimdiye kadar hayatının tüm pratikleri kamu hizmeti yapmak

üzerine kurulu kişiler, işlerini dolayısıyla da uzmanı oldukları ve belki de yapmayı bildikleri tek işi kaybettiler. İş kaybetmek beraberinde sosyal statüyü de kaybetmeyi getirebiliyor. Devletin ihraç edilenlere yönelik kriminalize edici dili, ihraç edilmiş olanların (çok tehlikeli) suçlular olarak resmedilmesi, statü kaybını daha da pekiştirmektedir. Kriminalize edilen kişiler, toplumsal yaşama tam ve özgürce katılımı zorlanabilmektedir. Pek çok kişinin ihraç edildiğini yakın çevresinden ve hatta ailesinden sakladığını biliyoruz ve bu zorlu süreç KHK ile ihraçların kriminalize edilmesinden kaynaklanmaktadır.”

“Sosyal çevremizden gelen bizlere yönelik tutum ve davranışlar, bizi toplumun belli kesimlerinden soyutlamıştır. Girdiğimiz hemen hemen her ortamda(bakkal, manav, fırın, kuaför vb.) insanların acıyan bakışlarla karşılaşmaları, acımanın ötesinde kuşku dolu, önyargılı ve güvensiz tutumları sosyal etkinlik alanındaki hareketliliğimizi ve özgürlüğümüzü kısıtlar hale getirmiştir. Alacağımız eşyanın, gideceğimiz yerin ve yaptığımız her davranışın bir hesabını vermek zorunda hissediyor oluşumuz, özgürce yaşamamanın önünde büyük bir engel oluşturmuştur.”

“Babam kahvede benim için tartışmış, benim hakkımda olumsuz konuşan kişiler yüzünden artık gitmiyor”.

“Eşim, benim çalıştığım kurum sebebiyle soruşturma geçirmekte, yeşil pasaportum bakanlık onayına tabi olduğundan Amerika’daki kongreye (yanlış anlaşılma korkusundan) gidemedim ve her yeni KHK da eşimin de işini kaybetme tehlikesinden aile içinde gerginlik yaşıyoruz. Kilo kaybı, uykusuzluk, aile içi gerginlik, psikolojik sorunları(dışlanma, değersizleştirilme, yalnızlık, sahipsizlik gibi) da eklemek isterim...”

“Menier hastası oldum günlerce gözümü açamayıp başımı kaldıramadım, üzüntüden bebeğimi kaybettim ve sokağa çıkma fobim başladı. Bulunduğum şehirde bulunan tüm gün eğitim veren bir okula çocuğumu gönderdiğim ve o okul ile anlaşmalı tek banka faizsiz olduğu için kredi çektiğim için ihraç oldum, 1 yıl önce okuldan da bankadan da ayrılmıştım, eğitim bilsen tlf bile çıkmadı, beni hemen görevime iade

etsinler demiyorum suçum varsa yargılasınlar ama ben KESK'i böyle bilmiyordum size ve sizleri yetiştiren ana-babaya helal olsun".

4. İhraçlar “Şehir içi ve Ülke İçi ”Göçe Neden Oluyor

Yüzbinleri aşan sayıda ihraç edilen kamu emekçilerinin yaşam koşulları, ihraç sonrası uygun olmadığından kendileri veya aileleri ile birlikte yer değiştirmek zorunda kalınmaktadır. Aynı şehrin içerisindeki konum değiştirmelerin ötesinde “memlekete geri dönmek, anne babanın yanına geri dönmek, aile yanına taşınmak...” şeklinde ifade edilen durumun önemli nedenlerinden biri ekonomik koşullar olmaktadır. Ancak ekonomik koşulların ötesinde, mevcut ortamdaki dışlanma duygusuna karşın “dayanışma” arayışı şeklinde bir göç ihraçların temel sonuçlarındandır.

KESK İhraç Edilen Kamu Emekçileri Araştırmasına göre, ihraç edilenler içerisinde barınma ve göç durumu ile ilgili değişiklikler şu başlıklarda ifade edilmiştir. (1) Ev sahibi olanlardan bazıları evlerini satıp kiraya çıkarken, merkezi yerlerde yüksek kiralarda kalanlar daha taşra/çevre alanlara düşük kira ödemek amacıyla taşınmışlardır. Benzer bir durum “ev birleştirme” “aile yanına taşınma” şeklinde de olmaktadır. Özellikle aynı aileden birden fazla sayıda ihracın (Bu oran toplam ihraçlar içerisinde % 29’dur.) olduğu aileler hem sosyal hem de iktisadi nedenlerle barınma yeri değişikliğine gitmektedir. Bu yer değişikliği aile, arkadaşlık ve diğer sosyal ilişkileri etkilemektedir.

“Ev Kredisi borcum olduğu için evimdeki eşyaları hayallerini umutlarını bir depoya doldurup evi kiraya verip kayıinvalidemlerin yanına taşındım.”

“Evimi arabamı sattım. Mahalle baskısı nedeniyle taşınmak zorunda kaldım.”

“Karı koca aynı KHK ile ihraç olduk hayatımız düzenimiz bozuldu memlekete ailemizin yanına taşındık çocuklarım okul değiştirmek zorunda kaldı zorluklar yaşadılar bu yaştan sonra ailemize muhtaç olduk onların desteği ile ayaktaız onlar olmasa idi söylendiği gibi ağaç

kökü yemeye mahkum edilmiştik”

“Kayınpederimin başka bir şehirdeki evine taşındık, çocuklarımın okulu değişti.”

“Kira ödeyemediğim için baba evine taşındım”

“Lojman da oturuyorduk aniden atılınca ne yapacağımızı bilemedik. 15 gün mühleti olduğu için olduğunuz şehirde kalamadık. Ailemin yanına taşınmak zorunda kaldık”

“Bi anda düzenimiz bozuldu. Daha az kira ödemek için köye taşındık. Kızlarımın okulu değişti. Çocuklar aylarca alışamadı ağladı. Annemlerin yanına geldik köydekilerden destek verenler kadar imalı sözleri ile beni, eşimi ve anne babamı üzecek sözler hareketler oldu. Benim gibi ihraç olan Eşimin ağlama krizlerine çare bulamıyoruz.”

SONUÇ:

1 Eylül 2016 tarihinden bu yana ihraç edilen yüzbinlerce kamu emekçisinin içinde bulunduğu durum siyasal iktidar eliyle inşa edilmiş yeni, kalıcı ve kitlesel bir toplumsal sorun olmak eğilimindedir. İhraç edilen yüzbinler ve aile fertleri için aile içi ilişkiler, arkadaşlıklar, sosyal yaşam mekanları, barınma durumları, sosyal statü ilişkileri krize sokulmaktadır. İhraç edilen bireyler yoğun bir toplumsal dışlanmaya karşı yalnızlaşmakta ve oluşturulan siyasal ortam nedeniyle gerektiği kadar dayanışma görememektedir. Orta ve uzun vade de ihraçların sosyal sorunları olarak aile ve akrabalık ilişkilerinin bozulması, aile içi sorunların yoğunlaşması, boşanma-ayrı yaşama gibi durumların yaygınlaşması olasıdır. Yetişkinlerin, arkadaşlık ve sosyal mekan kullanımının belirli bir yaştan sonra köklü değişimi daha güç olduğundan bu yönde yaşanan değişikliklerin toplumsal sonuçları öngörülemez kadar olumsuz olabilir. Hem sosyal statü kaybı hem de kalıcı mekan değişikliği bu olumsuz sonuçları derinleştirecektir.

Yalnızlaşma, topluma ve insana yabancılaşma, örgütlü mücadele, sendikal faaliyetlere katılma oldukça önemli.

C. TOPLUMSAL CİNSİYET BOYUTU

Prof. Dr. Funda Şenol Cantek

Cinsiyet ilişkileri, her toplumun dayattığı normlar, yasalar, ahlak kuralları, dine ve geleneğe bağlı unsurlarla inşa edilir. Her toplumda cinsiyet ve beden politikalarını belirleyen muktedir, aile, cinsiyet rolleri, mahremiyetin sınırları konusunda kendi varlığını garanti altına alacak düzenlemeler yapar. Bu düzenlemelerin formel ve informel yollarla hayata geçirilmesi için çaba harcar. Ancak bu çaba her zaman karşılığını bulmaz. Her toplumda, hakim cinsiyet ilişkilerine, normlarına yönelik bir mücadele pratiği ortaya çıkar ve değişen politik iklimle göre kendini yeniden inşa eder.

Hakim cinsiyet ilişkileri, normları ve politikaları, toplumların içine düştükleri kriz dönemlerinde ya pekişir ya da eski gücünü kaybeder. Ekonomik kriz, hükümet krizleri, küresel tehditler ve çatışmalar, savaş, iç savaş, göç, güvenlik açıklarının yarattığı kaos milliyetçiliği, güçlü devleti ve militarizmi besleyen cinsiyetçi politikaları sorgulanabilir hale getirir veya bu konudaki muhafazakarlık artar.

Türkiye’de 15 Temmuz 2016 Darbe Girişimi’nden sonraki olağanüstü dönem ve bu dönemin ortaya çıkardığı krizi düzenlemeye, zapt-u rapt altına almaya yönelik olağanüstü hal uygulamaları bu krizin ortaya

çıkmasında rolleri olmayan binlerce kamu çalışanını, sözleşmeli personeli ve işçiyi de işsiz, güvencesiz ve itibarsız kıldı. Bu uygulamaların ortaya çıkardığı sorunlar arasında, toplumsal cinsiyet ilişkileri, rolleri ve normlarıyla ilintili olanlar bu bildirinin konusunu teşkil ediyor.

Bu çalışma için, KESK'in önerisi ve desteğiyle, ülke çapında Olağanüstü Hal kapsamındaki Kanun Hükmünde Kararnameler'le ihraç edilmiş 4 bin 894 eski kamu çalışanı ile görüşmeler yapıldı. Bu görüşmeler iki farklı teknikle, anket ve derinlemesine mülakat tekniğiyle gerçekleştirildi. Anket türü veri toplama tekniğinin, bilgi derleme açısından yüzeysel kaldığı kaygısıyla, aynı katılımcılara bu kez de açık uçlu sorular soruldu. Bu sorular şu başlıklardaydı:

İhraç olduktan sonra aile ve akrabalık ilişkileri nasıl etkilendi?

Yakın arkadaşlarınızla ilişkilerinizde değişiklik oldu mu?

Maaşınızı alamamanız dışında ekonomik durumunuzda olumsuz herhangi bir değişiklik oldu mu?

Şimdi geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz?

İhraç sonrası herhangi bir duygusal / psikolojik sorun yaşadığınızı düşünüyor musunuz? Bunun için profesyonel yardım veya yakınlarınızdan manevi destek aldınız mı?

Her ne kadar bu sorular, ihraç edilenlerin tecrübe ettikleri farklı sorun alanlarına ve deneyimlere odaklanıyor görünseler de, alınan yanıtlar, birbiriyle ilintili idi. Örneğin, ekonomik alanda yaşanan bir sorun mutlaka psikolojik boyutuyla da beliriyor ve aile ilişkilerini olumsuz etkiliyordu. Asıl dikkate değer olansa, her soru grubuna verilen yanıtlar içinde, toplumsal cinsiyet başlığı altında toplanabilecek sorun alanları ortaya çıkmasıydı. İhraçlar, kadın ve erkekler için ortak ve farklı travmalar yaratmıştı. Farklı cinsel kimlikten bireyler üzerindeki etkileri ise alınan yanıtlar arasında buna yapılan bir vurgu olmadığı için tespit edilemedi. Şimdi, sorduğumuz sorulara aldığımız cevaplar üzerinden bir değerlendirme yapalım.

İhraçlar ve sosyal çevreyle ilişkiler

İhraçlarla birlikte çalışan bireyin kurumsal örüntülerle bağlantısı tamamıyla kesilmektedir. Artık bir mesleği, geliri ve statüsü olmamasının yanı sıra, kişisel sosyal güvencesi de ortadan kalkmakta, ebeveynine veya eşine bağımlı hale gelmektedir. Emeklilik hakkı şimdilik baki olmakla birlikte, yasal bir engel bulunmamasına rağmen, çok sayıda örnek göstermektedir ki, SGK'lı olarak çalışması da dolaylı yollarla engellenmektedir.

Bu kadar çaresiz ve kırılgan bir duruma düşen, resmi kurumsal örüntülerin dışına itilen birey, aldığımız yanıtlara bakacak olursak, çoğunlukla cemaat türü ilişkilerin ve çekirdek yahut geniş ailenin koruyuculuğuna sığınmaktadır. “Sığınma” fiili çoğu katılımcı tarafından kullanılan bir fiil olduğu için önemlidir. Bu pratik, sığınma fiilinin ihtiva ettiği çaresizlik, zayıflık ve hiyerarşik ilişkileri baştan kabullenmeyi de beraberinde getirmektedir. Deyim yerindeyse, ihraç edilen bireylerin bir bölümü, kendi yurdunda birer sığınmacıya dönüşmüş durumdadırlar. Ancak bunun yanında, böylesi bir çıkışsızlık ve çaresizlik durumunda hayatta kalabilmek, ruh sağlığını bir ölçüde de olsa koruyabilmenin yolu da olmaktadır bu sığınmacılık birçok örnekte.

Ailenin/akrabaların, bazen de arkadaşların yanına sığınmak, örneklerle baktığımız zaman, hem kadını, hem de erkeği zor durumda bırakmaktadır. Her iki grup için de, yeni bir ev düzeninin ve sosyal çevrenin dayattığı kurallara, normlara uymak, bireysel yaşantılardan, tercihlerden, alışkanlıklardan feragat etmek zorunda kalmak sarsıcıdır. Birtüryerinden edilmeyen, çekirdek ailenin, eşlerden birinin ailesinin yanına yerleşmesi durumunda çok daha fazla sorun yaşanmaktadır. Kadınlar, kayınvalide ve kayınpeder ile kurdukları ilişkide, kendiliklerini çok fazla baskılamak zorunda kalmakta, başka bir evin düzenine göre yaşamaya ve ev içi emeği genellikle bir minnet duygusu yahut zorlamayla daha fazla üstlenmeye başlamaktadırlar. Borçluluk hissi beraberinde bunu getirmektedir. Erkekler ise kayınvalide-kayınpeder evine yerleşmek zorunda kaldıklarında, evin geçimine katkı sağlayamadıkları için buruk veya ezik hissetmektedirler kendilerini. Kimi örneklerde, sığınılan evin

sahipleri bunu hissettirmekten imtina etmemektedirler. Kültürümüzde erkeklerin gelir getiren bir işte  alı mıyor olmaları, terör su lus  olarak itibarsızla tırılarak kurumsal ilişkilerin dışına atılmış olmaları kadınlara kıyasla çok daha utanç verici bulunmakta, bu da bir iktidar kaybına bir erkeklik krizine yol açmaktadır.

Bu konuyu biraz daha derinleştirecek olursak, kamusal alanın erkeklere, özel alanın kadınlara ait sayıldığı bir düzende, kamusal alandan özel olana dönmek zorunda kalan erkek, yenik ve iktidarsız sayılmaktadır. Sistemin sorunları göz ardı edilerek, sosyal hayatta ve çalışma yaşamındaki başarısızlıklar erkeğin kişiliğinden kaynaklanan kayıplar olarak nitelenmektedir. ihraç özelinde dönecek olursak, “Sen de sendikaya  ye olmasaydın”, “O eyleme katılmasaydın”, “Grev yapmasaydın”, “Barış bildirisine imza atmasaydın”, “O bankaya para yatırmısaydın” gibi eleştiri ve sitemlere maruz kalmaktadır kişi. Bu dışsal baskı erkekler tarafından, eril kültürün telkinleriyle içselleştirilmiştir. Dolayısıyla, bir anda işsiz, statüsüz, itibarsız bırakılan, üstüne üstlük bir de terör su lus , vatan haini olarak işaretlenen erkekler, giderek derinleşen bir krizin i ine düşmektedirler. Yalnızlaşma veya i ine kapanma, şiddete eğilim, melankoli ve daha da kötüsü intihar eğilimi bu krizin neticeleridir. Değersizlik hissi,  zg ven kaybı, cinsiyet kimliğini bunlar üzerine kurmuş olan erkekleri çevresine zarar verebilecek noktaya da getirmektedir. Aile içi şiddet, kişilik bozukluklarının yarattığı nevrozlar, sinir krizleri, i e kapanmayla birlikte iletişimsizlik, eşlik, babalık, evlatlık v.b. rollerini geri plana atmalarına da sebep olabilmektedir. Bu durumun olumsuz etkileri kadınlara ve çocuklara üzerinde hissedilmektedir en fazla. Ailelerin dağılması, boşanma eşiğine gelme çok sık karşılaşılan vakalardır. Bundan farklı olarak, taraflardan birinin ihraç edilmesi, sorunlu giden bir evliliğin veya ilişkinin nihayetlendirilmesine engel olmaktadır. ihraç edilen taraf, edilmeyene veya onun ailesine bağımlı hale gelmektedir. Böylelikle, ihraçlar öncesinden süregelen aile içi şiddet, geçimsizlik ve huzursuzluklar katlanarak artmakta ama sorunları a manın yolları da kapanmış olmaktadır. Bu duruma, evlilikte yahut ilişkide rehin kalmak diyebiliriz rahatlıkla.

İhraçlarla birlikte ortaya çıkan, “sosyal ölüm” diyebileceğimiz itibarsızlaşma sürecine, yoksullaşma ve mahrumiyetlere, çok sayıda gözaltı ve tutukluluk tecrübesine kadın ve erkeğin gösterdiği tepkiler benzerlikten çok farklılık gösteriyor.

Erkekler, normal zamanlarda “kadını” saydıkları ve alaycılıkla karşıladıkları tepkileri, ağlama, beddua etme, kırılğanlaşma, eziklik hissi, antisosyallik ve benzeri pratikleri daha sık yaşadıklarını beyan etmekte. İnsomnia (uykusuzluk), el titremesi, kekeleme, insanlardan gözlerini kaçırma da en sık dile getirilen sorunlar erkekler için. Ataerkil kültürün hakimiyetindeki bir toplumda, erkeklerin “zayıflık” olarak niteledikleri bu halet-i ruhiyeye ve bu bedensel tepkilere maruz kalmaları onları fazladan üzmektedir. Bunun yakın çevre tarafından da görülür hale gelmesi, kendilerine acınması ve çıkış yolları aranması bile onları rahatsız etmektedir. Bir yandan bu sorunları kendi iradeleriyle aşabilecek kadar güçlü olduklarını beyan ederlerken, diğer yandan da psikolojik destek almaya parasal olarak güçlerinin yetmediğini eklemekte. İhraçla birlikte içine düştükleri dezavantajlı konumu tasvir ederken, mahrumiyet ve düşmanca davranan insanların varlığını sitemkar biçimde dillendirirken bile erkekler, onur, şeref, haysiyet gibi kavramları dillerinden düşürmemekte. Güçlü olan karşısında kaybetmiş olmanın travması, güçlü olanda var olmadığını iddia ettikleri onur, şeref, haysiyet, vatanperverlik gibi hasletlerle aşılmaya çalışılmakta. Tıpkı, yoksulluğun olumsuzluklarını benzer hasletlerle bertaraf etmeye çalışan, “fakir ama gururlu” insanlar gibi...

Kadınlara gelince, onlar da benzer travmalar yaşasalar da, onların bunu dillendirme biçimleri ve üstesinden gelmek için başvurdukları yollar farklılaşmakta. Kadınlar, kendilerini hanehalkının ayakta kalarak bu süreci atlattığından sorumlu görmekte. Aileyi normal zamanlarda evin reisinin ayakta tuttuğu inancının hakim olduğu ataerkil kültür, kriz zamanlarında kadını işe koşturmaktadır. Kısıtlı bütçeyi idare edecek olan, çocukların bu travmayı en az hasarla atlattıklarını sağlayacak olan, sosyal çevreyle ilişkileri yeniden düzenleyecek olan ve daha konforsuz hayatın, ev ortamının olumsuzluklarıyla başedecek olan yine kadındır.

Belki de bu yüzden, katılımcılar arasında intihara eğilimli olan veya intihar girişiminde bulunan erkeklerin sayısı kadınlara göre fazladır. Kadınlar da intiharı akıllarından geçirmiştir ama daha çocukluklarından itibaren kendilerine telkin edilen sorumluluklar, duygusal emek ve bakım hizmetleri konusundaki beklentiler onları daha gerçekçi ve sorun çözücü olmaya yöneltmiştir. Özellikle hamile veya yeni doğum yapmış kadınlar ile çocukları çok küçük olanlar, onların kendilerine organik olarak da bağlı olduğunu düşünerek, daha direngen, dayanıklı olmaları gerektiğine inanmaktadırlar. Bunun da ötesinde, çocuklarına ve ailelerine, ayrıca sosyal çevrelerine sıkıntılarını, moral çöküntülerini göstermemeleri, güler yüzlü olmaları ve güçlü olduklarını hissettirmeleri gerektiğini düşünmektedirler.

Öte yandan, kurumlardan talep edilecek yardımlar konusunda erkekler daha çekingen, daha gönülsüz iken, kadınlar çekingenlik duysalar bile buna mecbur olduklarını düşünerek daha atak ve beceriklidirler. Erkekler, yardım talebini veya sunulan yardımı almayı onursuzluk, çöküş ve iktidar kaybı olarak yorumlarken, kadınlar böyle hissetse bile hanehalkının esenliği için yardımlardan faydalanmayı kaçınılmaz görmektedirler. Yine kültürel olarak da, kadın ve çocukların yardıma daha fazla muhtaç oldukları inancının hakimiyeti, yardımlardan faydalanma konusunda kadınları daha rahat ve avantajlı kılmaktadır.

İhraç edilen kadın veya erkek, eğitimi, mesleği ve statüsü bakımından daha üst düzeyde ise ihraç edildikten sonraki süreçte çalışabileceği işler sınırlandırılmaktadır. Bir üniversite hocasının garsonluk yapması veya bir genel müdürün benzincide pompacılık yapması hem işçiyi, hem işvereni tedirgin edecek bir durumdur. Anlatılan örneklerde, özellikle öğretmenler, buldukları günübürlük veya kol gücüyle gerektiren işlerde çalışırlarken öğrencileriyle veya onların velileriyle karşılaşma ihtimalinin kendilerini çok tedirgin ettiğini, utandırdığını söylemektedirler. Bunlar genelde erkeklerdir. Kadınlar da aynı tedirginliği hissetmekle birlikte, bu tedirginliğin kendilerini söz konusu işleri yapmaktan alıkoymayacağını vurgulamışlardır.

Kamu görevinden çıkarılan, SGK ile özel sektörde çalışmaları da dolaylı yollardan engellenen kadın ve erkekler, ilk birkaç ayda, sendika yardımı, aile desteği, ufak tefek birikimler veya gayrimenkul satışından elde edilen gelirle idare etseler de, işsizlik süresi uzayıp, harcamalar arttıkça kendilerine çalışabilecekleri bir iş aramaya başlamışlardır. Bunlar arasında karı-koca birlikte ihraç edilenlerin; eşlerden biri veya ikisinin birden uzun gözaltılar veya tutuklulukla karşı karşıya kalanların; malların müsadere edilmesi veya hiçbir kurumsal ve ailevi yardım alamayanların durumları birbirinden farklıdır.

İhracın ilk zamanlarında herkes kendi mesleği, yetenekleri, becerileri doğrultusunda gelir getirici bir iş arayışına girmiştir. Bunlar arasında yüksek eğitilmiş olanlar evde çeviri-redaksiyon veya raporlama gibi işler yapmaya çalışmışlardır. Ancak ülkemiz ekonomik sisteminde bu tür işler hayatını idame ettirmeye yetecek bir gelir getirmemektedir. Bunun yanında, ev eksenli çalışma, çalışanı eve, özel alana bağımlı kılmaktadır. Evde çocuk, yaşlı, hasta bulunması veya ev ortamının çalışmak için uygun koşullara sahip olmaması da bu tür bir işin dezavantajını oluşturmaktadır. Ev eksenli çalışan bir diğer grup, evlerde yaptıkları el işleri, yiyecek-içeceklerle geçinmeye çalışan düşük eğitim düzeyinden, işçi kadrosunda çalışan kadınlardır.

Ev eksenli çalışan kadınların baş etmeleri gereken bir sorun karşımıza çıkmaktadır bu örnekte. O da, düşük eğitim düzeyinden kadınların ev eksenli çalışıp, domestik işler yaparak para kazanmaya çalışmaları onay görür, en azından eleştirilmezken, yüksek eğitim düzeyinden kadınların domestik işlerle kendilerini eve mahkum ettikleri, köreldikleri eleştirisine maruz kalmalarıdır. Bu eleştirinin de daha çok kadın özgürleşmesine inandığını iddia eden hemcinslerinden gelmiş olması, söz konusu grubun en önemli şikayettir. Evin ve ev işlerinin itibarsızlaştırılması eril söylemin içinden çıkmış bir tavidir. Bununla baş etmenin yolu, eve iade-i itibardır. Erkeklerle ait olduğu varsayılan kamusal alanın, eril kültürün yüceltilmesine katkıda bulunacak böyle bir söylem cinsiyetçiliğin bir parçasıdır. Ev işi yapmak, bir kadının mental melekelerini ortadan kaldırmadığı gibi, kolektif domestik faaliyet kadın

dayanışmasını güçlendirme potansiyeli taşımaktadır.

Çalışan kadınların ev ile kurdukları ilişkide asıl sorun yaratan, evin zorunlu bir durak, bir kapatılmama mekanına dönüşmesidir. Büyük şehirlerde ve kendi sosyal çevrelerinden uzakta çalışan kadınların bir bölümü ihraç süreciyle birlikte, ailelerinin, akrabalarının yanına, taşra yerleşimlerine geri dönmek zorunda kalmışlardır. Bu kadınların kimi çekirdek aileleriyle birlikte, kimi ise tek başlarına döndükleri bu yeni coğrafyalarda, sosyal ortamlarda tedirginlikten başlayıp dışlama ve nefrete kadar varabilen tepkilerle karşılaşmışlardır. Devletin “vatan haini”, “terörist” olarak işaretlediği bireyin, devletçi söylemlere eklemlenmiş, statükocu veya muhafazakar çevrelerde var olmaları çok zor ve hatta tehlikelidir. Böyle çevrelere dönmek zorunda kalmış kadınlar ve erkekler de aynı sorunları yaşamaktadırlar. Ama kadınların fazladan maruz kaldıkları, dışarıyla kurdukları ilişkinin sınırlandırılmasıdır. Bunu kendi tercihleri gibi görseler bile, aslında dışsal bir baskının sonucudur bu. Anlatılan bazı hikayelerde, ailesinin bulunduğu taşra yerleşimine dönen ihraç edilmiş bireylerin, sokakta fiziksel şiddete (üstüne yürüme, tükürme, itip kakma gibi) maruz kaldıklarını görmekteyiz. Daha yaygın olarak da sembolik şiddet ve sosyal dışlanma ile karşı karşıyadırlar. Bazı kadınların, geri döndükleri şehirlerde sosyal hayata karışabilmek için tesettüre girmeleri, kendilerini olduklarından farklı sunmaları, okudukları kitapları, bağlı bulundukları örgütleri saklamaları veya onlarla ilişkilerini kesmeleri yaygın durumlardır. Erkekler için de benzer şeyler söz konusudur ancak onların fiziksel varlıkları bizzatı sorun teşkil etmediği için, yaşadıkları sorunlar sosyal dışlanma ve şiddet görme şeklinde tezahür etmektedir.

İşsizlik ve sosyal güvencesizlik, okul çağı gelmemiş olan ve özel çocuk bakımevlerine, kreşlere, anaokullarına giden çocukların evde bakılmasını zorunlu kılmıştır. Çocuk bakıcılarının da işlerine son verilmek zorunda kalmıştır. Hal böyle olunca, eşler arasında ihraç edilen kadınsa, eşlerin ikisi de ihraç edilmişse veya ihraç edilen bekar bir anneyse evde daha fazla vakit geçirip çocukla ilgilenmesi gerekenin kadın olduğu düşünülmektedir. Bu durumda, kadının yeni bir iş arama imkanı ortadan kalkmaktadır. Bekar annelerin ise birilerinin yanına sığınmaktan başka

çareleri kalmamaktadır. Birlikte ihraç edilen eşler arasında erkek olan tutuklu bulunuyorsa, kadın tek başına çocuklarına bakmak durumunda kalmaktadır. Ama tutuklu olan kadınsa, baba çocukları aile bireylerinden birine emanet etmektedir. Çocukların anne şefkatine muhtaç oldukları ve kendilerinin bakım hizmetleri konusundaki bilgisizlik ve yetersizliklerini, geçici de olsa iş bulup çalışmaları gerektiğini öne sürerek, çocukları anneanne, babaanne, teyze-hala gibi aileden bir kadının himayesine terk etmektedirler.

İhraçlarla birlikte kadroları ve yönetim biçimleri değişen, bazılarına kayyım atanan belediyeler, kadın sığınmaevlerini, kooperatifleri, meslek örgütlerini kapatarak, kadınların bazı meslekleri icra etmesinin (belediye otobüsü şoförlüğü gibi) önüne geçerek, kadınları maddi ve manevi bakımlardan daha da zayıf ve kırılgan bir duruma düşürmüşlerdir.

Erkeklerin alışık olmasalar ve bu konuda becerileri olmasa bile kol gücüne dayanan işlere yönelmek zorunda kalmaları, yine cinsiyetçi kültürün bir dayatmasıdır. İnşaatlarda amelelik, boyacılık, sokak satıcılığı ve kayıt dışı birçok güvencesiz iş yapmak ve çok düşük ücretlerle çalışmak, erkeklerdeki değersizlik hissini daha da arttırmaktadır. Beceri yetersizliği, işveren ve diğer çalışanlar tarafından alaya alınmalarına ve kısa sürede işsiz kalmalarına da sebep olmaktadır. Özellikle önceki çalışma hayatında kafa emeği gerektiren işlerde çalışanlar, bu konuda daha büyük travma yaşamaktadırlar.

İşsizlik, sosyal hayatı, eğlence ve dinlence türü etkinlikleri de sınırlamakta, hatta ortadan kaldırmaktadır. Modern dünyada bireyin akıl ve beden sağlığını korumak için ihtiyaç duyduğu birçok şeye erişemez hale gelmesi, travmayı bir kat daha arttırmaktadır. Bunun yanında, sınırlı bir gelire sahip olmanın, bazı örneklerde, şimdiye kadar tüketim kültürüne endekli bir hayat yaşandığının farkına varılmasını sağladığını da söyleyebiliriz. Gelir seviyesi düşünce, gereksiz harcamalar, lüks tüketim ortadan kalktığı gibi, doğaya zarar veren motorlu taşıt kullanımından uzaklaşmış olması, bisiklet ve toplu taşıma yönelmesi, yayalık pratiğinin tekrar hayata geçirilmesi, yaşananların olumlu

getirilerinden biri olarak anılabilir. Bu konuda kalıcı bir farkındalık oluşması olumsuzluktan çıkacak bir kazanım olarak anılacaktır.

İhraçlarla birlikte yaşanan fizyolojik travmalar da, en az ruhsal olanlar kadar anılmaya değerdir. Kadınlar için en sık karşılaşılan fizyolojik travma, hamilelik sırasında yaşanan tıbbi sorunlar, düşükler veya düşük riski, erken doğum ve doğum sonrası sendromlarla erken süt kesilmesinden kaynaklanan sorunlardır. Doğum sonrası (post natal) depresyon en sık rastlanılan olmakla birlikte, kendisinin veya eşinin ihraç edilmesi durumunda kadınlar hamilelik boyunca da depresif, melankolik veya anksiyetik olabilmektedirler. Bu da, yine kadının kendisini, bebeği ve yakın çevreyi olumsuz etkilemektedir. Tüp bebek uygulaması ülkemizde son yıllarda kısırlık tedavisinde yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir. Bu tedavinin bir kısmını sağlık sigortası kapsamında devlet karşılamaktadır. İhraç edilme durumunda bu destekten mahrum kalan aileler, çocuk sahibi olma ümitlerini kaybettiklerini ve yaşlarının ilerlemesi nedeniyle de muhtemelen bir daha çocuk sahibi olamayacaklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanında, tüp bebek tedavisine başladıktan sonra ihraç edilen, tedavinin giderlerini karşılama şansları kalmayınca da yarım bırakmak zorunda kalan hatırı sayılır aile vardır.

İhraçlardan olumsuz etkilenen bir diğer grup da çocuklardır. Çocuklar anne-babanın travmalarından kaçınamamaktadırlar. İhraç edildiğini çocuklarından saklamaya çalışan aileler, kendilerini bir başka gerilimin içine sokarlarken, çocuklara durumu açıklayanlar ise onların öfke nöbetleri veya içe kapanma eğilimleriyle baş etmek durumunda kalmaktadırlar. Çocukların okumakta oldukları okullardan alınmak zorunda kalmaları sık rastlanan bir durumdur. Özel okullarda okuyanlar, ailenin okul ücretini ödeyemeyecek olması nedeniyle yeni bir sosyal çevrenin içine girmek zorunda kalmaktadırlar. Ailenin şehir değiştirmesi durumunda, yine aynı sorun karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında, öğretmenlerin, sınıf arkadaşları ve velilerin olumsuz tepkileri, çocukların anne-babalarıyla ilgili suçlayıcı yorumları, imalar, alaycı tavırlar veya iletişim kurmaktan kaçınmalar, çocukları bunalıma sürüklemektedir. Okula gitmeyi, ders çalışmayı reddeden, ortaöğretim

ve yükseköğretim sınavlarına hazırlanmayı, hatta girmeyi reddeden çocuklara ilişkin hikayelere çok sık rastlanmaktadır. Aileler, kendileri gibi çocuklarının da sakinleştirici ilaçlar aldıklarını, psikolog kontrolünde tutulduklarını söylemişlerdir. Anne veya babanın, bazen de her ikisinin tutuklanması durumunda, çocuklar daha büyük travmalarla yüz yüze gelmektedirler. Konuşmayı, yemeyi ve odasından çıkmayı reddeden çocuklarla ilgili çok sayıda anlatı ile karşılaştığımızı söyleyebiliriz.

Bütün bu sorunları, travmaları sıraladıktan sonra, bunları ortadan kaldırmak için neler yapılabilir, sorusuna birtakım önerilerle yanıt vermeden nihayetlendiremeyiz bu çalışmayı. Yapılacak olan şeylerden ilki, haliyle, haksız ihraçlarla kamu görevinden uzaklaştırılan çalışanların işlerine geri döndürülmesi için çaba harcamaktır. Ancak, işsizlik sürecinin uzun sürmesi ihtimali karşısında, yoksullaşan, hatta giderek açlığa mahkum edilen bireylerin gelir elde edebilecekleri alternatif çalışma alanları yaratılmalıdır. Özellikle kişisel tercihler veya ahlaki normların dayatmasıyla bazı sektörlerde çalışmaktan kaçınan kadınlar için kazanç sağlayacak alternatifler geliştirilmelidir.

Yine ebeveynlerin, özellikle de kadınların eve ve ev işlerine bağımlı olmaktan kurtulmaları için çocuk bakımı ve ev işleri konusunda dayanışmacı bir yaklaşımla, kolektif emek örgütlenmesine gidilmesi uygun görünmektedir. Temizlik, yemek, çocuk ve hasta/yaşlı bakımı konusunda gönüllü veya nöbetleşe hizmet verecek kişi veya bakımevlerinin desteği bu süreçte önemlidir. Dayanışma fonlarının yaygınlaştırılıp güçlendirilmesi, ihraç edilen bireylerin ailelerinden ve yardım aldıkları diğer cemaatlerin beklenti ve denetimlerinden bağımsızlaşmalarını sağlayacaktır. Psikolojik ve tıbbi danışmanlık hizmetlerini ihraç edilmiş bireylere karşılıksız olarak sunacak gönüllü sağlık çalışanlarının varlığı önemlidir. Yerel yönetimler, odalar, dernekler ve vakıflar böyle bir dayanışma ağı kurarak, bakım, sağlık ve sosyalleşme konusundaki yetersizliklerin aşılmasını sağlayabilirler.

D. İHRAÇLARIN EKONOMİK BOYUTLARI

Dr. Nail Dertli

AKP hükümeti OHAL sürecini emek karşıtı politikaları yoğunlaştırmak için bir fırsat olarak değerlendirmiş ve bu süreçte emekçiler aleyhine girişim ve uygulamalar artmıştır. Giriş bölümünde vurgulandığı gibi OHAL sürecinde işsiz sayısı Cumhuriyet tarihinin en yüksek sayısına ulaşmış, enflasyon çift haneli rakamlara tırmanmış, döviz kuru yükselmiştir. Aynı zamanda işsizlik sigortası amaç dışı kullanımı ile emekçilerin birikimleri sermayenin yağmasına açılmış, Zorunlu Bireysel Emeklilik Sistemi ile emekçilerin gelirlerinde yeni kesintiler hayata geçirilmiştir. Kiralık işçilik yasal hale getirilirken, kıdem tazminatını gasp etmeye yönelik fon hazırlıkları yoğunlaştırılmıştır. Tüm bunlar sendikal eylemlerin kısıtlandığı, grevlerin engellendiği, protestoların şiddetle bastırıldığı bir ortamda gerçekleştirilmiştir. OHAL koşullarında emekçilerin maddi yaşam koşulları ciddi ölçüde kötüleştirilmiştir. OHAL sürecinde hukuksuz bir şekilde kamudan ihraç edilen kamu emekçileri bu sürecin ekonomik etkilerini daha yakıcı bir şekilde hissetmiştir.

İhraçların kamu çalışanları üzerindeki en önemli etkisi gündelik hayatlarını sürdürmek için elzem olan maaşlarının kesilmesidir. Yeniden üretim alanının artan oranda nakit bağına tabi kılındığı koşullarda bir anda geçim araçlarına erişim olanağı sağlayan temel nakit kaynağından olmak, kamu emekçilerinin maddi yaşam koşullarında çok ağır tahribat yaratmıştır. KESK'in 4 bin 894 ihracı kapsayan anketinin verilerine

göre, ihraç edilen kamu çalışanlarının yaşadığı hanelerin çok büyük bir bölümünün temel gelir kaynağı, neredeyse tümüyle kamu çalışanlarının maaşından ibarettir. Çalışmaya göre ihraç edilen kamu emekçilerinin hanelerinin %62,9'nda gelir getirici bir işte çalışan başka bir hane bireyi bulunmamaktadır. Tüm hane üyelerinin yaşamlarını idame ettirebilmek üzere ihraç edilen kamu çalışanının gelirine bağımlı olduğunu ortaya koyan bu veri, yalnızca kamu çalışanının değil, onunla birlikte başta çocuklar olmak üzere, eşleri ve diğer hane bireylerinin de hukuksuz bir biçimde cezalandırıldığının bir göstergesidir.

Yaşadığınız hanede gelir getirici bir işte çalışan kimse var mı?			
Sıklık	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde
EVET	1818	37,1	37,1
HAYIR	3076	62,9	62,9
TOPLAM	4894	100,0	100,0

Çalışmalar, Türkiye'deki emekçi hanelerin önemli bir bölümünün temel tüketimlerini karşılayabilmek için zorunlu olarak borçlanma yoluna gittiklerini ve bir borç kapanı içerisine düştüklerini göstermektedir. Bu anlamda temel ihtiyaçlarını, gelecekteki gelirlerini ipotek ederek (borçlanarak) karşılamak, emekçi haneler açısından temel bir başetme aracı haline gelmiştir. Kamu emekçileri açısından da benzer bir durum söz konusudur. Kamu emekçileri de diğer emekçiler gibi hanelerinin barınma, eğitim, gıda gibi temel ihtiyaçlarını ya kısa vadeli ya da uzun vadeli borçlanmalarla karşılamaya çalışmaktadır. İhraç, kamu emekçileri açısından yeniden üretimi olanaklı kılan ve borç stokunu çevirmeye olanak sağlayan maaş gelirinin ortadan kalkmasına yol açmış ve kamu çalışanlarını yüklü bir borç stokuyla karşı karşıya bırakmıştır. KESK'in ihraç araştırması bu konuda son derece çarpıcı veriler sunmaktadır.

	Ödemekle yükümlü olduğunuz konut kredisi borcunuz var mı?		Ödemekle yükümlü olduğunuz tüketici kredisi borcunuz var mı?		Ödemekle yükümlü olduğunuz başka borçlar var mı?	
Sıklık	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
EVET	1556	31,8	2158	44,1	3673	75,1
HAYIR	3338	68,2	2736	55,9	1221	24,9
TOPLAM	4894	100	4894	100	4894	100

Yukarıdaki tabloda, ihraç edilen kamu emekçilerinin konut kredisi, tüketici kredisi ve ödemekle yükümlü olduğu diğer borçlara ilişkin bilgiler yer almaktadır. Buna göre, ihraç edilen kamu görevlilerinin %31,8'inin uzun vadeli konut kredisi, %44,1'inin tüketici kredisi borcu, %75,1'inin ise ödemekle yükümlü olduğu başka borçları bulunmaktadır. İhraçlar arasında borcu olmadığını belirten kamu emekçilerinin oranı yalnızca %25'tir. Buna karşılık aynı anda konut kredisi, tüketici kredisi ve başka borcu olduğunu belirtenlerin oranı %42'dir. Başka bir ifadeyle ihraç kararları, kamu emekçilerini temel gelir kaynağından yoksun kılarken, onları aynı zamanda yüklü bir borç yükü ile baş başa bırakmıştır.

İhraç edilen kamu emekçileri, hem hanelerinin temel ihtiyaçlarını karşılamakta hem de borçlara ilişkin ödeme yükümlülüklerini yerine getirmekte zorlanmaktadırlar. İhraçlar bu durumla başa çıkabilmek için, sahip oldukları varlıkları satarak borçlarını azaltmaya/kapatmaya çalışmaktadır. Sahip olunan evin, otomobilin ve diğer varlıkların satılması hem ihraç edilen kamu çalışanlarıyla yapılan mülakatlarda hem illerden gelen tebliğlerde sıkça vurgulanan unsurlardan birisidir. KESK araştırması kamu çalışanlarının uzun vadeli/ipotekli konut/tüketici kredileri ile edindikleri konut ve araçların satılmasının son derece yaygın olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte fotoğraf makinesi, takı gibi küçük taşınır eşyaların da satılmak zorunda kalınması ihraçların karşı karşıya kaldığı ekonomik zorlukların boyutu hakkında fikir vericidir. Bu bağlamda aşağıda alıntıladığımız deneyimler en az borçluluk kadar

ortak bir pratiktir.

“Arabamı sattım. Eşimin ziynet eşyalarını sattım, ev eşyalarımı sattım. Elimde bir yatak, iki kanep, bir de kızımın odası kaldı. Çamaşır lar makinesini satıp ucuz olan eski bir makine aldık.”

“Evdeki fotoğraf makinesinden başladık satmaya, şimdi sıra arabada.”

“Evimi borç larımı ödemek için sattım.”

“Banka borç larımı ödeyemediğim için takibe alındı. Arabamı sattım. İş bulamadım. Başka iş de yapamadım. Kirada oturuyorum.”

“TOKİ den ev almıştım. Taksitlerini ödeyemediğim için zararına acilen devretmek zorunda kaldım. 3 taksitini ödeyememiştim ve ihtar gönderilmişti. Şimdi kirada sobalı bir evde oturuyorum.”

“Bir arabam vardı onu sattım. İhraç edildikten sonra onunla geçinmeye çalıştım. O para da bitmek üzere sonra ne yaparım bilemiyorum.”

Dolayısıyla, ihraçla birlikte kamu çalışanları hızlı ve geniş çaplı bir yoksullaşmasürecini deneyimlemektedir. Varlıkların satılmasının yanı sıra kamu çalışanları, gündelik hayatlarını sürdürmek ve borç larını ödemek için mümkün olduğu durumlarda borç lanmaktadır. Ancak bankalar gibi kurumsal borç lanma olanağı sağlayan kurumlar, ihraç lar sonrasında kamu çalışanlarının kredi kartlarını iptal etmiş, yeni kredi vermeyerek borç lanma olanaklarını ortadan kaldırmıştır. Bu durum ihraç edilen kamu çalışanlarını yakınlık güvenceleri olarak nitelendirilen eş, dost, aile gibi kaynaklardan borç lanma yoluna itmiştir. Bir anlamda borç larını kapatmak üzere, yakın çevresinden borç lanan kamu çalışanları, bir borç kapanına hapsedilmektedir.

Kamu çalışanları açısından ihracın yol açtığı gelir kaybını telafi etmenin, temel ihtiyaçların karşılanması tek yolu istihdamayeniden dahil

olmaktır. Ancak bu durum “terör örgütü” üyeliği gibi bir damgalanma ile karşı karşıya kalan kamu çalışanları açısından pek mümkün değildir. KESK araştırması, ihraç edilen kamu çalışanlarının işten atıldıktan sonra yoğun bir iş arayışı içerisinde girdiklerini göstermektedir. KESK anketine göre, kamu çalışanlarının %84,3’ü işten atıldıktan sonra iş arama faaliyetinde bulunduğunu belirtmiştir. İhraç edilen kamu çalışanının maaşının hanenin tek gelir kaynağı olduğu hanelerde iş arama oranı %87,8’e çıkmaktadır. Buna rağmen, ihraç edilen kamu çalışanları arasında istihdam olanağına erişebilenlerin sayısı son derece sınırlıdır.

İşten atıldıktan sonra iş arama faaliyetiniz oldu mu?			
	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde
EVET	4124	84,3	84,3
HAYIR	770	15,7	15,7
Toplam	4894	100,0	100,0

Kamu çalışanlarının, kişisel iş arama deneyimleri, KHK ile ihraç edilmenin kendisinin istihdama dâhil olmakta önemli bir engel olduğunu ortaya koymaktadır. İhraç edilen kamu çalışanlarının önemli bir bölümü yasaklar nedeniyle kendi uzmanlık alanlarında çalışamamakta, farklı sektörlerde iş aramaktadır. Buna rağmen ihraç edilen kamu çalışanları arasında iş bulabilenlerin sayısı son derece sınırlıdır. KESK’in anket çalışmasına katılan kamu emekçileri arasında işten atıldıktan sonra gelir getirici yeni bir iş bulabildiğini belirtenlerin oranı yalnızca %7,2’dir. İş arama ve istihdam örüntüleri dikkate alındığında OHAL ve KHK uygulamalarının ihraç edilen kamu emekçilerini uzun süreli ve sistematik bir işsizliğe de mahkum edildiği görülmektedir.

İşten atıldıktan sonra gelir getirici bir iş bulabildiniz mi?			
	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde
EVET	352	7,2	7,2
HAYIR	4540	92,8	92,8
Toplam	4892	100,0	100,0

İhraç edilen kamu çalışanları yoğun iş arama faaliyetlerine rağmen iş bulamamakta; nadiren buldukları işler ise kayıtdışı, güvencesiz, düşük ücretli, günübirlik işler olmaktadır. Bu bağlamda aşağıda alıntılarladığımız iş arama ve istihdam deneyimi, ihraç edilen kamu çalışanlarının kolektif bir deneyimi haline gelmektedir:

“Çalışmak ve işe girmek için birçok başvuru yaptık insanlar işyerlerinin ve kendi başlarına neler geleceğinden korktukları için işimizde ne kadar iyi olursak olalım bizi işe alma konusunda yardımcı olamadıklarını söylediler. Bunun dışında şöförlük, garsonluk gibi akla gelebilecek yaklaşık 30 iş başvurum oldu fakat hepsinde aynı sorunla karşılaştık.”

“Durumumu anlattığımda iş vermiyorlar. Oto yıkamada çalışmak istedim olmadı. Şu an bir otelde sigortasız olarak WC ve ortak alan temizliğine girdim.”

“Gece bekçiliği ve bazen iş çıkarsa elektrik tesisat ile boya badana işleri yapıyorum.”

“Eşim abisinin tarlasında çalışıyor ben şuan iş arıyorum KHK’lı olunca kimse iş vermiyor borçla kıt kanat geçiniyoruz.”

“Eşim asgari ücretle çalışıyor, ben de evde börek mantı yapıp satmaya çalışıyorum.”

“Geçinebilmek için vasıfsız eleman olarak günlük çalışmak zorunda kaldım.”

İhraç edilen kamu çalışanlarının %88'inin lisans ya da üstü eğitim düzeyine sahip oldukları hatırlanacak olursa, kamu emekçilerinin ihraç sonrasında çalışmak zorunda kaldıkları çok büyük ölçüde güvencesiz, sigortasız, düşük ücretli işlerin hem meslekleriyle hem de vasıfları ile örtüşmediği görülmektedir. Diğer taraftan bu işlerin büyük bölümü düzensiz ve süreksiz işlerdir.

Bu koşullar altında ihraç edilen kamu çalışanları ile maddi dayanışma faaliyetleri büyük önem kazanmaktadır. İhraçlar sonrası KESK ve bağlı sendikalar dışındaki sendikaların/konfederasyonların ihraç edilen üyelerine kapıları kapattıkları ve en küçük bir dayanışma dahi göstermekten kaçındıkları bir vakiydir. KESK'e bağlı sendikalar ise sendikanın maddi olanakları ölçüsünde hukuksuz ihraçlar karşısında üyeleri ile hukuki dayanışmanın yanı sıra maddi dayanışma içerisinde de olmuştur. Gerek ihraç edilen kamu çalışanları ile yapılan anket/mülakat verileri gerekse illerden gelen tebliğler KESK'e bağlı sendikaların ihraç edilen üyelerine sunduğu maddi desteklerin hem hayati önemde olduğunu hem de genel olarak (gerek KESK'e bağlı sendikaların üyeleri gerek diğer sendikaların üyeleri ya da sendika üyesi olmayan kamu çalışanları tarafından) olumlu bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yardımların örgütlenme biçimine ilişkin kimi eleştiriler ve KESK bünyesinde maddi desteklerin yeniden yapılandırılmasına ilişkin kimi öneriler de söz konusudur. Bunlar daha çok KESK'e bağlı sendikalar bünyesinde yürütülen dayanışmanın yeniden örgütlenmesi ve KESK bünyesinde merkezileştirilmesi doğrultusundadır.

Özetle, OHAL ve KHK uygulamaları ile hukuksuzca ihraç edilen kamu emekçilerinin maddi yaşam koşulları ihraçla birlikte ciddi şekilde kötüleşmiştir. Yeniden üretimin artan ölçüde piyasalaştığı koşullarda temel gelir kaynakları olan maaşları kesilen emekçi haneler, büyük bir borç yükü ile karşı karşıya kalmıştır ve gün geçtikçe daha fazla borçlanmaktadır. İstihdama dahil olmaları hukuksuz KHK'larla ya da fiili müdahalelerle engellenen kamu emekçileri sistematik ve uzun süreli bir işsizliğe mahkum edilmiştir. İhraçlar için sınırlı miktardaki istihdam olanağı da kayıtdışı, düşük ücretli, güvencesiz ve süreksiz işlerden ibarettir.

E. İHRAÇLARIN PSİKOLOJİK SONUÇLARI

Ar.Gör. Banu Yılmaz

Kanun Hükmünde Kararnameler yoluyla kamu görevinden ihraç edilmenin psikolojik etkilerini değerlendirmek amacıyla 314 katılımcıya (80 kadın, 234 erkek) üç soru yöneltilmiştir.

İhracın ardından ortaya çıkan psikolojik sıkıntılara ilişkin bilgi almak üzere sorulan

İhraç sonrası herhangi bir duygusal / psikolojik sorun yaşadığınızı düşünüyor musunuz?

sorusuna katılımcıların tamamına yakını (%96) olumlu yanıt vermiş; duygusal, zihinsel, fiziksel ve sosyal boyutlarda sorunlar tanımlamışlardır. Katılımcıların en fazla bildirdikleri **duygusal sorunlar**, öfke, üzüntü, depresyon, kaygı, güvensizlik ve anlamsızlık hissidir. Yine çok sayıda katılımcı, büyük bir haksızlık duygusu yaşadıklarını ve hayatın anlamının sorguladıklarını bildirmiştir.

“...Yaşanılmaz mı? Aldatıldığımı, ülkemin aslında düşündüğüm yer olmadığını, dünyanın anlamsız olduğunu bir kez daha yaşadım...”

“Şaka gibi. İnanamıyorum bu olanlara. Çok üzülüyorum, ama dik

durmaya çalışıyorum çocuklarım için.”

“Adaletle, hukuka, dindarlara, bir zamanlar destek verdiğim partiye güvenimi kaybettim. İnsanlığa güvenim çok sarsıldı.”

İntihar düşüncesi 15 kişi (%5) tarafından doğrudan ifade edilmiş, bazı katılımcılar tarafından da ima edilmiştir (“yaşamım anlamsız”, “bitik haldeyim” gibi).

“... Zaman zaman intihar etmeyi düşündüm... Duygularımı kontrol edemediğim çok zor anlar oldu.”

“Hain ilan edildik. Her gün intiharı düşünüyorum. Çoğumuz düşünüyoruz, bu haksızlık yüzünden.”

Zihinsel sorun olarak unutkanlık, sürekli olarak yaşanan haksızlığı düşünme ve anlamlandıramama bildirilmiştir.

“... Durmadan bu haksızlığı düşünüyorum. Bu nasıl olur? Bunu nasıl yaparlar?”

“Unutkanlık oldu.. kafam karmakarışık...”

“... Her an ödeyemediğim borçlarım ve başıma gelen haksızlığı düşünüyorum. Bu ihracın neden kaynaklandığını düşünüp duruyorum.”

Katılımcılar, ihracın ardından yaşadıkları çeşitli **fiziksel belirtileri** de psikolojik etkilere bağlı sorunlar olarak aktarmışlardır. Yeme alışkanlıklarının değişmesi, uyku sorunları, tansiyon, ağrı gibi fiziksel belirtiler pek çok katılımcı tarafından bildirilmiştir.

“Elbette... uyku sürem iyice azaldı, gece uyuyamıyor sabah çok erken kalkıyorum.”

“Üzüntüden sindirim sistemim ve bağışıklık sistemim bozuldu. Sürekli kilo veriyorum. Yemek yemede sıkıntı yaşıyorum.”

Sosyal boyutta, ilişkilerde bozulma, içe kapanma şeklinde sorunlar bildirilmiştir:

“Evet, tamamen mutsuz ve depresif bir haldeyim... eşimle boşanma aşamasına bile geldim.”

“Evde huzursuzluk hâkim. Özellikle çocuklar çok etkileniyorlar. Harçlık alamadıkları için arkadaşları arasında eziklik yaşıyor, okula gitmek istemiyorlar.”

“Beraber yaşadığım kardeşimle sürekli tartışıyoruz.. erkek arkadaşım ile ayrıldık, daha doğrusu kendisi ilişkimizi bitirdi benim ihraçtan sonra sürekli mutsuz ve depresif davranışlarımdan ötürü.”

Katılımcıların bir kısmı psikolojik etkilenmeyi yakınlarıyla birlikte yaşadıklarını; eşinin, çocuklarının da yaşanan bu kayıptan olumsuz etkilendiğini bildirmiştir:

“Ailecek çocuklarımız, anne baba hepimiz yaşadık, yaşıyoruz.”

“Çocuklarımin ve benim psikolojimiz altüst oldu. Çocuklarımda içe kapanıklık alt ıslatma problemleri doğdu.”

Verilen yanıtlarda, ihraca bağlı olarak ortaya çıkan psikolojik sorunların, gelir kaybı, yaşam alışkanlıklarının değişmesi, inançların sarsılması, insanların vicdansızlığına tanık olmak gibi nedenlerle ilişkilendirildiği görülmüştür.

“Onsekiz yaşımdan beri çalıştığım için gelirsiz kalmak çok dokundu. Bir de her gün ofise giden biri olduğum ve evde kalmayı sevmediğim için zorlandım.”

“... İnsanların bu kadar vicdansız olacakları aklıma gelmezdi.”

Katılımcıların verdiği yanıtlarda görülen bu sorunlar, travmatik yaşam olaylarının ardından ortaya çıkan belirtilerle örtüşmektedir (APA, 2013). Ana akım sınıflandırma sistemlerinin travmatik olayı

tanımlarken kullandığı ölçüt, daha çok “kişinin ya da çevresindekilerin fiziksel bütünlüğüne yönelik bir tehdit, ölüm ya da yaralanma” içeren olaylarla sınırlı olsa da, bireyler için travmatik olabilecek olaylar yalnızca yaşamda kalma travmalarıyla sınırlandırılmayacak kadar çeşitlidir (Kira, 2001). Travmayı bu bakış açısıyla ele alan yaklaşımlar, iş kaybını ciddi bir travmatik yaşam olayı olarak değerlendirir. Katılımcıların psikolojik sorunlarına ilişkin ifadeleri de bu bakış açısını doğrulamakta; bir başka deyişle, kamudan ihracın travmatik etkiler yaratabileceğini ortaya koymaktadır. KHK yoluyla ihraç, yalnızca bir iş kaybı olmanın ötesinde, sosyal güvencesizlik, başka kurumlarda çalışmanın engellenmesi, toplumdan dışlanma, damgalanma gibi başka zorluklar da getirdiğinden, travmatik etkilerinin çok daha ciddi olması beklenebilir.

İhraç nedeniyle yaşanan sorunlarla başa çıkabilmek için profesyonel destek gereksinimini belirlemek amacıyla yöneltilen

İhraç sonrası yaşadığınız herhangi bir duygusal / psikolojik sorun nedeniyle profesyonel destek alma ihtiyacı duyduunuz mu? Böyle bir ihtiyacınız olduysa, aldınız mı?

Sorusuna katılımcıların büyük çoğunluğu (%85) ihtiyaç duyduğu şeklinde yanıt vermiştir. Bu grubun yaklaşık yarısı (%42) profesyonel destek almadığını; ihtiyaç duyduğu halde destek almayanların %18'i ise bunun nedeninin ekonomik ya da sosyal güvencesizlik olduğunu bildirmiştir. Bu gruptaki katılımcıların bazıları da, ihraç edilmiş oldukları için kendilerine kötü davranıldığını ya da davranılmasından endişe ettiklerini belirtmişlerdir. İhtiyaç duyduğunu ve destek aldığını ifade eden katılımcıların tamamı aldığı desteğin türünü belirtmemiş olmakla birlikte, psikiyatrik ilaç kullananların oranı %16'dır, ancak profesyonel psikoterapi aldığını belirten katılımcı yoktur. Bazı katılımcılar ise yakınlarından destek alarak başa çıkmaya çalıştıklarını ifade etmiştir.

“Böyle bir ihtiyaç her an duyuyoruz. Ancak bunu karşılamak için maddi gücüm bulunmuyor. Yakın akrabalarım ile vakit geçirmeye

“çalışıyorum.”

“Hastaneye gitsek bizi muayene etmezler ki çünkü biz bazılarına göre vebali gibiyiz.”

“Duydum ama bizim kültürde dostlarla konuş seni dinleyen anlayan biri ile sorun çözülür... Sağolsun daha önce evimden çıkmayan dostum dediklerim aramasa da arayan vefalı insanlar da varmış.”

Travmanın etkileriyle başa çıkmada etkili olduğu çok sayıda çalışmayla gösterilen sosyal destek algısını bu grupta değerlendirmeye yönelik olarak sorulan: **İhraç sonrası yakınlarınızdan sosyal / duygusal destek aldığınızı düşünüyor musunuz?** Sorusuna verilen yanıtlar, katılımcıların %22’sinin yakınlarından sosyal destek almadıklarını ya da bunu yeterli algılamadıklarını göstermiştir. Sosyal destek aldığını düşünenlerin büyük çoğunluğu, bu desteği ailelerinin verdiğini belirtmiştir. Ayrıca bazı yanıtlarda benzer yaşantısı olanlarla bir arada olmanın iyi geldiği bilgisi verilmiştir.

“Yeterli değil. Bizim toplum cenaze evi gibi davranıyor. İki tüh tüh bir vah vah. Üç gün sonra unutuluyoruz. Sivil ölüme terkedildik. Kimse iş görüşmesi yapmıyor. Başvuru yaptığımız yerler geri dönüş yapmıyorlar. Bu ülkede yaşama sevincim kalmadı.”

“Çok yakınlarımızın da bizim gibi desteğe ihtiyacı var. Kendim gibi ihraç olanlarla zaman geçirdiğimde kendimi daha iyi hissettim.”

KHK ile kamudan ihracın psikolojik etkilerini değerlendirmek amacıyla sorulan üç soruya 314 kişiden alınan yanıtlar, bu yaşantının maruz kalanlarda ve yakınlarında travmatik etkiler yaratma potansiyeline sahip olduğunu düşündürmektedir. Aynı zamanda ciddi bir kayıp olarak da deneyimlenen bu travmatik olay, bu kaybı doğrudan yaşayanların ve ailelerinin dünyanın iyiliğine, yaşamın adil ve kontrol edilebilir olduğuna ilişkin temel varsayımlarını sarsar. Çözümüne ilişkin öngörülen sürenin uzunluğu, bu süreçte yaşanması olası başka sıkıntılar ve hak ihlalleri ve ülkede yaşanan diğer travmatik olaylarla birlikte yaşananların

süreğen ve kolektif hale gelmesi, daha ciddi travmaya bağlı psikososyal sonuçlar doğurabilir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun profesyonel destek ihtiyacı duymasına karşın bu desteğe ekonomik nedenlerle ya da sosyal güvence engeliyle erişemiyor olması da önemli bir sorun olarak düşünülmelidir.

İhraç sonrası yaşanan duygusal ve/veya psikolojik sorunlar açısından intihar düşüncesi üzerinde ayrıca durmak gerekmektedir. Son dönemlerde açığa alınan, işten atılan ve uzun süreli işsiz kalan kişilerde intihar vakaları ve intihar eğilimi yaygınlaşmıştır. OHAL kapsamında ihraç edilen 110.971 kişi bakımından intiharın yanı sıra oldukça önemli bir oranda intihar teşebbüsü, intiharı düşünme ve ima etme söz konusudur.

Dünya Sağlık Örgütü intihar eylemini “kişinin amacının bilincinde ve değişik derecelerde ölümcül amaçlı olarak kendine zarar vermesi” olarak tanımlamıştır. İntihar, intihar eylemi ve intihar girişimi olarak iki grupta ele alınmaktadır. İntiharlar ölümle sonuçlanır. İntihar girişimleri ise, bireyin kendisini yok etmek, zarar vermek, zehirlemek amacıyla gerçekleştirdiği intihara yönelik, ölümcül olmayan tüm “istemli” girişimleri kapsamaktadır (Harmancı, 2015). TÜİK intihar istatistiklerine göre uzun süreli işsizlik veya ekonomik nedenlerle geçim zorluğu özellikle erkekler için önemli bir intihar nedenidir. Bir gece ansızın, herhangi bir hazırlığı olmadan aniden işsiz bırakılan yüzbinlerce kişi sosyal dışlanma, sosyal ilişkilerin bozulması, aile içi ilişkilerin bozulması ve göç gibi sorunlara ek olarak en temel geçim kaynaklarından mahrum bırakılmıştır. Buna ek olarak itibarsızlaştırılıp suçluluk psikolojisi ile baş başa bırakılan binlerce insanın içerisinde intihar eden, intihar girişimine teşebbüs eden veya intihar eğilimi olan kişiler olmaktadır.

Özellikle intihar ve intihar teşebbüsleri sadece yaşamını yitirenlerin ailelerinde, teşebbüs edenlerde ve ailelerinde değil toplumun tamamında travmalar yaratmaktadır. Bu nedenle OHAL sonrası intihar konusu bu tebliğ içerisinde ayrı bir bölüm olarak yer alacaktır.

KHK İntiharları

Sinan Ok'un, KESK tarafından 10 Şubat-15 Mart 2017 tarihleri arasında ihraç edilen yaklaşık 5.000 kişi ile yapılan e-anket verilerinden yararlanarak yaptığı çalışma, OHAL ilanı ile 20 Mart 2017 tarihi arasında medyaya yansıyan intihar vakalarına odaklanmış; bu vakalarda intihar edenlerin meslekleri, intihar ettikleri dönemler, intihar ettikleri yerler ve yaklaşık yaş grupları üzerinde durulmuştur. Darbe günü ve izleyen 5 gün içerisinde gerçekleşen şüpheli ölümler bu kapsamda değerlendirilmemiştir.

Anketten elde edilen bulgulara göre, söz konusu dönemde medyaya yansıyan intihar vakalarının sayısı 27'dir. Bu vakaların aylara göre dağılımı şu şekildedir: Temmuz ayı içerisinde 1 kişi, Ağustos ayı içerisinde 1 kişi, Eylül ayı içerisinde 4 kişi, Ekim ayı içerisinde 7 kişi, Kasım ayı içerisinde 6 kişi, Aralık ayı içerisinde 2 kişi, Ocak ayı içerisinde 2 kişi, Şubat ayı içerisinde 4 kişi.

Söz konusu intihar vakalarında polis memuru, komiser veya emniyet amiri (11); öğretmen (5); infaz koruma memuru (2); mühendis (1); doktor (1); akademisyen (2); çeşitli rütbelerde asker (2); imam (1); savcı (1); kaymakam (1) olmak üzere farklı meslek grupları dikkati çekmektedir.

İntihar vakalarının yaşandığı iller ise Çorum, Mersin, Bursa, Hatay, Karabük, Manisa, Kayseri, Adana, Trabzon, Eskişehir, Kırıkkale, Muğla, Bayburt, Sakarya, Ordu, İstanbul, Tokat, İzmir, Adıyaman olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu intihar vakalarından 4'ü cezaevlerinde gerçekleşmiştir.

İntihar edenlerden 2 kişi 25-30 yaş aralığında; 5 kişi 30-34 yaş aralığında; 2 kişi 35-40 yaş aralığında; 3 kişi 40-45 yaş aralığında; 7 kişi 45-50 yaş aralığında ve 1 kişi 50-55 yaş aralığındadır. 7 kişinin ise hangi yaş aralığında yer aldığı tespit edilememiştir.

İntihar edenlerin hepsi erkektir; fakat intihar eğilimi gözlemlenenler arasında kadınlar da yer almaktadır. KESK'in düzenlediği anket çalışmasının sonuçlarına göre açıkça intihar eğilimi ifadesi kullananlar

17 erkek, 6 kadın olmak üzere toplam 23 kişi; psikolojik sıkıntı/bozukluk yaşadığını ifade edenler 196 erkek, 95 kadın olmak üzere toplam 291 kişidir. Dolayısıyla intihar eğilimine sahip toplam 314 kişi olduğu tespit edilmiştir.

Bu verilerden yola çıkarak, OHAL uygulamalarının ve KHK eliyle işten atmaların, vatandaşlık haklarının kısıtlanmasının intihara yol açtığı söylenebilir. Özellikle KHK yayınlanma ve açığa alma bildirim tarihlerinden hemen sonra bu sayının yükseldiğini söylemek mümkündür. Kolluk kuvvetlerine mensup kişiler arasında oranlar yüksektir ve 40 yaş ve üzeri olanların intihar edenler içerisinde önemli bir ağırlığı bulunmaktadır. İntihar eğilimi oldukça yüksektir ve ihraç edilen toplam kişi sayısı göz önüne alındığında intihar eğilimine sahip kişilerin sayısının 450 ile 500 aralığında olması söz konusudur. Yine yaklaşık 6.000-6.500 kişinin ise OHAL-KHK kaynaklı psikolojik sorunları nedeniyle sıkıntı yaşadığı ifade edilmektedir.

Dayanışma ilişkilerinin zayıf olduğu veya hiç olmadığı, yalnız bırakılma, dışlanma hissinin yoğun olduğu, psikolojik desteğe erişimin mümkün olmadığı durumlarda psikolojik sıkıntı veya bozuklukların daha yoğun görülmesi de söz konusudur. Dolayısıyla dayanışma ilişkilerinin güçlendirilmesinin yanı sıra Türk Psikologlar Derneği, Psiko-Sosyal Dayanışma Ağı gibi psikoloji dernekleriyle dayanışma içerisinde üyelerimizin rahatlıkla ulaşabileceği psikolojik destek ağının kurulması son derece önemlidir.

Geçmişten Günümüze Kamu Emekçilerinin İş Güvencesi, Tüm Boyutlarıyla Dayanışmanın Geliştirilmesi-Örgütlenmesi ve Mücadele Hattımız!

Prof.Dr. Funda Başaran

Kamu Emekçilerinin Çalışma Hakkı

1948 BM Evrensel Bildirgesi, 1966/76 Ekonomik/Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi, 1961 Avrupa Sosyal Antlaşması ve 1954 Avrupa Kültürel Anlaşması'na konu olan ekonomik haklar içerisinde yer alan çalışma hakkı, anayasal eksen sosyal adalet, sosyal refah ve sosyal güvenlik olarak tanımlanan haklar arasındadır. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) BM'nin çalışma haklarını tanımlamak ve korumakla yükümlü uzman kuruluşudur. Bu örgütün tavsiyeleri politika, mevzuat ve uygulama alanında rehberlik sağlarken örgütün imzaladığı sözleşmeler onaylayan ülkeler için bağlayıcı hükümler içermektedir. Sözleşmeler ve tavsiyeler neticesinde çalışma yönetimi, endüstriyel ilişkiler, istihdam politikası, çalışma koşulları, sosyal güvenlik, iş güvenliği ve sağlığı gibi konular kabul edilmiştir. Bunlardan bazıları iş yerindeki temel insan haklarına uyulmasını sağlama konusu üzerinde çalışırken bazıları ise kadın ve çocukların istihdamı veya

göçmen ve engelli işçiler gibi özel konuları ele almıştır.

Çalışma hakkı literatürde her ne kadar “insana yaraşır bir çalışma hakkı” kavramıyla genişletilmeye çalışılsa ve daha eleştirel ele alışlarda emekçinin kendi üretim sürecini denetleyebilmesini de içeren bir çalışma hakkı kavramsallaştırması üzerinde tartışılsa da, bugün elde olan kriterler yukarıda adı anılan uluslararası belgelerde çerçevesi çizilenlerdir.

Türkiye’deki durum ise bu kriterler açısından ele alındığında oldukça vahim bir görünüm arz etmektedir. OHAL sonrası KHK’larla ihraç edilen kamu çalışanı sayısı 110.971 olmuştur. Bu kamudan ihraçların gayrimeşru olduğu açıktır. Ancak daha vahim olan ve Hiçbir yasal zemine, yazılı kurala dayanmayan, fiili çalışma hakkı ihlalleri daha da vahimdir. Kamudan ihraç edilen bu insanlar fiili olarak özel sektör de dahil olmak üzere hiçbir alanda çalıştırılmamakta ve açık bir biçimde işsizliğe, açlığa, yoksunluğa mahkum edilmektedir. Bugüne dek bu konuda elde edilen sözlü bilgilere göre, kamudan ihraç edilenlerin iş başvuruları ya da işe alınmaları fiili olarak engellenmektedir. KHK’larda bazı meslek gruplarına dönük olarak meslek ünvanlarını kullanamayacakları ve bu meslek ünvanları dolayısıyla elde ettikleri haklardan yararlanamayacakları ifadesi yer almaktadır. Ancak zaten gayrimeşru olan bu durum, ihraç edilenlerin mesleki uzmanlıkları ile ilgili ve ilgisiz hiçbir işkolunda işe alınmamaları ile daha da derinleşmektedir. Özellikle sağlık işkolundan ihraçlara dair ise özel hastane ve kliniklerde çok düşük ücretlere çalıştırılmak istenmeleri, bazı illerde düşük ücretlere çalışmayı kabul etseler de SGK’nın bu çalışanların yazdıkları reçetelere provizyon vermediği sözlü olarak gelen bilgiler arasındadır.

Kamu Emekçilerinin İş Güvencesi

Bugün ihraçlarla birlikte gündeme gelen kamu emekçilerinin iş güvencesi probleminin iki boyutu bulunmaktadır. Bunlardan ilki kapitalizmin neo-liberal yeniden yapılandırılması ve bu yeniden yapılandırma çerçevesinde kamu hizmetlerinin tasfiyesi ve kamunun

daraltılması süreçleri çerçevesinde kavranmalıdır. İkincisi ise neo-liberalizmin dolayısıyla da günümüz kapitalizminin girdiği kriz çerçevesinde Türkiye gibi ülkelerde giderek güçlenen muhafazakar ve otoriter yönetimler bağlamında kavranmalıdır.

Neo-liberal Yeniden yapılandırmalar kapitalizmin 1970'lerdeki krizine çözüm olarak gündeme gelen ve temel araçlarını kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi, serbestleştirilmesi ve kuralsızlaştırması uygulamalarının oluşturduğu bir süreci ifade etmektedir. 1980'lerin başıyla birlikte gündeme gelen yeniden yapılandırmaların temel hedefi, kapitalizmin sürekli genişleme eğilimine koşut olarak kamu hizmetleri alanının metalaştırılması ve piyasa ilişkilerine tabi kılınması yanında, kamu emekçilerinin de dahil olduğu tüm emekçi kesimleri iş hayatı içerisinde güvencesizleştirmek yoluyla yeni esnek bir istihdam sistemi oluşturmaktır. Bu anlamıyla Türkiye'de 1980 yılından başlayarak yeniden yapılandırmalara uyum süreci başlamış, emekçilerin direnişleri nedeniyle gecikmiş olsa da, eğitim, sağlık, iletişim gibi kamu hizmeti alanları özelleştirilmiş ve piyasa ilişkilerine tabi kılınmıştır. İşgücünün güvencesizleşmesi ve esnekleşmesi süreci ise hem kamuda, hem de özel sektörde değişik biçimlerde gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Sendikal yapıların güçsüz kılındığı, devasa bir yedek işgücünün yaratıldığı, kamunun daraltıldığı koşullarda zaman zaman zora yaslanırsa da, süreç daha ziyade rıza üzerinden ilerletilmiştir. Ancak zaman içerisinde kendini küçülmüş görünen devlet, taşeronlaştırdığı alanlardaki firmaları piyasa çıkarları üzerinden kendisine tabi kılmış ve merkezileştirmiştir. Geline nokta kamu emekçilerinin KHK'lar yoluyla ihracı ise sürecin artık rejimin yaşadığı niteliksel değişime de uygun olarak tamamen zora yaslanarak sonuç alma çabasının ta kendisidir. Diğer yandan belirtilmelidir ki, kamu emekçilerine yönelik bir saldırı olarak kavranması gereken KHK'lar yoluyla ihraçlar, tam da bu bahsedilen neo-liberal yeniden yapılandırmaların elverişli kıldığı koşullarda gerçekleşebilir hale gelmiştir.

2008 yılında görünür hale gelen kapitalizmin krizi ise zaten süreç içerisinde birbiriyle eklemlenmiş ve kapitalizmin yeniden

yapılandırılmasında siyaseti ekonomiye tabi kılmanın zemini oluşturmuş olan yeni sağ-neo liberalizm eklemlesmesinin otoriter görünümler almasını beraberinde getirmiştir. Tüm dünya ülkelerinde siyasi alanda otoriter eğilimlerin ve gerici-sağcı söylemlerin güçlenmesi ile kendini gösteren bu süreç Türkiye’de de demokrasi ve özgürlüklerin askıya alındığı, imzalanan uluslararası belgelerdeki yükümlülüklerin bile önemsenmediği, emekçilere ve muhaliflere yönelik baskı ve şiddetin günden güne arttığı bir biçim almıştır.

Yıllardır içinde olunan savaş ortamı, Ortadoğu’daki gelişmelere paralel olarak tüm ülkeye yayılmış, AKP hükümeti ve Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın rejim değişikliği ya da son yıllarda kurmuş olduğu tek-adam rejimini kurumsallaştırma çabaları eşliğinde özgün bir biçim almıştır. Bu sürecin kapitalizmin ya da başka bir deyişle neo-liberalizmin ve 1980’lerin başından beri eklemlesenerek süreci birlikte ilerlettikleri sağın krizi ile ilişkisi gözardı edilemez. Tam da bu kriz özellikle Türkiye’de her alanda gerileyen iktidarın kendisini sürdürebilmek için sadece bir zor örgütü olarak örgütlenmesine, daha otoriter, daha saldırgan olmasına neden olmaktadır. Bu saldırganlığın özellikle 7 Haziran 2015 seçimlerinden sonra yeni bir biçim aldığı, Cumhurbaşkanı RTE’nin söylemlerine belediyelere kayyum atanacağı, kamudaki “terörist” memurların işten atılacağı, barış imzacısı akademisyenlere yönelik hakaretler, medyaya ve milletvekillerine yönelik ayrıştırıcı/ötekileştirici biçiminde yansıdığı görülmüştür. 15 Temmuz öncesinde de bir çok ilde KESK’li emekçiler hakkında görevden ihraç istemiyle soruşturmalar açılmaya başlanmış, Cumhurbaşkanı’na hakareten gözaltı ve tutuklamalar olmuş, ihraç talebiyle de onlarca dosya ilgili bakanlıklar ve bağlı kuruluşlarında görüşülmeye başlanmıştı.’15 Temmuz darbe girişimi’ sonrasında ise bu kurumsallaştırılmaya çalışılan rejime muhalif olan tüm kamu çalışanlarının, darbe girişiminin faili olduğu iddia edilen cemaat yapısının kamuya sızmış olduğu bahane edilerek tasfiyesi süreci başlamıştır.

KESK’in bundan böyle izlemesi gereken mücadele hattının dayanışmanın genişletilmesini de içeren, ancak bununla yetinmeyen

bir hat olması önem taşımaktadır. Bu mücadele hattının elbette ki KESK ve bağlı sendikaların kurulları ve kadroları düzeyinde daha fazla tartışılmasına ihtiyaç vardır. Aşağıda birleştirilmiş olan ve KESK örgütlülüğünden gelen önerilerin ise bu tartışmaya katkı sunacağı ve KESK'i, sendikal anlayışını ve üyeleri için verdiği işgüvencesi mücadelesini geleceğe taşıyacak bir mücadele hattının ortaya çıkmasını sağlayabileceği düşünülmektedir.

Dayanışma ve mücadele hattı

Bugün Türkiye'de emek mücadelesinin bir yandan neo-liberalizm, diğer yandan giderek otoriterleşen iktidarın darbe girişimi sonrası KHK'larla ihraçları içeren tasfiye politikası eşliğinde büyük bir saldırı altındadır. Bu saldırının giderek şiddetini artırdığı koşullarda emek hareketinin dinamikleri uzunca bir süredir kendi içinde birlik sağlamanın, birleşik bir mücadelenin örgütlenmesinin arayışı ve çabası içinde olmalıdır. Bu noktada KESK'e ve üye sendikalarına büyük sorumluluk düştüğü açıktır. Bu süreçte KESK'in emek, demokrasi, barış ve özgürlük mücadelesinin bizzat içinde yer alarak yürüttüğü sendikal hak ve özgürlükler mücadelesini daha da yükseltmesinin gerektiği açıktır.

Bu temel ihtiyaçtan hareketle mücadele hattının temel hedefi tüm KESK üyesi olan ve kamu görevinden ihraç edilenlerin işyerlerine geri dönmesi ve şu ana kadar ki maddi ve manevi zararlarının tazmin edilmesi yanında, bugüne kadar olduğu gibi önümüzdeki süreçte de KESK'in ve bağlı sendikaların örgütsel sorumluluk ve hukukunu korumak ve geliştirmek, kamu emekçilerinin örgütlenmesine ve mücadelesinin geleceğine yön vermek olmalıdır. KESK, bu hedeflere ulaşmak için iç ve dış hukuk yolları yanında, toplumun tüm kesimleri ve ulusal ve uluslararası emek örgütleri ile eşit koşullarda bir birlikteliğin olanaklarını yaratmayı, aynı zamanda da geçmişinden gelen fiili ve meşru eylem ve mücadele pratiklerini yeniden yaşama geçirmeyi gündemine almalıdır. Böylesi bir mücadele sadece KESK üyesi kamu çalışanlarının işlerine dönmelerini değil, aynı zamanda KESK'in büyümesini ve temsil ettiği sendikal anlayışın güçlenmesini beraberinde getirecektir.

Bu noktada KESK örgütlülüğünden gelen mücadele hattının ne olması gerektiğine dair önerilerin önemli bir kısmı dayanışma konusu üzerinde durmaktadır. Bu önerilerin dayanışmayı sadece maddi bir dayanışma olarak görmemesi ise örgütün dayanışma kültürünün derinliğini göstermektedir. Dayanışmaya dair önerilerde mutlaka vurgulanması gereken bir diğer nokta ise 'eşitlik' olarak belirginleşmektedir. Ekonomik dayanışmayla ilgili olarak sendikalar arasındaki farklılık yine öneriler bütünü içerisinde ağırlık taşımaktadır. Ayrıca dayanışmanın sadece maddi boyutu ile değil, aynı zamanda eylemlilik ve diğer boyutları ile toplumsallaştırılmasına ve uluslararasılaştırılmasına dönük öneriler önem taşımaktadır. Ancak sürecin uzaması durumunda özellikle örgüt dışından gelen dayanışmanın azalmasının beklenmesi gereği ve bu durumda örgütün özgücüne yaslanması ve bunun genişletilmesi için şimdiden önlemler alınması da önerilerin vurguları arasındadır. Hem dayanışmanın, hem de örgütlenmenin mali boyutu son derece önemlidir. Konu sendikal mücadele olunca bu durum bir kat daha önem arz etmektedir. Sendikaların ve konfederasyonların temel geliri ise usulüne göre belirlenmiş üye aidatlarıdır. Bu gelirlerin dayanışma yanında, örgütün ihtiyaçları, büyümesi ve geleceği için değerlendirilmesi ve **öncelikle mevcut gelirlerin verimli kullanılması temel hedeflerden birisi halini almaktadır.**

Ancak önerilerde öne çıktığı üzere dayanışmanın mali boyutu yanında, başka boyutları da vardır. Dayanışmanın bütünlüklü bir biçimde gerçekleştirilebilmesi tüm kamu emekçilerinin ve toplumsal kesimlerin ortak bir mücadeleye yönlendirilmesi ile mümkündür. Kamu alanında meydana gelen değişikliklere ve artan baskı ve sindirme politikalarına bağlı olarak yeni bir mücadele sürecinin yaratılabilmesi açısından yeterince dinamik bulunmakla birlikte, bu dinamiklerin gerek ihraçlara karşı, gerekse de yaşam koşullarında ve çalışma koşullarında yaşanan hak kayıpları; neo-liberal politikaların yıkıcı sonuçlarına karşı etkili bir hak mücadelesine dönüştürülebilmesi, parçalanmayı ve yalnızlaşmayı beraberinde getirecektir. Bu nedenle birleşik bir mücadele zemini yaratmaktan, böylesi bir mücadele zemini için köşe

taşlarını oluşturmaktan başka yol görünmemektedir. Bunun için KESK'e bağlı sendika genel merkezlerinden başlayarak tüm üye, temsilci ve yöneticilerin çok daha fazla emek vermesine; KESK'i daha güçlü bir yapıya kavuşturmaya ihtiyaç bulunmaktadır.

Bu noktada aşağılanarak, ihraçlarla çalışma hakları ellerinden alınanların; yaşam tarzlarına müdahale edilerek özgürlükleri ellerinden alınmaya çalışılan, işsizliğe, düşük ücretle çalışmaya mahkum edilenlerin; güvencesiz çalıştırma koşullarında çeşitli baskılara maruz kalanların; kadınların, gençlerin Haziran İsyanındaki militanlığı, yaratıcılığı, dayanışmacı, bir o kadar da kardeşçe yaklaşımları, doğrudan demokrasi örnekleri ilham kaynağımız olarak yanı başımızda durmaktadır. Bu ilhamla genel olarak emek hareketinin özelde ise KESK'e bağlı sendikaların yaşadığı gerileme yeni yönelimlerle durdurulabilir, eski gücünü aşan bir düzleme taşınabilir. AKP'nin ustaca hayata geçirdiği neo-liberal politikaların yaratmış olduğu yeni çatışma biçimlerini kavramak; bu çatışmaların tarafı olan yoksullaştırılan, güvencesizleştirilen ve köleleştirilen işçi ve emekçilerle buluşmak, onları yeniden örgütlü bir güç haline getirmek önem arz etmektedir.

Bugün kamu çalışanları alanında sadece ihraçlarla değil, aynı zamanda da gerici, piyasacı ve otoriter yönetim anlayışından ve çalışma ve yaşam koşullarının ağırlaşmasından kaynaklı olarak AKP'ye karşı öfkeyi arttırmaktadır. Bu öfkeyi örgütlü mücadeleye seferber etmek KESK'i büyütecek ve güçlendirecek yeni kanallar açacaktır.

Bu mücadele hattının ve dayanışmanın sürekli kılınması için ise KESK örgütlülüğünü ve kadrolarını güçlendirmek önemlidir.

ÖNERİLER

1. KESK'e bağlı sendikaların sağladığı maddi dayanışma son derece önemli ve olumlu bulunmaktadır. Bununla birlikte KESK bünyesindeki sendikaların ihraç edilen üyelerine sendika bütçelerini ve maddi olanakları doğrultusunda farklı tutarlarda destek sağlanmaktadır. Bu dayanışmanın, KESK bünyesindeki tüm sendikalar için eşitlenmesi ve standart bir hale getirilmesi hedeflenmelidir. Bu dayanışmanın ihtiyaç düzeylerini gözetenilerek sürdürülmelidir.
2. KESK ve bağlı sendikaların ihraç edilen üyelerine yönelik dayanışmaya ilişkin kapsamlı verileri sendika şubeleri ve üyeleriyle periyodik olarak paylaşılmalıdır.
3. KESK ve bağlı iş kolu sendikaları uluslararası dayanışmayı daha da arttırarak sürdürmelidir.
4. KESK ve bağlı işkolları sendikaları yerellerden başlayarak olanaklarını ortaklaştırılması (ortak mekân kullanımı vs.) ivedilikle gerçekleştirilmelidir.
5. KESK'e bağlı sendikaların genel merkez kongrelerinde KESK bünyesinde ortak dayanışma fonu oluşturulması doğrultusunda karar almalıdır.
6. İhraç edilen üyelerimizle dayanışmanın süreklileştirilmesi için sendikal aidat oranlarının yeniden gözden geçirilmesi ve aidat oranlarının yükseltilmelidir.
7. Yerelerde ihraç edilen sendika üyeleriyle dayanışma çeşitlendirilerek sürdürülmelidir.
8. Tüm demokratik kitle örgütleriyle dayanışmanın genişletilmesi için gerek merkezi düzeyde gerekse yerellerden çalışma yürütülmelidir.

9. İhraç edilen üyelerimizin özel sektöre ait iş yerlerinde çalışmasının önündeki yasal engellerin kaldırılmasına yönelik çalışma yapılmalıdır.
10. İhraç edilen kamu emekçilerinin pasaport kullanımı ve seyahat haklarının engellenmesine karşı çalışma yürütülmelidir.
11. İhraç edilen akademisyenlerin akademik ünvanlarının engellenmesine (doktora, doçentlik başvuru hakkı) karşı her türlü çalışma yürütülmelidir.
12. Devletin çalışma haklarına yönelik KHK'lerle yaptığı düzenlemelerinin ortadan kaldırılması için hem hukuksal hem de mücadele boyutuyla çalışmalar arttırılmalıdır.
13. Kadın dayanışma ağlarının geliştirilmesi sağlanmalıdır.
14. KESK ve bağlı sendikalar ihraçların yoğun olduğu iller başta olmak üzere il gezileri yaparak ihraç edilen sendika üyeleriyle bir araya gelmeli, sürece dönük bilgilendirme ve örgütlenme çalışmaları yapmalıdır.
15. İşyerinde dayanışmayı güçlendirmek için örgütün tüm şube ve temsilcilikleri daha etkili çalışmalar yürütmelidir.
16. İllerde KESK şubeler Platformu tarafından içinden geçtiğimiz zorlu süreçte umutsuzluğa ve karamsarlığa karşı umudu büyüttüğümüz dayanışma etkinlikleri yapılmalıdır.
17. Bazı illerde ve ilçelerde ihraç edilen KESK üyelerinin yaptığı bireysel eylemlere yönelik dayanışma gösterilmelidir.
18. Diğer emek ve demokrasi güçleri ile OHAL/KHK ve ihraçlara karşı ortak mücadele yürütülmesi için çalışmalar en üst seviyede yürütülmelidir.
19. Uluslararası emek ve meslek örgütleriyle enternasyonal dayanışma ilişkileri geliştirilmelidir.
20. Dayanışmanın örnekleri çoğaltılmalı ve bu durum ihraç edilme-yen kamu emekçilerine anlatılmalıdır

21. Toplumun ihraçlara bakış açısı, ihraçların ve ailelerinin psikolojik-pedagojik durumu üzerine araştırmalar yaparak, olumsuz etkilerin giderilmesine dönük çalışmalar yapılmalıdır.
22. İktidarın baskı politikalarına karşı önümüzdeki süreçte yapılacak eylemler yerelden merkeze doğru geliştirilmelidir.
23. İhraç edilen kamu emekçilerinin seslerinin duyurulması için sosyal medyanın aktif olarak kullanılması ve ihraçlara yönelik KESK bütünselliğinde bir sayfa açılmalıdır.
24. Dayanışmanın ve mücadelenin yürütülmesi açısından, var olan üyelerin korunması ve sendikalarımızın nicel anlamda büyütülmesine yönelik ihraç edilen üyelerimizin özne olacağı örgütlenme faaliyetlerinin yoğunlaştırılmalıdır.
25. OHAL, KHK ile işten atılmaları sürekli gündemde tutmak için afiş ve broşürler, el ilanları vb. materyaller hazırlanmalıdır.
26. İhraç edilen üyelerimizle ilgili olarak toplumsal bir bellek oluşturmak için çalışmaların yapılması hedeflenmelidir.

2017

İŞİMİZE

GELECEĞİMİZE

SAHİP ÇIKIYORUZ

www.kesk.org.tr

kesk1995

kesk@kesk.org.tr